

**DE BRIEVEN VAN
SAMUEL RUTHERFORD**

in leven professor en predikant aan de academie en kerk van St. Andrew's in Schotland

In het Nederlands vertaald door

Jakobus Koelman

bedienaar van het Heilig Evangelie te Sluis in Vlaanderen

362 Brieven
in vier delen

Deel 3, brieven 201-300

Hieraan zijn toegevoegd twee voorredenen, de ene aan de gemeente van Sluis; de andere aan de gevluchte Fransen, vervolgd en verdrukt, wegens hun vast aankleven aan Christus' waarheid

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

INHOUD

Brief van toeïgening aan de gemeente van Sluis in Vlaanderen door Jakobus Koelman

Aanspraak aan de verdrukte en vervolgte vluchtelingen uit Frankrijk zowel leraars als ledematen door Jakobus Koelman

Brieven van Rutherford:

- 201e brief. Aan zijn eerwaarde en lieve broeder Mr. John Nevay*
- 202e brief. Aan mevrouw Boyd*
- 203e brief. Aan Mr. Alexander Colvill van Blair*
- 204e brief. Aan Mr. John Row*
- 205e brief. Aan de vrouw Culross*
- 206e brief. Aan Alexander Gordon van Knockgray*
- 207e brief. Aan de heer van Carletoun*
- 208e brief. Aan Robbert Gordon van Knockbrex*
- 209e brief. Aan mijnheer Craighall*
- 210e brief. Aan de Heer Craighall*
- 211e brief. Aan mevrouw Culross*
- 212e brief. Aan Alexander Gordon, van Earlestoun*
- 213e brief. Aan Robbert Gordon van Knockbrex*
- 214e brief. Aan mijnheer Lowdown*
- 215e brief. Aan een Godzalige vrouw N. N.*
- 216e brief. Aan de Gravinne van Kenmure*
- 217e brief. Aan de gemeente van Kilmacolme*
- 218e brief. Aan een Godzalige vrouw N. N.*
- 219e brief. Aan de uitverkorene en edele vrouw, mevrouw Kenmure*
- 220e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 221e brief. Aan John Kennedy*
- 222e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 223e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 224e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 225e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 226e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 227e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 228e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 229e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 230e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 231e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 232e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 233e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 234e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 235e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 236e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 237e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 238e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 239e brief. Aan mevrouw Kenmure*
- 240e brief. Aan Earlestoun, de oude*

241e brief. Aan Maria Mac-Knaught
242e brief. Aan Maria Mac-Knaught
243e brief. Aan Maria Mac-Knaught
244e brief. Aan Maria Mac-Knaught
245e brief. Aan Maria Mac-Knaught
246e brief. Aan Maria Mac-Knaught
247e brief. Aan Maria Mac-Knaught
248e brief. Aan Maria Mac-Knaught
249e brief. Aan Maria Mac-Knaught
250e brief. Aan Maria Mac-Knaught
251e brief. Aan Maria Mac-Knaught
252e brief. Aan Maria Mac-Knaught
253e brief. Aan Maria Mac-Knaught
254e brief. Aan Maria Mac-Knaught
255e brief. Aan Maria Mac-Knaught
256e brief. Aan Maria Mac-Knaught
257e brief. Aan Maria Mac-Knaught
258e brief. Aan Maria Mac-Knaught
259e brief. Aan Maria Mac-Knaught
260e brief. Aan Maria Mac-Knaught
261e brief. Aan Maria Mac-Knaught
262e brief. Aan Maria Mac-Knaught
263e brief. Aan Maria Mac-Knaught
264e brief. Aan Maria Mac-Knaught
265e brief. Aan Maria Mac-Knaught
266e brief. Aan Maria Mac-Knaught
267e brief. Aan Maria Mac-Knaught
268e brief. Aan Maria Mac-Knaught
269e brief. Aan Maria Mac-Knaught
270e brief. Aan Maria Mac-Knaught
271e brief. Aan Maria Mac-Knaught
272e brief. Aan Maria Mac-Knaught
273e brief. Aan Maria Mac-Knaught
274e brief. Aan Maria Mac-Knaught
275e brief. Aan Maria Mac-Knaught
276e brief. Aan Maria Mac-Knaught
277e brief. Aan Maria Mac-Knaught
278e brief. Aan Maria Mac-Knaught
279e brief. Aan Maria Mac-Knaught
280e brief. Aan Maria Mac-Knaught
281e brief. Aan Maria Mac-Knaught
282e brief. Aan Maria Mac-Knaught
283e brief. Aan Maria Mac-Knaught
284e brief. Aan een edele vrouw
285e brief. Aan William Fullertown, opperschout te Kirkcudbright
286e brief. Aan de recht eerwaarde vrouw, de Markgravin van Kenmure
287e brief. Aan de recht eerwaarde hoogedele vrouw, de Markgravin van Kenmure
288e brief. Aan John Henderson in Rusco
289e brief. Aan de Markgravin van Kenmure
290e brief. Aan de vervolgde Kerk in Ierland

291e brief. Aan zijn eerwaarde en veelgeëerde broeder Dr. Alexander Lighton, Christus' gevangene in de banden te Londen
292e brief. Aan Mr. Hendrik Stuart, en aan zijn vrouw, en aan zijn twee dochters, zijnde allen gevangenen in Christus te Dublin
293e brief. Aan juffrouw Pont, gevangene te Dublin
294e brief. Aan Mr. Jacobus Wilson
295e brief. Aan mevrouw Boyd
296e brief. Aan zijn zeer lieve vriend John Fennick
297e brief. Aan de zeergeëerde Petrus Sterling
298e brief. Aan mevrouw Fingask
299e brief. Aan zijn eerwaarde en lieve broeder Mr. David Dickson
300e brief. Aan mevrouw Boyd

Brief van toe-eigening aan de gemeente van Sluis in Vlaanderen

Mijn waarde vrienden, geliefde broeders en zusters!

Zie, de Heere geeft mij een nieuwe goede gelegenheid, om u in het publiek aan te spreken, en ik verblijd mij, als ik die ontvang; omdat ik nu wederom mijn hartsgenegenheid omtrent u kan verklaren en uitstorten, en tegelijk enige besturing en verwakking geven tot welstand van uw zielen.

De Heere weet, dat u zo eng niet bent in mijn ingewanden, of ik heb meermalen pijnigende begeerten en verlangens, om tot uw behoudenis en opbouwning iets toe te brengen. Doch door mijn afstand van u, en het durende geweld en inbinding op mij gelegd door de machtigen van het land, heb ik weinig of geen toegang, om verder dan door enig publiek geschrift tot uw opwerking te spreken: want geheime brieven kunnen zeer weinigen raken; ook heb ik lange tijd herwaarts van zeer weinigen enig schrijven ontvangen, zodat ik de particuliere gestalten of ongestalten van de zielen, niet recht ken; hoewel ik niet geheel onbewust ben, hoe het onder u in 't algemeen toegaat. En dat kost mij meermalen nare zuchtingen en bezwarende gedachten; omdat het alleszins openbaar, en door velen uitgeroepen wordt, dat die wijnstok te Sluis nu vrij verbasterd is, en geenszins gelijk, naar hetgeen zij voor twaalf jaren was; de liefde is zeer verkoud, de ongerechtigheid is vermenigvuldigd, 's Heeren dag (weleer, zo u weet, zo nauwkeurig door de menigte gevierd) wordt nu door velen openlijk geschonden, de ergernissen zijn vele, en weinig wordt de tucht gebruikt: want ook worden nu sommigen tot opzieners gesteld, die van het slechtste slag in de gemeente zijn.

En wat zal ik meer ophalen? De Heere is zeer merkbaar met Zijn Geest geweken, en de heerlijke gangen van de Koning worden nu niet meer bespeurd, gelijk in vorige dagen. U die met blijdschap placht op te merken, hoe de Heere de prediking vergezelde met Zijn krachtige bewerking van de zielen, staat nu verbaasd, en beschouwt met droefheid, hoe die hof des Heeren nu veelszins als woest ligt. Mijn openlijk gegeven waarschuwingen en vermaningen zijn van velen niet eens verwaardigd te lezen, en van weinigen zijn ze herkauwd, en op 't hart gelegd; evenwel staan ze daar, en zullen er staan tot getuigenissen tegen de ongehoorzamen en afkerigen.

Och, wat een droefheid is het voor mij, dat ik voor u zo weinig nuttig ben, die u tot een herder gegeven is door de opperste Herder van de schapen, terwijl ik hier en daar, waar de Heere gelegenheid geeft, mijn talent, zo goed als ik kan, zoek aan te leggen; wat de Heere daardoor tot zaligheid en vordering van anderen werkt, kan en behoef ik hier niet te zeggen.

Maar mij dunkt, 't is een roepende onderdrukking, dat ik verhinderd word u te weiden, en als een tere voedster de onvervalste melk toe te dienen, en zo u naar de zaligheid te leiden. O wat zou het mij een genoegen van de ziel zijn, mocht ik mijn stem weer onder u verheffen, mijn krachten, die nu weinig minder zijn, dan wanneer ik bij u was, in de predikdienst daar verteren, en nieuwe aanzoek doen uit mijn Heere Jezus Zijn Naam, om veel zielen, die nog omzwerven, tot een onverbreekelijke vereniging met die Bloedbruidegom te brengen!

Maar nee; tot nog toe blijkt het niet anders, of de Heere wil mij onder u niet laten komen; of het ooit veranderen zal, en of de ijzeren deuren, die voor mij gesloten zijn, eens zullen opengebroken worden, weet Hij die alles werkt naar de raad van Zijns wil.

En het betaamt mij en u allen, in Zijn welbehagen te berusten, en met vertrouwen stil te zijn, en dat zal onze sterkte zijn. Tot op deze dag nemen de kerkelijken (die het de Heere afeist) het ongelijk en de verdrukking, mij door de hoge machten aangedaan, niet ter harte, niettegenstaande, dat ze immers nu al wel weten, of weten kunnen, dat hun voorgaande verdenkingen of jaloersheden, dat ik scheuring of afscheiding van de kerk mocht zoeken aan te richten, geheel ongegrond en liefdeloos zijn geweest; omdat ik in deze twaalfjarige verstoting zoveel blijken van het tegendeel heb gegeven, dat zo wie door geen vooroordelen of hartstochten geheel verblind is, zal moeten bekennen, dat de synoden en kerkenraden zonder reden hun besluiten tegen mij genomen hebben, alsof er schade voor de kerk door mij te verwachten was.

Echter houdt men zich stil, alsof ik er niet was, en alsof de Heere Jezus een van Zijn dienaren, als een overtollige, boven 't nodige getal gesteld, en last tot werken gegeven had; waarom zijn mededienstknechten hem geen bijzonder werk willen in handen geven; of zo hij evenwel gaat arbeiden in de oogst, omdat hem van zijn Heere en Meester de nood is opgelegd, zij hem met de schouderen stoten, met hem twisten, en hem bij de overheden aanklagen, als komende zijn sikkel in een andermans oogst slaan. Doch hoe zij dit voor de Heere des oogstes, Die alle arbeiders uitstoot, en last geeft om te werken, zullen verantwoorden, kan ik niet bevatten. Hij Zelf brenge het eens op hun hart; het zal hen niet alleszins verschonen, dat zij zouden menen in te brengen, dat de Heren Staten de hindering gelegd hebben: want zij, ja zij bijzonder moesten weten, en tonen te weten, dat er geen Heere in de kerk is, dan onze Heere Jezus Christus, de Vorst van de koningen van de aarde, Die de Vader tot Koning gezalfd heeft over Zijn heilige berg; en dat geen heer of koning op aarde, hoe hoog of mogend hij ook is, in Zijn huis een tegenbevel geven kan of mag, tegen Zijn volstrekt opperbevel, aan iemand van Zijn dienaren gegeven. Zij zouden dan voor 't recht en de onweersprekelijke oppermacht van Koning Jezus hun klachten en tegenbetogen inbrengen bij die heren, om de plaag, die Jezus' hand en ijzeren scepter of roede hen dreigt, af te keren of te voorkomen. Doch dat doen zij niet.

Mij aangaande, gelijk ik meermaal u gezegd heb, Ik ben in deze enigszins als een gespeend kind geworden. Gelieft mij de Heere niet wederom te doen slaan, en te doen weiden de kudde; ja gelieft het Hem, Die de soevereine Heere is, mij tot mijn dood toe, zoals Jozef, afgescheiden van mijn broederen te laten zijn, daar niemand ervan meer naar vraagt, of over bekommerd is, ik ben tevreden, en buig mij onder Zijn vrijstelling; Hij is de Heere, hier ben ik, Hij doe met mij, zoals goed is in zijn ogen; al Zijn wegen zijn heilig, zij zijn enkel goedertierenheid en waarheid dengenen, Die Zijn verbond bewaren. Hij make mij maar als Jozef een vruchtbare tak aan een fontein, Hij doe mijn boog in stijfheid blijven, en sterke mijn armen door Zijn handen. Ja, geloofd zij zijn Naam eeuwiglijk, dat Hij mij wel uit mijn plaats en bijzondere gemeente, maar niet uit mijn werk als leraar en bedienaar des Evangelies in zijn algemene kerk (niettegenstaande al het tegenspreken en tegenwerken van velen) laat verstoten zijn, tot op deze dag. En daar sommigen wel denken, ja bestaan te zeggen, dat ik bezwaard en leeddragende mocht zijn, dat ik zozeer op die twee, in hun ogen zo klein en gering, punten, van de verwerpelijke van de Formulierdienst en Feestdagen, gestaan heb, waardoor mij dan dit lijden eerst is overkomen; zo mag en moet ik verklaren, niet alleen voor u maar ook voor de kerk in heel Nederland, ja ook voor de buitenkerken, die op deze zo ongewone verstoting, met de genomen oorzaken van die, gelet hebbende, zich ook soms daaromtrent bezondigd hebben, dat ik, op veel studiën en overpeinzingen, en gebeden zulk een volle en brede verzekerdheid heb, dat die, punten met recht, en Gode

behagelijk door mij (hoewel in veel zwakheid) zijn staande en vastgehouden, als ik heb over enige waarheden van de belijdenis.

En hoe gering zelfs vrome leraars die punten nu achten, zo zijn ze toch in mijn ogen zo gewichtig en van zo'n groot belang, dat ze niet alleen dit mijn geringe, vlug voorbijgaand lijden waardig zijn, maar indien daarbij mijn eeuwige zaligheid in de weegschaal gelegd werd, ze oneindig te licht daarbij zou bevonden worden; omdat de eer van de Koning der koningen hierin, gelijk in andere punten van Zijn waarheid, oppermacht en soevereine heerschappij in Zijn kerk, verbonden is. De Heere heeft deze waarheden zozeer op mijn hart verzegeld (zo ik iets weet van de verzegeling van enige waarheid door Zijn Geest op mijn hart) dat ik zowel voor deze als voor enige andere Goddelijke waarheid willig en volvaardig zou zijn, op de Heere Zijn roeping, mijn bloed te storten, en mijn leven te geven. En 't heeft mij niet weinig verkwikt en versterkt, dat vele beproefde vromen, en getrouwe mannen Gods in Engeland en Schotland, waaronder ook is de schrijver van deze brieven, die waarheden met hun lijden verzegeld hebben, nadat ze die door des Heeren Geest op hun harten verzegeld hadden gekregen.

U, mijn waarde vrienden, weet, of kunt gedenken, en nog nalezen, dat ik in de tijd, als ik nog onder u was, tot u gezegd heb in mijn Toeëigeningsbrief van de eerste honderd vertaalde brieven, in het jaar 1673, dat het vertalen ervan mij zonderling had vervrolijkt, en tot ondersteuning gediend, wanneer ik op diezelfde tijd veel bittere tegenkating van velerlei mensen verdroeg, ter oorzake van mijn eerste nalaten en ter zijde leggen van de Formulierdienst. En nu moet ik u wederom zeggen, dat het vertalen van de laatste honderd tweeënzestig brieven mij tot zonderling genoeg en troostrijke verwakking gestrekt heeft, omdat ik daarin zag, hoe God deze zijn uitgelezenen en uitmuntend getrouwe dienstknecht door Zijn allerbijzonderste vertroostingen en liefdeontdekkingen, krachtadig vergewist en verzegeld heeft, dat hij Hem welbehaaglijk was, in het lijden van die onrechtvaardige uitstoting uit zijn bediening, wegens dat hij weigerde, zich onder menselijke instellingen en vonden op het stuk van godsdienst en kerkregering te buigen, zodat ik, behalve de menigerlei andere blijken van Gods goedkeuring van mijn onbeweeglijkheid in de formulierdienst en feestdaghouding, en de overweldiging en aanmatiging van de kerkelijke macht, ja van Christus' koninklijke oppermacht, door de hoge overheden, te verwerpen, en als Godtergend te verfoeien, ook de verzegelde ondervindingen van deze heilige man, mij heb mogen en kunnen toepassen als Goddelijke getuigschriften, en als hemelse betuigingen aan mijn ziel, van dat de Heere Jezus ook de verongelijkingen en onderdrukkingen, door politieken en kerkelijken mij toegebracht, met medelijden en goedkeuring ter harte neemt, en erkent, als mij enkel wegens zijn Naam en waarheid aangedaan.

Zodat het mij weinig of niet beweegt, dat de leraars in 't algemeen mijn lijden kwaad keuren en verachten, alsof het van de God des hemels niet was of werd aangenomen, als voor Hem ondergaan: omdat zij zelfs deze brieven lezende zullen zien, wat een achting de Heere voor dergelijk lijden heeft. Want, om deze ene reden een weinig aan te dringen, bijzonder op vrome leraars, die enige eerbied hebben voor Gods verzegelingen, en enige ondervinding van de Heere Zijn troostrijke en krachtadige overreding: want de anderen zijn toch blind, en verachten op een godloochenende wijze die geheime verzekeringen en getuigenissen van de Geest, een van drieën, of zij zullen moeten verloochenen, dat die vertroostingen en zielsverrukkende openbaringen van Christus, waarvan Rutherford hier zo overvloedig en in volle verzekerdheid spreekt, waarlijk goddelijk of hemels waren; of zij zullen moeten geloven, dat God zulke hoge vertroostingen en allerlieflijkste ontmoetingen zonder bijzondere reden of gelegenheid

geeft, en ze als een zegel stelt op een wit papier daar niets op geschreven staat, en daarom niets uit te besluiten is, waardoor zij dan de Heere ongerijmdheid zullen schijnen toe te schrijven.

Doch geen van beide kan ik van teerhartige beproefde leraars verwachten. Of eindelijk, zullen zij moeten erkennen, dat de Heere Christus daardoor dit brede getuigenis van de hemel neergezonden en gegeven heeft, dat het Hem een zeer aangename dienst was, wanneer deze heilige, ook tot uitstoting toe, beschermde en vasthield, dat geen mens, 't zij kerkelijk of burgerlijk, mocht erkend of opgevolgd worden, wanneer hij op het stuk van zijn dienst en kerkregering, iets anders beval, oplegde en opdrong (bijzonder nog onder een onrechtmatige titel) dan 't geen van Hem Zelf, de enige Heere in Zijn huis, goedgevonden en opgelegd was; en zo zullen zij dan mijn lijden op dezelfde of dergelijke gronden moeten goedkeuren. Doch hoe dan zulke leraars zullen kunnen blijven in het stil gebruik van die menselijke inzettingen en vonden, zijnde zo geheel buiten, ja genoegzaam tegen Gods geboden en inzettingen, en zwijgen omtrent die openbare inbezitneming van Jezus' macht en kroon, tegen mij gepleegd door de hoge overheden, zonder te vrezen, dat hun dat op enige dag, (bijzonder als zij zullen moeten opkomen, om rekenschap van hun bediening voor de Heere Jezus te geven) tot een aanstoot zal zijn, dat laat ik hun in hun bedaardste gedachten zelf overwegen.

Het is mij nu genoeg, dat ik in dit voorbeeld zo klaar zie, dat Christus op de allerzoetste wijze voor zo'n lijden om dergelijke oorzaken, Zijn goedkeurend getuigenis geeft; al mocht het met mij die uitslag niet hebben, gelijk het waarschijnlijk niet hebben zal, die het met Rutherford gehad heeft, als die na twee jaren gebannen, en te Aberdeen bepaald geweest te zijn, hersteld werd in zijn gemeente te Anwoth, en daarna in een groter gemeente verplaatst werd, alwaar hij nog over de twintig jaren in de Heere Zijn wijngaard gearbeid heeft.

Doch ik heb nu minder hoop op herstel, omdat, (nadat in het jaar 1685 op de rekesten van magistraat en kerkenraad te Sluis, bij hun Hoog-Mog. in beraad was genomen, of ik zou mogen hersteld worden, en hun Gedeputeerden daarover ettelijke malen waren samengekomen, zonder iets tot bevordering van mijn recht tot stand te brengen, of te besluiten, gelijk ik dat in mijn Aanspraak tot de Gereformeerde Kerken van het Verenigde Nederland, staande voor mijn boek van de Sabbat, breed verhaald heb) het hun Hoog-Mog. geliefd heeft, in het einde van dat jaar 1685, de 18^e december, op de aanklacht van ene Christoffel del Corne, Baljuw van 't Sas van Gent (wegens dat ik zestien maanden tevoren eens daar was gekomen, en in een burgerhuis 's avonds een heilige oefening had gedaan voor enige begerige zielen, waarover mij, en in mij aan de Heere Jezus, de hoogste smaad en belediging was geschied door die Baljuw, gelijk hun Hoog-Mog. niet onbekend was, nochtans daarom, zonder enige andere reden) tegen mij te besluiten, onder anderen, dat mij zou gelast worden, op straffe van een boete van duizend gulden, niet te komen (niet alleen niet te Sluis) maar ook niet in het direct van de Generaliteit daaromtrent, en was getekend, A. Gerlacius.

Ik weet niet, of enig jezuiet of priester, die pesten van de Staat, komende tegen de plakaten van de landen in onze provinciën, op hoger boete staan dan zeshonderd gulden; maar dit weet ik, dat papen, monniken en jezuieten met menigte in ons land komen, geduld en toegelaten worden, zelfs hun afgodische diensten te doen, en hun zielverderfelijke leringen te zaaien, zonder dat enige boete van hen geëist wordt. Doch mijn lot is dit alles te lijden van mijn overheden, dat ik ook gewillig, en, omdat 't wegens Christus' zaak is, blijmoedig doe, buigende in deze onder Zijn wil, en mij

ondertussen houdende aan mijn formele en uitdrukkelijke protestatie, die in het jaar 1683 gedrukt en uitgegeven is, alsmede aan die van mijn andere protestaties in het jaar 1685, staande voor 't gemelde boek van de Sabbat. Doch hiervan genoeg, indien niet te veel.

U verwacht nu, dat ik tot bevordering van uw vrede, heiligheid en zaligheid iets toepasselijke schrijven zou, dat ik graag wil doen; doch ik moet dit vooruit zeggen, dat ik vertrouw, dat u vrij meer voordeel zult ontvangen door 't lezen van Rutherfords brieven, dan van enige van de mijne; derhalve gebruikt deze mijn arbeid, in 't vertalen besteed; leest ze tot uw verwakking, doch leest er maar een of twee gelijk, en overdenkt hetgeen u leest; bijzonder verzoek ik, dat u leest de brieven, die Rutherford en Livingstone schreven aan elk van hun gemeente; namelijk, de tweede, de veertiende, de honderd negenveertigste, en honderd een en negentigste, en de laatste; en maakt er enige toepassing en gebruik van, alsof ik aan u schreef. Voorts kunt u door 't register bestuurd worden, om te lezen van wat stof u wilt. Nu is mijn voornemen een enige zaak te doen. namelijk, u enig behulp toe te dienen, tot kennis van uw staat voor God. Het is gewis een zaak van het grootste gewicht, recht te weten, of u genadeloos, of begenadigd bent; vermits hiervan afhangt uw ziel, uw al, uw eeuwigheid; want hierin mis te vatten, en in te beelden, dat het met uw ziel wel is daar het kwalijk is, is de gebaande weg ter verdoemenis: want zolang u zo misvat, zult u Christus niet recht zoeken; want die niet ziek is, en zijn wond niet ziet noch voelt, zoekt geen medicijnmeester, en hij gebruikt geen pleister; en dat is de oorzaak van de gewone onbekommerdheid, en zorgeloze gerustheid onder de belijders; een grote menigte van hen is bedrogen omtrent hun zielestaat.

En waarlijk, 't is zeer licht, in dit stuk mis te vatten, vanwege de bedrieglijkheid van de mensen hun hart, en de natuurlijke blindheid en onverstand omtrent het wezen en de werkingen van de ware genade; vele dingen gaan onder de naam van genade en bekering, en van bewijzen van die, die het niet zijn; er is veel schijn genade, en schijn-Godzaligheid, die aan de toets gebracht zijnde, bevonden wordt zover van de zaligmakende genade en ware Godzaligheid te verschillen, als dood en leven, duisternis en licht. Wie niet alleen in een staat van de genade is, maar zelfs ook weet, dat hij genade heeft, dezelve is uitnemend gelukkig boven al die vromen, die daaromtrent duister en twijfelende zijn: want hij heeft uit kracht en ingevolge daarvan een zeer dierbare vrede, troost en blijdschap, ja een kleine hemel op aarde; zijn liefde tot God wordt zeer verwakkerd door de aanmerking, en verzekering, dat Gods liefde hem voorgekomen is, en dat de hemelse erfenis voor hem bereid is en bewaard wordt. Zijn geloof gaat zeer vrijmoedig en werkzaam uit, omdat hij al de beloften van 't Genadeverbond als zijn eigen aan ziet; zijn dank- en lofzeggingen tot de Heere zijn menigvuldig, en zeer hartelijk, omdat hij durft zeggen, God is mijne, en al de zegeningen, door Christus' bloed verworven, zijn mijne. Verdrukkingen vallen hem daarom lichter te dragen; de dood is hem niet verschrikkelijk, en iedere weldaad heeft dubbele zoetheid, omdat hij op goede grond vertrouwt, en zeker is, dat het Gods liefde en genade is, die 't een en ander hem toezend. Daarom behoort een ieder christen zijn best te doen, om zekerheid en klaarheid te hebben omtrent zijn staat; elk moet de nauwkeurigste proeven nemen, om zichzelf onfeilbaar te kennen; niemand moet zijn hart, als het hem van vrede spreekt, verder geloven, dan het bewijs kan brengen, en dadelijk brengt, uit Gods Woord; want gelijk Salomo zegt: die op zijn hart vertrouwt is een dwaas; overweegt de navolgende teksten: Spr. 28:26; Gal. 6:4, 5; Openb. 3:1, 16, 18; Spr. 30:12; Matth. 25:1-10; Luk. 13:25, 26; Matth. 7:22, 23; Job 15:31; Jes. 48:1, 2;

58:2, 3; Jer. 7:1, 8-11; 2 Tim. 3:5; Rom. 2:28, 29; 1 Kor. 10:12. Het is een kwaad en droevig teken, indien wij onwillig zijn, moeite aan te wenden, om op zekere gronden te weten, hoe onze zaken voor God staan, en of wij geestelijk levendig of dood zijn; gelijk het integendeel een bewijs is, zo men hartelijk, willig en volvaardig is, geen arbeid te ontzien, om door 't werk van onderzoek (recht naar Gods voorschrift betracht) vastheid van zijn genadestaat te krijgen. Nu ik kan u hiervan verzekeren; daar is een weg, om tot gewisse kennis van uw geestelijke staat te komen, hetzij die goed of kwaad is. De oprechten kunnen hun welstand te weten komen: want God heeft niet alleen in Zijn Woord merktekenen gesteld, opdat zij die geloven in de Zoon van God, zouden weten, dat ze het eeuwige leven hebben, en opdat ze alzo vrijmoediger en zekerder zouden geloven in Zijn Naam, gelijk John zegt, 1 Joh. 5:13. Maar Hij heeft ook Zijn Geest tot dat doeleinde aan de Zijnen gegeven, opdat ze zouden weten de dingen, die hun van God geschonken zijn, en opdat die Geest hen troostrijk zou verzegelen en medegetuigen hun kinschap en verlossing, 1 Kor. 2:12; Rom. 8:16; Ef. 1:13, 14; Joh. 16:13, 14; Ef. 4:30; Joh. 14:16, 17, 26. Ook heeft de Heere ons belast, Hem te dienen in volle verzekerdheid des geloofs, en van de hoop, en tot dat einde alle naarstigheid aan te wenden, om onze roeping en verkiezing vast te maken, en om te weten, dat Christus Jezus in ons is, en dat wij in het geloof zijn; gelijk ook degene, die in de Zoon Gods gelooft, het getuigenis in zichzelf heeft. Hebr. 6:11, 12; 10:22; 2 Petrus 1:10; 2 Kor. 13:5; 1 Joh. 5:10. Aan de andere zijde de onoprechten en genadelozen kunnen weten, zo zij 't willen weten, dat zij alsnog zonder ware levendige genade zijn; 't Woord des Heeren geeft hun de blijken van hun staat; ja zo zij maar hun hart en leven willen leggen bij de tekenen van begenadigden, zij zullen kunnen en moeten besluiten, dat ze alsnog buiten de staat van Gods kinderen zijn.

Om dan nu de een en de ander enigszins te helpen, zal Ik hier enige klare en kortbondige vragen voorstellen, die het wezen en de kracht van de Godzaligheid bevatten en uitdrukken; welke, zo u de Heere met ja kunt beantwoorden, dan mag ik u uit des Heeren Naam, Woord en last verzekeren, dat u genade gevonden hebt in des Heeren ogen, dat uw zonden vergeven zijn, en dat u erfgenamen bent van de kroon des levens. Ik weet wel, dat ettelijke oprechte zielen wegens hun zwakheid van de genade, duisternis en kleinwetendheid, en kracht van de verdorvenheid, hier meermalen zullen stilstaan, en niet durven antwoorden, dat het zo met hun is; doch omdat de wortel van de zaak, het zaad, en de grond van alles bij hun gevonden wordt, en zij verlangen en pogen, om 't geen zij niet hebben, of maar zeer gebrekkelijk vinden, door Christus vervuld te krijgen; zo mogen zij daardoor niet in twijfeling over hun staat gehouden worden, voornamelijk, omdat veel andere wezenlijke dingen, hier genoemd, in waarheid bij hen gevonden worden. Dit nu zijn de vragen, waarop u moet antwoorden.

Vraag 1.

Hebt u een geestelijk en zielaandoend gezicht van de verdorvenheid van uw natuur, van de wortel en oorsprong van al uw dadelijke zonden, van dat boze en onreine hart, van die hebbelijke en natuurlijke kwaadaardigheid en zondigheid? En ziet u meer hatelijkheid en gruwelijkheid in uw hart, dan in uw leven? Rom. 7:24; Ps. 51:7; Matth. 15:18, 19.

Vraag 2.

Kunt u in geestelijke zonden, zo grote, of ook wel groter zondigheid zien, dan in uitwendige of vleselijk zonden, namelijk in geestelijke hoogmoed, geveinsdheid, ongelooft, zelfzoeking, gierigheid, aardsheid, ijdele eerzucht, werkingen van inwendige

godloochening en afgoderij, verhardheid, Godvergeting, haat tegen vromen, en tegen kracht van Godzaligheid? Joh. 15:22; Hebr. 3:12; Joh. 3:19-21; Matth. 23:24.

Vraag 3.

Hebt u uw ellende en zondigheid zodanig aan u ontdekt gekregen, dat ge daardoor bewogen bent, om uw zaligheid boven alle dingen in de wereld ter harte te nemen, en alle vertrouwen op uzelf, ook op uw beste dingen te verwerpen, en Christus de Verlosser zeer dierbaar te achten, en voor de zonde in 't vervolg van uw dagen te vrezen, en tevreden te zijn, dat de Heere u maar zalig maakt op Zijn wijze? Hand. 2:37; 16:30; Rom. 7:4; Filip. 3:3; Matth. 9:12; 11:28, 29

Vraag 4.

Hebt u u voor Jezus wijd geopend, met een hartelijke inwilliging, consent en toestemming, de Middelaar aannemende, zoals Hij u in het Evangelie wordt voorgesteld, en Hem omhelzende op Zijn Eigen voorwaarde, dat is, geheel en al, om niet, en tot alle einden en gebruiken, waartoe u Hem nodig hebt, om tot de zaligheid gebracht te worden? Openb. 3:20; Ps. 24:7-10; Joh. 1:12; Kol. 2:6; 1 Kor. 1:30.

Vraag 5.

Is uw oog van de ziel zo op Christus gevestigd, en uitziende, als algenoezaam, en machtig, en willig, om in allerlei noden te helpen, dat u ook dadelijk al uw lasten op Hem werpt, en tot Hem loopt met uw twijfelingen, zorgen, zwakheden, beschuldigingen, gevallen, feilen en plichten, en met al wat u te doen hebt? Hebr. 7:25; 6:18; Matth. 11:28; Jes. 45:22, 24.

Vraag 6.

Hebt u een klaar en blijvend gezicht gekregen van de ijdelheid, levendigheid en nietigheid van de schepselen en schepselstroost, zodat u nu niet meer oordeelt, gelijk te voren, dat in rijkdom, eer, of plezieren te bezitten en te genieten, een groot geluk en kostelijk deel bestaat, maar dat u ze in vergelijking van Christus, en de genade en gunst Gods, de vergeving van de zonden, en de troost en vrede van een goed geweten, zeer laag stelt, als verzekerd en klaar beseffende, dat er een zielsvoldoende en geruststellende volheid in Jezus is, welke u als uw vergenoegend deel omhelst en verkiest? 2 Kor. 4:17, 18; Pred. 1:2; Hebr. 11:25, 26; Filip. 3:8, 19, 20; Luk. 16:25; Ps. 16:5, 6, 11; 73:25, 26.

Vraag 7.

Zijn de zonden en verdorvenheden u zware en drukkende lasten, bijzonder ook deze inwendige geestelijke hartzonden.

1. Ongelovigheid;
2. liefdeloosheid;
3. dodigheid;
4. aardsheid;
5. lust tot vleselijkheid;
6. zorgeloosheid;
7. lauwheid in godsdienst;
8. afzwervendheid in heilige plichten;
9. ijdelheid van de gedachten, begeerten en wensingen;
10. afwijking met het hart van de Heere.
11. afkerigheid, onwilligheid, traagheid en vadse loomheid tot uw plicht;

12. nijdigheid en droefheid, als het anderen in verscheidene opzichten beter gaat;
13. wraaklust en kwaadwensendheid, aan die u verongelijkt hebben;
14. hardheid en ongevoeligheid van het hart;
15. harteloosheid, onblijmoedigheid en onsmakelijkheid in 't betrachten van uw plicht?
Ps. 19:13; Jes. 63:17; Ps. 119:113; Rom. 7:15, 24.

Vraag 8.

Is dit uw bijzonder werk en zorg, te waken en op de wacht te staan tegen uw geestelijke vijanden, te waken over uw hart, over al wat er in en uitgaat, uzelf te bewaren, dat de boze u niet vat, te waken tot, en in het gebed, te waken tot uw plichten, om die op de rechte tijd waar te nemen? 1 Joh. 5:18; Spr. 4:23; 1 Petrus 5:7, 8; Mark. 13:33, 34, 37; Luk. 21:34, 36; Kol. 4:2.

Vraag 9.

Bent u vlijtig, ernstig en oprecht bezig, in ten onder te brengen, en te doden de ongedode en werkzame begeerlijkheden, driften en hartstochten, die u in uw hart vindt woelen, en in uw hart te reinigen, en te verbeteren, en in te arbeiden, dat uw hart mocht zijn nederig, hemels, geestelijk, ijverig, ernstig en levend in het goede? Gal. 5:24; 1 Joh. 3:3; Kol. 3:5; 2 Kor. 7:1; Spreuk. 4:23; Jak. 4:8; Jer. 4:14; Ps. 51:12; 86:11, 119:10, 11, 36, 80.

Vraag 10.

Is het uw gestadige oefening, zorg en poging, God naar Zijn wil en instelling te dienen, namelijk in de Geest, oprecht, geestelijk, hartelijk, in de waarheid, en met een waarachtig hart, om Hem zo te behagen, en de eer van Zijn Naams te geven? Filip. 3:3; Joh. 4:23, 24; Hebr. 10:22; 2 Kor. 5:9; Ps. 29:1, 2; 1 Thess. 4:1.

Vraag 11.

Maakt u het tot uw dagelijks werk, uw ongerechtigheden na te vorsen, en de bedriegerijen van uw hart en wegen uit te vinden, teneinde u over uw zondigheid meer vernederd mag zijn, en berouw en boetvaardigheid oefenen? Is dat uw ernstige begeerte en vlijtige bezigheid, in al uw plichtoefeningen, in alle staten, gevallen en beproevingen, meer kennis te zoeken van uw zondigheid zelf, en van de plagen, dwalingen en snoodheden, die in uw hart en handelingen zijn, teneinde u voorzichtiger en ootmoediger met God mag wandelen, en het kwade door Zijn kracht verbeteren? Zef. 2:1. Ps. 77:6; Job 34:22; Micha 6:8; Ef. 5:15.

Vraag 12.

Kunt u met waarheid en verzekerdheid zeggen, dat u geestelijke en hemelse begeerten en verlangens hebt, en gestadige wensingen naar de navolgende dingen.

1. Dat u heiliger mocht zijn in al uw wandel, vruchtbaarder in ieder goed werk, wandelende waardiger voor God in alle behaaglijkheid, en schikkende uw hart en leven meer naar de wil van God.
2. Dat u een innige, levendige en gestadige gemeenschap met Christus mag houden, en Hem meer door ondervinding kennen in de kracht van Zijn dood, opstanding en voorbidding.
3. Dat uw oude mens met zijn bewegingen meer gedood, en uw hart meer van zonden gereinigd wordt.
4. Dat u God meer mag vrezen, liefhebben, vertrouwen, behagen, dienen en verheerlijken.

5. Dat Christus alleen in uw hart heerst, en al Zijn en uw vijanden daar neerwerpt en uitwerpt.
6. Dat het Evangelie zijn loop heeft, en verheerlijkt wordt in de bekering van velen.
7. Dat Christus' koninkrijk uitgebreid en bevestigd wordt. Joden en Heidenen toegebracht worden, en het rijk van de duivel en de antichrist verbroken wordt.
8. Dat er in de belijders van Christus' waarheid veel Evangelische heiligheid, liefde, geloof, nederigheid, hemelsgezindheid en ijver gevonden wordt? Jes. 26:8, 9; Ps. 38:10; Matth. 5:6; Openb. 22:17; Neh. 1:11; Spr. 11:23; Ps. 10:17; 63:1, 2; Jes. 2:2, 3; Kol. 1:10; 2 Kron. 15:15.

Vraag 13.

Kunt u uw geloof en rust op God vestigen, in de beloften niet alleen van de vergeving van de menigvuldige zonden aan de goddeloosten? Jes. 55:7-9; Ex. 34:6, 7; Jer. 33:8, 9. Maar ook in deze navolgende zonderlinge beloften?

1. Dat Hij u bekering en vergeving zal geven, wanneer u die nodig hebt, Hand. 5:31.
2. Dat Hij uw afkeringen zal genezen, en vrijwillige liefde tonen. Hos. 14:5.
3. Dat Hij de Geest zal uitgieten en meer genade geven, Joël 2:28; Hand. 2:17; Jes. 44:3; Zach. 12:10; Joh. 7:38; 10:10; Jak. 4:6.
4. Dat Hij de hardheid en weerspanning van uw hart zal wegnemen, meer en meer, en geven een buigzaam en week hart, Ezech. 11:19-30; 36:26.
5. Dat Hij Zijn vrees in uw hart zal geven en houden, en wijken van u niet af, en verhinderen dat u niet geheel van Hem afwijkt, 32:39, 40.
6. Dat Hij u Zelf zal leren, Jes. 54:13; Joh. 6:45; Jer. 31:33, 34; Hebr. 8:10-12; 1 Joh. 2:27.
7. Dat Hij u genade en heerlijkheid zal geven, en geen goed zal laten ontbreken, maar al uw gebrek vervullen naar Zijn rijkdom in heerlijkheid, Ps. 84:12; Filip. 4:19; 1 Tim. 4:8; 2 Kor. 8:9.
8. Dat Hij u nooit zal verlaten of begeven, of 't zal maar een ogenblik zijn, Hebr. 13:5, 6; Jes. 49:14-16; 54:7, 8.
9. Dat Hij u zal doen wandelen in Zijn wegen, en maken het krachtdadig, dat u gehoorzaam zult zijn, Ezech. 11:20; Ps. 119:35-37.
10. Dat alles u ten goede zal strekken en medewerken, ook de scherpste kastijdingen, Rom. 8:28; Ps. 119:67, 71, 75; Hebr. 12:6, 10; Jes. 27:9; 1 Kor. 11:32.
11. Dat Hij uw verdorvenheden zal dempen, verbreken en ten onder brengen en uw hart en leven daarvan reinigen, Ezech. 36:25, 26; Micha 7:18, 19; Jer. 33:8, 9.
12. Dat Hij uw zwakheden zal te hulp komen, en u bekrachtigen, nadat u nodig hebt, Rom. 8:26; 1 Kor. 10:13; Kol. 1:11; Ef. 3:16; Jes. 45:24.
13. Dat Hij uw gebeden zal verhoren, Ps. 50:15; 1 Joh. 5:14, 15; Joh. 14:13, 14; Jes. 58:9; 65:24. Zijn deze beloften, zowel als die van vergeving uw vermaak en troost, uw grond, rust en hoop?

Vraag 14.

Hebt u een evangelische droefheid over uw zonden, een droefheid naar God, en drukt u dat uit in de navolgende dingen?

1. Is uw droefheid niet alleen over die, dat de zonde uitbreekt, en gezien wordt, maar bijzonder omdat de zonde in uw hart is, en woont, en u er niet van kunt ontslagen worden?
2. Is uw droefheid niet alleen, niet zozeer wegens de straf, die op de zonde volgt, of volgen mocht, maar wegens 't kwaad dat in de natuur van de zonde is, en dat in de uitwerking of vruchten van de zonde is, als namelijk: wegens dat God een heilig en

groot God, daardoor vertoornd, mishaaagd, klein geacht, en onteerd is; wegens dat Christus daardoor gekruist is; wegens dat de Geest daardoor bedroefd is, het evangelie daardoor ontsierd is, uw ziel daardoor bevlekt en verzwakt is, uw naaste daardoor ontsticht is?

3. Is uw droefheid over alle zonden, die u weet dat uw zonden zijn, niet allen over grove, maar ook over minder zonden, niet alleen over uitwendige uitbrekende en bekende zonden, maar ook over inwendige en geestelijke en geheime zonden, ook over de onreinheden van uw godsdienst?
4. Is uw droefheid niet bij vlagen, nu en dan op roerende predikatie, of smartend kruis, maar dagelijks, gelijk de zonde dagelijks is, en vernieuwd wordt?
5. Is uw droefheid te meer, en niettemin, als u geloof oefent omtrent Christus, de genade, en de beloften, en het evangelie Gods? Is uw droefheid teer en smartelijker, als u in geloof kunt aanmerken, en vasthouden, dat er genade voor u is, vrije, grote, onveranderlijke en eeuwige genade, dat Christus voor u gestorven, en gekruist is, dat uw zonden vergeven zijn, dat God u liefgehad heeft, dat Hij u weleer van Zijn gunst verzekerd heeft, en nu verzekert?
6. Verwekt die droefheid over uw zonden in u drie dingen:
 - a. toorn en wraak tegen uzelf;
 - b. omzichtige bekommering en zorg, om die zonde te verlaten, en te vermijden;
 - c. kinderlijke vrees, van in het toekomstige God zo te vertoornen, en op die wijze weer te zondigen? 2 Kor. 7:9-11; Zach. 12:10-12; 13:1. Rom. 7:19, 23, 24; Ps. 51:5, 6; 2 Sam. 24:10; Jer. 31:18; Matth. 5:4; Ps. 6:6; Luk. 7:38, 47; Matth. 26:75; Micha 7:9.

Vraag 15.

Zijn deze navolgende acht dingen u tot een last?

1. Dat u zo'n bedrieglijk en afleidend, en verraderlijk hart hebt.
2. Dat u zich in uw plichten en heilige oefeningen zo dikwijls verstrooid, en afgetrokken vindt.
3. Dat u zo weinig hemelsgezindheid en verlustiging in God en zijn dienst gevoelt.
4. Dat u zo'n onrein en ijdel hart hebt.
5. Dat u zo weinig voordeel doet met de middelen van de genade.
6. Dat u zo weinig nuttig bent in de wereld.
7. Dat God zo weinig door u verheerlijkt wordt.
8. Dat uw verdorvenheden nog zo sterk en woelende zijn? Zijn deze dingen alle als zware bergen op uw hart, waarvan u ernstig en hartelijk wenst en verlangt ontslagen te zijn, als die u 't leven bitter maken? Jer. 17:9; Jes. 44:20; Hebr. 3:13; Ps. 86:11; Hebr. 5:11, 12.

Vraag 16.

Leeft u door geloof op Christus, hangende steeds van Hem af om levendige invloeden, kracht, en genade, en dat in alle bezigheden, niet alleen als u godsdiensten betracht van bidden, 't Woord horen, enz.; maar ook als u natuurlijke, zedelijke en burgerlijke daden betracht, in uw beroep, in uw eten, drinken, slapen, waken, kopen, en onderhandelen met mensen, om zo alleszins voor Hem en voor Zijn eer te zijn? En kwelt het u als u daarin nalatig bent geweest? Hebr. 10:38; Rom. 1:17; 2 Kor. 5:7; Gal. 2:20; Spr. 3:5, 6; 1 Petrus 5:7; Ps. 37:3, 5; Spr. 18:10; Ps. 62:8; Jes. 55:24; Zach. 14:20, 21; Jes. 23:18; 1 Kor. 10:31; Jer. 10:23.

Vraag 17.

Zijn de zonden van anderen u tot hartelijke droefheid en smart, de gewone gruwelen en goddeloosheden van het land, en de zonden van de belijders, niet alleen van uw nabestaanden, maar ook anderen, en dat om deze redenen, omdat ze God onteren en tergen, omdat ze de zielen ten verderve zijn, omdat ze de heilige leer doen lasteren, en velen doen struikelen, en omdat ze plagen over land en kerk brengen? Ps. 119:53, 136, 151; Jer. 13:17; 9:1; 2 Petrus 2:7, 8; 1 Kor. 5:2; Ezech. 9:4, 6; Ps. 107:33, 34; Hand. 8:23.

Vraag 18.

Is het u bijzonder tot een wond in uw ziel, en tot benauwdheid en kwelling des geestes, als u ziet of hoort de verkeerde gedragingen, merkbare buitensporigheden, van degenen die vroom zijn, en voor Godzaligen gerekend worden; bijzonder ook van leraren, ouderlingen, diakenen en overheden van het volk, die voorbeelden in heilige wandel moesten zijn? Niet alleen wanneer die in grove godslasteringen uitbreken, maar ook als enige van de navolgende zonden in hen gevonden worden; als gelijkvormigheid aan de wereld, liefdeloosheid, losheid, ontederheid en ruimheid in gevallen van geweten, zwijgen van het goede, nalating van bestraffing, gezetheid op overdadig eten en drinken, zorgeloosheid en verzuim in de zaken Gods, en van Zijn dienst, twist, achterklap, en laster omtrent de goede, gierigheid en baatzucht, onbarmhartigheid, hardheid, bitterheid, onderdrukking, lichtvaardig veroordelen, hoogmoed, sabbatsontheiliging, slaphed en slaperigheid in de Heere Zijn werk? En dat, omdat hun zonden meer dan van anderen, zijn tot smaad en kleinachting van 't evangelie, tot beschaming van de vromen, tot stuiting van de ijver van anderen, en tot oneer van de Heere Jezus? 2 Kor. 11:29; Fil. 3:18, 19; Ef. 5:11; 1 Kor. 5:1-3; Tit. 2:2-5, 7-10.

Vraag 19.

Valt het u lastig en droevig op 't hart. dat u ziet of hoort, dat vrome lieden worden verdrukt, en verongelijkt, dat belijders van de waarheid om Christus' wil worden gesmaad, vervolgd, beroofd, geplunderd, gepijnigd, en in gevangenissen geworpen, verdreven, verbannen, en verjaagd, en dat publieke en bijzondere vergaderingen tot godsdienst en stichting worden verhinderd? En verwekt dat zo'n medegevoeligheid, smart en kwelling, alsof die dingen aan u geschieden? Hebr. 13:3; 2 Kor. 11:29; Rom. 12:15, 16; 1 Kor. 12:25-27; Zef. 3:18.

Vraag 20.

Wandelt u elke dag in kinderlijke vrees en beving? Zodat u de Heere dient met eerbied en vrees, niet alleen wegens Zijn hoogheid, majesteit, heiligheid, en rechtvaardigheid, maar ook bijzonder wegens zijn goedheid, genade en liefde; ook niet alleen wegens Zijn woord van de bedreiging, maar ook wegens Zijn woord van het gebod en van de belofte? En maakt die vrees, dat u schrikt voor zonden, en verzoeken tot zonden, en dat u een afkeer hebt van de schijn van zonde, en naaste gelegenheid tot zonde; en dat u over uzelf jaloers en omzichtig bent, als die weet, dat u gedurig in gevaar van zonde bent, wegens de kracht van uw inklevende verdorvenheid, de bedrieglijkheid en verleiding van uw hart, en de strikken van de wereld? Spr. 23:17; 28:14; Ps. 2:11; Hebr. 12:28, 29; Job 31:14, 23; Jes. 66:1, 2; Hos. 2:5; Jer. 32:39, 40, 1 Thess. 5:22; Judas 1:23.

Vraag 21.

Hebt u een liefde tot alle mensen, ook tot uw vijanden, om des Heeren wil, zodat u aan allen wenst, en zoekt goed te doen door alle goede middelen; zowel en voornamelijk

naar hun ziel, als naar hun lichaam, trachtende hen te onderrichten, te overtuigen, en te bewegen en te winnen tot geloof en bekering; Hand. 26:29; 1 Thess. 1:5-8; 5:14, 15; 2 Petrus 1:7; Matth. 5:43-48; Rom. 12:14, 15, 17-21; 13:8-10; Luk. 10:34, 35.

Vraag 22.

Hebt u de vromen lief, en toont u dat op deze wijze, zoals geen onbekeerd mens de vromen liefheeft?

1. Hebt u hen lief vroomheidshalve, omdat ze Gods beeld dragen, omdat ze Uw geestelijke broeders zijn, en ware genade hebben, zoveel u zien of horen kunt? 1 Thess. 4:9, 10; 1 Joh. 3:14; 2:10; 1 Petrus 2:17; Joh. 13:25; 1 Joh. 5:1, 2.
2. Hebt u alle broeders lief, die u zodanig bekend zijn? Kol. 1:4; Filem. vs. 5; Ef. 1:15; Filip. 4:21.
3. Hebt u hen lief, boven alle anderen, hoe nabestaand, schoon, rijk, geleerd, hoe verhoogd zij ook mochten zijn in de wereld? Ps. 15:4; 16:3; Spr. 12:26; 28:6; Matth. 12:47-50; Mark. 3:31-35.
4. Hebt u de vromen lief in meerdere of mindere trap, naar evenredigheid, van dat Gods beeld meer of min hebben en vertonen? Rom. 16:5, 7-10, 12, 13; Dan. 9:23; Joh. 13:1, 23; 21:20.
5. Hebt u de vromen zo hartelijk en vurig lief, dat ge dadelijk met liefdewerken naar ziel en lichaam dat zoekt te bewijzen? 1 Petrus 1:22; 4:8, Rom. 12:10, 1 Joh. 3:16-18; Hand. 4:32.
6. Hebt u de vromen lief, zodat ge ook hun gezelschap meest zoekt, en meest genoeg daarin vindt? Ps. 119:63, 79; 16:3; 26:3, 4; Filem. vs. 12, 13.
7. Hebt u de vromen gestadig lief, en niet maar bij vlagen? Hebr. 13:1; Spr. 17:17; 1 Kor. 13:8; 1 Joh. 4:15.
8. Hebt u de vromen lief in alle staten, niet alleen van eer en voorspoed, maar in tegenspoed, verachting, vervolging, krankheid, armoede, dienstbaarheid, gevangenis, of vreemdelingschap? 1 Thess. 4:10; 3. Joh. vs. 5; Rom. 15:26; 2 Kor. 8:1-5; Ps. 101:6, 7; Matth. 25:36, 37, 40.
9. Hebt u de vromen lief, niettegenstaande enige van deze navolgende dingen?
 - a. Dat ze u vinnig en hard bejegenen, of scherp bestraffen?
 - b. Dat ze kleine en zwakke genade, en sterke verdorvenheden hebben en vertonen?
 - c. Dat ze in enige dwalingen zijn vervallen, en dezelve voorstaan?
 - d. Dat ze u ten onrechte beschuldigd, of verongelijkt hebben in uw naam, of goed, of anderszins?
 - e. Dat ze uw staat veroordelen, uw vroomheid niet erkennen, of zeer in twijfel trekken?
 - f. Dat ze zeer onaangename en lastige humeuren, of naturen hebben?
 - g. Dat ze u geen, of zeer weinig liefde tonen?
 - h. Dat ze u niet nuttig of behulpzaam zijn naar ziel of lichaam, of ook niet kunnen zijn?
 - i. Dat zij uw gezelschap niet zoeken, maar anderen boven u stellen, en liefde en achting geven?
 - j. Dat ze mismaaktheden en afzichtelikheden van het lichaam hebben, of met ongewone ziekten en ongestalten bezocht worden? Ps. 141:5; Spr. 27:5, 6; Gal. 6:1; 2:11-14; 2 Petrus 3:15; Rom. 14:1-5; 2 Tim. 4:16; Filip. 4:2; 1 Kor. 3:1-4; 2 Kor. 6:12, 13; 12:11-16; Hoogl. 8:7.

Vraag 23.

Is uw hoogste en gestadige blijdschap in God, in Christus, in Zijn genade, en liefde, in de Evangelische leidingen, in 't verbond der genade, in het doen van Gods wil, en wandelen op de heilige weg? En maakt die blijdschap u sterk, kloekmoedig, en verruimt van hart, om te lopen op de weg van Gods geboden? Ps. 37:4; Filip. 3:1, 3; 4:4; Ps. 43:4; Rom. 7:22; Ps. 40:8, 9; Jes. 64: 5; Spr. 3:17; Hand. 8:39; 2 Sam. 23:5; Jes. 40:31; Ps. 119:32; Neh. 8:10.

Vraag 24.

Hebt u Gods Woord recht lief, en toont u dat zo?

1. Hebt u het hele Woord lief, Wet en Evangelie, niet alleen 't woord van de vertroosting en van de beloften, maar ook 't woord van de bedreiging, van het gebod en van de besturing, als een regel van uw leven, wat u te geloven en te doen hebt? Ps. 119:6; 92, 97, 128, 140; Jes. 39:8.
2. Hebt u het Woord zo lief, dat u het vlijtig leest, onderzoekt en overdenkt? Joh. 5:39; Hand. 17:11; Kol. 3:16; Hand. 18:24; Ps. 119:97.
3. Hebt u het Woord liever dan al wat kostelijk is in de wereld, boven spijs en drank, boven rijkdom en eer? Ps. 119:14, 72, 111, 127; 19:11; Job 23:12; Spr. 8:11; 3:14, 15.
4. Hebt u het Woord zodanig lief, dat het u meest verblijdt, en zoeter is dan iets ter wereld? Jer. 15:16; Ps. 19:8; 119:26, 47, 103, 50, 92, 111. 5. Hebt u het Woord alzo lief in tegenspoed en ellende als in voorspoed? Ps. 119:50, 54, 92. 6. Hebt u het Woord lief, omdat het is 't middel tot heiligheid, en het wapen tegen de zonde en beproevingen? Ps. 119:11, 55, 56, 104, 140, 167; Ef. 6:17. 7. Hebt u het Woord zo lief, dat ge daar graag van spreekt, en u dus niet schaamt? Ps. 119:172; Jer. 6:10; Mark. 8:38.

Vraag 25.

Durft u zichzelf niet toegeven in enige bekende zonde? Ps. 66:18; 119:1, 3; 139:24; Spr. 16:17.

1. Zelfs niet al is 't maar een inwendige hartzonde? 2 Kor. 7:1; Jer. 4:14.
2. Al is 't een heimelijke zonde? Gen. 39:9; Ezech. 8:12.
3. Al is 't een zonde, daar uw voordeel of bevordering van afhangt? Matth. 4:9. 4. Al is 't maar een zonde van nalating van een plicht? Matth. 25:42, 43.
4. Al is 't een kleine of mindere zonde?
5. Al is 't uw natuurzonde? Ps. 18:24; Matth. 5:28, 29.

Vraag 26.

Tracht u God te geven een oprechte en algemene gehoorzaamheid, zodat het is uw wil en begeerte, uw voornemen, neiging en poging, de Heere in alles te gehoorzamen? Ps. 119:5, 6, 59, 112, 173; Hand. 24:16; Hand. 13:22; Hebr. 13:18; Luk. 1:5, 6. Rom. 7:12, 16, 18. En bij gevolg.

1. Tracht u ook zulke geboden te gehoorzamen, die u kostelijk zullen vallen, als zullende misschien daardoor profijt, eer of gunst, of gezondheid verliezen? Matth. 19:20-25, 27.
2. Tracht u ook die geboden plichten na te komen, die u binnenshuis, in uw beroep, als man of vrouw, als vader of moeder, heer of knecht, vrouw of dienstmaagd, moet betrachten? Ef. 5 en 6; Kol. 3:3.
3. Tracht u bevestigende geboden zowel als ontkennende te gehoorzamen? Matth. 25:24-31.

4. Poogt u God zowel in 't geestelijke, en in de rechte wijze, en omstandigheden van 't geloofd te gehoorzamen, als in de letter en stof van de geboden? Matth. 5:21, 22, 27, 28; Rom. 7:9; 2 Kor. 1:12; 1 Thess. 2:10; Ps. 110:3; Jes. 1:11, 15.

Vraag 27.

Hebt u een oprechte haat tegen de zonde, in u en in anderen? En derhalve,

1. is uw haat tegen alle zonde?
2. Ook bijzonder tegen uw boezemzonde, de zonde van uw humeur, natuur en gemoedstoestand, de zonde, die u naast bij ligt, waartoe u meest uzelf genegen vindt, waartoe u meest verzocht wordt, waar u meest en licht in valt, en minst kracht tegen voelt, om die te voorkomen?
3. Is uw haat vast en geworteld, onverzoenlijk, en doende u gedurig tegen de zonde strijden en worstelen?
4. Haat u zo, dat u van de zonde walgt, en die verfoeit, Ja uzelf verfoeit wegens de zonde?
5. Haat u de zonde daarom, omdat ze is tegen de wet Gods, en tegen de eer Gods, en omdat ze uw ziel verontreinigt, en u onbekwaam maakt tot uw wandel met God en tot stichting van uw naasten? Rom. 7:15; Ps. 119:104, 113, 128; Amos 5:15; Spr. 8:13, Ps. 18:24; Ps. 97:10; Rom. 12:9; Matth. 5:28, 29; Hebr. 12:1; 2 Kor. 7:1; Jes. 59:1, 2.

Vraag 28.

Bent u vrolijk en ingenomen met geestelijke bevindingen van de Heere Zijn goedheid en getrouwheid? Namelijk hebbende ontvangen, of nog ontvangende.

1. Bijstand, ondersteuning, invloed en hulp tot uw plichten.
2. Verwakking en vrolijkheid in geestelijke oefeningen.
3. Tijdige hulp en uitredding uit strikken, verzoeking en zwarigheden.
4. Vervrolijkning en verzegeling van gunst en vrede, in droefheid en bezwaardheden van het geweten wegens schulden.
5. Opklaring en geruststelling. in twijfelingen, duisternissen en vrezen.
6. Weekmaking en smelting in hardheid van het hart.
7. Verwijding en verruiming in engten, dorigheden en droogten van de ziel.
8. Antwoorden en verhoringen van gebeden en zuchtingen om tijdelijke of geestelijke zaken? Matth. 9:2; Ps. 116:1, 3, 4, 7, 8; 138:3; 66:6, 17, 19; 1 Sam. 17:34, 35; 2 Kor. 1:10; Ps. 34:7; 40:2, 3, 4, 6.

Vraag 29.

Als u Gods Woord hoort prediken, tracht u dan God Zelf te horen, en Christus en Zijn Geest Zelf te ontmoeten onder 't Woord? En beoogt u in dat horen de navolgende einden?

1. Hoort u, om uw eigen zonden, dwalingen en bedriegerijen meer aan u ontdekt te krijgen?
2. Om Christus en Zijn wil, Zijn genade, weldaden, beloften, en 't hele genadeverbond meer en beter te kennen?
3. Om te groeien in genade en in alle werkdadige Godzaligheid.
4. Om uzelf beter en betamelijker, en behaaglijker, in alle staten en gelegenheden, omtrent God en de mensen, in het toekomende te dragen.
5. Om meer verwakkerd en gesterkt te worden tot uw plichten.
6. Om door 't Woord van de genade meer gereinigd en geheiligd, en uw begeerlijkheden, hartstochten en verdorvenheden meer gedood te krijgen?

7. Om vruchtbaarder te worden in alle goede werken, en 't Evangelie van Christus meer te versieren door uw wandel? Hand. 9:6; 1 Sam. 3:2; Jes. 30:20, 21; Ezech. 40:4; Exod. 20:4; 1 Thess. 1:5; 2:13; Luk. 8:15; Luk. 10:16; Joh. 15:3; 17:17; Spr. 10:14.

Vraag 30.

Doet u oprechte belijdenis van uw zonden? Te weten:

1. Belijdt u de zonden vrijwillig, en niet afgeperst?
2. Belijdt u alle zonden, zonder enige te verloochenen, of te verzwijgen?
3. Hartelijk, en niet alleen met woorden en lippen?
4. Bijzonder, en niet alleen over 't geheel, en verward?
5. Met verzwarende omstandigheden en hoedanigheden?
6. Ootmoedig, droevig, met smart, schaamte, walging en verfoeiing, ook treurende, dat u er niet meer gevoelig en treurig over bent?
7. Met geloof en enig vertrouwen, van bij God in Christus genade te zullen vinden?
8. Met een ernstig voornemen en poging, om de zonde te verlaten, en weg te doen? Ezra 9:9; Dan. 9:5 enz.; 1 Tim. 1:13; Hand. 26:10, 11; Richt. 10:10, 15, 16; Luk. 18:13; Ps. 38:9; Ezra 10:2, 3; Spr. 28:13; Job 34:31, 32.

Meer vragen zal ik er niet toedoen. Ik bid u, zet uw hart menigmaal tot overdenking, en onderzoeking, over 't geen ik u hier heb voorgehouden. En de Heere geve u licht en verstand in allen deze.

Ik blijf, die ben

Uw heiltoewensende leraar, Jakobus Koelman

Amsterdam, 28 februari, 1687

**Aanspraak aan de verdrukte en vervolgte vluchtelingen uit Frankrijk
zowel leraars als ledematen**

Waarde, en geliefde broeders in Christus!

Hebbende de vertaling van deze brieven van Mr. Sam. Rutherford teneinde gebracht, dacht ik hier een goede gelegenheid te hebben, om een tijdig woord tot u te spreken, hopende dat onze taal u niet lang onverstaanbaar zal zijn, nadat u enige tijd onder ons zult verkeerd hebben.

Wij weten, en zijn ten hoogste overtuigd, dat de onderdrukkingen, u door de kinderen van Babel toegebracht, ongewoon zwaar zijn geweest, want uw schriften hebben ons daarvan volle onderrichting en opklaring gegeven, inzonderheid het boekje genaamd: *Les Plaintes des Protestans, cruellement apprimez, dans le Royaume de France.*

En daarom, gelijk billijk en christelijk is, wij ontvangen en omhelzen en verwelkomen u onder ons, met veel genegenheid, als onze verdrukte broeders en geloofsgenoten. De werken van liefde omtrent u gepleegd, zijn maar onze schuldige plicht, en wij zijn gehouden, om Christus' wil, meer aan u te doen, bijzonder om uw zielen enig goed toe te brengen. Het is uit die hoofde, en tot die einde, dat ik (terwijl ik niet anders heb) u hier kom aanbieden deze vertaalde brieven van een zeer beproefd en vermaard dienaar van Christus, die boven anderen uit eigen ervaring wist te spreken, wat zoetigheden Christus aan de Zijnen geeft, dewelke houdende een goed geweten, en wandelende voor Hem in oprechtheid, als getrouwe getuigen voor Zijn zaak lijden.

Mijn wens en verzoek is, dat u, die nu vers uit de oven van de verdrukking komt, deze brieven mag in handen nemen, en ze niet alleen doorbladeren, maar ook de stof daarvan goed overwegen, herkauwen, en naar uw gelegenheid gebruiken. Want hier zult u op een levendige wijze vinden uitgedrukt en voorgesteld, hoe zoet Christus' kruis voor een begenadigd, opgeklaard gemoed is; wat verrukkende genietingen van Christus' liefde en goedkeuring, daaronder ondervonden worden; en hoe Jezus Zich in Zijn uitnemende schoonheid en beminnelijkheid openbaart, en zo de wereld met al wat er in is, zeer gering en verachtelijk maakt, aan degenen, die in ootmoedigheid, met een werkzaam geloof Hem aankleven, en veel verdrukking voor Zijn Naam en waarheid lijden. Hier zult u veel troostrijke zielondersteunende redenen vinden, die een verdrukte in allerlei ongeval zeer te pas komen.

- Hier zult u Gods vrije onderscheidende genade aan de Zijnen, in hun heerlijkheid beschreven en voorgesteld zien, alsmede vele kostelijke lessen, aan degenen, die met een ongewoon kruis bezwaard gaan.
- Hier worden u opgelost vele klachten en twijfelingen, die aan een worstelenden gelovige veel nare gedachten over zijn staat kosten; en veel verwakkerende opwekkingen worden er gegeven, om zijn staat goed te beproeven, en in een goede gang kloekmoedig in geloof voort te gaan. De dood, en 't oordeel, de hemelse gelukzaligheid, en eeuwige verdoemenis worden hier op 't nadrukkelijkst voorgehouden, van een, die op de tijd, als hij de brieven schreef, onder de levendigste beseffen was van de Goddelijke waarheden, en in de gevoeligste nabijheid bij de Heere Jezus. Die onherboren is, zal hier uitgelezen woorden, als nagelen diep ingeslagen, zien voorgehouden van een die een wijs bouwmeester en meester van de verzameling was.

Hoedanig ook uw staat is, u zult onder 't lezen gewaar worden, dat deze heilige 't pit van de zaak, en niet enkel de schors aanraakt, en dat hij als een ware Godgeleerde, woorden op zijn pas voortbrengt, en toepast. Doch ik laat af, van meer daartoe te zeggen, willende, dat u maar komt, beproeft en smaakt, wat u hier wordt voorgehouden

(hoewel 't oogmerk van deze schrijver nooit is geweest, dat deze brieven 't licht zouden zien) en u zult meer daarvan zeggen en geloven, dan ik hier kan uitdrukken.

Maar teneinde ik de weg baan, opdat u met deze brieven voordeel mag doen, zo geeft mij verlof, waarde broeders, dat ik hier eens openhartig en getrouw met u handel; omdat er vele dingen op mijn hart liggen, die ik graag tot uw stichting zou uiten. 't Gebeurt u zelden of nooit, van een Nederlandse leraar vrijmoedig gewaarschuwd en aangesproken te worden; nochtans gaan verscheiden vrome leraars in dit land, met droeve bekommernissen over van uw geestelijke staat, zwanger.

Want wij kunnen u in 't algemeen niet aanzien, als heilige broeders, die van de hemelse roeping deelachtig zijnde, waardig en betamelijk de roeping gewandeld hebt, en Christus' waarheid door een heilig leven in 't midden van het onreine Babel versierd hebt; maar als zulken, die meestendeels uw belijdenis van de heilige leer zodanig door uw gedrag verduisterd en te schande gemaakt hebt, en bijgevolg de heilige waarheid en des Heeren Naam zo hebt doen lasteren onder de vijanden, dat het de Heere eindelijk, na al Zijn verdraagzaamheid en lankmoedigheid over u, nodig gevonden heeft, voor Zijn eer, en tot uw bestwil, u zo bitterlijk door dat slangen en adderengebrouwsel te geselen.

Dit zal misschien door velen van u voor een liefdeloos oordeel gerekend worden: maar ik mag u verzekeren, dat wij niet uit bitterheid, of enige afkeer, noch uit gebrek aan sympathie over uw verdrukte staat, zo oordelen of spreken: want het tegendeel is niet alleen voor de Heere bekend, maar ook door onze veelvuldige smekingen, tot God voor u opgezonden, ook lang voordat u herwaarts gekomen bent, voor de gemeenten gebleken. Ook spreken wij niet van allen, als vertrouwende, dat de Heere onder u enig overblijfsel van oprechte teerhartige christenen gehad heeft en nog heeft.

Maar 't is ons van over dertig of veertig jaren meermalen ter oren gekomen, door ooggetuigen die onder u een tijd lang verkeerd, en uw wandel van nabij gezien hebben, dat de kracht van de Godzaligheid in 't algemeen onder u zeer vervallen en verloochend was, en dat u de ijdele wereld zodanig gelijkvormig was geworden, dat u nauwelijks iets meer dan de uiterlijke belijdenis van de waarheid behouden had.

Laat mij dan ditmaal toe, dat ik u enige bijzonderheden voorleg en te overwegen geef, die mij en meer anderen, u aangaande, bezwaren, en tot verwondering zijn geweest, en nog zijn.

1.

Vooreerst, het is mij tot ontzetting en bedroefing geweest, dat u allen, die leraars van de gemeente was, ten tijde wanneer die verbondbrekende koning u uit het rijk verbande, en binnen zo weinig dagen gelaste te vertrekken, beide 't land en de kudde, u toevertrouwd, verlaten hebt, vliedende, en maar voor uw welvaart zorgende, terwijl gij de schapen van Christus in 't hoogste zielsgevaar liet. 't Is ongetwijfeld, dat het voor een leraar niet ongeoorloofd is te vlieden, bijzonder wanneer de vervolging personeel is, en de kudde daardoor niet in de klauwen van de wolven en leeuwen gelaten wordt. Maar gij wist volkomen, dat het daarop aangelegd was, u de herders tot dat einde weg te zenden, opdat men de gemeenten te gemakkelijker zou verwoesten, en door allerlei verzoeking en onderdrukkingen tot afval brengen; zodat indien ooit, nu bovenal, uw tegenwoordigheid, ondersteunende vertroosting, en voorbeeldige kloekmoedigheid in het midden van hen nodig was. Maar nu kan ik geheel niet zien, hoe u 't vreselijk gewicht van die woorden van onze Heeren Jezus kunt ontgaan, als tot uw beschuldiging en veroordeling gesproken; Joh. 10:11-13: *Ik ben de goede Herder: de goede herder stelt zijn leven voor de schapen; maar de huurling, en die geen herder is, wien de*

schapen niet eigen zijn, ziet de wolf komen, en verlaat de schapen, en vliedt; en de wolf grijpt ze, en verstroot de schapen; en de huurling vliedt, omdat hij een huurling is, en heeft geen zorg voor de schapen.

Wanneer David, zijn vaders schapen hoedende, een leeuw en een beer op zijn schapen zag aankomen, stelde hij zijn leven daarvoor in gevaar, en beschermde ze, 1 Sam. 17:34-36. Dit deed hij voor beesten, die tegen het leven en zaligheid van mensen op 't duizendste deel niet te waarden zijn. Doch u hebt Christus' schapen verlaten, wanneer zij uw bijstand ten hoogste nodig hadden; u wist, dat na uw vertrek zware wolven zouden inkomen, die de kudde niet zouden sparen; moest u dan geen beter acht gegeven hebben op uzelf, en op de hele kudde, over die u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door Zijn Eigen bloed? Opdat ik Paulus' nadrukkelijkste woorden hier toepas, Hand. 20:28, 29. Zal niet die verwoesting van de kudde enigermate op uw rekening komen, als die, uw trouw en plicht omtrent Christus en Zijn gemeente verlatende, uw eigen lichamelijke welvaart boven de behoudenis van de kudde gesteld hebt, latende die verleiden, verstrooien en tot afval drijven, en vliedende op 't gebod en bedreiging van een sterfelijk mens, die hooi worden zal, en zijn adem in zijn neus draagt, en dus meer vrezende degenen die het lichaam kunnen doden, dan Hem, Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel? Waartegen Christus zo ernstig en beweeglijk gewaarschuwd heeft; Luk. 12:4, 5.

Hebt u in dit vluchten niet het werk van huurlingen gedaan, die de schapen in opzicht van de genegenheid niet als eigen zijn, maar om loon werkende, 't gevaar niet wilden doorstaan, noch zorg dragen voor de schapen? Christus leert ons in die woorden, dat goede en getrouwe herders 't goede van de kudde zelfs boven hun eigen leven stellen, en dat gelijk Hij Zijn leven voor Zijn schapen geeft, tot hun rantsoen, ook Zijn dienstknechten uit liefde tot Hem en de schapen, besloten moeten zijn, hun leven niet dierbaar te achten, maar volvaardig het af te leggen, tot verzegeling van de waarheid, tot bevestiging van 't geloof van de gemeente, en tot vervulling van haar bediening; gelijk Paulus zichzelf daarvan tot een voorbeeld gesteld heeft. Hand. 20:24; 21:13; Filip. 1:12-14; 2:17; Kol. 1:24; 2 Tim. 2:10.

Nu is 't gebeurd, dat op deze trouweloze verlating van de kudde, op enige plaatsen, sommigen, die geen roeping noch zending hadden, hebben ondernomen niet alleen te gaan prediken tot een gemeente van ettelijke honderden, maar ook onder dezelve het heilige Avondmaal uit te delen: want aldus verhaalt ons de schrijver van de Pastorale Brieven, 3me lettre. Dieu leur suscita du milieu deux des personnes, qui sans étude, et sans science se mirent a la tête de ces assemblées, pour les édifier; il y eut un particulier à la Parole duquel Dieu donna tant d'efficace, qu' après quelques assemblées, au peu de gens se trouvèrent, une nuit il eut la joye, de consoler plusieurs centaines de personnes.... On eut la consolation, d'y entendre deux excellentes prières, et une prédication; après quoi tous ceux, qui avouent en le courage, de résister à la tentation, participèrent au sacrement de la Cène du Seigneur.

Dat is: God verwekte uit het midden van hen enige personen, die zich zonder studie en zonder wetenschap voorstelden aan deze vergaderingen, om dezelve te stichten; daar was een particulier man, aan wiens woord God zoveel krachtadigheid gaf, dat hij, na enige vergaderingen, waarin maar weinigen gevonden werden, op een nacht de blijdschap had, vele honderden personen te troosten Men had de vertroosting, daar twee voortreffelijke gebeden en een predikatie te horen, waarna al degenen, die de moed hadden, om de verzoeking tegen te staan, het sacrament van des Heeren Avondmaal ontvingen.

En daarna in de 4^e brief, wordt verhaald van een student in de theologie, genaamd Fulcan Rey, dat hij ook door een heilige vuur ging prediken, en dat 't volk na de predikatie deze twee dingen deed.

1. Dat ze verscheidene ouderlingen verkozen voor verscheidene kwartieren.
2. Dat zij die student de macht gaven, om de Sacramenten te bedienen.

Gewis, het was niet te prijzen, dat een onbeproefde en ongestudeerde zo voor honderden in het openbaar ging prediken, en 't Avondmaal bedienen; en dat 't volk zo schielijk op een predikatie van een student, hem de macht gaf van bediening van Sacramenten; zij konden hun leraars nog tot zich roepen, en hen aandringen op hun plicht, immers het vluchten van al de leraars heeft gelegenheid gegeven tot deze en dergelijke misslagen van het volks; het schrijven van pastorale brieven, nadat men gevloeden is, kan niet voldoen noch de plaats vervullen voor de pastorale zorg en opzicht, en wijding welk alle herders moesten hebben.

2.

Ten andere. 't Is ons tot ontzetting en bedroefing geweest, dat wanneer de leraars en gewone lidmaten tot ons overkwamen en vluchtten, zij geen merkelyk besef noch diepe indruk hebben vertoond van Gods verbolgenheid tegen alle gereformeerde Franse kerken, noch zelfverfoeiing en benauwdheid van de geest, wegens hun zondig en tergend gedrag in hun land; alsof zij niet geloofden dat de menigerlei zonden, die onder leraars en belijders waren in zwang gekomen, de Heere getergd en verwekt hadden, om die zware verzoeking en vervolging over die kerken te laten komen. Wij hadden billijk verwacht, dat de verdrukke belijders, herwaarts hun toevlucht nemende, door levendige overtuigingen van hun geweten, door de Geest Gods bij gelegenheid van de plagen wakker gemaakt, daartoe zouden gebracht zijn geweest, dat ze door een oprechte belijdenis van hun onvruchtbaarheid, sleurdienst en halve wereldsheid, God de eer van Zijn rechtvaardigheid zouden gegeven hebben, in hen zo bitter te laten mishandelen door dat wrede antichristendom. Deze of dergelijke klachten of erkentnissen zou men denken, dat van hen zouden gekomen zijn. "Helaas, wij hebben de Heere niet gevreesd, maar ten uiterste getergd, en daarom heeft Hij Zijn wijnstok daar laten verbreken en uitroeien; wij hebben de heilige leer niet door ons leven uitgedrukt, noch met goede werken versierd; ja wij hebben nauwelijks iets meer dan een ledige vertoning, en enkele schaduw van de ware belijdenis gehad; en daarom heeft God ons alzo gedaan en niet gespaard. Wij hebben meest de heilige waarheid maar in de mond, en niet op het hart gehad; en onze wandel was die van 't vervloekte pausdom in een groot deel gelijk geworden, onze leraars hebben ons niet getrouw gewaarschuwd; en ook namen wij niet ter harte de waarschuwingen en bedreigingen, die nog soms door hen voorgesteld werden. Wij waren Laodicees verwaand en gerust, terwijl wij noch koud, noch heet waren, maar lauw en sleurdienstig, en zo nabij, om van de Heere Jezus uitgespuwd te worden; arm, naakt, blind en jammerlijk waren wij, terwijl wij ons inbeeldden, te zijn ruk en verrijkt geworden, en geen ding gebrek hebbende; op de rustdag gingen wij eens naar de kerk, maar een deel van de dag brachten wij door in wereldse en ijdele gesprekken en betrachtingen, wij behaagden ons met kerkgangen en Avondmaalgangen, en psalmen op de weg te zingen; maar 't pit van de predikatiën, en de kracht van 't Avondmaal was weinig op ons hart; ja velen van onze brachten een goed deel van 's Heeren dag door: in herbergen te bezoeken, te springen en te dansen, te spelen met het lot, en ijdele lichtvaardige liederen te zingen en erger. Wereldse ijdelheden en nieuwe modes werden door allen opgevolgd; leugenachtige complimenten maakten wij heet sieraad van onze redenen; huisgodsdiensten waren bij ons meest buiten gebruik; onze kinderen hebben wij de ijdelheid en hovaardij van de jeugd af ingeplant; en een menigte

andere zonden hadden bij ons de overhand, en zulks, niettegenstaande de Heere ons vele jaren lang veelszins verbrak, en krenkte, geheugende, en het zo besturende, dat onze wederpartijders, met alle listigheid, meinedigheid, leugen en bedrog, ons vertraden en uitmergelden, door veel onderdrukkende verordeningen en koninklijke orders, de een na de ander. Doch dit alles bracht geen bekering noch vernieuwing van leven onder ons, totdat de Heere ons eindelijk naakt en bloot het land heeft uitgejaagd, terwijl de andere overgeblevenen tot afval en onderschrijving van de paapse dwalingen met geweld gedreven zijn." Dusdanige belijdenissen en klachten, meenden wij, zouden in hun monden gepast hebben. Maar het is ver vandaar geweest; alleen hoorden wij hen spreken van de ongehoorde wreedheden en barbaarse mishandelingen, gepleegd door middel van de dragonders aan de belijders van de waarheid, alsmede van hun verlies van goederen, en van hun tegenwoordige armoede. Van gelijken dachten wij, dat de vluchtende leraars tot erkentenis gekomen zouden zijn van hun misdragingen, en dat ze ons moesten gesticht hebben door hun diepe verootmoediging en hartgrondige belijdenis van hun nalatigheden, verzuimen en ontrouweden, van hun ergerlijke gelijkvormigheden met de ijdele wereld, en andere gebreken, waardoor zij niet weinig Gods toorn tegen die kerken hadden verwekt en verhaast.

Want 't is ons veel gezegd van geloofwaardige vrome lieden, die onder ons gereisd hebben, dat de leraars veelszins waren gelijk 't volk, immers geenszins voorbeeldig in heiligheid, dat ze de zwier van de wereld volgden, in kledingen, pruiken, enz. en dat hun huisgezinnen niet christelijk tot een voorbeeld voor anderen geregeerd werden; maar dat hun vrouwen en kinderen, zozeer als iemand, de wereldse ijdelheid en lichtvaardigheid uitdrukten. Dat ze hun predikatiën met woorden van wereldse wijsheid opsmukten, gebruikende veel een welsprekendheid, die zij uit de romans geleerd hadden, vertonende meer hun geleerdheid en geestigheid, in 't doen van korte predikatiën, met weinig en zeer algemene toepassingen, dan een liefhebbend hart, brandende van vuur, om zielen tot Christus te brengen; ja zoekende meer met verwondering en toejuicing over hun aardige uitdrukkingen en vloeiende tong en taal, zowel in 't bidden als in het preken, gehoord te worden, dan de mensen aan zichzelf bekend te maken, en de kracht en schoonheid van 't Evangelie te ontdekken, en op het volkshart te brengen. Dat ze de heilige leer van de genade, en van de toerekening van Adams eerste zonde bestreden hebben, sprekende, schrijvende, en predikende van een algemene genade, en een algemene verlossing en dood van Christus, en erkennende geen andere erfzonde, dan de inklevende verdorvenheid, behalve dat ze ook zover af geweest zijn, van een christelijke sympathie te tonen, ik zal nu niet zeggen met onze Nederlandse kerk, in de tijd als hun verbondbrekende koning, om zijn glorie, in ons land viel met zijn troepen, en ons half verwoestte; maar, met de getrouwe lijdende Presbyterianen in Engeland en Schotland, dat ze veeleer omtrent die vervolgingen en onderdrukkingen olie in 't vuur gegoten hebben, veroordelende ten grote dele de teerhartigheid van de Non-conformisten, die voor de zuiverheid in 't stuk van godsdienst, en regering van de kerk naar het Woord Gods, en wegens hun tegenstaan en verwerpen van mensenvonden, en inzettingen in de dienst Gods, en van een kerkelijke opperhoofdigheid en heerschappij van de bisschoppen, en van de koning, uitnemend veel leden. Doch zo'n beklag van zonden is in 't gemeen uit hun monden niet gehoord.

3.

Ten derde. Het is ons tot verbazing, en geen kleine aanstoot, dat wij bevonden hebben, dat de vluchtelingen, bijzonder die in hun land niet afgevallen waren, noch getekend hadden, in het algemeen zowel gerust zijn over hun geestelijken staat, zo onbekommerd

over hun wedergeboorte, en zowel tevreden en vergenoegd met hun belijdenis, en vasthouding van de waarheid, dat ze zich schijnen in te beelden, dat ze alle zeker kinderen Gods en ware begenadigden zijn, die geen vrees behoeven te hebben van verloren te gaan, als zijnde in een veilige en zalige staat; te weten, dit zou het grote blijk en zeker merkteken zijn, dat ze God behagen, omdat zij niet alleen de ware godsdienst hebben, maar die ook hebben aangekleefd, en niet verzaakt, in de tijd van deze grote verzoeking, verlatende liever land en goed, bloedverwanten, en alle gemak en plezier. Zo zien wij, dat de schrijver van de brieven, genaamd: *Lettres des Protestants de France*, pag. 78, 83, 153, volmondig zegt, dat zij Gods kinderen zijn, en ijveren voor Zijn eer; dat de vertroosting van Christus in hun lijden overvloedig zijn; dat ze een vrede des gemoeds genieten, die alle verstand te boven gaat; dat zij Gode zeer lief zijn; en dat het offer, aan God door hen toegebracht, van al wat zij in de wereld hebben, Hem zeer aangenaam is. Maar hoewel wij niet willen, noch kunnen twijfelen, of de Heere heeft onder hen enige geliefde kinderen, en ettelijke hebben waarlijk de vertroosting van de Geest in hun vreemdelingschap en uitstoting, en de Heere heeft het Zich laten welgevallen, dat zij de beroving, van al wat naar het vlees dierbaar was, hebben verkozen, om hun geweten niet te besmetten met verloochening van de heilige waarheid; en hoewel wij een schrik hebben, en wensen zeer ver te zijn van iemands welgegronde vrede te storen, of smart aan te doen, en degenen te bedroeven, die God niet wil bedroefd hebben; zo zouden wij nochtans graag uit medelijden met zelfbedrogen zielen, en tot wakkermaking van de zielen, die zorgeloos op ongezonde gronden gerust zijn, iets toebrengen tot storing van een vrede, die niet is Gods of Christus' vrede, maar alleen een ingebeelde welstand, die in eeuwige onrust zou eindigen. Want wij bevinden, dat velen van de gevluchten geheel niet teerhartig en nauwkeurig in hun wandel zijn, maar dat ze zich toegeven in openlijke zonden, als namelijk dat ze weinig gewetenszaak maken, van de vreselijke Naam des Heeren ijdelijk te gebruiken, van met kaart of dobbelsteen te spelen, van de wereld in vele ijdelheden gelijkvormig te zijn, van de dag des Heeren te schenden, van onnutte gesprekken te voeren, en andere ergerlijke uitbrekingen.

Nu 't is niet te bevatten, hoe zo'n gedrag van lieden, die onder de Heere Zijn kastijdingen liggen, met een gereinigd en bevredigd geweten, en met het ware kindschap en verzekerdheid van die kan bestaan. Daarenboven wordt bij de meesten ook ondervonden grote onkunde en vervreemding van het ware werk van de wedergeboorte; zij verstaan de taal niet, aangaande het inwendige genadewerk, de krachtadige trekking, en vernieuwing van de mens; 't is hen als een donker raadsel; zodat het schijnt, dat ze al de Godzaligheid stellen, behalve in burgerlijke eerbaarheid, in belijdenis van de waarheid, en in plichtplegingen, van predikatiën te horen, psalmen te zingen, en het Heilig Avondmaal te genieten; dat toch maar is de gedaante en schors, en niet de kracht van de Godzaligheid. En wat het bidden aangaat; 't schijnt, dat ze meest allen de Geest en genade van het gebed niet kennen, als houdende zich maar gewoon aan formuliergebeden, gelijk zij ook hun leraars meestentijds uit het boek zien bidden.

Doch men zou denken, indien er enige ware genade in 't hart was, dat de ziel, bijzonder onder zo'n ongewoon lijden, en verdrukking, zich niet meer zou kunnen vasthouden aan zo'n formulierdienst, sleurdienst en formaliteit, of daarmede tevreden zijn: maar dat ze zich op een geheel andere en recht levendige wijze met hartgrondige zuchtingen zou willen uitstorten; gelijk wij dit in anderen, die onder vervolgingen en bitter Jijden zijn geweest, en tot ons overgekomen zijn, namelijk de Engels en Schotten, ondervonden hebben; als uit welken hun bidden men merken kon, dat zij uit grote verdrukking

kwamen, in welke zij veel met God geworsteld hadden. 't Bidden is toch de pols van de ziel. Als die dan niet slaat of zeer kwalijk slaat, kan men wel oordeel vellen, hoe 't met de ziel staat. Zodat wij dan oordelen, en geven het in bedenking dat die gevluichte belijders niet dienden te blijven, of gelaten worden in die geruste inbeelding, van dat ze allen zijn gelovigen, kinderen Gods, door Christus verlost, en zo in een staat van zaligheid; waarvan zij zo weinig blijk geven. Want als men niet ziet een algemene haat en bestrijding van zonden, geen oprechte gehoorzaamheid aan al Gods geboden, noch enige bekommering over 't inwendige werk van de genade, dan zou men dat niet goed durven of mogen aanzien en houden voor wedergeboren kinderen Gods, al hadden zij nog zoveel verlaten, omwille van de godsdienst. Omdat men ook zonder de liefde Gods te hebben, niet alleen zijn goederen kan verlaten, maar ook zijn lichaam geven, om verbrand te worden, en zijn steeds niet meer, dan een luidende schel, of klinkend metaal, gelijk de apostel dat klaar te kennen geeft, 1 Kor. 13 1, 2, 3. Het is geen zeker teken van Godzaligheid of zaligheid, dat mensen, van de jeugd aan wel onderwezen in de waarheid van de Gereformeerde godsdienst, en van de valsheid, afgodischheid en bijgelovigheid van de paapse godsdienst, bijzonder die ook de gruwelen van de godsdienst zolang in de praktijk gezien hebben, en zo openlijk voor gereformeerden bekend zijn geweest, niet van godsdienst willen veranderen, al zou het al hun goed kosten, en meer, omdat zij met een vol opgeklaard oordeel wel kunnen zien, dat ze die snode paapse godsdienst aanvaardende, zich met opzet en gewillig in de hel, en onder Gods toorn werpen, als wetende het woord van Christus: *die Mij verloochent, en zich Mijner of Mijner woorden schaamt, die zal Ik ook verloochenen, en Mij schamen voor Mijn Vader*, Matth. 10:32, 33; Mark. 8:38; Luk. 9:26; 12:8, 9; 2 Tim. 2:12; 1 Joh. 2:23. Daarom dunkt ons, dat het ten hoogste nodig was, dat de Franse leraars de gewone zorgeloosheid en ijdele waan, zowel van belijdende vluchtelingen, als van andere, in hun predikatiën en particuliere aanspraken veelszins in de grond ontdekten, en op de zaken van de innige kracht van de Godzaligheid, van 't werk van de wedergeboorte, en van 't geestelijk bidden, stonden, en drongen, en dat op een zeer gemeenzame, klaar verstaanbare wijze, met nadrukkelijke toepassingen, in plaats van veel opgepronktheid, met een woordenzwier, hoger stijl, wereldse geleerdheid, etc.

4.

Ten vierde. Het heeft sommigen van ons niet alleen vreemd gedacht, maar ook bedroefd en ontsticht, dat niet alleen gewone belijders uit Frankrijk vluchtende, maar ook enige van hun leraars zich en anderen zo opgehouden en getroost hebben, met het verhaal, dat in de nabijheid van de stad Orthez in Bearn en ook elders in het jaar 1685, wijzen en gezangen van psalmen in de lucht, meermalen en door velen, gehoord zijn, dat men wil geloven, dat geschied is door de heilige engelen, van God uitsluitend daartoe gezonden, om hun 't nalaten van dat psalmzingen te verwijten, en Gods goedkeuring van zulk zingen aan 't pausdom te tonen, en om de gelovigen tot troost als te beloven, dat men weldra weer in Frankrijk de psalmen zal zingen. De schrijver van de pastorale brieven heeft de geloofwaardigheid van dit rapport door verscheiden attestaties breed gezocht te bewijzen, en eindelijk maakt hij dusdanige conclusies daaruit: Lettre 7me. Les unes sont pour nous, et les autres contre nous. Contre nous, car c'est un reproche, que la providence de Dieu nous fait, de ce que vous vous êtes si facilement laissé fermer la bouche, et de ce que vous n'osés plus, et ne voulez plus charter ses Louanges, et ses cantiques, qui vent les symboles de vôtre Réformation. Dieu s'est fait des bouches au milieu des airs, et il fait sortira ses louanges des pierres, et rochers. Et ne doutez pas, que les rochers, et ces bouches invisibles ne se lèvent en jugement contre ceux, qui craignent les hommes, et ne veulent pas glorifier Dieu hautement, et en présence des

persécuteurs. Les autres conclusions sont pour nous, et contre nos persécuteurs. Cet événement parle, et leur dit, Si ceux-ci se taisent, les pierres parleront. Vous devez rendre grâces à Dieu, de ce qu'il approuve votre culte, par un signe aussi considérable, et par un témoignage aussi évident. Qu' on ne vous dise pas, que l'illusion a fait cela: Car toutes les illusions viennent du démon, qui est le Père de mensonge, et qui a en horreur les louanges de Dieu. Enfin regardez cet événement comme un heureux présage, que Dieu ne veut pas laisser mourir vos voix, et vos cantiques, que les Anges s' en vent saisis, et que bien tôt ils vous les rendront, pour les faire vous-mêmes retentir dans les airs. Il vous faut un grand changement de vie, pour vous rendre dignes, de recevoir de Dieu cette grâce C'est pourquoi vous devez penser à renoncer à ces vanités mondaines, d'habits, de manières, de conduite, de paroles, de repas, de maisons, de meubles, de plaisirs, et divertissements, pour prendre le sac et la cendre, pour vous revêtir d'une humilité et d'une modestie véritablement chrétienne. Le temps de votre délivrance est près, mais il ne viendra pas, que celui de votre repentance ne soit venu, et l'esprit de vie ne reviendra point, que l'esprit de piété et de dévotion ne soit t'entre en vous".

Dat is: "enige besluiten zijn voor ons, en andere zijn tegen ons. Tegen ons: want het is een smaad, die Gods voorzienigheid ons doet, daarom dat u uw mond zo licht hebt laten sluiten, en dat u niet meer durft, en niet meer wilt Zijn lof, en Zijn gezangen zingen, die de tekenen zijn van uw hervorming. God heeft zich monden gemaakt in 't midden van de lucht, en Hij doet Zijn lof voortkomen van de stenen en rotsen. En twijfelt niet, of de rotsen, en die onzichtbare monden zullen in 't oordeel opstaan tegen degenen, die voor mensen vrezen, en God niet willen verheerlijken met luide stem, en in de tegenwoordigheid van de vervolgers. De andere besluiten zijn voor ons, en tegen onze vervolgers. Deze geschiedenis spreekt, en zegt tot hen, indien deze zwijgen, zo zullen de stenen spreken. Gij behoort God te danken, daarover, dat Hij door zo'n opmerkelijk teken, en door zo'n openlijk getuigenis uw godsdienst goedkeurt. Dat men u niet zegge, dat enig spook dit gedaan heeft: want alle spoken komen van de duivel, die de vader van de leugens is, en die een schrik heeft van de lof Gods. Eindelijk ziet deze geschiedenis aan, als een gelukkige voorspelling, van dat God uw stemmen en uw gezangen niet wil laten sterven; dat de engelen die nu opgenomen hebben, en dat ze die binnenkort u weer zullen overgeven, opdat ge die zelf doet uitklinken in de lucht. U hebt een grote verandering van het levens nodig, om u waardig te maken, om deze genade van God te ontvangen: daarom moet u denken, om te verzaken die wereldse ijdelheden, van kledingen, manieren, omgang, woorden, maaltijden, huizen, meubelen, plezieren en vermaken, om in zak en as te zitten, om u met nederigheid en recht christelijke zedigheid te bekleden. De tijd van uw verlossing is nabij, maar zij zal niet komen, voordat de tijd van uw bekering gekomen is; en de Geest des levens zal niet wederkomen, voordat de Geest van Godzaligheid en godsdienstigheid weer in u gekeerd zijn."

Ik wil niet zeggen, noch denken, dat degenen, die 't rapport hiervan eerst gedaan hebben, geen dadelijk gezang gehoord hebben, of dat het enkel maar in hun verbeelding was; maar de vraag is en blijft, door wie dat gezang veroorzaakt is. 't Is zeker, dat de engelen eens gehoord zijn, te zingen in de lucht over Christus' geboorte, en wij durven niet zeggen, dat zoiets nooit meer gebeuren zal, maar ik oordeel, dat zo wie een recht gezicht heeft van Gods rechtvaardige toorn, die zich in de schrikkelijke bezoeking over die kerken vertoont, bezwaarlijk zal kunnen inbeelden, en geloven, dat het waarschijnlijk is, dat de Heere voor dat volk, dat Hem zozeer getergd heeft, juist met het vleeselijk zingen van Zijn psalmen en gezangen, zo'n wonder of mirakel zal doen, en dat

juist op die tijd, als Zijn grimmigheid op het ijselijkst tegen hen uitgaat, tot uitroeiing en afbreking van Zijn ganse wijnstok, nadat men op menige waarschuwingen door Zijn Woord en roeden gegeven, geen acht genomen heeft. Gewis er is weinig reden, om te denken, dat het psalmzingen van de Fransen, terwijl zij in hun ijdelheid, wereldsgezindheid, losheid, en andere tergende zonden wandelden, en de kracht van de Godzaligheid veelszins verloothenende, op de gedaante en op hun uiterlijke oefeningen, waaronder bijzonder hun psalmzingen was, rustten, en bouwden, de Heere zo zou behaagd hebben, dat Hij juist tot dat einde, om Zijn goedkeuring van hun psalmzingen te tonen, en 't nalaten van die te verwijten, Zijn engelen zou uitgezonden hebben, om meermalen, ja een maand drie of vier achtereen, gelijk verhaald wordt, onze rijm-psalmen, ook op onze wijzen te zingen, zodat men ook onderscheidenlijk, gelijk de schrijver verhaalt deze woorden van psalm 138 zou gehoord hebben:

*En ton Saint temple
adorerai,
célébrerai ta renommée,
pour l'amour
de ta grande bonté,
tent estimée,*

Dat onze Dathenus aldus naar zijn wijze rijmde:

*Ik wil in Uwen tempel zaan,
U bidden aan,
en eer bewijzen.
En U danken om Uw goedheid,
en getrouwheid,
niet om te volprijzen.*

Mij dunkt, dat zij veeleer dienden te geloven, dat de Heere ook enigszins van hun psalmzingen gesproken heeft, 't geen bij de profeet staat: *Doet het getier van uw liederen van Mij weg, Ik mag het niet horen, Ik ben er moede van, Ik verberg Mijn aangezicht daarvan*, Amos 5:23; Jes. 1:11-15; 66:3; Jer. 6:20. Immers terwijl het volk nog genoeg gereed is, om op die uiterlijke betrachting te bouwen, terwijl hun leven nog zeer verdorven is, diende men hun geen indruk te geven, dat de Heere met hun psalmzingen ingenomen is.

5.

Ten vijfde. Dit is ons tot bedroefing en aanstoot, dat deze gevluichte leraars zichzelf en het volk wijs maken, dat de tijd van hun uitwendige verlossing nabij is; en dat hun herstel binnen korte tijd wezen zal; dat Babel nu haast zal vallen, en dat de heerlijke staat van de kerk nu zo op handen is, dat dit geslacht het zien en genieten zal. Dit spreken zij met grote verzekering, menende, dat ze nu de rechte sleutel en zin van de profetieën, aangaande de tijd van de vervulling van die grote bedreigingen en beloften, gevonden hebben; te weten dat het nu maar zo weinig maanden of dagen zal aanlopen, en daar zal een heerlijke opstanding van de kerk, met de verbreking van de antichrist, wezen.

Dus heeft een van hen, M. Jurieu, tot onze verbazing en aanstoot, aan de tekst Openb. 11:7-13, deze nieuwe verklaring gegeven: Dat door de twee getuigen, aan welke het beest de krijg heeft aangedaan, en dezelve overwonnen en gedood, en die onbegraven gelaten werden op de straat van de grote stad, en in welke na drie en een halve dag een geest des levens zal ingaan, zodat ze zullen staan op hun voeten, en vreze zal vallen op

degenen die hen aanschouwen, verstaan worden, de Gereformeerden in Frankrijk, aan wie de antichrist nu onlangs krijg heeft aangedaan, hen aanvallende met de dragonders, en hen zo overwinnende en dodende, dat ze wegens de pijnigingen zijn bezweken en gevallen, verlatende hun belijdenis van de waarheid. Doch dat de Heere na drie en een half jaar, te rekenen van de verbreking van het Edict van Nantes, welke was in 't jaar 1685, die afgevallen en als dode Fransen weer op hun voeten zal stellen, met de belijdenis van de waarheid, en dat ze verschrikkelijk zullen zijn aan het pausdom, en dat daarop dan de val van de antichrist zal volgen, en de koninkrijken zullen worden van onze Heere en Zijn Christus. Ja zij menen ook het werktuig, dat de grote hervorming door Gods hulp zal verrichten, al in 't oog te hebben, en te kennen. Want zo spreekt één van die vluchtelingen (die zich een advocaat van de protestanten noemt) in de Voorrede van zijn boekje van de Scheuring: *Je l'espère, la Réformation de l'église gallicane, d'un grand Prince, qui a l'exemple de Salomon, a qui il ressemble en beaucoup de choses, bâtira en son temps un temple nouveau a J. Christ; que Dieu ne veut pas être aujourd'hui bâti per des mains, qui se sont trop souillées de sang, pour ne rien dire d'avantage.*

Dat is: "Ik hoop de hervorming van de Kerk van Frankrijk van een groot Prins, die naar 't voorbeeld van Salomo, op wie hij in vele zaken gelijkt, in zijn tijd voor Jezus Christus een nieuwe tempel zal bouwen, die God heden niet wil gebouwd hebben, door de handen, die zich te veel met bloed besmet hebben, om niet meer te zeggen."

Doch hetwelk opmerkelijk is, deze zelfde man zegt ons op dezelfde plaats, dat hij lange jaren tegen zijn licht met vele anderen ik de schoot van de Roomse Kerk is blijven zitten, verwachtende dat de hervorming zou komen door de Paapse Clergé, of genaamde geestelijken; maar dat hij, ziende deze laatste vervolging, zich in zijn verwachting had bedrogen gevonden. 't Oude spreekwoord is: *Sperant omnes quae cupiunt nimis*, en het woord van de profeet Vergilius was: *credimus, an qui amant ipsi sibi somna signunt?* Allen hebben hoop, van 't geen zij zeer begeren, en die iets zeer liefhebben, versieren zich dromen; ook was 't al ten tijde van Euripides een spreekwoord: *hai d' elpides boskousi fugadas, hoos logos, spes exules alunt, ut habet adagium.*

Vluchtelingen voeden zich met hoop, zij maken hun berekeningen, en geven de tekst een zin, zoals zij 't graag hadden. 't Is niet nodig, dat iemand het boek van Mr. Jurieu weerlegt, omdat hij de tijd zo nabij bepaald heeft, dat hij en anderen, die hem geloven, waarschijnlijk nog zijn bedrog en misrekening zullen zien, en beschaamd zijn; het zou goed zijn, eer het hoger gaat (want hoger zal het komen, en Nederland zal van de plagen niet uitgezonderd worden, en veel minder zullen de afvalligen 't werk doen) dat deze mannen de tekenen van de tijden beter leerden onderkennen; want deze winterse en geesteloze gestalte van de Kerk toont wel, hoe ver wij nog af zijn van de lieflijke dagen, waarop de Heere Jezus die woorden zonderling tot Zijn Kerk zal gebruiken: *Sta op, mijn vriendin, en kom; want zie de winter is voorbij, de plasregen is over, enz.*

Gewis, 't zou veel beter zijn, en recht tijdig, dat de leraars 't volk zochten te brengen tot diepe inkeer, tot uitvinding en beklag van hun gebreken, en tot diepe verootmoediging vanwege de schrikkelijke blijken van Gods toorn tegen hen, en tot kermen en roepen om vergeving en genezing, gaande zelfs voorbeeldig voor. Doch omdat zij nu de verlossing zo nabij en zeker in haar dagen stellen, op zulke losse gronden, houden zij 't volk op met ijdele woorden, sprekende bijna, gelijk de valse profeten weleer: *Ziet, de vaten uit des Heeren huis zullen nu haast, ja in nog twee volle jaren uit Babel teruggebracht worden, en de Heere zal het juk van Nebukadnezar, de koning van Babel, in nog twee volle jaren verbreken van de hals aller volkeren. Doch Jeremia zeide: Hoort niet naar de woorden van uw profeten, die u zo profeteren: want zij profeteren u valsheid, opdat*

gij omkomt, gijlieden en de profeten die u profeteren. Jer. 27:15, 16; 29:4, 8, 28; 28:3, 9, 11. Het is gewis meer tot verderving en verharding in zorgeloosheid, dan tot verhaasting van bekering, dat men tot en van zulke afvalligen (die in hun land zijn gebleven, en de waarheid hebben verloochend, om in hun goed te mogen blijven zitten) zegt: de tijd van uw verlossing is nabij; er is van u geprofeteerd, dat binnen drie en een half jaar de Geest weer in u komen zal, en u zult verschrikkelijk zijn voor de wederpartijders, en dan zal het antichristendom vernield worden.

6.

Ten zesde. Dit is ons een merkelijke aanstoot, dat de gevluchte leraars (in plaats van iets tijdigers te doen) aan de ene zijde arbeidzaam zijn, om door hun schrijven de Protestantse koningen, vorsten, en staten op te wekken, om zich tegen het antichristendom te verenigen, en de redenen en twisten van de **Luthersens tegen de Gereformeerden** weg te nemen, en aan de andere zijde, de vluchtelingen hier, en de afvalligen in Frankrijk brieven of boeken toezenden, of ter hand stellen, om hen met goede antwoorden te voorzien, op de verleidende geschriften en tegenwerpingen en uitvluchten van de partij.

Van het eerste zien wij in de Lettres de Protestans de France Lett. 4me, en in 't boek van Monsr. Jurieu, genaamd: Prejuges Legitimes; in zijn Avis aux Protestans De l'Europe. Het tweede is onder anderen ook het oogmerk van de schrijver van de Lettres Pastorales. Maar wat het eerste betreft: dit is het politiek plan, vloeiende uit die stijve indruk en inbeelding, dat de tijd van de grote verlossing zo nabij is; en dat er een Ligue en Verbintenis moest gemaakt worden tussen Luthersens en Gereformeerden, om 't werk te gaan uitvoeren, immers om de uitbreiding van de macht van 't pausdom tegen te gaan, en te verhinderen; waartoe men dan vaststelt, en breed bewijst die grondslag en grondregel, dat er geen middel is tot stuiting van de vorderingen van het pausdom, dan de vereniging van de Protestanten. Deze theologanten, wat voor politiek vernuft zij ook mochten vertonen, schijnen niet te spreken noch te schrijven, als rechte zieners en trouwe wachters, die weten, wat er is van de nacht, en die Gods raad recht kunnen doen horen, als niet wel ervaren (met de kinderen Issaschars) in het verstand van de tijden, om te weten, wat Israël doen moet. Omdat er vrij staat eerst een ander werk te doen, indien men hoop zou hebben, dat de Luthersens en Gereformeerden, samen verenigd, gezegende werktuigen zouden zijn in Gods hand, om iets goeds, tot vordering van Christus' Koninkrijk, en tot afbreuk van dat van de antichrist, uit te voeren.

Want wat de Lutherse kerken aangaat, zo wie ze recht kent, zal bekennen, dat zij vol tergende zonden zijn, en dat de kracht van de Godzaligheid daar in het algemeen verloochend is, en maar een enkele sleurdienst zonder geest of leven behouden is, zodat de Heere ver van uit het midden van hen geweken is. Ziet men op de Gereformeerden in Europa, die hebben door vele roepende stoute en langdurige zonden de Heere Zijn lankmoedigheid ook zo getergd, dat ze de vreselijke bewijzen van Zijn verbolgenheid te vrezen hebben. Derhalve moesten de Protestanten niet zozeer, noch in de eerste plaats denken, om samen een verbond te maken tegen 't pausdom, als wel van politieke en kerkelijke middelen aan te wenden tot wegneming van de tergende gruwelen en verfoeiselen, die onder hen zijn; en dan nog vooral een Nieuw Verbond met de levende God Zelf te maken.

Hervorming, hervorming moet er onder de Protestanten komen, of zij hebben niet anders dan de grimmigheid van de Heere tegen zich te verwachten. Dit is 't geen alle getrouwe leraars in deze dagen in preken en geschriften zullen aanbevelen. Ik wilde hier gebruiken de woorden van de Heere bij de profeet Jeremia 23:16, 19, 20, 22: *En hoort*

niet naar de woorden van de profeten, die u profeteren, zij maken u ijdel; zij spreken het gezicht huns harten, niet uit des Heeren mond. Ziet een onweder des Heeren, een grimmigheid is uitgegaan, ja een pijnlijk onweder, het zal blijven op des goddelozen hoofd. Des Heeren toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij zal hebben gedaan, en totdat Hij zal hebben daargesteld, de gedachten Zijns harten. In het laatste der dagen zult u met verstand volkomen daarop letten. Maar zo die profeten in Mijn raad hadden gestaan, zo zouden zij Mijn volk Mijn woorden hebben doen horen, en zouden hen afgekeerd hebben van hun boze weg, en van de boosheid van hun handelingen.

Wat het tweede aangaat, het schrijven van boeken of schriften van twist tegen 't pausdom, tot stijving van de vluchtelingen, bijzonder om de half afvalligen in Frankrijk een antwoord in de mond te leggen, tegen hetgeen nu enkele bisschoppen of papen voortbrengen tot overreding ervan, om de paapse godsdienst volkomen en met hun hart te omhelzen. Dat is het voorname middel niet, dat bijzonder in deze tijd zou gebruikt worden, nadat die verschillen zo menigmaal, en zo klaar en zo overtuigend verhandeld zijn, om de wankelenden of half afgevallenen te bewaren, van de dwalingen van het pausdom toe te vallen: want de waarheid van de gereformeerde godsdienst, en de snoodheid en vuilheid van 't pausdom, en de ongegrondheid van hun leer, is bij meest al de gewezen protestanten in Frankrijk zo zonneklaar, en aan hun geweten zo openbaar geworden, dat indien het niet was de dwang, en vrees, of hoop van bevordering, niet één van honderd ja van duizend zich in de belijdenis en praktijk van de paapse godsdienst zou willen houden. Het schort de mensen aan hun wereldsheid, vleselijkheid, heiligschennis, en gebrek aan vrees van God, en dat doet hen Gods waarheid tegen beter weten verloochenen; en daarom luisteren en zoeken zij naar enige deksels en voorwendsels voor hun goddeloosheid en afval; en de Heere laat in Zijn rechtvaardig oordeel strikken regenen over degenen, die de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, ja die aan al de voorbeelden van Gods oordelen over verloochenaars van de bekende waarheid, als Franciscus Spira en anderen, zich niet hebben willen spiegelen. Heeft het de afvallige predikanten in Frankrijk aan licht ontbroken, of zouden zij door redetwisten, bijzonder ook uit de oudheid, terecht te brengen zijn; was het iets anders dan werelds voordeel en bevordering, dat die advocaat van MontPELLIERS Monsr. de Brueys heeft aangedreven, om die allerschandelijkste afval en herroeping van de waarheid te doen, nadat hij even tevoren zo gezond en grondig tegen 't boekje van Monsr. de Condom geschreven had?

Ja hebben niet de papisten zelfs geoordeeld en geweten, dat met het redetwisten in Frankrijk niet meer te doen was omtrent de Gereformeerden, die kennis van de Schrift en van de verschilpunten hebben? En waar hebben de leraars en de gewone belijders meer bekwaamheid, om tegen 't pausdom te redetwisten, dan in Frankrijk? Daarom hebben de listige slangen, onderwezen van de rode bloedige draak, de lidmaten van de kerk, beroofd en verlaten van hun leraars, door een andere weg, en met andere verzoeken willen aankomen, wel wetende, waar zij zwak en onoverwinnelijk waren; wat hen dan zodanig is gelukt, dat zij in een korte tijd, van vijftienhonderd duizend protestanten, gelijk men ons schrijft dat er geweest zijn, ten minste duizendmaal duizend tot volstreekte veinzing, indien niet tot afval en verloochening van de godsdienst gebracht hebben, onderschrijvende en belovende zonder de minste overtuiging van de valsheid van onze godsdienst, dat ze geen gereformeerde godsdienst meer zullen betrachten.

De schrijver van de Pastorale brieven, sprekende (Lettre 12e) van ettelijke belijders in de Provincie van Languedoc, die onlangs zeer bitter zijn mishandeld, zegt: Qui peut

douteur, que ce ne soit la un juste chatiment de là lésche action, que ce pays s'étoit laissè extorquer. La crainte avoit oblige un grand nombre de gens a signer, que desormais ils seroient tous les devoirs de bons Catholique Romains, qu' ils ne se trouveroient plus aux assemblees, qu' ils decouvriroient leurs parens, et leurs amis qui s'y trouveroient, qu' ils communieroient, et que s' ils manquoient a tout cela, ils prioient le Roy, de les chatier severement. Qui doute, qu' une actionpareillene soit capable d'attirer les plus effroyables jugemens de Dieu? C'est la violence, dirat-on, qui extor que cela. Je n'en doute nullement. Mais quand on a de l'honneur et de la conscience, on a aussi une vie a doneer plutót, que de consentir a ces bassesses, indignes de l'homme d'honneur, aussi bien que de l'homme Chretien.

Dat is: wie kan er aan twijfelen, of het is een rechtvaardige kastijding over die lafhartige daad, die 't volk van dat land zich hebben laten afpersen. De vrees had een groot aantal mensen doen tekenen, dat ze voortaan al de plichten van goede rooms-katholieken zouden doen, dat ze zich niet meer in de vergaderingen zouden laten vinden, dat ze hun bloedvrienden en hun andere vrienden, die zich daar lieten vinden, zouden aanbrengen, dat ze naar de communie zouden gaan, en indien zij in dit alles in gebreke bleven, zij baden de koning, dat hij hen gestreng zou kastijden. Wat twijfelt er aan of zo'n daad is bekwaam om de allerschrikkelijkste oordelen van God over hen te halen? Men zal zeggen: 't is het geweld, dat dit afperst. Ik twijfel er geenszins aan. Maar wanneer men eer en geweten heeft, zo heeft men ook een leven te geven, liever dan zulke lafhartigheden toe te stemmen, die zowel een man van eer als een christenmens onbetamelijk zijn.

Waaruit klaar genoeg af te nemen is, dat men die ellendige afvalligen niet met twisten, maar met proefondervindelijke stoffen moet terecht brengen of ondersteunen, en tegen 't pausdom wapenen. indien dan die leraars willen schrijven, 't zij tot nut van hun natie, of van andere volkeren, zij zouden naar mijn oordeel best doen, als zij de oorzaken van Gods toorn tegen hun kerk beschreven, en van de grond af uithaalden.

Doch ik val licht al te verdrietelijk, met mijn langheid en vrijmoedigheid. Ik zal dan eindigen, waarde broeders, dit alleen daarbij doende, dat er ook waarlijk dingen zijn, waarin wij veel behagen en vreugde geschept hebben, namelijk, dat er zoveel kloekmoedige martelaars, en getrouwe belijders van allerlei slag onlangs in Frankrijk geweest zijn, die hun leven voor de waarheid op spel gezet hebben, of gereed waren hun bloed te storten; alsmede, dat wij ook kennis hebben gekregen, dat enige van de overgekomen leraars vrij een gezicht hebben van de vreselijke tergingen Gods van 't gereformeerde volk in Frankrijk, en derhalve ook de mensen tot diepe verootmoediging, nauw onderzoek van 't bedrieglijk hart, en tot ware kracht van de Godzaligheid roepen; zodat wij hoop hebben, dat de Heere veel uit dat land van de gesneden beelden weggeschikt heeft, en nog wegschikken zal, gelijk Hij weleer deed met verscheidene gevankelijk weggevoerden naar Babel, verbeeld door de goede vijgen, Jer. 24:5-7, namelijk ten goede, zodat Hij Zijn oog op hen zal zetten ten goede, en hun een hart geven om Hem te kennen, en om zich van ganser harte in het land van hun vreemdelingschap tot Hem te bekeren; hoewel wij ook dit vaststellen, wat zij zich ook mochten inbeelden op de wijsmaking van sommigen, dat hun dode lichamen, gelijk de onze, in deze woestijn zullen vallen, en zij zullen niet alleen niet terugkeren naar Egypte, 't land waaruit zij komen, maar zij zullen ook *de goede en heerlijke dagen niet zien, die de Heere volgens de profetieën zeker zal doen komen, ten tijde, als Hij na Babels verwoesting, Zijn oude volk zal bekeren, en in hun eigen land terugbrengen, dat dan een leven uit de doden voor de wereld zal zijn. O kom Heere Jezus! ja kom haastelijk!* Zijn genade zij met u allen. Amen.

Brieven van Mr. Samuël Rutherford

201. Aan zijn eerwaarde en lieve broeder Mr. John Nevay

Mijn eerwaarde en lieve broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik heb aan u uitnemend veel te schrijven; anderszins zou ik wat ruimer zijn in het schrijven; ik verblijd mij dat mijn zoete Meester iemand heeft, om Hem te volgen; o dat mijn koninklijke koningshof zwart, ja zwart van volk zij! O, dat Zijn koninkrijk mag groeien! Het zou mijn vreugde zijn, Zijn huis vol gasten te hebben; behalve dat ik sommige wolkige dagen heb, heb ik de voor het grootste deel een koningsleven met Christus; Hij is geheel welriekend met het poeder des kruideniers; Hij heeft een Konings aangezicht en een Konings geur, Zijn wagen, waarin Hij Zijn arme gevangene invoert, is van 't hout van Libanon, zij is bespreid met liefde, is dat niet een zachte grond, om op te wandelen, of te liggen? Ik heb betere gedachten van Christus dan ik ooit had; mijn gedachten van Zijn liefde groeien en zwellen in mij; nooit schrijf ik aan iemand zoveel van Hem, als ik gevoeld heb. Och, of ik een boek van Christus of Zijn liefde kon schrijven! Neem aan dat ik tot witte as gemaakt, en gebrand werd door dezelve waarheid, die de mensen maar achten als biezen knopen, het zou mijn winst zijn, indien mijn as kon uitroepen de waardigheid, voortreffelijkheid en liefde van mijn Heere Jezus; daar is veel aan Christus op te rekenen; ik geef op, om Hem te wegen; de hemel zou niet zijn de boom van de schaal, om Hem te wegen; wat ogen op mij zijn, of wat wind van tongen op mij is, daar vraag ik niet naar; laat mij staan op dit toneel in het kleed van een dwaas, en spelen de rol van een dwaas in 't oordeel van deze natie; indien ik maar mijn Welbeminde kan omhoog zetten, en een schoon getuigenis voor Hem geven, ik geef niet een vijg voor haar hosanna; indien ik mij kan inrollen in een slip van Christus' kleed, ik zal daar liggen en lachen over de gedachten van stervende leemklompen.

Broeder, wij hebben reden, om over onze hoer moeder te wenen; haar Man zendt haar naar 't bordeel van Rome, dat is de poort, waarin zij goed zin heeft; doch ik verzeker u, daar zal een schoon nagewas voor Christus in Schotland zijn en deze kerk zal de Bruidegom Zijn wederverwelkoming naar Zijn Eigen huis, zingen. De wormen zullen haar eerst eten, eer zij Christus goede nacht zullen doen zeggen aan Schotland; ik word hier besprongen van 't musket van de professoren, maar ik dank de Vader van de lichten, zij trekken geen bloed van de waarheid; ik vind geen herberg in 't hart van natuurlijke mensen, die koude vrienden van mijn Meester zijn; ik bid u, doe mijn liefdegroet aan die edelman A. E. Mijn hart is aan hem verknocht, omdat hij en ik één Meester hebben; gedenk mijn banden, en bied mijn dienst mijnheer en mevrouw aan; ik wens, dat Christus aan hen liever zij, dan aan velen van hun plaats. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 5 juli 1637

102. Aan mevrouw Boyd

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik geloof, weinigen kennen de pijn en kwellingen van Christus' toevertrouwde liefde; het borgen van Christus' tegenwoordigheid is een stof van pijniging. Ik ken een arme ziel, die wel alle riemen in 't water wilde leggen om een feest van Christus' liefde; ik kan niet anders denken, of het moet verrukkend en zoet zijn, te zien de witte en rode zijde van Christus' schone aangezicht: want Hij is wit en rood, en draagt de banier boven tienduizenden, Hoogl. 5:10. Ik verzeker mij, dat Zijn aangezicht welgemaakt moet zijn; de hemel moet in Zijn gezicht zijn; heerlijkheid, heerlijkheid voor eeuwig moet op dat aangezicht zitten; ik durf het masker en deksel dat op Zijn aangezicht is, niet vloeken, maar o dat er een gat in was! Och of God het masker wilde scheuren; foei, foei ons, dat wij nooit beschaamd waren, dan nu, dat wij ons kwijnen en verlangen niet uitriepen naar Hem. Ik ben verzekerd, nooit sprak een tong van Christus, gelijk Hij is; ik ben steeds van dat oordeel, en zal er altijd van zijn, dat wij die Heilige, Heilige verongelijken, en kleinachten, omdat wij zulke korte en schrale gedachten hebben van Zijn gewicht en waardigheid. Och, dat ik maar verlof kon hebben, om er bij te staan, en te zien hoe de Vader Christus de Zoon weegt, indien het mogelijk was, maar hoe zij Elk Elkaar begrijpen, kunnen wij, die lemen ogen hebben, niet begrijpen: maar is 't jammer voor eeuwig en ook meer dan schande, dat zo Één als Christus, in de hemel alleen voor ons zou zitten. Zijn werk te maken van daarheen op te gaan alleen om Hem te zien, zou geen kleine heerlijkheid zijn. O, dat Hij de glazen wilde uitslaan, en weg doen deze schone en grote lichten in dit huis, deze neergevallen ziel, en dat hij dan de ziel nabij Christus stelde, opdat de stralen van licht, en de ziel verlustigende aanschouwingen van de schone, schone Godheid mochten door de vensteren inschijnen, en het huis vervullen! Een schoner en nader en dadelijker gezicht van Christus zou plaats maken voor Zijn liefde; want wij zijn maar eng, gedrongen en benauwd in zijn liefde: helaas het was licht, al de liefde die wij tot Christus hebben, te meten met duimbreedten, en te wegen met onsen.

Helaas dat wij Hem bij maat en gewicht liefhebben, en dat wij niet veeleer hebben gehele vlooden, en maaltijden van Christus' liefde! Och, dat Christus wilde terneer breken de oude nauwe vaten van deze enge en ebbende zielen, en ons maken schone, diepe, wijde en brede zielen, om van Christus' liefde een zee en een vol getij te houden, vloeiende over al zijn banken heen! Och, dat de Almachtige mij mijn verzoek wilde geven! Dat ik Christus weer mocht zien komen tot Zijn tempel, gelijk Hij gereedschap maakt en zo het schijnt meent te doen, en dat het land verootmoedigd was; de gedreigde oordelen, weet ik, zijn met dat voorbehoud, indien wij ons zullen bekeren en berouw hebben. O, wat hemel zou ons ontbreken op aarde, mochten wij Schotland maar zien, gelijk het licht van de zon, en Schotlands zonlicht, zevenvoudig, als het licht van zeven dagen; op de dag als de Heere de breuk van Zijn volks zal verbinden, en de wond, waarmee het geslagen is, genezen, Jes. 30:26. Helaas dat wij Christus niet weer tot Zijn oude tenten willen trekken, om te komen, en te weiden onder de leliën, totdat de dag aanbreekt, en de schaduwen vlieden! O, dat de edelen wilden voortgaan in de kracht en kloekmoedigheid van de Heere, om onze wettige Koning Jezus weer thuis te brengen! Ik ben verzekerd, Hij zal weer in heerlijkheid tot dit land keren; maar gelukzalig waren zij, die Hem konden helpen begeleiden tot Zijn heiligdom, en Hem weer zetten op het

verzoendeksel tussen de Cherubijnen. O zon, keer weer tot het verduisterde Britannië! O Schoonste onder al de kinderen van de mensen!

O Allervoortreffelijkste, kom weer thuis, kom thuis, en verkrijg de lof en prijs van de treurigen in Sion, die gevangenen van hoop, die op U wachten! Ik weet, Hij kan ook triomferen in 't lijden, Hij kan wenen, en heersen, en sterven, en triomferen, en blijven in het gevangenhuis, en nog Zijn vijanden ten onder brengen. Maar hoe gelukkig zou ik zijn, mocht ik de dag van Christus' kroning zien, dat Zijn moeder, die Hem geboort heeft, de kroon weer op Zijn hoofd zet, en roept met gejuich, totdat de aarde daarvan zou klinken: Laat Jezus onze Koning leven en heersen voor eeuwig! Genade, genade zij met uw HoogEd.

Uw HoogEd. zeer gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen. 1637

103. Aan Mr. Alexander Colvill van Blair

Zeer geëerde Heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik zou wensen te weten, hoe mijnheer mijn brief aannam, die ik hem zond, en hoe 't met hem is: ik wens niets, dan dat hij vast en oprecht blijft bij mijn koninklijke Meester en Koning; ik ben alleszins wel; alle lof zij Hem gegeven, in Wiens boeken ik voor eeuwig moet staan, als Zijn schuldenaar; alleen mijn stilzwijgen pijnigt mij; ik had een vreugde buiten de hemel, naast mijn Heere Christus. en dat was, Hem te prediken aan dit ongelovige geslacht; en zij hebben mij die ontnomen; het was mij als de arme man zijn ene oog, en zij hebben dat oog uitgestoken; ik weet, dat het geweld, mij en Zijn arme beroofde bruid aangedaan, voor de Heere opgekomen is; en al zie ik de andere zijde van mijn kruis niet, of wat mijn Heere daaruit zal voortbrengen; nochtans geloof ik, het gezicht zal niet vertoeven, en dat Christus op Zijn reis is tot mijn verlossing. Hij gaat niet traag, maar passeert tien bergen in een schrede; ondertussen ben ik gepijnigd met Zijn liefde, omdat ik de dadelijke bezitting mis. Als Christus komt, zo blijft Hij niet lang, maar gewis het blazen van Zijn adem op een arme ziel is een hemel op aarde; en als de wind naar het noorden keert, en Hij weggaat, zo sterf ik, totdat de wind verandert naar 't westen, en Hij Zijn gevangene bezoekt. Maar Hij houdt mij niet dikwijls aan Zijn deur staan; ik word rijkelijk weer betaald voor 't lijden voor Hem. Och dat geheel Schotland was gelijk ik ben, uitgenomen mijn banden! O wat een pijn heb ik, omdat ik Hem door mijn lijden niet kan geprezen krijgen! O dat de hemel van binnen en van buiten, en de aarde papier zou zijn, en al de rivieren, fonteinen en zeeën inkt waren, en ik bekwaam was, om dat papier van binnen en van buiten vol te schrijven van Zijn lof, en liefde, en voortreffelijkheid, om van mensen en engelen gelezen te worden! Ja dit is weinig, ik ben mijn hemel wel schuldig voor Christus te geven, en moest wensen, al zou ik nooit ingaan door de poorten van 't nieuwe Jeruzalem, mijn liefde en mijn lof over de muur te zenden tot Christus. Helaas, dat tijd en dagen tussen Hem en mij liggen, en dat die onze ontmoeting uitstellen! Het is mijn werk te roepen: *O wanneer zal de nacht over zijn, en de dag aanrichten, dat wij elkaar zullen zien!*

Gelief mijn dienst mijnheer aan te bieden, aan wie ik schreef, en zeg hem, dat ik, wegens zijn genegenheid tot mij, niet kan nalaten voor hem te bidden, en ernstig te begeren, dat Christus hem niet mist uit de rol van degenen, die Zijn getuigen zijn, nu, wanneer Zijn koninklijke eer in twijfel getrokken wordt. Het is zijn eer, Christus'

koninklijke trein op te houden, en een werktuig te zijn om de kroon op Christus' hoofd te houden. Zeg hem, dat dit mijn ernstige begeerte voor hem is, omdat ik Zijn ware eer en lang bestaande liefheb. Nu ik wens u zegen, en dat de gebeden van Christus' gevangene op u komen, en dat Zijn zoetste tegenwoordigheid, Wie u dient in de geest, u vergezelschaft.

Uw tot alle gehoorzaamheid verplichte in Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 23 juni 1637

204. Aan Mr. John Row

Eerwaarde en lieve broeder!

Ik heb de uwe ontvangen; ik loof Zijn hoge en grote Naam, ik heb steeds hoe langer hoe meer zin in mijn Meester; een gezicht van Zijn kruis brengt meer benauwdheid, dan 't gewicht van die. Ik oordeel dat het ergste van Christus, zelfs Zijn smaad en Zijn kruis (als ik op die niet zie met schele ogen) veel beter te verkiezen is, dan het lachen, en de wormstekige vreugde van mijn tegenpartijders; och dat zij waren gelijk ik ben, uitgenomen mijn banden! Mijn Getuige is boven; mijn predikdienst is mij naast Christus' liefde boven alles. Maar ik leg die aan Zijn voeten neer, om Zijn heerlijkheid en om Zijn eer als opperste Wetgever, dat mij liever is. Mijn lieve broeder, indien u wilt aannemen het getuigenis van een arme gevangene van Christus, die nu door de wereld niet durft veinzen; ik geloof zeker, en ik verwacht, dat ik van de Vorst der koningen van de aarde zal bedankt worden wegens mijn geringe gevaren, zodanig als zij zijn, voor Zijn eerwaarde zaak; Wie ik nooit genoeg verhogen kan wegens Zijn overlopende liefde tot mijn droevige ziel, sinds ik hier kwam. O dat ik Hem kon omhoog gezet en geprezen krijgen! Ik zoek niet meer, als de top en wortel van mijn begeerten, dan dat Christus uit mijn lijden heerlijkheid voor Zichzelf, en stichting voor de zwakke trekt. Ik verzoek, dat u mij wilt helpen bidden en prijzen. Genade zij met u.

Uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 8 juli 1637

205 Aan de vrouw Culross

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik ben zeer verkwikt door uw brief, die nu eindelijk tot mij gekomen is; ik bevind, dat mijn Heere Jezus niet komt op die juiste weg, waarin ik naar Hem wacht; Hij heeft een poort van Zichzelf. O hoe hoog zijn Zijn wegen boven mijn wegen! Ik zie maar weinig van Hem: 't is goed dat men niet aanbiedt Hem een les te leren, maar Hem volstrekt Zijn Eigen wil te geven, in 't komen, en gaan, in 't ebben en vloeien, en in de wijze van zijn genadig werken; mij ontbreekt niets dan een ruggelast van Christus' liefde; ik wilde wel door de hel, en door 't midden van de verdoemde duivelen gaan, om een hartelijk feest van Christus' liefde te hebben: want Hij heeft mij geboeid met Zijn liefde, en is heengelopen, en heeft mij een geketend man gelaten: het smart mij zeer, dat ik zo los, zo lichtvaardig en genadeloos was in mijn ongelovige gedachten van Christus' liefde: maar wat kan een ziel, die nog niet in erve is gedaan, wanneer mijn recht verzet en verloren is, anders doen, dan een valse beschuldiging instellen tegen Christus, liefde? Ik

weet, mevrouw, uzelf en velen meer zullen getuigen tegen mij zijn, indien ik van mijn ongelooft geen berouw heb: want ik heb de paapse waren gezocht, enige prijs voor de genade binnen mijzelf; ik heb niet geleerd gelijk ik doen zou, mijn kapitaal en heel mijn schat in Christus' hand te stellen; maar ik wilde een kapitaal van mijzelf hebben; en eer ik het wist, nam ik geld, om van de wet advocaat te zijn, om rechtvaardigmaking te zoeken door de werken.

Ik vergat, dat genade de enige krans is, die in de hemel gedragen wordt op de hoofden van de verheerlijkten. En nu ben ik half blij, dat ik krankheid heb, daar Christus op mocht werken; omdat ik wonden moet hebben, zo gaat het mijn ziel wel, dat ik dagwerk heb voor mijn Medicijnmeester Christus; ik hoop aan Christus Zijn Eigen beroep te geven; het voegt Hem wel volkomen, zieken te genezen. Mijn ebbingingen zijn zeer laag, en 't getij is ver weg, als mijn Beminde weggaat, en dan roep ik: Och wreedheid! De arme man zijn ene oog uit te steken, en datgene te nemen, dat mijn blijdschap was naast Christus, te prediken mijn Welbeminde! Dan maak ik een geraas omtrent Christus' huis, als zeer vreemd tot Zijn venster inziende, en mijn liefde en begeerten als over de muur heenwerpende, totdat God betere zendt. Ik ben menigmaal tevreden, dat mijn verzoekschriften in de hemel liggen, tot de dag van mijn afscheid, mits dat ik verzekering heb, dat op de rug ervan genade geschreven zal worden. Ik wil er niet naar vragen, dat ik moet afwachten; maar als ik tegelijk een vermoeide arm en een ledige hand intrek, zo is het veel voor mij, mijn gedachten in orde te houden; maar ik ben verlegen met Christus' liefde. Als ik alles gedaan heb, wat ik kan, wilde ik mij graag voegen naar Zijn stroom, en roepen met Christus en niet tegen Hem; maar ik zie, dat terwijl ik leef, Christus' koninkrijk in mij niet vreedzaam zal zijn; zoveel gedachten komen er in mij op, tegen Zijn eer en koninklijke macht. Gewis ik heb al Zijn zoete vriendelijkheid omtrent mij niet uitgedrukt; ik laat na dit te doen, opdat ik niet geacht wordt mijzelf te zoeken, maar Zijn adem heeft geroken naar het poeder des kruideniers, en naar des konings nardus.

Mij dunkt, ik krijg nieuwe gedachten van de hemel, omdat de kaart en vertoning van de hemel, die Hij mij nu laat zien, zo schoon en zo zoet is, ik verzeker mij, wij zijn spaarzaam en zuinig in het zoeken; ik geloof waarlijk, wij weten niet, hoeveel men in dit leven wel hebben kan; er is nog iets boven al wat wij zien, waarnaar wij dienden te zoeken. O dat mijn liefdekrankheid mij aan 't werk stelde, wanneer heel de wereld gerust slaapt, om te roepen en te kloppen! Maar in de waarheid, sinds ik hier kwam, ben ik verwonderd geweest. dat ik, na mijn aanhouden om mijn bekomst van Christus' liefde, niet een dadelijk teken heb gekregen, maar van Hem gekomen ben, roepende: honger, honger; ik oordeel, dat Christus mij in mijn uiterste honger spijs laat zien, en dat Hij er mij niets van geeft. Als ik nabij de appel ben, zo trekt Hij Zijn hand terug, en Hij gaat heen, om mij te volgen; en wederom als ik ben binnen een armlengte bij de appel, zo maakt Hij een nieuwe draai, naar de deur toe, en ik heb Hem opnieuw te zoeken; Hij schijnt Zich niet te ontfermen over mijn kwijnen en mijn bezwijmen naar Zijn liefde; ik durf Hem soms mijn honger opdragen, om geoordeeld te worden, of ik Hem niet zou willen kopen voor een duizend jaar in de heetste oven van de hel, mits dat ik Hem moest genieten: maar mijn honger wordt geboet met gebrek en afwezen. Ik honger, en ik heb niet; maar mijn troost is, wachtende te liggen, en mijne arme ziel en mijn lijden te stellen in Christus' hand; laat Hem van Mij maken wat Hij wil; indien Hij maar verheerlijkt wordt in mijn zaligheid: want ik weet, ik ben voor Hem gemaakt. Och dat mijn Heere Zijn Eigen genadig eind in mij mocht verkrijgen; ik zal niet tevreden zijn, terwijl ik zo ver van Hem afsta. Och dat ik nabij Hem, en met Hem was, opdat deze arme ziel met Hemzelf mocht verzadigd worden! Uw schoonzoon W. E. is nu

waarlijk geëerd voor de zaak van zijn Heere en Meester; als de Heere Sion want, zo is 't een goed teken, dat hij is een ware rank van de wijnstok, dat de Heere hem eerst begint te besnoeien; hij is sterk in de Heere, gelijk hij mij geschreven heeft; en zijn vrouw is zijn aanmoedigster, hetwelk u vrolijk moest doen zijn. Betreffende uw zoon, die u tot droefheid is; uw Heere wachtte op u en mij, totdat wij rijp waren, en Hij bracht ons in; het staat u toe, te bidden en te wachten op Hem; als hij rijp is, zal er voor hem gesproken worden; wie kan gebieden, dat de wind van onze Heere waait? Ik weet het zal eindelijk tot uw goed zijn: dit is een van uw wateren die u over moet naar de hemel; u kunt er niet toe doen; te minder zijn er nog achter.

Ik gedenk aan u, en aan hem, en aan de uwen, naar dat ik kan. Maar helaas men gelooft, dat ik iets ben, en ik ben niets dan een leeg riet, gebrekkigheden zijn mijn beste rijkdommen, omdat dezelve mij vervuld worden door Christus; doe mijn hartelijke liefdegroet aan uw broeder. Ik weet, hij pleit met zijn hoer moeder wegens haar afval. Ik weet ook, dat u vriendelijk bent tegen mijn waarde vrouw van Kenmure, een vrouw van de Heere bemind, die aan mijn banden zeer gedachtig is geweest; de Heere geve haar barmhartigheid te vinden, en ook haar kind in de dag van Christus. Grote lieden zijn droog en koud, in voor mij iets te doen; het klinken van de ketenen wegens Christus, verschrikt hen; maar laat mijn Heere al mijn afgoden breken, ik zal Hem nog loven. Ik ben verplicht aan mijnheer Lorn; ik wens hem barmhartigheid; gedenk mijn banden met lofzeggingen; en bid voor mij, dat mijn Heere het noorden mocht ontsteken door mijn banden en lijden. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 9 juli 1637

205. *Aan Alexander Gordon van Knockgray*

Lieve broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. 't Is buiten kwestie, onze moederkerk heeft een Vader, en zij zal niet sterven, zonder een erfgenaam, zodat haar vijanden de berg Sion niet zullen maken tot hun erfenis. Wij zien, waar ook de vijanden van Sion gaan, neem dat zij vele mijlen onder de grond delven, nochtans onze Heere vindt hen uit, en Hij heeft wraak voor hen opgelegd, en de arme en gebrekkige zal niet altijd vergeten worden. Onze hoop was kwijnende en verwelkende, en de mensen zeiden, wat kan God maken van die oude dorre beenderen van de begraven kerk? De bisschoppen en hun navolgers waren een graf boven ons; 't is waarschijnlijk dat onze Heere onze graven zal openen, en dat Hij voor heeft, Zijn twee gedode getuigen te doen opstaan op de derde dag. O hoe lang wacht ik, om onze wenende Heere Jezus wederom te horen zingen, en triomferen, en vrolijk zijn, en de buit delen!

Ik bevindt het een zwaar werk, te geloven, wanneer de richting van de voorzienigheid recht tegen ons geloof aangaat, en als verduisterende zielen in donkere nacht het oosten van het westen niet kunnen onderscheiden, en als ons zeekompass ons schijnt te feilen. Elk mens is een gelovige, als het daglicht is; een schone dag schijnt geheel gemaakt te zijn van geloof en hoop: wat een toetsing van goud is het, het een weinig over 't vuur te roken? Maar het goud volmaakt geel van kleur te houden in 't midden van de vlammen; en van vat tot vat gegoten worden, en nochtans te maken, dat onze oven de lof van de Heere uitroept, uitspreekt, en doet klinken, dat is wat anders. Ik weet, mijn Heere heeft

mij niet gemaakt voor 't vuur; hoewel Hij mij enigermate bekwaam gemaakt heeft voor het vuur; ik loof Zijn hoge Naam, dat ik niet bleek word, noch de kleur van goud verloren heb; en dat Zijn vuur mij wat verdund heeft: en dat mijn Heere mij mag gieten, in welk vat het Hem gelieft. Voor een klein loon mag ik wel met recht verlaten mijn deel van deze wereld zijn lachen; en de tijd laten varen, en al de plezieren van deze wereld.

Ik ken een mens, die zich verwonderde iemand in dit leven te zien lachen en spelen; gewis onze Heere zoekt dit van ons, ten opzichte van enige verblijding over tegenwoordige vergankelijke dingen. Ik zie over alle dingen heen; en merk, dat wij neer dienden te zitten, en armen en benen te vouwen, en onszelf uitstrekken op Christus, en lachen met de pluimen, die de kinderen hier najagen: want ik acht, dat de mensen van deze wereld zijn gelijk kinderen, die in een gevaarlijke storm ter zee, spelen met het witte schuim van zijn golven, die opkomen om hen te verdrinken, en te doen zinken; zo spelen de mensen dwaas met het witte plezier van een stormachtige wereld, die hen zal doen verzinken. Maar helaas, wat hebben wij te doen met hun spel, dat ze maken! Indien Salomo zeide van het lachen, dat het uitzinnig was, wat mogen wij dan zeggen, van deze wereld hun lachen en spelen met goud, en zilver, en eerambten, en hof, en brede, wijde overwinningen, dan dat zij arme zielen zijn, die in de hoogte en razernij van een koorts buiten hun zinnen zijn? Een stro dan, een vijg voor alle geschapen spel en gemakelijkheid buiten Christus. Ja, ik oordeel, dat deze wereld in haar hoogte en volmaaktheid, als zij gekomen is tot de top van haar voortreffelijkheid, en tot het pit daarvan, mocht gekocht worden voor een halve penning; en dat zij nauwelijks de waarde van een dronk water zou overwegen. Er is niets beter, dan het te schatten onze gekruiste afgod, die dood en geslacht is, gelijk Paulus deed, Gal. 6:14. Laat dan de plezieren, de rijkdommen 't hof en de eer gekruist worden; en aangezien de apostel zegt, dat de wereld hem gekruist is, zo mogen wij deze wereld stellen in het vonnis van een gehangen mens, en aan de galg, en wie zal veel geven voor een gehangen man? En weinig zouden wij also geven voor een gehangen en gekruiste wereld. Nochtans wat heeft deze dode kreng een zoete reuk voor vele dwazen in de wereld, en hoeveel vrijers en aanzoekers vindt deze gehangen dode kreng? De dwazen trekken hem van de galg, en twisten er om. O wanneer zullen wij leren, gekruiste mensen te zijn, en ons bekomst te hebben van deze dingen, die maar hun kort zomerverblijf van dit leven hebben! Indien wij zagen onze Vader Zijn huis, en die grote en schone stad, het nieuwe Jeruzalem, hetwelk is boven de zon en maan, wij zouden uitroepen, om over 't water te zijn, en om in Christus' armen gevoerd te worden uit deze geleende gevangenis. Genade, genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

207. Aan de heer van Carletoun

Waarde heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik heb uw brief ontvangen en ben hartelijk blij, dat onze Heere begonnen is te werken voor de waarschijnlijke verlossing van deze arme verdrukte kerk. O dat het heil voor Sion kwam! Tegenwoordig ben ik hopende, wachtende, wat mijn Heere met mij, doen wil, en of het mijn zoete Meester zal gelieven, mij wederom onder u te zenden, en een huurling af te houden van mijn arm volk en kudde; het zou mijn hemel zijn, totdat ik thuis kom, dit leven door te brengen,

in sommigen tot Christus in te brengen. Ik heb steeds grote bezwaardheid wegens mijn stilzwijgen, en wegens mijn gedwongen ledig staan op de markt, wanneer dit land zo'n een overvloedige rijke oogst heeft: maar ik weet, dat Zijn oordeel, Die het gedaan heeft, onuitvindelijk is. Ik heb geen kennis, om de Heere in al Zijn vreemde wegen, en gangen van diepe en ondoorzoekelijke voorzienigheid te begrijpen: want de Heere is voor mij, en ik ben zo in 't duister, dat ik Hem volgen kan. Hij is achter mij, en volgt mij op de hielen, en ik werd Hem niet gewaar; Hij is boven mij, maar Zijn heerlijkheid verbaast zozeer mijn schemering van korte kennis, dat ik tot Hem niet kan opzien; Hij is aan mijn rechterhand, en ik zie Hem niet; Hij is aan mijn linkerhand, en binnen mij, en Hij gaat en komt, en Zijn gaan en komen is een droom voor mij, Hij is rondom mij, en omringt al mijn gangen, en steeds heb ik Hem te zoeken. Hij is overal hoger en dieper en breder, dan de schrale en ebbende handbreedte van mijn kort en donker licht kan bevatten; en daarom wilde ik, dat mijn hart kon stilzwijgen, en neerzitten in het geleerd onwetend verwonderen over die Heere, Die mensen en engelen niet kunnen begrijpen. Ik weet, het middaglicht van de hoogste engelen, die Hem van aangezicht tot aangezicht zien, ziet niet de uiterste paden van Zijn oneindigheid; zij beseffen God nabij zich, maar zij kunnen Hem niet omgrijpen: en daarom is het mijn zaligheid, te zien van ver en nabij te komen, tot de Heere Zijn achterste delen en mijn duistere kaars aan te steken aan Zijn glans van heerlijkheid, en verlof te hebben, om te zitten, en mij tevreden te houden met het licht van een reiziger, zonder het klare gezicht van een genietter. Ik wilde niet meer zoeken, totdat ik in mijn land was, dan een weinig bevochtiging en besprenging van een verwelkte ziel met enige halve uitbrekingen en halve uitzichten van de stralen, en kleine verrukkende toelachingen van het schoonste aangezicht van een geopenbaarde en geloofde Godheid, het weinige van God zou mijn ziel aan alle oevers vol maken: O dat ik maar had 't minste dat van Christus afvalt, dat Hij maar het minste van Zijn liefdestralen van Zich wilde laten vallen, zodat ik die mocht vergaderen, en met mij dragen! Ik zou mij niet kwalijk tevreden stellen met Christus, en met bedekte gezichten van Christus, en ik zou niet lekker zijn in Hem te zien en te genieten; een kus van Christus, geblazen als over Zijn schouder, het afval en de kruimeltjes van heerlijkheid, die onder Zijn tafel vallen in de hemel, een stortregen van Zijn liefde zo dun als een Meimist, zou mij groen en sappig en vrolijk maken, totdat de zomerzon van een eeuwige heerlijkheid aanbrak. O dat ik iets van Christus had! O dat ik een teugje of een halve druppel had uit de holte van Christus' hand, van de zoetheid en voortreffelijkheid van die Beminnelijke! O dat mijn Heere Jezus Zich mijner ontfermde, en mij maar de minste aalmoes gaf van gevoelde en geloofde zaligheid. O hoe weinig zou het zijn voor die oneindige Zee, die oneindige Fontein van liefde en blijdschap, zoveel duizend duizend vaatjes, gelijk ik ben, te vullen, als er minuten van uren zijn, sinds de schepping Gods! Ik vind het waarachtig, dat een arme ziel, ondervindende een halve geur van Christus' Godheid, begeerten heeft, die het arme hart zo pijnigen en wonden met verlangens, om boven bij Hem te zijn, dat ze het soms doen denken, zou het niet beter zijn, nooit iets van Christus gevoeld te hebben, dan aldus te liggen stervende twintig doden, onder die gevoelde wonden, wegens het missen van Hem? O waar is Hij! O schoonste! waar woont Gij? O nooit genoeg verwonderde Godheid! Hoe kan het leem tot u opkomen, hoe kunnen schepselen van gist machtig zijn, u te genieten? O welk een pijn is het, dat tijd en zonden zouden zijn als zoveel duizend mijlen tussen een beminde en verlangde Heere, en een kwijnende en liefdekranke ziel! O laat dit weinige van onze liefde deze duimbreedte en halve spanlengte van hemels verlangen uw oneindige liefde ontmoeten! Och dat het weinige, wat ik heb, verslonden zou zijn door de oneindigheid van die voortreffelijkheid, die in Christus is! O dat wij kleinen innig verenigd waren

met de grootste Heere Jezus! Ons gebrek zou vlug verslonden zijn met Zijn volheid.
Genade, genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 8 mei 1637

208. Aan Robbert Gordon van Knockbrex

Waarde broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik heb uw brief van Edinburgh ontvangen. Ik zou niet wensen een andere hemel, totdat ik mijn eigen hemel krijg: dan een nieuwe maan, gelijk liet licht van de zon, en een nieuwe zon, gelijk het licht van zeven dagen, schijnende op mijn arme ziel, en op de kerk van Joden en Heidenen, en op mijn verwelkte en van de zon gebrande moeder, de kerk van Schotland; en op haar zusterkerken, Engeland en Ierland, en dat dit geschiedde, om onze grote Koning hoog te zetten; daar was niet aangelegen, al was ik afgescheiden van Christus, en een gevoelen, van tienduizend jaren pijn in de hel, indien dit zou zijn; o gezegend zou zijn de hoge adel, o heerlijk beroemd zou zijn de gewone adel; o gezegend waren de geslachten in dit land, indien zij mijn Heere Jezus Zijn wenend aangezicht afwisten, en de zak van Christus' lendenen afnamen, en Hem Zijn koninklijke klederen aantrokken! O, dat de Almachtige geen minder loon van mij mocht nemen, dan mijn hemel, opdat dit geschiedt! Maar mijn vrezen zijn steeds, dat nog eens toorn zal komen over Schotland: maar ik weet, haar dag zal opklaren, en heerlijkheid zal zijn op de top van de bergen, en vreugde zal nog eens wezen op het aankomen van het getrouwde wijf. O dat onze Heere ons wilde doen strijden en pleiten, en worstelen door gebeden en tranen, om van onze Man Zijn herstelling in Zijn ontnomen erfenis in Schotland. Lieve broeder, ik ben tegenwoordig in geen kleine strijd tussen gevoelde schuldigheid en verkwijnende verlangens, en hoge koortsen naar de liefde van mijn Beminde. Helaas! Ik denk, dat Christus' liefde vrekking is omtrent mij; en ik weet, het is niet door schaarsheid van liefde; er is genoeg in Hem; maar mijn honger voorzegt mij, dat Christus zal inhouden en spaarzaam geven, want ik heb maar weinig van Hem, en weinig van Zijn zoetheid, het is met mij een dure zomer; nochtans is er zulke vreugde in de werkzame en scherpe honger naar Christus, dat ik menigmaal daartoe gekomen ben, dat indien ik geen andere hemel had, dan een gedurige honger naar Christus, zulk een hemel van altijd werkende honger zou mij steeds een hemel zijn. Ik ben verzekerd, dat Christus' liefde niet wreed kan zijn: het moet een teerhartige, zielsmeltende liefde zijn. Maar ik acht de inhouding van die liefde een halve hel, en het missen van die meer dan een gehele hel; wanneer ik op mijn zondigheid zie, zo merk ik mijn zaligheid aan, als een van de grootste wonderen van de Zaligmaker, die Hij in hemel of op aarde gedaan heeft; gewis ik mocht elkeen uittarten, dat Hij mij een groter wonder toonde. Maar aangezien ik noch waren, noch loon, noch geld heb voor Christus; of Hij moet mij nemen met mijn gebrek, ellende, en verdorvenheid, of Hij moet mij missen. Och, of het Hem geliefde, mededogend en barmhartig te zijn omtrent mijn kwijnende koortsen van verlangen naar Hem, of dat Hij mij uit Zijn hand geeft een dadelijk pand, totdat God een ontmoeting zendt tussen Hem en mij!

Maar ik bevind nog geen van beide, hoewel Hij, die afwezig is, niet wreed noch onvriendelijk is, zo is toch Zijn afwezen wreed en onvriendelijk; Zijn liefde is zichzelf gelijk; Zijn liefde is Zijn liefde; maar het deksel en de wolk, het voorhang en het masker van Zijn liefde is meer wijs dan vriendelijk, indien ik mijn bevattning durfde uitspreken;

ik maak nu geen proces tegen de inhouding en het uitstel van Gods liefde. Ik zou Hem wel met al mijn hart tien hemelen, en de zoete openbaring van Zijn liefde willen borgen tot op een zekere dag. Gewis, mij dunkt, ik zou Christus veel kunnen geven op Zijn woord; maar mijn ganse pleiten is over het geven en indrukken van verzekerdheid van Zijn liefde. Och, of Hij mij wilde verzekeren dat mijn hart enige ware begeerten naar Zijn liefde heeft, Hij zou de gezette dag van betaling aan Zijn Eigen keur hebben. Maar ik weet, dat het revelende ongeloof zijn last uitspreekt, terwijl het ziet op de schuldigheid, en op dit lichaam van verdorvenheid. O, hoe walgelijk en lastig is het, een dood lichaam, deze oude kreng van verdorvenheid om te dragen! O, hoe wel komt een Zaligmaker te pas, om een zondaar van zijn ketenen en boeien te bevrijden! Ik heb het nu tot een nieuwe kwestie gemaakt, of Christus meer te beminnen is, wegens het geven van heiligmaking, of voor vrije rechtvaardigmaking? En ik houd, dat Hij meer en meest te beminnen is wegens heiligmaking; het is in enig opzicht groter liefde in Hem, te heiligen dan te rechtvaardigen: want in ons te heiligen maakt Hij ons Hem meer gelijk in Zijn wezenlijk beeld en gelijkenis; rechtvaardigmaking maakt ons maar gelukzalig, dat alleen is, de engelen gelijk te zijn; ook is het zo'n ellende niet, een veroordeeld mens te zijn, en onder onvergeven schuldigheid, dan de zonden te dienen, en te werken de werken van de duivel; en daarom denk ik, de heiligmaking kan niet gekocht worden, zij is boven allen prijs; God zij gedankt voor eeuwig, dat Christus een betaalde prijs was voor heiligmaking. Laat een zondaar, indien het mogelijk is, voor eeuwig in de hel liggen, indien Hij hem waarlijk heilig maakt en laat hem daar zijn brandende liefde tot God, blij in de Heilige Geest, en hangende aan Christus door geloof en hoop, dat is een hemel in het hart, en op de grond van de hel. Helaas ik vind hier een zeer slechte oogst, en weinigen die zalig zoeken te worden! Genade, genade zij met u.

De uwe in zijn beminnelijke en gewenste Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

209. *Aan mijnheer Craighall*

Mijnheer!

Ik verzeker mij, dat u niettegenstaande de grootheid van deze beproeving, Christus aan u geen getuige zult laten missen, om Hem voor dit boze geslacht te erkennen. En indien u zich wel beraadt met Gods waarheid, zijnde Christus' volmaakt testament, welke alle menselijke bijvoegingen tot Zijn dienst verbiedt, en met de recht geleerden en tegelijk geheiligden in dit land, en met die waarschuwer, die binnen u is, die niet in gebreke zal zijn, u op Gods tijd tegen te spreken, indien u nu niet vast en gevestigd voor Christus blijft, dan hoop ik, dat UEd. zich kwijten zal als een kloekmoedig man voor Christus, en weigeren bijgelovig en afgodisch de knie te buigen voor hout of steen, of enig schepsel ter wereld. Ik verzeker mij, dat u 't geen ik nu schrijf Gods waarheid zult oordelen te zijn, als u deze wereld verlaten zult. Enige vrezten; dat UEd. zich aan zijn majesteit met belofte verbonden heeft, zijn begeerte te voldoen. Indien 't zo is, mijn lieve en waarde heer, zo hoort mij ten goede van uw ziel. Neem gedachten van na deze schipbreuk aan land te zwemmen; en gelief uw ootmoedige verantwoording te schrijven aan zijn majesteit; misschien zal God u gunst geven in zijn ogen. Hoe het ook zij, laat het ver van u zijn te denken, dat een belofte uit zwakheid gedaan, en door de schrik van een koning afgeperst, u zou verbinden, uw Heere Jezus te verongelijken. Maar wat mij aangaat; ik geef geen geloof aan dat gerucht; maar ik geloof, dat u vast zult blijven aan Christus. Aan zijn genade beveel ik u.

UEd.'s zeer gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 8 juli 1637

209. Aan de Heer Craighall

Mijnheer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik ben niet alleen wel tevreden, maar ik verblijd mij uitnemend, dat ik bevind, dat enigen van de regenten van dit land, en inzonderheid UEd. zozeer Christus en Zijn waarheid ter harte nemen, dat ze voor Zijn Naam zelfs in 't aangezicht van de monarchen, vrij durven uitspreken, en komen tot ja en neen. Ik hoop, dat Hij, die u daartoe bekwaam gemaakt heeft, meer zal geven, indien u zichzelf kloekmoedig toont, en gelijk Zijn Woord spreekt, een man die op de straten durft spreken voor de Heere. Maar ik bid UEd. geef mij verlof, dat ik bij u recht uitspreek, als een, die uw eer en uw ziel beide, liefheeft. Ik geloof waarlijk, nooit was er afgoderij te Rome, nooit was een afgoderij veroordeeld in Gods Woord door de profeten, indien het godsdienstig knielen voor een gewijd schepsel, staande in die plaats van Christus de Gekruiste, in die daad zelfs, en dat uit eerbiedigheid voor de elementen, gelijk onze Acta dat te kennen geeft, geen afgoderij is. Ook zal uw bedoeling het niet verhelpen, die niet is van het wezen van de godsdienst: want dan zou Aäron, zeggende: morgen zal de Heere een feest zijn, dat is voor het gouden kalf, niet schuldig zijn geweest aan afgoderij: want zijn bedoeling was alleen te ontwijken de aanval van de woede van het volk, niet het kalf te eren. Uw bedoeling, om Christus te eren, is niets, aangezien het godsdienstig knielen door Gods instelling noodzakelijk te kennen geeft een godsdienstige en goddelijke aanbidding, al was onze bedoeling dood en slapende. Anderszins zou het knielen voor een beeld van God, richtende 't gebed tot God, geoorloofd zijn, indien onze bedoeling recht was.

Mijnheer, ik kan in deze palen niet redetwisten; maar indien Cambridge en Oxford, en de geleerden van Brittanië, dat bewijsgrond kunnen beantwoorden, alsmede het bewijs genomen van gegeven ergernis, waarop UEd. schijnt te staan, zo zal ik een formalist worden, en mijzelf een enkele dwaas noemen, wegens de daad, die ik gedaan heb, in mijn lijden voor deze waarheid. Ik heb grote achting voor Mr. L.'s geleerdheid; maar mijnheer, ik zal beantwoorden 't geen hij in deze schrijft, om u van de waarheid af te keren, of houd mij anders niet alleen voor een huichelaar, maar ook voor een ezel; en ik hoop, u zult iets over die stof zien, indien de Heere wil, 't welk geen drogreden in Brittannië zal beantwoorden. De bewijsgronden van de hovelingen zijn voor het meeste deel gehaald van hun huid, en zij zijn niet een stro waard voor uw geweten. Het woord van een markies of van een koning zal, wanneer u voor Christus vierschaar staat, lichter zijn dan wind. De Heere weet, ik heb liefde tot uw eer, en tot het bestaan van uw huis: maar ik wilde niet, dat uw huis of eer op zand, hooi en stoppelen gebouwd zou zijn. Maar zeer lieve en waarde heer, laat mij u zeer ootmoedig bidden door de ontfermingen Gods, door de vertroosting van Zijn Geest, door het dierbaar bloed en de wonden van uw beminnelijke Verlosser, door de zaligheid van uw ziel, en door uw verschijning voor het ontzaglijk gezicht van een zondewrekende en vreselijk Richter, dat u uw zielsvrede, Christus, liefde, en Zijn koninklijke eer, die nu in twist getrokken wordt, niet in vergelijking stelt met uw plaats, eer, huis, of rust, die binnen een handbreed tijd aan een kant zullen gesteld worden. Ik geloof waarlijk, dat Christus nu een getuigenis van u verzoekt, en zegt: En wilt gij Mij. ook verlaten? Misschien zal de wind al uw leven lang

zo schoon niet voor u waaien, om, voor anderen, uit te komen en te verschijnen, om Christus de Schoonste onder de mensenkinderen te helpen, de Overste van de koningen der aarde, te begunstigen. Jes. 51:7, 8: *En vreest niet de smaadheid van de mens, en voor hun smaadredenen en ontzet u niet; want de mot zal ze opeten als een kleed, en het schietwormpje zal ze opeten als wol.* Wanneer de Heere zal beginnen, zal Hij een einde maken, en Hij zal Zijn tegenpartijders neermaaien, en zij zullen voor Hem liggen, als verdroogd hooi; en hun bloem zal van hen afgeschud zijn. Let op, hoe vele duizenden u in dit koninkrijk zult doen vallen en struikelen, indien u met hen gaat, en dat u buiten de gebeden van velen zult zijn, die nu voor de Heere staan ten goede van u, en van uw huis. En verder, als de tijd van uw rekening komt, en uw een voet binnen de palen van de eeuwigheid zal zijn, en de oogbanden zullen breken, en 't aangezicht zal bleek worden, en de arme ziel uit de vensters van het lemen huis zal zien, verlangende daaruit te zijn; en u zichzelf zult vinden gedaagd voor de Richter van levenden en doden, om te antwoorden over die, dat u uw hand met de rest van de zaken verbonden, tegen Christus gesteld hebt, tot omstoting van Zijn ark, en tot losmaking van de pinnen van Christus' tabernakel, en u zeker uzelf verontreinigd zult zien in een gang van afval; dan, dan zullen de gunst van een koning en uw wormstekige eer ellendige troosters voor u zijn. De Heere heeft u verlicht met de kennis van Zijn wil, en zo waarachtig als de Heere leeft, zij leiden u en anderen tot een gemeenschap met het grote Babel, de moeder van de hoerereien. En God zeide weleer, en Hij zegt het alsnog tot u: gaat uit van haar, mijn volk, opdat u van haar plagen niet ontvangt. Zult u dan met hen gaan? En zetten uw lip aan de gouden beker van de hoer, en drinken met haar van de wijn van de toorn van God almachtig? O, armelijke hongerige eer! O, vervloekte plezieren! En o verdoemelijke rust, gekocht met het verlies van God! Hoevelen zullen er voor u bidden! Wat een zoete tegenwoordigheid van Christus zult u bevinden, onder uw lijden, indien u uw eer en plaats zult neerleggen aan Christus' voeten! Wat een schone vergelding van loon!

Ik betuig voor de Heere, dat ik u nu ben tonende een weg, hoe het huis van Craighall op zekere pilaren zou kunnen staan; indien u het wilt zetten op verrotte pilaren, zo verongelijkt u uw nakomelingen wreed; u hebt het woord van een Koning voor een honderdvoud meer in dit leven, (indien het goed voor u is) en ook voor het eeuwige leven. Maak Christus niet tot een leugenaar, in aan Zijn belofte te wantrouwen. Lemen koningen kunnen u niet te hulp komen, als u voor Hem staat; zij en hun hongerige hemel, die aan deze zijde van de tijd staat, zijn niets te achten; wat is het toelachen van een worm voor één dag, waardig? Let op degenen die u voorgegaan zijn naar de eeuwigheid, en zouden wel een wereld gegeven hebben voor een nieuwe gelegenheid om die waarheid voor te staan. Het is waar, zij noemen het iets, dat niet wezenlijk is, en wij zijn een spot bij degenen die gerust zijn, wegens dat wij deze dingen daarvoor lijden: maar het is geen tijd, om te oordelen van ons verlies door de morgen; wacht tot de avond, en wij zullen met de beste van hen rekenen. Ik heb door ervarenheid bevonden, sinds de tijd van mijn gevangenzetten, mijn Getuige is boven, dat Christus deze eerwaarde zaak met een andere gemeenschap verzegeld heeft, dan ik ooit tevoren wist. En laat God mij in deze wegen in een effen weegschaal, indien ik het kruis van Christus of Zijn waarheid zou willen verwisselen met de veertien bisschoppen, of met al wat een koning verder geven kan. Mijn waarde heer, waag het, dat ge om Christus' wil de wind in 't aangezicht neemt. Ik geloof, dat indien Hij persoonlijk van de hemel kwam, en eiste de grondbrief van Craighall van u, en verzocht, dat u uw plaats zoudt verlaten, en u zag Zijn aangezicht, u zoudt neervallen aan Zijn voeten, en zeggen: Heere Jezus, 't is te klein voor U; indien iemand het niet acht een waarheid, om er voor te

sterven, zo ben ik tegen hem. Ik durf er mee naar de eeuwigheid gaan, dat de eer van onze koninklijke Wetgever en Koning, in de regering van Zijn eigen vrije koninkrijk, die aan geen stervende koning behoorde tol te betalen, op deze dag de ware staat van de kwestie is. Mijnheer, wees u aan Christus' zijde in deze, en neem het woord van een arm gevangene, ja de Heere Jezus zij er Borg voor; u hebt onvergelykelijk de wijste keuze gedaan. Voor mijn part. ik ben zo in deze gevangenis geweest, dat ik half beschaamd zou zijn, meer te zoeken, totdat ik boven bij de bron ben. Weinigen kennen in deze wereld de zoetheid van Christus' adem; de voortreffelijkheid van Zijn liefde heeft noch paal noch grond; de wereld heeft een kwaad gerucht gebracht over Christus' kruis, omdat ze graag op droog land naar de hemel gaan, en niet liefhebben de zeestormen. Maar ik schrijf het met mijn hand, en ik wilde meer zeggen, indien licht een lezer het niet voor geveinsdheid zou houden, mijn verbintenis aan Christus is zo groot, wegens de reuk van Zijn klederen, en wegens Zijn liefdekussen, deze dertig weken lang, dat ik zou verkiezen, en ik begeer het ook te verkiezen, mijn zaligheid uitgesteld te hebben, om vele tongen losgemaakt te krijgen, om Hem mijnentwege te prijzen; en neem aan, dat ik in persoon nooit binnen de poort van 't nieuwe Jeruzalem zou gaan, indien Christus nochtans mocht hoog gezet worden en ik de wijsheid had, om mijn liefde en lof voor eeuwig over de muur tot Christus op te werpen, ik zou stilzwijgen, en tevreden zijn. Maar och, Hij is meer dan mijn enge lof bereikt! O tijd, tijd, vlieg snel, opdat onze gemeenschap met Jezus volmaakt mocht worden. Ik wens, dat UEd. mocht aanbrengen Mr. L., dat hij zijn gevoel gaf aangaande de plichtpleging; en gelief het mij te laten zien, zo vlug als 't wezen kan, en het zal beantwoord worden. Aan zijn rijke genade beveel ik UEd. en zal blijven

Uwe in alle eerbiedige gehoorzaamheid in Christus,
Samuël Rutherford

210. *Aan mevrouw Culross*

Mevrouw!

Uw brief kwam op de rechte tijd tot mij, zijnde nu een gevangene van Christus, en in de banden om het Evangelie. Ik heb mijn vonnis gekregen van afgezet te worden van mijn dienst, en bepaald te zijn binnen de stad van Aberdeen; maar och mijn schuldigheid, de dwaasheden mijner jeugd, 't verzuim in mijn beroep, en bijzonder in niet meer te spreken voor 't koninkrijk, de kroon en de scepter van mijn koninklijke en vorstelijke Koning Jezus, staat mij zó voor mijn ogen, dat ik toorn aanmerk, in 't geen een kroon van blijdschap is voor de dierbare heiligen van God. Dit ontstelde mij voor mijn verschijning, welke was op drie verschillende dagen, en het belast mij nu meer; evenwel Christus en in Hem God verzoend, ontmoette mij met open armen; en dat juist in de ingang van de deur van de zaal van de kanselier, en stonden bij mij, om zo te antwoorden, dat het voordeel dat er van kwam, niet voor hen maar voor Christus was. Helaas! Er is geen reden tot verwondering, dat ik aldus neergehouden word door beschuldigingen: want de wereld heeft mij kwalijk gevat, en niemand weet zo goed, wat schuld in mij is, als die twee (die nu mijn ogen wakende, en mijn hart bezwaard houden) ik versta, mijn hart en geweten, en mijn Heere, Die groter is dan mijn hart. Zeg uw broeder van mijnentwege, dat ik van hem verzoek, dat terwijl hij op de wachttorens is, hij met zijn moeder en met het land twist, en dat hij niet ophoudt van te roepen voor mijn zoete Heere Jezus Zijn schone kroon, die verboden heren van Zijn koninklijk hoofd afrukken. Indien ik vrij was van beschuldigingen, en van 't gewicht van hoge lasthebbers binnen mijn ziel, ik zou het niets zwaar achten, naar mijns Vaders huis te

gaan door tien doden, voor de waarheid en zaak van mijn beminnelijke, beminnelijke Jezus: maar ik wandel nu in bezwaardheid; indien u mij en Christus in mij lief hebt, mijn lieve mevrouw, bid, bid hierom alleen, dat het gebeurde tussen mijn Heere en mij mag voorbij zijn, en dat Hij wil afgaan van de dagvaardingen van zijn Hoog Commissiehof; en zoek niets voor mij, dan hetgeen Hij voor mij wil doen, en in mij werken. Indien UEd. mij kende, gelijk ik mijzelf; u zoudt zeggen: arme ziel, het is geen wonder; het is niet mijn enkele vrees en mening, die mij dit kruis verwekt; het is al te waarachtig en dadelijk, en het heeft verschillende en zekere gronden. Maar ik wil niet geloven, dat God dit voordeel van mij nemen zal, als ik met mijn rug tegen de muur sta. Hij die verbiedt, verdrukking tot verdrukking toe te doen, zal Hij het Zelf doen? Waarom zou Hij een droog blad, een stoppel vervolgen? Bid Hem, dat Hij mij nu verschoont. Ook doet het droefheid tot mijn droefheid als ik de schone feestdagen gedenk, die Christus en ik in het wijnhuis hadden, alsmede de verstrooide kudde, die mij eens toebetrouwd was, en nu door Hemzelf uit mijn handen genomen is, omdat ik zo getrouw niet was in het eind, als ik was de twee eerste jaren van mijn dienst, wanneer de slaap van mijn ogen week, omdat mijn ziel zo opgenomen was met een zorg voor Christus' lammeren. Nu heeft mijn Heere mij dit gegeven te zeggen, en ik schrijf het met mijn hand (wees u tot getuigen van de Heere Zijn knecht) welkom, welkom zoet, zoet kruis van kruis! Welkom schone, schone, beminnelijke koninklijke Koning met Uw Eigen kruis, laat ons alle drie samen naar de hemel gaan. En ik vraag er weinig naar, dat ik van 't zuiden van Schotland naar het noorden moet gaan, en Christus gevangene zijn onder vreemde aangezichten, in een plaats van dit koninkrijk, om welke lief te hebben ik geheel weinig reden heb.

Ik weet, Christus zal Aberdeen maken tot mijn hof van vermaak. Ik ben ten volle verzekerd, dat Schotland zal opeten het boek van Ezechiël, dat van binnen en van buiten beschreven is met klaagliederen, en zuchting en wee. Ezech. 2:10, maar de heiligen zullen een dronk krijgen uit de beek, welke gaat door de straten van 't nieuw Jeruzalem, om het neer te zetten. Dus hopende dat u aan Christus' arme gevangene zult denken, zo bid ik, genade, genade zij met u.

UEd. in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Edinburgh, 30 juli 1636

212 Aan Alexander Gordon, van Earlestoun

Zeergeëerde Heer!

Ik bevind kleine hoop van 't werk van G's. Ik heb voor, na de dag van de raadszitting, naar Aberdeen te gaan. De Heere is met mij, en ik vraag er niet naar, wat een mens kan doen; ik ben niemand lastig, en mij ontbreekt niets; geen koning is beter voorzien dan ik ben; zoet, zoet en licht is mijn Heere Zijn kruis. Alle mensen, die ik in 't aangezicht zie, ('t zij van wat rang zij ook zijn, edelen en armen, bekenden en vreemden) zijn mij vriendelijk. Mijn liefste is meer dan gemeen vriendelijk, en liefde uitlatende; en Hij komt mijn ziel bezoeken; mijn ketenen zijn met goud verguld. Alleen de gedachtenis aan mijn goede dagen met Christus te Anwoth, en aan mijn lieve gemeente (welker geval de droefheid van mijn hart is) is edik in mijn gesuikerde wijn; doch beide het zoete en het zure voeden mijn ziel. Geen pen, geen woorden, geen instrument kan u uitdrukken de beminnelijkheid van mijn enige, enige Heere Jezus. Aldus haastende, en gaande naar mijn paleis te Aberdeen, wens ik u en uw vrouw, en uw oudste zoon, en de andere kinderen een zegen. Genade, genade zij met u.

De uwe in zijn enige, enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Edinburgh, 5 september 1636

213. Aan Robbert Gordon van Knockbren

Mijn zeer lieve broeder!

Ik zie, Christus acht het Zijn schande, (indien ik zo mag spreken) te staan als in het schuldboek van zo'n arm mens, als ik ben. Mij ontbreekt niets; niemand heeft zuur op mij gezien, sinds ik u verlaten heb. Gods zon en schoon weer geleidt mij naar mijn tijdelijk paradijs te Aberdeen. Christus heeft dit ruwe hout van het kruis zo bekwaam naar mijn schouderen gepast, dat het mij geenszins beledigt; mijn schat is boven in Christus' koffers; mijn troost is groter dan u geloven kunt; mijn pen zal stil liggen, wegens gebrek aan woorden, om die te beschrijven: God weet, dat ik vervuld ben met de blijdschap van de Heilige Geest; alleen de gedachtenis aan u, mijn zeer lieve in de Heere, en aan mijn gemeente en anderen, houdt mij ten onder, zodat ik mij niet bovenmate verhef; Christus' zoete saus heeft dit zure daarbij vermengd; maar o wat een zoete en gemakkelijke smaak! Ik vind weinig hoop aangaande Q.'s zaak. Dit is in haast, mijn groet aan uw vrouw en aan William Gordon. Genade zij met u.

De uwe in zijn enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Edinburgh, 5 september 1636

214. Aan mijnheer Lowdown

Hoogachtbare en mij zeer waarde Heer!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u.

Horende van uw edele ijver en kloekmoedigheid voor Christus onze Heere, in voor Zijn eerwaarde zaak te staan, zo neem ik de vrijmoedigheid (en ik verzoek dat u het mij ten goede houdt) om op papier enige weinige regelen aan u te schrijven (omdat ik geen andere toegang heb) UEd. biddende bij de ontfermingen Gods, en door de eeuwige vrede van uw ziel, en door de gebeden en tranen van onze moederkerk, dat u voortgaat, gelijk u waardig begonnen bent, in 't huis van de Heere in dit land te zuiveren, en in 't uitrukken van de staken van dat vuile nest van de antichrist, de snode bisschoppelijke regering, en dat zwarte koninkrijk, van welke de goddeloze oogmerken steeds geweest zijn, en nog zijn, deze vette wereld te maken tot het enige kompas waarnaar zij wilden, dat Christus en de godsdienst zal zeilen, en de mens van de zonde, hun Peter de paus van Rome, op te heffen tot op de hoogste trap van Christus troon, en een fluwelen kerk te maken (ten opzichte van de parlementaire grootheid, en wereldse statie, waar hun stinkende adem altijd naar ruikt) en Christus met Zijn waarheid te stellen in zak en as, en in gevangenis, en hun te doen eten het brood der verdrukking, en drinken het water van verdrukking. Een half oog, van elkeen, die niet door de donkerheid van de antichristelijke rook is beneveld, kan zien, dat het zo is in dit land. En nu is onze Heere begonnen de edelen en anderen op te wekken, om te pleiten voor de neergedrukte Christus, en voor Zijn wenend Evangelie. Mijn lieve en edele heer; Christus' oog is op u; de ogen van vele edelen, vele heiligen, vele geleerde en waarde mannen in onze naburige kerken rondom, zijn op u. Deze arme kerk, uw moeder, en Christus' bruid, houdt voor hen haar handen en hart op tot God voor u, en zij smeekt u met tranen, dat u

zoudt pleiten voor haar man, voor Zijn koninklijke scepter, en voor de vrijheden, die haar Heere en Koning gegeven heeft aan haar, als aan een vrij koninkrijk, dat geen geestelijke tol aan iemand op aarde moet betalen, als zijnde een vrij geboren prins, en dochter van de Koning der koningen. Dit is een zaak, die niet schaamrood behoeft te worden voor God, voor Zijn engelen, voor de wereld, voor zon en maan. Wat is het een heerlijkheid en waarachtige eer, aan Christus uw hand en dienst te lenen, en te zijn onder de opmakers van de bressen van Sions muren, en de oude verwoeste plaatsen te helpen opbouwen, en de gordijnen uit te strekken, en de staken van Christus' tabernakel in dit land te sterken! O gezegend zijn zij, die als Christus verdreven is, Hem weer terug willen brengen, en Hem nachtverblijf verlenen! En gezegend bent u van de Heere, uw naam en eer zal nooit rotten of verwelken (immers in de hemel) indien u de Heere Zijn schapen, die in de duistere en bewolkte dag verstrooid zijn geworden, verlost uit de handen van vreemde heren en huurlingen, die hen met gestrengheid en wreedheid hebben doen eten van de weiden, die zij met hun voeten neergetreden hebben, en modderig water hebben doen drinken, en die zo'n wereld van roeden-lengten van middelmatigheden in de godsdienst hebben gesponnen, om een web te maken en te weven voor de antichrist (dat niemand tegen de koude zal beschutten) gelijk zij niet anders behartigen, dan dat ze, door eerst tot ons in te brengen de vuile staart van de paus (hun snode en armelijke ceremonieën) daarna mochten inwerpen des antichrist zijn benen en dijen, en zijn buik, hoofd, schouders en dan Christus en het Evangelie als tot niets verlagen, en verhogen de koophandel en de waren van de grote hoer. Vrees niet, mijn waarde heer, uzelf en al wat u hebt, voor Christus en Zijn Evangelie te geven. niemand, die aldus voor Christus gewaagd heeft' durft zeggen dat Christus hem niet iets honderdvoud volkomen in dit leven, en in 't toekomstige leven, het eeuwige leven vergolden heeft. Dit is Zijn Eigen waarheid, waar u nu voor pleit; want God en de mensen moeten u prijzen, dat u van een rechtvaardig Vorst recht eist voor de verdrukte Christus, en dat u er voor pleit, dat Christus, die de koning zijn Heere is, in een vrij hof gehoord mag worden, om voor Zichzelf te spreken, nademaal de bestaande en bevestigde wetten van onze natie sterk kunnen pleiten voor Christus' kroon op de preekstoelen, en voor Zijn stoel, als Wetgever in de vrije regering van Zijn Eigen huis. Maar Christus zei nooit met dit land tevreden en behaagd zijn; ook zal Zijn hete grimmige toorn niet afgekeerd worden, zolang als de bisschop (de mens die in de vuile buik van de antichrist lag, en de antichrist zijn heer baljuw) in des Heeren Jezus' hof zal zitten, als heer-verkiezer. De bisschop is tegelijk het ei en het nest, om de papisterij te ontvangen en voort te brengen; pleit derhalve van Christuswege om de omstoting van het nest, en de vertrapping van het ei; en last Christus' koninklijk ambt niet meer smaadt en belediging lijden; wees kloek voor uw koninklijke Koning Jezus, twist voor Hem; uw tegenpartijders zullen wormen zijn, die de mot verteren, en zij zullen als mensen sterven. Christus en Zijn eer ligt nu op uw schouders, laat Hem niet op de aarde vallen. Werp uw oog op Hem, Die haast staat te komen, om al de geschillen in Sion te slechten; en gedenk, dat het zand in uw nachtglass zal uitlopen; de tijd zal met vleugelen wegvliegen; de eeuwigheid nadert zeer tot u; en wat zullen u te die dag Christus' liefdetoelachingen, en het licht van Zijn beminnelijk en zielvermakend aangezicht gewenst zijn, als God in Zijn rechterhand zal nemen dit kleine nachtverblijf van een hemel (gelijk een herder zijn kleine tent opneemt) en vouwen de twee bladeren van zijn tent samen, en stellen de aarde, en al haar meubelen en sieraad in een vuur, en verandert deze aarden afgod, de god van Adams kinderen, in rook en witte as! O welk een prijs, en hoeveel werelden zouden velen dan geven, om een gunstig besluit en vonnis te hebben van de Rechter! Of wat een geld zouden zij niet willen geven, om een berg te kopen, om een graf boven hun ziel en lichaam tegelijk te zijn, om zich voor het vreselijk

gericht van een toornige Heere en Rechter te verbergen! Ik hoop, dat UEd. daaraan denkt, en dat u uw hart hebt, beiden, Christus en de koning getrouw te zijn. Nu, de God des vredes zelf, de alleenwijze God, bevestigte en versterkte u op de rotssteen, die gelegd is in Sion.

UEd. alleszins gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford.
Aberdeen, 4 juni 1638

215. Aan een Godzalige vrouw N. N.

Juffrouw!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u.

Hoewel ik geen kennis aan u heb, vond ik goed, op de begeerte van een christelijke broeder, enige regelen aan u te schrijven, u biddende in de Heere Jezus, dat u onder uw beproevingen een oor open houdt voor Christus, Dewelke voor Zichzelf kan spreken, hoewel uw bezoeken en uw gevoelens harde dingen mochten dromen van Zijn liefde en gunst. Onze Heere krijgt nooit zo'n vriendelijk gezicht van ons, noch onze liefde in zo'n trap, noch ons geloof in zo'n maat van vastheid, als Hij wel krijgt uit de oven van onze verzoekende vrezes, en scherpe beproevingen. Ik geloof waarlijk (en niet minder zeggen de droeve ondervindingen in mij) dat indien onze Heere onze hoerachtige begeerlijkheid wilde tot stof vergruizen, zelfs de oude as van onze verdorvenheid weer zou levendig worden, en leven, en houden ons onder zoveel dienstbaarheid, dat ze ons zou vernederen en bedroeven, totdat wij in dat land zijn, daar wij geen medicijnen meer nodig zullen hebben. O wat gebruikt onze Heere geweldige middelen, om ons voor Hem te winnen, alsof wij een rechtvaardige prijs waren, waarom Hij strijden zou? Gewis; indien het met een leiding te doen was, Hij zou niet gebruiken het trekken, en het trekken bij het haar. Maar de beste van ons zal een sterke ruk van onze Heere Zijn rechterarm uitstaan, eer wij Hem volgen. Doch dit zeg ik niet, alsof onze Heere altijd de verdrukkingen toewoog, met zoveel van gewicht, als passen op de greinen gewicht van onze schuld. Ik weet, Hij zoekt in velen (en misschien ook in u) niet zozeer dan geloof, hetwelk zomer en winter kan doorstaan in haar uiterste. O hoe dierbaar is voor de Heere dat geloof en die liefde, die nadat men door God Zelf is geslagen, en verdaagd, en voor 't hoofd gestoten, nochtans warm is, en voortkomt als liefde vriendelijk, en levendig uitgaande naar Christus, en willende in Hem zijn, 't gaat kwalijk of goed, zoals het mag. Acht het niet te veel, dat uw man, of die u het liefst is in de wereld, bewijs geeft, dat hij heeft ingewanden en ontferming als de struisen, dat hij is hard, streng, en wreed; want de Heere neemt zulke gevallen als deze aan. Ps. 27:10. Ik zou geen zoeter leven, noch meer voldoende uitdrukkingen van vriendelijkheid kunnen wensen, totdat ik boven zal zijn bij die vorst van vriendelijkheid, die de Heere Zijn heiligen ondervinden, wanneer de Heere neemt degene, die de mensen verwerpen, als Hij woning geeft degene, die deze wereld het land uitzuigt, daar niemand naar vraagt. Zijn adem is nooit zo heet, en Zijn liefde geeft nooit zo'n vlam van zich, als wanneer deze wereld, en degenen die onze blijdschap moesten bevorderen, water op onze kool werpen; het is zoet te zien, hoe zij uitwerpen, en God inneemt, hoe zij ons als een uitvaagsel van de mensen wegstoten, en God ons opneemt als Zijn juwelen en schat. Menigmaal maakt Hij goud van schuim, gelijk Hij eens de weggeworpen steen, de steen van de bouwlieden verworpen, maakte tot de hoeksteen. De oversten van deze wereld wilden niet hebben, dat onze Heere Jezus een spijker in de muur zou zijn, of enige plaats in 't gebouw hebben; doch de Heere maakte Hem de voorname steen van macht en plaats. God zij dank, dat deze wereld de

macht niet heeft, om ons zoveel ponden lager te zetten, gelijk de regenten 't lichte goud of zilver afzetten, en lager brengen. Wij zullen zoveel gelden, als onze Muntmeester Christus (wiens munt, wapenen, en afdruksel wij dragen,) zal willen, dat wij gelden; Christus heeft geen zeilende weegschaal.

Dank uw Heere, Die uw liefde najaagt door twee koninkrijken heen, en u en uw liefde volgt tot over zee, om u voor Hem Zelf te hebben, gelijk Hij spreekt, Hos. 3. want God legt Zijn heiligen, als de uitverkorenen, uit al de wereld uitgelezen, voor Hem Zelf op, en dit is recht passend Christus en Zijn liefde. O wat is er binnen of buiten de hemel te vergelijken bij de reuk van Christus klederen! ja, neem aan, dat onze Heere Zijn kunst wilde tonen, en maakte tienduizenden hemelen van goede en heerlijke dingen, en van nieuwe vreugden, verzonnen uit de diepte van oneindige wijsheid, zo kon Hij toch niet dergelijke maken als Christus is; want Christus is God, en God kan niet gemaakt worden; en daarom laat ons onszelf bij Christus houden, al mochten wij onze keuze en wil hebben van een heirleger van liefhebbers, zo velen als in de hemelen konden bevat worden. O dat Hij en wij samen waren! O wanneer Christus en u elkaar zult ontmoeten omtrent de uiterste palen en uitgang van de tijd, en bij de ingang in de eeuwigheid, dan zult u op 't eerste gezicht de hemel zien in Zijn aangezicht, en de zaligheid en heerlijkheid zittende in Zijn troon, en tussen Zijn ogen. Bezwijk niet, de mijlen naar de hemel zijn maar weinig en kort; Hij is bezig een groen bed van liefde te maken voor Zichzelf en u, gelijk de uitdrukking is Hoogl. 1. Daar liggen vele hoofden in Christus schoot; maar daar is plaats genoeg over voor het uwe, onder de anderen. Ga dan voort, en laat de hoop gaan voor heen: zondig niet in uw beproevingen, en de overwinning zal uwe zijn; bid. worstel, en geloof, en u zult overwinnen, en bij God overmogen, gelijk Jakob deed; geen strootjes, geen stukjes leem, geen verzoeking, die niet langer dan een uur leven, zullen dan bekwaam zijn om u te weerstaan, als u eens bij God overmocht hebt. Help mij met uw gebeden, dat het de Heere gelieven mocht, mij weer plaats te geven in Zijn huis, om van Zijn gerechtigheid te spreken in de grote vergadering, indien het goed mocht schijnen in Zijn ogen. Genade, genade zij met u.

Uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 8 juli 1637

216 Aan de Gravinne van Kenmure

Mevrouw!

Na aanbieding van alle schuldige gehoorzaamheid, weet, dat ik gehoord heb met droefheid, van uw HoogEd zwakheid en ziekten; doch ik vertrouw dat u geleerd hebt te zeggen; het is de Heere, Hij doe wat goed is in Zijn ogen. 't Is nu veel jaren, sinds de afvallige engelen een geschil maakten, of hun wil, dan of de wil van hun Schepper zou gedaan worden. En sinds die tijd heeft het verkeerde menselijk geslacht altijd in datzelfde proces verschenen, om te pleiten met die engelen tegen God, en dat in een dagelijks murmureren tegen Zijn wil; maar de Heere, zijnde tegelijk Partij en Richter, heeft een besluit verkregen; en Hij zegt, Jes. 46:10, Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen. Het is dan voor ons best, in gehoorzaamheid van het geloof, en in een heilige onderwerping, datgene aan God te geven, 't geen de wet van Zijn almachtig en rechtvaardig vermogen van ons hebben wil. Daarom Mevrouw, wil uw Heere, dat u in alle staten van het leven zult zeggen: Uw wil geschiede gelijk in de hemel, alzo ook op van de aarde, en hierin zult u troost hebben, dat Hij, Die volmaakt

alle uw kwaden doorziet, en weet het geweten en gestalte van uw natuur, en wat gezond is voor uw ziel, iedere beker van verdrukking met Zijn Eigen genadige hand aan uw mond houdt. Geloof nooit, dat uw teerhartige Zaligmaker, Die de kracht van uw maag kent, in die beker een hoeveelheid vergif zal mengen; drink dan met de lijdzaamheid van de heiligen, en de God van de lijdzaamheid zegene uw medicijn. Ik heb uw HoogEd. horen klagen van dodigheid, en gebrek aan de verwakkerende kracht van 't leven Gods; maar wees wel gemoed; Hij, Die in de hof wandelde, en een geruis maakte, dat Adam zijn stem deed horen, zal ook soms in uw ziel wandelen, en u een zoeter woord doen horen. Nochtans zult u niet altijd het geruis en gedreun van Zijn voeten horen, als Hij wandelt; u bent in zo'n tijd gelijk Jakob, treurende over de gewaande dood van Jozef, wanneer hij nog leefde. Het nieuwe schepsel, het beeld van de tweede Adam leeft nog in u, en evenwel treurt u over de algemene dood van Christus' leven in u. Efraïm beklagt zich, en treurt, Jer. 31:18, wanneer hij meent, dat God ver af is, en niet hoort, en nochtans is God gelijk de Bruidegom, Hoogl. 2, staande alleen achter een dunne muur, en Hij luistert toe, want Hij zegt Zelf, vers 18, Ik heb wel gehoord, dat zich Efraïm beklagt.

Mevrouw, ik heb goed vertrouwen, dat Christus Jezus, Die uw ziel zoekt in bossen en op bergen, in u is. Doch ik spreek dit niet, om maar een kussen onder uw hoofd te leggen, of om u af te raden van een heilige vrees, van uw Christus te verliezen, of van door zonde Hem te tergen, en op te wekken, eer 't Hem lust. Ik weet wel, de duivel zal in 't geestelijk vertrouwen, gelijk in alle andere goede werken, in komen, en roepen halfmijn, en zo trachten u te brengen onder een geestelijke slaap, totdat Hij, Die uw ziel lief heeft, weggedaan is van de deur, en afgelaten heeft van te kloppen; en daarom moet hier de Geest Gods uw voeten houden op de gouden middellinie, tussen het vertrouwend rusten in Christus' armen, en verwaande vadsige slapen in het bed van vleselijk zorgeloosheid. Daarom, waarde vrouw, acht uzelf zo klein wegens uw onwaardigheid en zondige vadsigheid, dat ge ook God niet klein acht in de koers van Zijn onveranderlijke barmhartigheid; want vele christenen zijn gelijk jonge zeilers, die menen, dat de oever, en het gehele land zich beweegt, wanneer het schip en zij zelf bewogen worden; evenzo beelden zich niet weinigen in, dat God bewogen wordt, en mist, en van plaatsen verandert, omdat hun onvaste zielen onder zeil zijn, en aan verandering onderworpen, hebbende een eb en vloed; maar 't fundament Gods staat vast. God weet, dat u Zijn Eigen bent; worstel, vecht, ga voort, waak, vrees, geloof, en bid, en dan hebt u al de onfeilbare merktekenen binnen u, van een van Christus uitverkorenen.

Mevrouw, u hebt nu een ziekte voor uw ogen, en daarna ook een dood; verzamel dan voedsel voor de reis; God geve u ogen om door de ziekte en dood heen te zien, en iets te zien aan de andere zijde van de dood. Ik twijfel niet, indien de hel tussen u en Christus was als een rivier, die u moest overvaren, eer u tot Hem kon komen, of u zoudt er uw voet gewillig opzetten, en er doorheen gaan, om bij Hem te zijn, op hoop, dat Hij Zelf in 't diepst van de rivier zou komen, en u Zijn hand lenen. Nu ik geloof, dat uw hel is opgedroogd, en u hebt alleen deze twee kleine beekjes over te passeren, namelijk, krankheid en dood; en u hebt ook een belofte, dat Christus meer zal doen, dan u ontmoeten, te weten, dat Hij Zelf zal komen, en gaan met u voet voor voet, ja en dragen u in Zijn armen. O wat is het dan een vreugde, die u voorgesteld is! Wegens de liefde van de man, die ook God is bovenal te prijzen tot in eeuwigheid, die op de oever staat, om u te verwelkomen. Loop dan uw loopbaan met lijdzaamheid, de Heere gaat met u; uw Heere wil niet hebben, dat u of iemand van Zijn dienaars verwisselt met een betere

staat. De dood bevat in zich beide de dood van de ziel en van het lichaam, maar voor Gods kinderen zijn de palen van de dood ingekort en tot meerder engte gebracht; zodat wanneer u sterft, alleen een deel van de dood op u zal vallen, of 't minste deel van u zal vallen, en dat is de ontbinding van het lichaam; want in Christus bent u verlost van de tweede dood; en daarom gelijk een die uit God geboren is, niet zondigt, hoewel u niet kunt leven en niet zondigen, zo zal die slang maar eten uw aardse deel; wat uw ziel belangt, die is boven de wet van de dood. Maar 't is vreselijk en gevaarlijk, een schuldenaar en dienstknecht aan de zonde te zijn; want u zult de rekening van de zonde voor God niet goed kunnen maken, tenzij Christus voor uw rekenen betaalt. Ik vertrouw, mevrouw, dat u zorgvuldig zult zijn, om de tegenwoordige staat van deze vervallen Kerk aan de Heere voor te dragen. De Heere weet, wat er aangaande de Kerk zal besloten worden in 't parlement; ik ben verzekerd, dat het besluit van een zeer vreselijk parlement in de hemel, op 't punt staat, van uit te komen wegens de zonden van 't land. *Want wij hebben de wet des Heeren verworpen, en de rede des Heilige Israëls versmaad, Jes. 5:24, het recht is ver van ons, en de gerechtigheid achterhaalt ons niet, de waarheid struikelt op de straten, en wat recht is, kan er niet ingaan, Jes. 59:9, 14.* Merk op, de profeet, alsof hij ons en onze kerk gezien had, vergelijkt de gerechtigheid als wordende behandeld als een vijand, die buiten de poorten van onze stad gehouden wordt; zo is zij verbannen; en de waarheid vergelijkt hij bij een ziekelijk mens, die op de straat in zwijm gevallen is, eer hij tot een huis kan komen. De priesters hebben er veel doen struikelen in de wet; zij hebben 't verbond van Levi verdorven, Mal. 2:8, maar wat zult u in het einde van die maken, staat er Jer. 5:31. Geef dan de Heere geen rust vanwege Sion. Wek uw man, uw broeder, en allen op, waar u gunst en vertrouwen bij vindt, opdat ze aan Gods zijde tegen Baäl mochten staan. Ik heb goede hoop, dat uw man de vrede en voorspoed van Sion liefheeft; de vrede Gods zij over hem, wegens zijn pogingen, om een krachtige predikdienst in dit land vast te stellen. Aldus uw Hoogedelheid niet verder moe willende maken, beveel ik u nu en altijd aan de genade en barmhartigheid van die God, die machtig is, u te bewaren, opdat u niet valt. De Heere Jezus zij met uw Geest.

Uw HoogEd. zeer gehoorzame dienaar in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 27 juli 1628

217 Aan de gemeente van Kilmacolme

Waarde geliefden in Christus Jezus onze Heere!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Uw brieven kunnen niet tot mijn hand komen, in een grote drang van bezigheden, dan waar ik nu mee geperst ben; nochtans kan ik niet nalaten op de hoofdzaken van beide uw brieven te antwoorden, op voorwaarde, dat ge na deze een bekwamer tijd om te schrijven verkiest. Vooreerst, ik wilde niet, dat u op mij zoudt vallen als zijnde de man, die bekwaam is, om door brieven te beantwoorden twijfelingen van deze slag, terwijl er in uw kwartieren mannen zijn van zulke grote gaven, die zeer bekwaam zijn tot dit werk. Ik weet, de beste zijn bekwaam; doch het behaagt die Geest van Jezus, Zijn zoete wind te doen waaien door een stuk droog hout, opdat het ledige riet geen eer voor zich behoudt; maar een predikant kan zo'n wind niet doen waaien; hij is nauwelijks bekwaam, om er een doortocht aan te verlenen, om door hem heen te waaien. Ten tweede, weet dat de wind van deze geest een tijd heeft, wanneer zij scherp waait, en zo sterk doorgaat, dat ze wel door een ijzeren deur zou waaien; en dit is gewoonlijk meer

onder 't lijden voor Christus, dan op enige andere tijd. Zieke kinderen krijgen van Christus gemakkelijke dingen, om er mee te spelen, omdat Hij zeer teer is over een, die lijdt; want Hij was Zelf een Lijder. Och, dat ik maar had het overschot, en van het achterste einde van de tafel van een die lijdt! Maar ik laat dit daar, om te komen tot beantwoording van uw brief.

Vooreerst, u schrijft, *dat Gods geloften op u liggen, en dat de zorgeloosheid sterk is, en zeer natuurlijk, zoekende u te overvallen, daar u zwak bent.*

Ik antwoord:

1. De besten zullen zware hoofden hebben, totdat wij in de hemel zijn, gelijk blijkt uit Hoogl. 5:2; Ps. 30:7; Job 29:18; Matth. 26:33. De natuur is lui, en houdt niet van arbeidzaamheid in de belijdenis; daarom moesten wij geen rust nemen, voordat wij weten, dat de ziekte over is, en dat ze in het keren is, en dat ze is gelijk een koorts na de koude; en men diende de gerustheid en kalmte van 't geloof, op de overwinning over de verdorvenheid, te onderhouden in plaats van zorgeloosheid; zodat indien ik slaap, ik zou wensen te slapen de slaap des geloofs in Christus' schoot.
2. Weet ook, dat niemand die diep slaapt, ernstig kan klagen van slaperigheid. Droefheid wegens een slaperige ziel is een teken van enig waken van de geest; maar dit keert vlug in dartelheid, gelijk de genade in ons te dikwijls misbruikt wordt, daarom moet over ons waken gewaakt worden, anderszins zal zelfs de slaap komen uit ons waken; en 't is alzo nodig te waken over de genade, als te waken over zonde; verzadigde lieden zullen vlug slapen, en rasser dan hongerige.
3. Aangaande uw zwakheid, om de zorgeloosheid te voorkomen, die als een dief u heimelijk overvalt, wilde ik twee dingen zeggen.
 - a. Geen klachten te hebben over zwakheid, dat is alleen voor de hemel, en voor de engelen, die nooit zondigden, maar niet voor Christenen in Christus' leger op aarde. Ik oordeel, dat onze zwakheid ons maakt de kerk van de Verloste, en 't veld van Christus, waarin de Middelaar zou arbeiden. Indien er geen ziekten op aarde waren, zo waren er geen medicijnmeesters op aarde nodig; indien Christus geen zwakheid had willen hebben, zo moest Hij Zijn Eigen beroep te niet gedaan hebben; maar de zwakheid is de Middelaar Zijn wereld; de zonde is Christus enige, enige markt; niemand behoort zich te verblijden over zwakheid en ziekten; maar ik oordeel dat wij een soort van vrolijkheid mogen hebben over zweren en zeren, omdat zonder die Christus' vingers als van een geslacht heer, nooit onze huid zouden geraakt hebben; ik durf mijzelf niet danken; maar ik durf danken Gods diepte van wijze voorzienigheid, dat ik, terwijl ik leef, een reden heb, waarom Christus zou komen, en mij bezoeken, en Zijn kruiden en balsem met Zich brengen. O, hoe zoet is het voor een zondaar, zijn zwakheid te stellen in Christus' versterkende hand, en een zieke ziel aan zo'n Medicijnmeester op te dragen, en de zwakheid voor zijn ogen te leggen, te wenen achter Hem, en te pleiten, en te bidden? Zwakheid kan spreken en roepen, als wij geen tong hebben, Ezech. 16:6: Als Ik bij u voorbijging, zo zag Ik u, liggende in uw bloed; en Ik zeide tot u in uw bloed: Leef! De kerk kon toen niet één woord tot Christus spreken; maar bloed en zeer hooggaande schuld spraken, en haalden van Christus' ontferming, en een woord van leven en liefde.
 - b. Wij hebben zwakheid, doch het is, opdat wij daartegen Christus' sterkte mochten gebruiken; zwakheid dient, om ons iets te maken wat zeer sterk is, dat is, wanneer wij, geen kracht van onszelf hebbende, op Christus' schouderen

gevoerd worden, en als het ware wandelen op Zijn benen; indien onze zondige zwakheid opzwellt tot aan de wolken, zo zal Christus' sterkte opzwellen tot de zon, en ver boven de hemel der hemelen.

Ten andere. *U zegt mij, dat er raad nodig is, tot versterking van nieuwe beginners.*

Ik kan daartoe maar weinig zeggen, die zelfs nog niet te wel begonnen ben. Maar weet, dat oprechte beginselen van Hem, de beminnelijke Jezus, gekweekt worden, als die nog nooit een arme mens zijn duistere kaars uitgeblust heeft, van een die worstelt tussen licht en duisternis; gewis, indien nieuwe beginners zich Christus wilden opdringen, en hun zielen op Hem werpen, en Hem moeilijk vallen om een dronk van Zijn zoete liefde te hebben, zij zouden niet verkeerd tot Hem komen: komt eens tot Hem in, als Zijn beminnelijke liefde tot u nadert, en u zult niet weer van Hem los raken, doet wat u kunt. Indien enige beginners weer van Christus afvallen, en Hem komen te missen, zo hebben zij zich nooit op Christus als Christus geworpen; 't was maar een afgod, die naar Christus geleek, die zij voor Hem Zelf namen.

Ten derde. *U klaagt van een dode predikdienst in uw kwartieren.*

Maar u moet gedenken, dat de Bijbel onder u de verbintenis van het huwelijk is; en dat de wijze, waarop Christus Zijn liefde tot uw hart afvoert, niet zo volstrekt afhangt van een levendige bediening, dat er geen bekering noch geestelijk leven zou zijn, dan hetwelk gebonden is aan 't spreken van een leraar; menigmaal hebben de dochteren Jeruzalems dat gedaan, 't geen de wachters niet konden doen. Maak Christus uw predikant; Hij kan een ziel vrijen, ergens aan een dijk, in het veld; Hij heeft ons niet nodig, hoewel de schapen verbonden zijn, Hem te zoeken in de tenten van de herders. De honger die Christus veroorzaakt, kan wel voldaan worden, zelfs onder uitdelers van het Woords, die niet behartigen het voeden van de kudde. O gezegende ziel, die over een mens heen kan springen, en opzien, over een preekstoel heen naar Christus, Die aan 't hart kan preken, al waren wij allen dood en verrot.

Ten vierde. *Zo van uzelf te klagen, dat ge meteen God rechtvaardigt, en mits dat u Zijn Geest in u rechtvaardigt.*

Dat is recht: want zelden pleiten de mensen tegen het werk van de Satan, en tegen de zonden in zichzelf, of zij pleiten ook tegen Gods werk in zich; sommigen van Gods kinderen lasteren Gods genade in hun zielen, gelijk sommige gierige mensen plegen te doen, die klagen en murmureren over gebrek; ik heb niets zeggen zij, 't is alles weg, de aarde brengt niets voort, dan onkruid en distelen; terwijl hun vette oogst, en hun geld in de bank opgelegd, hen tot leugenaars maakt; maar helaas, wat mij aangaat, ik meen niet, dat het mijn zonde is: ik heb nauwelijks verstand, om deze zonde te begaan; maar ik raad u, dat u het goede van Christus spreekt, wegens Zijn schoonheid en zoetheid, en spreekt wel van Hem, wegens Zijn genade in u.

Ten vijfde. Gij zegt, het licht blijft wel, maar u kunt niet komen tot zo'n arbeidzame gestalte; wel, ziet, of deze klacht niet opgetekend staat in het Nieuwe Testament, de woorden Rom. 7:18 gelijken er naar, het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet; maar elk heeft Paulus' geest niet in het klagen: want menigmaal is het klagen in ons niet anders, dan een ootmoedig kwaadspreken en achterklappen van Christus' nieuwe werk in de ziel; maar wat aangaat de stof tot de klacht, zal ik dit zeggen; het licht van de heerlijkheid wordt volkomen gehoorzaamd, in te beminnen, te prijzen, vrolijk te zijn, en te berusten in een geziene en gekende Heere; maar dat licht is hier niet op aarde in enig lemen lichaam: want terwijl wij hier zijn, is het licht

merendeels breder en langer, dan onze enge en gebrekkige gehoorzaamheid; maar indien er licht is met een schone trein en groot gevolg, ik versta, een menigte van beschuldigende gedachten, en droefenis, wegens dat wij veel tekort komen, in de verrichting van 't geen wij weten en zien, dat gedaan moest worden, dan wordt de droefheid over het niet doen aangenomen van onze Heere, voor 't doen. Onze oprechte droefheid en eenvoudige beogingen, tegelijk met Christus' voorbidding, die pleit om de verwelkoming van hetgeen wij hebben, en om de vergeving van 't geen wij niet hebben, moeten ons leven zijn, totdat wij aan de overzijde zijn, en in het andere land; alwaar de wet een volmaakte ziel zal krijgen.

Ten zesde. *Er is, schrijft u, in Christus' afwezen een willigheid om de middelen te gebruiken, maar na 't gebruik ervan is er een bezwaardheid vanwege een sleurachtige en slappe betrachtting.*

Ik beken, in Christus' afwezen ligt het werk zeer achter: maar indien u 't verstaat van het afwezen van troost, en van 't afwezen van gevoelens van Zijn zoete tegenwoordigheid; zo oordeel ik, dat het afwezen Christus' beproeven van ons, en niet enkel onze zonden tegen Hem. Daarom hoewel alsdan onze gehoorzaamheid niet gesuikerd en verzoet is met blijdschap, dat is de zoete spijs, die kinderen altijd graag hebben willen, nochtans hoe minder gevoelens en meer gewilligheid er is in het gehoorzamen, hoe minder sleurwerk er is in onze gehoorzaamheid, hoewel wij het zo niet menen; want ik geloof, dat velen hun gehoorzaamheid sleurwerk achten en zonder leven, tenzij de wind uit het westen waait, en de zeilen met blijdschap en gevoelens gevuld zijn, totdat hun zielen gelijk schepen schoon voor de wind, met meerder zeil kunnen maken; maar ik ben van hun gevoelens niet. Maar indien u door het afwezen van Christus verstaat de onttrekking van Zijn werkzame genade, dan zie ik niet, hoe de gewilligheid om middelen te gebruiken enigszins onder zo'n afwezen kan zijn. Verneder u dan wegens uw slapheid in de gehoorzaamheid, en wees dankbaar voor de gewilligheid. Want de Bruidegom is menigmaal bezig met Zijn Bruid op te sieren, terwijl zij half slaapt; en uw Heere werkt en helpt meer, dan u wel ziet. Ook beveel ik u aan, bedroefd te zijn wegens sleurdienst. en levenloze dodigheid in 't gehoorzamen: wees zo neerslachtig als u wilt of kunt wegens dodigheid, en beschuldig u wegens dat lome en vadsige lichaam van de zonde, hetwelk u in uw geestelijke gehoorzaamheid noch leiden noch voortdrijven zal. O hoe zoet zijn voor de beminnelijke Jezus beschuldigingen en bezwaren ingebracht tegen de verdorvenheid en het lichaam der zonde! Ik wilde wel, dat men Christus in zo'n geval met ons roepen, om zo te spreken, vermoeide en doof maakte: gelijk u ziet, dat de apostel doet, Rom. 7:24: *Och, ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?* Tegenwerpingen tegen de wet van de zonde in u, zijn wettige gronden, waarom de zonde geen wet tegen u kan hebben; zoek uw tegenwerpingen geoordeeld en gevonnist te krijgen en dan zult u Christus in deze aan uw zijde vinden.

Ten zevende. *U houdt het ervoor, dat Christus óf hartelijker dienst, óf helemaal geen dienst moet hebben.*

Indien u verstaat, dat Hij geen half hart of geveinsde dienst moet hebben; gelijk Hem de huichelaars geven, ik sta u dat toe. Christus moet oprechtheid hebben of helemaal niets. Maar indien u meent, dat Hij geheel geen dienst wil hebben, waar het hart enigermate van zich aftrekt, zo wilde ik niet, om mijn deel aan de hemel, en om al wat ik in de wereld heb, dat dit waar was. Indien u meent naar de hemel te wandelen zonder een kramp of verstuiking in uw been, zo vrees ik, dat u alleen moet gaan. Hij kent recht, wat

schuim en gebrek bij ons is; en de zoete Jezus ontfermt Zich over ons, wanneer zwakheid en dodigheid in onze gehoorzaamheid niet onze lust, maar ons kruis is.

Ten achtste. *De leugenaar, schrijft u, beschuldigt het werk als sleurwerk, doch u dankt uw Borg voor het grondwerk, dat Hij gelegd heeft, en u durft niet zeggen, of u hebt enigermate verzekerdheid van uw genadestaat.*

Hierop zeg ik:

- (1) Het zal geen fout zijn, dat u de satan de arbeid spaart, en uzelf beschuldigt, of immers uzelf onderzoekt en tucht over u doet: maar wacht u van Satans oogmerken in het beschuldigen: want hij heeft voor, Christus en u tegen elkaar te zetten.
- (2) Verwelkomt Christus bij u door geloof, die ons steeds wast, als wij onze zielen verontreinigd, en walgelijk gemaakt hebben; en zoekt u gedurig het bloed van de verzoening voor kleine of grote fouten; kent de poort naar de fontein, en ligt daar bij neer.
- (3) Houdt veel van verzekerdheid: want dat houdt uw anker vast.

Ten negende. *Uitbrekingen in zonden, zegt u, ontmoedigen u, zodat u niet weet, of u ooit weer tot zulke overstromende vertroosting van de Geest zult geraken in dit leven, als u wel tevoren gehad hebt; en daarom kan het een vraag zijn, of Gods kinderen na verzekerdheid en doding van de zonde, kunnen gewoonlijk gevoed worden met gevoel en blijdschap?*

Ik antwoordde, ik zie geen onvoeglijkheid in te denken, dat het genoeg is in een wedloop, dat men het goud ziet, op de plaats waar men de loop begint, al krijgen de lopers daar nooit een gezicht van, voordat ze tot het einde van de loopbaan komen; en dat het onze wijze Heere bekwaam dankt, dat wij niet altijd Christus' appelen zouden in handen hebben, en daarmee spelen. Ik weet, dat onze Beminde met Zijn bruid zo ver zal spelen, als Hij oordeelt, dat kaar zal lokken naar het einde van de loopbaan. Nochtans oordeel ik het niet ongeoorloofd, vernieuwde vertroosting te zoeken, mits

- (1) Dat het hart onderworpen en tevreden is, de maat en de tijd ervan aan Hem te laten.
- (2) Mits dat ze gezocht worden, om Hem te prijzen, en onze verzekerdheid te versterken, en onze begeerten naar Hem op te scherpen.
- (3) Laat ze gezocht worden, niet voor onze zinnelijkheid en opblazing van de natuur, maar als het onderpand van de hemel, en ik oordeel, dat velen grote vertroosting krijgen na de doding van de zonden, dan zij ooit tevoren hadden. Maar ik weet, dat onze Heere hier gedurig te werk gaat in een oppermachtige breedte, en Hij houdt omtrent al Zijn kinderen niet dezelfde weg tot een haarbreed, zonder eens anders te doen.

Wat aangaat Gods kinderen, die bij u zijn, ik ben de bekwame man niet, om tot hen te spreken; ik verblijd mij zeer, dat Christus onder u zielen tot Zich overhaalt; maar ik weet, dat in de bekering al de winst is in het eerste kopen, gelijk wij plegen te zeggen, want velen leggen valse en bastaardgronden, en zij nemen de bekering voor hun voeten op, en zij krijgen Christus zo goed als half voor niet, en zij hadden nooit een zieke nacht wegens de zonde, en dat maakt los werk.

Ik bid u, *spit diep*; Christus' paleiswerk, en Zijn nieuw gebouw, gelegd op een gevoelde en gevreesde hel, is alleen vast; en de hemel op zo'n hel gegrond, is zekerst werk, en zij zal met winterstormen niet wegspoelen. Het zou goed zijn, dat de belijders niet waren gelijk jonge erfgenamen, die tot hun rijke staat komen, lang voor dat ze terdege tot hun verstand komen; van welke men dikwijls ziet, dat de kroeg, de kaarten, en de hoeren de vastigheid van hun staten hen ontstelen, eer zij eens merken, wat zij doen; ik weet, dat

een Christus, Die met slagen gekocht is, het zoetst is. 2. Ik beveel u, dat u in bijzondere samenkomsten van 't goede samen spreekt en bidt met elkaar; tot een grond waarvan ziet Jes. 2:3; Jer. 50:4, 5. Hos. 1:12; Ezech. 8:20-23; Mal. 3:16; Luk. 24:13-17; Joh. 20:10; Hand. 12:12; Kol. 3:16. Kol. 4:6; Ef. 4:29; 1 Petrus 4:10; 1 Thess. 5:14; Hebr. 3:13; Hebr. 10:25.

Veel kolen maken een goed vuur, en dat is een deel van de gemeenschap der heiligen. Ik moet u en uw christelijke vrienden in die gemeente hartelijk verzoeken, dat u mij bij God gedenkt in uw gebeden, en ook aan mijn gemeente en predikdienst, en aan mijn verplanting en herstelling van deze plaats, die ik vrees dat wezen zal op de tijd van deze vergadering, die gehouden zal worden, en wees bij God ernstig aanhoudende voor uw moederkerk; wegens gebrek aan tijd heb ik u allen in één brief gesteld; de rijke genade van onze Heere Jezus Christus zij met u allen.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 5 jan. 1628

218. Aan een Godzalige vrouw N. N.

Juffrouw!

Mijn hartelijke gebiedenis aan u in Christus. Ik was recht droevig in mijn afscheid van u, inzonderheid omdat u zo bezwaard van gemoed was na de dood van uw dochter; doch ik verzeker mij, dat u weet, dat het zwaarste van Christus' kruis, dat u opgelegd is, op uw sterke Zaligmaker ligt! Want Jesaja zegt, Jes. 63:9: In al uw benauwdheden is Hij benauwd. O gezegende Helper en Hulp, Die met u lijdt! En uw ziel mag wel vrolijk zijn, als u zelfs in de vurige oven mocht wandelen, met Één, de Zoon des mensen gelijk, die tegelijk is de Zoon Gods; wees sterk, hef uw hart op, als u afgesloofd bent, zal Hij beiden u en uw last dragen. Ps. 55:23. Nog maar een weinig tijd, en u zult de zaligheid Gods zien. Gedenk, zo oud als uw dochter was, zolang was uw brief, van haar te genieten; indien zij, dat ik niet weet, 18, 19 of 20 jaren oud was, gewis haar eind was gekomen, en uw leenbrief van haar was ten einde; u kunt niet meer met recht twisten met uw Opperheer, wegens 't wegnemen van 't Zijne op Zijn recht bepaalde dag, dan een arme pachter van het land kan klagen, dat zijn heer een stuk van zijn eigen land tot zichzelf neemt, wanneer zijn pachtbrief uit is. Goede juffrouw, indien u niet tevreden zoudt zijn, dat Christus u uit de hemelse erfenis zou houden, die u gemaakt is door Zijn dood; zal niet diezelfde Christus het kwalijk van u nemen, indien u Hem weigert, uw dochter gewillig te geven, die een deel van Zijn erfenis en overwinning is? Ik bid God, dat Hij u al het uwe geeft, en dat Hij u de genade geeft met lijdzaamheid, opdat u ook God het Zijne geeft; Hij is een kwade Betaler, die 't geen Hij geleend heeft, met misnoegdheid betaalt; gewis dat lang lenen van zo'n goede dochter, een erfgenaam van de genade, een lid van Christus, gelijk ik geloof, verdient meer dankzegging aan uw Schuldheer, dan dat u zuur zoudt zien, en murmureren, als Hij maar het Zijne eist. Ik geloof, u zoudt ze recht ondankbare naburen oordelen, die u een som geld op deze wijze zouden betalen. Maar hoe; acht u dat ze verloren is, daar ze maar slapende is in de schoot van de Almachtige? Denk niet dat ze weg is, daar zij in het huis van zo'n Vriend is: is zij voor u verloren, daar ze voor Christus gevonden is? Indien zij bij een lieve Vriend was, al zoudt u ze nooit wederzien, u zoudt u maar weinig over haar bekommeren. Wel, nu is zij bij een lieve Vriend, en hoger opgegaan op zekere hoop, dat u haar in de opstanding wederzien zult, wanneer zij niet meer koortsig noch teringachtig van lichaam zal zijn! U zou u bedroeven, zo u een Godloochenaar was, of geacht werd,

en nochtans niet ik, maar de apostel, 1 Thess. 4:13, acht die voor hopeloze Godloochenaars, die overdadig over de doden treuren; maar dit is geen beschuldiging, die ik u doe, ik spreek dit alleen uit vrees wegens uw zwakheid: want uw dochter was een deel van u zelf, en daarom zal de natuur in u, zijnde als het ware doorsneden en gehalveerd, recht bedroefd zijn. Maar u hebt ook reden van blijdschap, wegens dat wanneer een deel van u op aarde is, een groot deel van u in de hemel verheerlijkt is; volg haar, maar benijd haar niet; want 't is inderdaad eigenliefde in ons, die ons doet treuren over degenen, die in de Heere sterven; en waarom? Omdat wij wegens hen niet kunnen treuren, omdat zij nooit gelukkig zijn, voordat zij dood zijn; zo treuren wij dan uit opzicht van ons eigen voordeel. Ziet dan wel toe, dat u, in uw genegenheid te tonen, in over uw dochter te treuren, niet uit eigenliefde mocht treuren jegens u zelf. Merk, wat de Heere daarin doet; uw dochter is uit het vuur gerukt, en zij rust van haar arbeid, en uw Heere beproeft u in deze, en Hij werpt u in het vuur; gaat door al de vuren naar uw rust; en gedenk nu, dat Gods oog op u is, ziende op uw lijdzaamheid en geloof; Hij vermaakt Zich in u te zien in de brandende braambos, en niet verteerd worden; en Hij is zeer wel genoeg, dat zo'n zwakke vrouw als u, de duivel weg zendt, missende in zijn oogmerk. Eer nu God, en beschaam de sterke brullende leeuw, als u schijnt zwak te zijn. Zou zo één als u bezwijken in de dag van tegenspoed? Breng u te binnen de dagen vanouds; de Heere leeft nog; vertrouw op Hem, al zou Hij u doden; het geloof is zeer liefdedragend, en het gelooft geen kwaad van God. De Heere legt nu in de ene weegschaal uw geweten van onderwerping aan Zijn genadige wil, en in de andere uw genegenheid en liefde tot uw dochter; welke van die twee wilt u verkiesen te voldoen? Wees dan wijs; en gelijk u, zo ik vertrouw, Christus liever hebt, dan een zondige vrouw, zo gaat uw dochter voorbij, en kust de Heere Zijn roede. De mensen snoeien rondom de takken van hun bomen, teneinde dat ze hoger en rechter opgroeien: wel, de Heere heeft in deze wijze uw tak gesnoeid, vele kinderen van u wegnemende, teneinde u als één van de cederen van de Heere zoudt opgroeien; zettende uw hart op de dingen boven, waar Christus is aan de rechterhand van de Vader. Wat staat er verder te geschieden, als dat uw Heere de tronk zal neerhouwen, nadat Hij de takken heeft afgekapt? Bereid uzelf; u bent heden nader bij uw dochter, dan u gisteren was. Terwijl u uw tijd verkwist, in over haar te treuren, gaat u al vast te post haar achterna; loop uw loopbaan met lijdzaamheid; laat God het Zijne hebben, en eist van Hem in plaats van uw dochter, die Hij van u genomen heeft, de dochter van 't geloof, welke is de lijdzaamheid, en bezit uw ziel in lijdzaamheid. Hef uw hoofd op, u weet niet, hoe nabij uw verlossing is! Dus u bevelende aan de Heere, die u kan bevestigen, zo blijf ik

Uw liefhebbende en genegen vriend in de Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Anwoth, 23 april 1628

219 Aan de uitverkorene en edele vrouw, mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Mijn gebiedenis aan uw HoogEd. met genade en barmhartigheid van God onze Vader, en van onze Heere Jezus Christus.

Ik was bedroefd in mijn scheiden, latende uw HoogEd. in droefenis; en ik zou er nog over bedroefd blijven, zo ik niet zeker wist, dat u er Één met u hebt in de oven, Wiens gedaante is gelijk die van de Zoon Gods. Ik ben blij, dat u van uw jeugd af gewend bent geweest aan de worstelingen Gods, en dat u nauwelijks vrijheid krijgt, om uw speeksel

neer te zwelgen, geworpen zijnde van de ene oven in de andere, wetende, dat indien u God niet lief was, en uw gezondheid zoveel niet van Hem eiste, Hij zoveel medicijnen omtrent u niet gebruiken zou. Alle Christenbroeders en zusters moeten Zijn beeld en patroon in lijden gelijkvormig zijn! Rom. 8, en sommigen gelijken het patroon levendiger dan anderen. Denk, mevrouw, het is een deel van uw heerlijkheid, dat u mee op de rol staat van diegenen, die één van de ouderlingen John aanwees, Openb. 7:14: Deze zijn het, die uit de grote verdrukkingen komen, en zij hebben hun lange klederen gewassen, en wit gemaakt in het bloed des Lams; ziet uw Voorloper, uit de wereld gaande geheel in een poel van bloed; en 't is niet kwaad te sterven, gelijk Hij deed. Vervuld met blijdschap de overblijfsels van de verdrukkingen van Christus in uw lichaam. Gij hebt een kind verloren. Nee, het is u niet verloren, die Christus gevonden is; het is niet weggezonden, maar alleen vooruitgezonden; gelijk een ster, die uit ons gezicht gaande niet sterft, noch verdwijnt, maar schijnt in de andere helft van de hemel; u ziet haar niet, maar zij schijnt in een ander land; indien haar glas maar een kort uur was, 't geen zij mist in de tijd, heeft ze verkregen in de eeuwigheid; en u hebt reden van blijdschap, dat u nu enig huisraad boven in de hemel hebt. Bouw uw nest hier op geen boom: want u ziet, God heeft het bos aan de dood verkocht, en iedere boom, waarop wij willen rusten, is gereed om afgehouden te worden, teneinde wij mochten opvliegen, en op een rotssteen bouwen, en wonen in de holen van de rotsen. Alles wat u naast Jezus uw Man bemint, is een overspelige boel.

Nu het is Gods bijzondere zegen over Juda, dat Hij haar niet wil laten vinden haar paden, in te volgen haar vreemde boelen. Hos. 2:5: Daarom ziet, Ik zal uw weg met doornen betuinen, en Ik zal een heiningmuur maken, dat zij haar paden niet zal vinden; vs. 7, en zij zal haar boelen nalopen, maar ze niet aantreffen. O driemaal overgelukkig Juda, wanneer God een dubbele stenen muur maakt tussen hen en het helse vuur! Mevrouw, de wereld en de dingen van de wereld zijn de boel, die u van nature lieft nevens uw Man Christus. De doornheg en de muur, die God op uw weg maakt, om u te verhinderen deze boel na te gaan, is een doornheining van dagelijkse smart, verlies van kinderen, zwakheid van het lichaam, de ongerechtigheid van de tijd, de onzekerheid van de tijdelijke staat, 't missen van wereldse troost, en vrees van Gods toorn wegens oude onbekaagde zonden: wat verliest u, indien God de heining dagelijks dikker maakt, en ineen vlecht? God zij geloofd, de Heere wil u niet laten vinden uw paden; keer weer tot uw vorige Man. Word niet moe, en denk niet, dat de dood met een slappe gang naar u toekomt; u moet rijper zijn, eer u geschud wordt en sterft; uw dagen zijn niet langer dan Jobs dagen, die lichter waren dan een looper, en voorbij voeren met jachtschepen, gelijk een arend naar het aas toevliegt, Job 9:25, 26. Daar is nu minder zand in uw glas, dan er gisterenavond in was; deze spanlengte van gedurig te post lopende tijd zal vlug teneinde zijn; maar Gods barmhartigheid is te groter, hoe meer jaren u krijgt, om te bedenken, op wat voorwaarde u uw ziel werpt in de diepe kolk van die nooit eindigende eeuwigheid. De Heere heeft u gezegd, wat u gedurig zoudt doen, totdat Hij komt. Verwacht en haast, zegt Petrus, tot de toekomst van de dag van onze Heere. Het is hier al nacht, in opzicht van de onwetendheid, van de dagelijks aaneen volgende moeilijkheden, de een steeds de weg banende tot een ander, gelijk de negende golf van de zee voor de tiende. Daarom zucht, en verlang naar het krieken van die morgen en naar het aanbreken van die dag van de komst van de Zoon des mensen, wanneer de schaduwen zullen wegvlieden. Verzekeer u, de Heere is op Zijn komst; lees Zijn brief, die voor Hem uitgezonden is, Openb. 3:11: Zie, ik kom haastiglijk. Wacht met de vermoeide nachtwachter op 't aanbreken van 't morgenlicht in 't Oosten, en denk dat u geen morgen hebt; gelijk die wijze oud-vader zeide, die genodigd zijnde tegen morgen, om met zijn vrienden 't

middagmaal te houden, zeide: Ik heb deze menigte dagen geen morgen gehad. Ik zou u niet graag moe maken; toon uzelf een Christen door te lijden zonder murmureren, wegens welke zonde eens veertienduizend en zevenhonderd gedood zijn, Num. 16:49. Bezit uw ziel in lijdzaamheid; zij verliezen niets, die Christus winnen; mijn broeder en mijn vrouw doen hun ootmoedige dienstgroet aan uw HoogEd. Ik beveel u aan de genade en barmhartigheid van onze Heere Jezus, u verzekerende, dat uw dag komt, en Gods barmhartigheid u verwacht. De Heere Jezus zij met uw Geest.

De uwe in de Heere Jezus in alle verplichte gehoorzaamheid,
Samuël Rutherford
Anwoth, 15 januari, 1629

220 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Na hartelijke groeten in Jezus Christus moet ik u tot mijn droefheid, misschien, voor eeuwig schriftelijk vaarwel zeggen, kleine zekerheid hebbende van uw aangezicht ooit weer te zien, voor de laatste algemene vergadering, alwaar de gehele algemene Kerk zal samenkomen. Doch ik beloof, dat ik uw HoogEd. en uw lasten door Gods genade op een meer bijzondere wijze zal voordragen aan Hem, Die machtig is u zalig te maken, en u een erfenis te geven met de heiligen, dan ik ooit tevoren gedaan heb. U bent gaande naar een land, waar de Zon der gerechtigheid in het Evangelie zo klaar niet schijnt als in dit koninkrijk; maar indien u wilde weten, waar Hij, Die uw ziel liefheeft, rust, en waar Hij op de middag weidt, waar u ook bent, ga op de voetstappen van de schapen, en voed uzelf, bij de woningen van de herderen, Hoogl. 1:7, 8, dat is, vraag naar enige wachters van de Heere Zijn stad, die u in waarheid zullen zeggen, en niet liegen, waar u Hem zult vinden, die uw ziel liefheeft. Ik vertrouw, dat u zo vast in huwelijksbelofte bent aan de ware Christus, dat u uw liefde aan geen valse Christus zult geven. U weet niet, hoe vlug uw trouwdag zal komen; ja is niet de eeuwigheid nabij u? Het zou dan tijd zijn, dat u uw bruiloftskleed gereed had; sluimer niet, als uw Heere staat te komen. Ik bid God, dat u op uw voeten mag staan, als Hij klopt; wees niet moedeloos, in van dit land naar een ander deel van de Heere Zijn aarde te gaan; de aarde is des Heeren, en de volheid daarvan, Ps. 24:1. Dit is des Heeren lager huis; terwijl wij hier verblijven, zijn wij niet zeker, dat wij altijd in een kamer zullen liggen: maar wij moeten tevreden zijn, te verhuizen van de ene hoek van onze Heere Zijn huis weer tot de andere, in de hoop berustende, dat wanneer wij opkomen tot des Heeren opperstad, het Jeruzalem dat boven is, wij niet meer van woning zullen veranderen, want wij zullen dan thuis zijn. En gaat waar u wilt, indien uw Heere met u gaat, zo bent u thuis; en uw nachtverblijf is steeds al besteld, eer 't avond is, zolang Hij, die Israëls woning is, uw huis is, Ps. 90:1. Mevrouw, geloof mij, ik ben van gevoelen, dat u goed geherbergd bent, en dat er in uw huis fraaie gemakken en vermakelijke luchtige plaatsen zijn, als u in het geloof uw hoofd kunt neerleggen op Jezus Christus' borst, en voor dat zo is, zult u nooit eens gerust slapen. Jezus, Jezus zij uw schaduw en uw deksel, het is een zoete zieleslaap, te liggen in Christus' armen: want Zijn adem is zeer zoet. Bid voor het arme vriendeloze Sion. Helaas, niemand wil nu voorspreken, hoewel zij thuis in haar eigen land goede vrienden heeft namelijk haar man Christus, en Zijn Vader haar Schoonvader. Bid uw man, dat Hij Sions vriend is, en dat hij voor haar bidt: ik heb vele en verscheidene stoten en harde slagen ontvangen, sinds de Heere mij tot de predikdienst geroepen heeft; maar waarlijk ik acht uw weggaan van ons onder de zwaarste; maar ik bemerk, dat God ons wil laten beroven van alles, waar wij een afgod van maken, opdat Hij Zijn eigen

plaats mag hebben. Ik zie uitnemend kleine vrucht van mijn predikdienst, en ik zou blij zijn, kende ik maar een ziel, die mijn kroon en blijdschap zou wezen in de dag van Christus. Al verslijt ik mijn kracht tevergeefs, nochtans is mijn arbeid bij God, Jes. 49:4. Ik wens en bid, dat de Heere mijn aangezicht hard maakt tegen allen en dat Hij mij doet leren, met mijn aangezicht tegen een storm te gaan. Wederom beveel ik u, uw lichaam en geest aan Hem, Die ons heeft liefgehad en gewassen van onze zonden in Zijn Eigen bloed. Genade, genade voor eeuwig zij met u. Bid, bid gedurig.

Uw HoogEd. zeer gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 14 september 1629

221 Aan John Kennedy

Mijn lieve en zeer genegen broeder!

Ik groet u met genade, barmhartigheid en vrede van God onze Vader, en van onze Heere Jezus. Ik beloofde u te schrijven, en nu volbreng ik het, hoewel laat genoeg. Ik hoorde met droefheid van uw groot gevaar van te vergaan op de zee, maar ook met blijdschap, van uw genadige verlossing. Gewisselijk, broeder, de satan zal geen steen onbewogen laten, gelijk het spreekwoord is, om u van de rotssteen af te wentelen, of, immers om u te schudden en onvast te maken: want op dezelfde tijd waren de monden van de goddelozen geopend in het land, door harde woorden tegen u, en de Overste van de macht van de lucht was toornig op u in de zee; zie dan, hoezeer u verplicht bent aan die boosaardige moordenaar, die u op dezelfde tijd met twee roeden tegelijk wilde slaan: maar God zij geloofd, zijn arm is kort; indien de zee en winden hem hadden willen gehoorzamen, u had nooit weer te land gekomen. Dank uw God, die zegt, Openb. 1:18, Ik heb de sleutels der hel en des doods, Deut. 32:39, ik dood, en maak levend, 1 Sam. 2:6, De Heere doet ten grave neerdalen en Hij doet weer opkomen. Indien de satan cipier was, en de sleutelen des doods en des grafs had, zij zouden meer gevangenen in zich hebben. U klopte aan deze zwarte deuren, en u vond de deuren gesloten, en wij allen verwelkomen u weer terug; ik vertrouw, dat u weet, dat het niet tevergeefs is, dat u weer tot ons gezonden bent: de Heere wist, dat u iets vergeten had, dat nodig was tot uw reis; dat uw wapentuig nog niet dik genoeg was, tegen de slagen van de dood. Nu verricht uw werk in Jezus' krachten; die schuld is niet vergeven, maar geborgd. De dood heeft u niet vaarwel gezegd, maar hij heeft u alleen voor een korte tijd laten blijven; voleindig uw reis, eer de nacht u overkomt; heb alles gereed tegen de tijd dat u door die zwarte en woeste Jordaan zult zeilen, en Jezus, Jezus, Die zeer wel de diepten kent, en de rotsen, en al de stranden, zij uw Loodsman. Dat laatste getal zal niet een ogenblik naar u wachten; indien u iets vergeet, als uw zee vol is, en uw voet in dat schip, zo is er geen terugkeren, om het te halen; hetgeen u in uw leven heden kwalijk doet, dat kunt u morgen verbeteren: want zo menigmaal als God de zon over u laat opgaan, zoveel nieuwe levens hebt u; maar u kunt maar eens sterven, en indien u dat werk verderft, zo kunt u niet terugkeren, om dat stuk werks te verbeteren: niemand zondigt tweemaal, in kwalijk te sterven; gelijk wij maar eens sterven, zo sterven wij maar eens kwalijk of goed. Gij ziet nu, het getal van uw maanden is in Gods boek geschreven, en u moet als één van Gods dagloners werken, totdat de schaduwen van de avond u overkomen, en uw uurglas zal uitlopen tot het laatste zandje toe; voleindig uw loop met blijdschap, want wij nemen niets met ons in het graf. dan een goed of kwaad geweten, en hoewel de lucht mocht opklaren na deze storm, zo zullen de wolken toch weer vergaderen. Ik

hoop, u hebt met Christus een overeenkomst gemaakt, als u Hem eerst begon te volgen, dat u Zijn kruis zoudt dragen; vervul uw deel van de overeenkomst met lijdzaamheid, en breek uw verbintenis met Christus niet; weest oprecht, broeder, in uw handelen met Hem: want wie weet beter, hoe men kinderen zal opbrengen, dan onze God? Want, om niet te spreken van Zijn kennis, die niet is na te speuren, Hij is in oefening geweest, in Zijn erfgenamen op te brengen, deze duizend jaren, en Zijn kinderen zijn allen wel opgebracht, en velen ervan zijn nu heerlijke lieden boven in hun eigen huis in de hemel, en zij zijn als erfgenamen bevestigd in huns Vaders erfenis. Nu de wijze van Zijn opbrengen was door kastijdingen, geselingen, en tuchtigingen. Zie, of Hij wel enige van Zijn kinderen uitneemt, Openb. 3:19; Hebr. 12:7, 8, Zijn oudste Zoon, en Zijn erfgenaam is niet uitgenomen, Hebr. 2:10, wij moeten lijden; God besloot het, eer wij geboren waren; en het is lichter over Zijn besluit te klagen, dan het te veranderen; 't is waar, verschrikkingen van het geweten werpen ons neer; en nochtans kunnen wij zonder verschrikkingen van het geweten niet weer opgewekt worden; vrezen en twijfelingen doen ons schudden. Doch wij zouden zonder vrees en twijfeling vlug in slaap vallen, en onze greep van Christus los laten gaan; verdrukkingen en verzoeking zullen ons bijna tot aan de wortel losmaken, en nochtans kunnen wij zonder verdrukkingen en verzoeking niet meer groeien, dan het kruid of het koren zonder regen. De zonde, en de Satan, en de wereld zullen roepen in ons oor, dat wij een zware rekenschap hebben te geven in het oordeel; en nochtans geen van deze drie, behalve als zij liegen, durven in ons aangezicht zeggen, dat onze zonde de inhoud van het nieuwe verbond kan veranderen; ga dan voort, geliefde broeder, en verlies uw greep niet; houd de waarheid vast; verkoop niet om een wereld het minste aasje van Gods waarheid, inzonderheid nu; wanneer de meeste mensen de waarheid meten naar de tijd, gelijk jonge zeelieden hun kompas zetten naar een wolk: want nu is de tijd als vader en moeder voor de waarheid, in de gedachten en oefening van 't volk van onze kwade tijd. De God van de waarheid bevestigt ons: want helaas! nu zijn er geen, die de gevangenen van hoop, en de treurigen Sions zouden troosten. Wij kunnen weinig doen, dan bidden en treuren, wegens dat Jozef in de banden is. Laat hun tong aan het gehemelte van hun mond kleven, die Jeruzalem nu in hun dag vergeten. En de Heere gedenke aan Edom, en vergelde haar, naardat zij ons gedaan heeft.

Nu broeder, ik wil 't niet te lang maken; maar ik bid u, doe mijn hartelijke liefdegroet aan Mr. David Dickson, waar ik weinig kennis aan heb; doch ik dank de Heere, dat ik weet, dat hij voor onze stervende kerk bidt, en werkt; doe mijn hartelijke zegenwens aan John Stuart, die ik in Christus lief heb, en zeg hem van mijnentwege, dat ik hem altijd gedenk, en dat ik hoop hem te zien; de Heere Jezus bevestig hem meer en meer, hoewel hij reeds een sterk man is in Christus. Doe mijn hartelijkste groeten aan William Rodger, die ik ook bij de Heere gedenk; ik wens dat het eerste nieuws, dat ik van hem en van u, en van allen, die onze algemene Zaligmaker in die streken liefhebben, verneem, mag zijn, dat u zodanig in liefde aan de Zoon Gods verbonden, en vastgemaakt bent, dat u mag zeggen: al wilden wij nu nog zo graag uit Christus' handen ontkomen, zo heeft ons toch de liefde zo verbonden, dat wij onze handen niet weer vrij kunnen krijgen. Hij heeft onze harten zo verrukt; dat er geen losmaking van Zijn grepen is, de ketenen van Zijn zielvervoerende liefde zijn zo sterk, dat het graf noch de dood die niet zouden breken. Ik hoop, broeder, ja ik twijfel er niet aan, of u brengt mij en mijn eerste inkomen in de Heere Zijn wijngaard, en mijn kudde voor Hem, Die mij in Zijn werk gesteld heeft, gelijk de Heere weet, dat ik w gedachtig ben geweest, sinds ik u gezien heb.

Maria Macknaught doet haar hartelijkste groet aan u, en aan John Stuart. Geloofd zij de Heere, dat ik in Gods goedertierenheid in dit land zo'n vrouw heb gevonden, aan welke Jezus liever is, dan haar eigen hart, wanneer er zovelen zijn, die Christus over hun schouder werpen. Goede broeder, breng u de gedachtenis te binnen van uw waarde vader, die nu in Christus ontslapen is; en gelijk zijn gewoonte was, zo bid zonder ophouden, en worstel om het leven van een stervende ademloze kerk; en verzoek John Stuart, dat hij het arme Sion niet vergeet, zij heeft weinig vrienden, en weinigen die een goed woord voor haar spreken. Nu beveel ik u, uw gehele ziel, lichaam en geest aan Jezus Christus, en aan Zijn bewaring, hopende dat u met de zaak van onze Meester Jezus zult sterven en leven, staan en vallen. De Heere Jezus Zelf zij met uw geest.

Uw lief hebbende broeder in onze Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 2 februari 1630

222 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik heb uitstekend verlangd, te horen van uw leven en gezondheid, en wasdom in de genade Gods. Ik had de gelegenheid niet van een bode, omdat ik niet had verstaan het schielijk vertrek van de laatste, door wie ik u HoogEd. mocht gegroet hebben; daarom kon ik voor deze tijd niet schrijven. Ik bid u, mevrouw, laat mij van u een briefje toekomen, aangaande uw tegenwoordige staat. Ik weet, u bent bedroefd en bezwaard, en indien het zo niet was, zo mocht u gevreesd hebben; omdat dan uw weg niet zo zou geleken hebben naar de weg, die onze Heere zegt, dat naar 't nieuw Jeruzalem leidt. Ik ben wel verzekerd, indien u wist, wat voor u was, of als u maar enige glinsteringen daarvan zag, u zoudt met blijdschap zwemmen door de tegenwoordige vloed van droefheid heen, uw armen uitbreidende, door begeerte om aan land te zijn. Indien God u het onderpand van de Geest gegeven heeft, als een deel van de betaling van Gods belangrijke som, zo hebt u reden blij te zijn. Want onze Heere zal Zijn pand niet verliezen; ook zal Hij niet terug gaan, of berouw hebben van 't verdrag. Indien u soms vindt een verlangen om bij God te zijn, blijdschap in de verzekerdheid van dat gezicht, al is het maar gelijk het Paasfeest, dat maar alleen eens in het jaar komt, vrede voor 't geweten, vrije uitlating in 't bidden, de deuren van Gods schathuis open gesloten, voor de ziel, en een klaar gezicht van Hem Zelf, uitzierende, en zeggende met een toelachend aangezicht: welkom hier bij Mij, verdrukte ziel; dit is het onderpand, dat Hij somtijds geeft, en dat het hart vrolijk maakt, en een blijk is, dat het verdrag zal van kracht blijven. Maar teneinde u dit onderpand mocht krijgen, zou het goed zijn menigmaal met God in gesprek te komen, in 't bidden en horen van het Woord: want dit is het wijnhuis, alwaar u uw Liefste ontmoet; hier is het, dat Hij u met de kussen van Zijn mond kust, en daar u de reuk van Zijn klederen ruikt, en zij hebben gewis een zeer liefelijk en heerlijke reuk. Gij moet, zeg ik, op Hem wachten, en menigmaal samenspreken met Hem, Wiens lippen zijn als de leliën, druipende van zoetruikende mirre, en door 't roeren van welke lippen Hij uw droefheid zal verzachten: want de Christus, Die u zalig maakt, is een sprekende Christus; de kerk kent Hem aan Zijn stem, en zij kan Zijn spraak onderkennen onder duizenden, Hoogl. 2.

Dit zeg ik tot dat doeleinde, opdat u niet zoudt liefhebben die stomme bedekte aangezichten van de antichristische gebruiken, die deze kerk, waar u voor een tijd bent, gelegd heeft op de Christus, die uw ziel liefheeft: en 't is u een stomme Christus voor te stellen, maar wanneer onze Heere komt, dan spreekt Hij aan 't hart in de eenvoudigheid

van het Evangelie; ik heb noch tong noch pen, om 't geluk uit te drukken, van degenen die in Christus zijn. Als u alles verkocht hebt wat u hebt, en het veld, waarin de parel is, gekocht hebt, zo zult u het geen kwade koop rekenen; want indien u in Hem bent, zo is al het Zijne het uwe, en u bent in Hem, derhalve, omdat Hij leeft, zult u ook leven, Joh. 14:19. En wat is dat anders, dan alsof de Zoon gezegd had, *'Ik wil de hemel niet hebben, tenzij Mijn verlost en bij Mij zijn; zij en Ik kunnen niet afgescheiden leven.'* *Blijf in Mij, en Ik in u*, Joh. 15:5. O zoete gemeenschap, als Christus en wij in elkaar zijn, en niet langer twee zijn. *Vader Ik wil, dat degenen die Gij Mij gegeven hebt, bij Mij zijn, waar Ik ben; opdat zij Mijn heerlijkheid aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt*, Joh. 17:24. Amen, lieve Jezus, het zij zo, naar dat woord. Ik ben verwonderd, dat uw hart ooit neerslachtig is, zo u deze waarheid gelooft; zij zijn Jezus Christus niet waardig, die niet veertig jaren moeilijkheden voor Hem willen lijden, nademaal zij zulke heerlijke beloften hebben: maar wij dwazen geloven die beloften, gelijk de man, die Plato's schriften las van de onsterfelijkheid van de ziel; zo lang het boek in zijn hand was, geloofde hij, dat alles waar was, en dat de ziel niet kon sterven; maar zo vlug had hij het boek niet neergelegd, of hij begon zich terstond in te beelden, dat de ziel maar een rook of damp is, die vergaat met het uitgaan van de adem; zo stemmen wij bij vlagen de zoete en dierbare beloften toe, maar Gods boek neerleggende beginnen wij alles in twijfel te trekken; dat is recht geloof, als men zonder pand gelooft, en als men 't hart gestadig aan dit werk houdt; en als wij twijfelen, zo wij dan naar de wet en naar het getuigenis lopen, en daar stilstaan. Mevrouw, houd u hier, hier is uws Vaders Testament; lees het, daarin heeft Hij u nagelaten, vergeving van de zonden, en het eeuwige leven; indien alles wat u hier hebt, zijn kruisen, en kwellingen, verbrekingsen, menigvuldige verlatingen, en weggaan van de Heere, Die u ten huwelijk verzoekt; heb evenwel goede moed; Hij die u vrijt en aanzoekt, moet met u geen huishoudend man zijn, voordat u en Hij samen opkomen in Zijns Vaders huis. Hij heeft voor, u in het einde goed te doen, Deut. 8:16, en u rust te geven van de dagen van tegenspoed, Ps. 94:14. Keer u naar uw sterkte, als een gevangene die hoopt, Klaagl. 3:27. *Want het gezicht zal nog tot een bestemde tijd zijn, dan zal Hij het op het einde voortbrengen, en niet liegen; zo Hij vertoef, verbeid Hem: want Hij zal gewis komen, Hij zal niet achterblijven*, Hab. 2:3. Hoor Hemzelf spreken, Jes. 26:20: *Komt Mijn volk, verblijdt u! Hij roept u toe: ga in uw binnenste kamers en sluit uw deuren na u toe; verberg u een klein ogenblik, totdat de gramschap overga*. Geloof dan, geloof, en wordt behouden; acht het niet hard, indien u uw wil of uw vermaak in dit leven niet krijgt; God wil, dat u zich nergens in verblijdt, dan in Hemzelf; dat zij verre, dat u ergens anders in zoudt roemen, dan in het kruis van Christus, Gal. 6:14.

Mevrouw, onze kerk is aan het afnemen, zij is gelijk Efraïm's koek, hier en daar zijn grijze haren op haar, en zij merkt het niet, Hosea 7:9, zij is oud, en grijs, nabij het graf, en niemand neemt het ter harte; haar wijn is zuur, en verdorven. Indien nu Pinehas' vrouw leefde, zij mocht in barensnood vallen, en sterven, ziende de ark Gods genomen, en de heerlijkheid van Israël weggegaan; de kracht en het leven van de godsdienst is weg; wee ons, want de dag heeft zich gewend, want de avondschatuwen neigen zich, Jer. 6:4.

Mevrouw, Sion is het schip, waarin u naar Kanaän gevoerd wordt; indien zij schipbreuk lijdt, zo zult u op leven en dood overboord geworpen worden, om naar land te zwemmen op gebroken planken; het zou voor ons tijd zijn, dat wij door 't gebed onze Meester Loodsman Jezus aankwamen, en riepen: *Meester, behoud ons, wij vergaan*. Wij zouden het een zegen achten voor onze kerk, u hier te zien; maar onze zonden

weerhouden het goede van ons. De grote Engel des Verbonds beware uw lichaam en geest.

De uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
Anwoth, 1 februari 1630

223 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u vermenigvuldigd.

Ik ontving uw HoogEd. brief, waarin ik merk, dat uw staat in deze wereld een reuk heeft van een gemeenschap met de Zoon Gods in Zijn lijden; u kunt, u moet geen gemaklijker of lichter staat hier hebben, dan Hij had, Die door lijden is geheiligd, Hebr. 2:10. Wij mogen wel denken, kan God ons niet naar de hemel brengen met gemak en voorspoed? Wie twijfelt, of Hij kan het doen? Maar Zijn oneindige wijsheid vindt goed en besluit het tegendeel; en wij kunnen geen reden daarvan zien: nochtans heeft Hij een zeer billijke reden. Wij hebben nooit met onze ogen onze eigen ziel gezien; nochtans hebben wij een ziel: wij zien veel rivieren, doch wij weten niet haar oorsprong en oorspronkelijke fontein; nochtans hebben zij een begin. Mevrouw, als u aan de andere zijde van het water gekomen bent, en u uw voet gezet hebt op het strand van de heerlijke eeuwigheid, en weer terugziet naar de wateren en naar uw vermoeiende reis, en u zult zien in die spiegel van de eindeloze heerlijkheid, tot in de grond van Gods wijsheid, dan zult u gedwongen zijn te zeggen: indien God anders met mij gehandeld had, dan Hij gedaan heeft, zo zou ik nooit gekomen zijn tot deze kroon van de heerlijkheid. Het is uw deel nu, te geloven en te wachten; want ik betuig in de tegenwoordigheid van dat alziend oog, die weet, wat ik schrijf en wat ik denk, dat ik niet wilde missen de zoete ondervinding van de vertroosting Gods, om al de bitterheid van de verdrukking; ja of God tot Zijn kinderen komt met een roede of met een kroon; indien Hij Zelf daarmee komt, het is wel. Welkom, welkom Jezus, op welke wijze Gij ook komt, indien wij een gezicht van U krijgen; en ik weet zeker, 't is beter ziek te zijn, mits dat Christus aan de zijde van het bed komt, en de gordijnen optrekt, en zegt: heb goede moed, Ik ben uw heil, dan gezondheid te genieten, en kloek en sterk te zijn, en nooit van God bezocht te worden. Waarde en lieve vrouw, strijd en overwin in Christus' kracht; u bent nu alleen: maar op uw zoeken kunt u er drie in uw gezelschap hebben, de Vader, Zoon en Heilige Geest; ik vertrouw, dat Zij nabij u zijn. U bent nu beroofd van de troost van een levendige predikdienst, zo was Israël in zijn gevangenis; doch wij horen, dat God hun belooft, Ezech. 11:16: *Daarom zeg: zo zegt de Heere Heere: hoewel Ik hen ver onder de heidenen weggedaan heb, en hoewel ik hen in de landen verstrooid heb, nochtans zal Ik hun een weinig tijds tot een heiligdom zijn, in de landen, waarin zij gekomen zijn. Ziet een Heiligdom voor een heiligdom, God Zelf in de plaats van de tempel van Jeruzalem. Ik vertrouw in de Heere, dat u deze tempel met u omdragende, de Heere Zijn schoonheid in Zijn huis zult zien. Wij zijn in grote vrezes, dat een grote en vreselijke beproeving over Gods kerk zal komen: want diegenen, die hun eigen huizen en nesten wilden bouwen op de as van het treurige Jeruzalem, hebben onze koning getrokken, om harde en gevaarlijke besluiten te maken tegen degenen, die Puriteinen genoemd worden, om hen uit te roeien. Onze bisschoppen, de Heere neme eens de sleutels van Zijn huis uit de hand van deze bastaardportiers, verzekeren ons, dat er niets te wachten is voor degenen, die niet willen overeenstemmen, dan gevangengenomen en afgezet te worden. Jezus' bruid zal altijd in het vuur zijn, maar ik*

vertrouw in mijn God, zij zal nooit verteerd worden, vanwege de goedwilligheid Desgenen, Die in de braambos woont; want Hij woont er in met goede wil. Allerlei roepende zonden overvloeien ons land zonder tegenspraak; de heerlijkheid des Heeren wijkt van Israël, en de Heere ziet terug als over Zijn schouder, om te merken, of er iemand zal zeggen: Heere blijf nog, en niemand verzoekt Hem te blijven. Verdorven en valse leer wordt openlijk gepredikt door de nietige herders van het land.

Mij aangaande, ik heb dagelijks mijn droefheid wegens de ongehoorzaamheid aan, en de verachting van Gods Ik werd voor 't Hoog-Commissiehof gedaagd door een ondeugend mens in deze parochie, die overtuigd is van bloedschande. Mr. Alexander Colvill was in dit werk mijn vriend, uit achting voor uw HoogEd. en hij schreef mij een zeer vriendelijke brief; de Heere geve hem barmhartigheid in die dag; op de dag van mijn verschijning weigerden zee en wind, overtocht te geven aan de bisschop van St. Andries. Ik bid uw HoogEd., bedank Mr. Alexander Colvill met een briefje.

Mijn vrouw is nu, na een ziekte en pijnen een jaar en een maand lang, gestorven; de Heere heeft het gedaan; Zijn Naam zij gezegend. Ik heb dertien weken lang een anderdaagse koorts gehad; en ben er nog aan vast, zodat ik maar eens op een sabbat predik met grote moeite; ik ben niet machtig de gemeente te bezoeken of te onderzoeken. De Heere Jezus zij met uw geest.

Uw HoogEd. onderdanige,
Samuël Rutherford
Anwoth, 26 juni 1630

224 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Na mijn gebiedenis aan u in de Heere Jezus, dacht ik het mijn plicht, hebbende de gelegenheid van de brenger van deze, aan uw HoogEd. wederom te schrijven, hoewel ik niets nieuws heb, boven 't geen waarvan ik tevoren schreef; doch u kunt niet te dikwijls opgewekt worden, om voorwaarts te gaan naar uw stad, omdat uw weg lang is, en u niet beter weet, of uw dag is kort, en uw Heere vereist van u, dat gelijk u vordert in jaren, en ongevoelig stilletjes naar de eeuwigheid gaat, uw geloof groeit, en rijp wordt tot de Heere Zijn oogst: want de grote Landman geeft een tijd aan Zijn vruchten, opdat ze tot rijpheid mogen komen, en opdat ze hun eis verkregen hebbende van de boom, geschud en ingegaderd mogen worden tot Zijn gebruik, daar de goddelozen verrotten op de boom, en hun tak nooit groen zal zijn. Job 15:32, 33, men zal zijn onrijpe druiven afrukken, als van een wijnstok, en zijn bloeisel afwerpen, als van een olijfbroom. Mevrouw, het is Gods goedertierenheid aan n, dat Hij u zelfs tot walging uw bekomst geeft van deze bittere wereld, opdat u ze gewillig verlaat, en als een zat en vol brasser verlangt naar het afnemen van de tafel; en hebbende eindelijk al de verrotte plezieren, die onder de zon en maan zijn, onder uw voeten getreden, en verblijd als niet blij zijnde, en gekocht als niet bezittende, 1 Kor. 7:30, mocht als een oud broos schip in uw Heere Zijn haven landen, en verwelkomd worden, als één van diegenen, die altijd een voet los hadden van deze aarde, verlangende naar die plaats, waar uw ziel lieflijk maaltijd en feesthouden zal tot in eeuwigheid, op het gezicht van de onbegrijpelijke Drie-eenheid, en als u 't schone aangezicht van de mens Christus zult zien; ja dat liefelijke aangezicht, dat eens om uwentwil meer verdorven en bevlekt was, dan het gelaat van iemand van de mensenkinderen, Jes. 52:12, en geheel met speeksel en bloed bedekt was. Wees tevreden met Hem hier door de wateren te gaan, die tussen u en de heerlijkheid zijn,

houdende Zijn hand vast; want Hij kent al de ondiepten. Al mocht u eens onder water duiken, zo kunt u toch niet verdrinken, zijnde in gezelschap, en u kunt al de weg over naar de heerlijkheid zien, dat de weg bedauwd is met het bloed van Hem, Die de Voorloper is; vrees dan niet, zelfs als u komt tot de zwarte en zwellende rivier van de dood, uw voet daarin neer te zetten, en achter Hem door te gaan, de vloed, hoe sterk hij ook is, kan u niet naar de hel nedervoeren, want de dood en opstanding van de Zoon zijn stapstenen, en ondersteuning voor u; zet dan door het geloof uw voet neer op die stenen, en ga er door als door het droge. Indien u wist, wat Hij voor u is bereidende, u zoudt al te blij zijn; misschien wil Hij u geen volle dronk geven, voordat u aan de bron komt, en drinkt, ja tot dronken wordens toe uit de zuivere rivier van het water des levens, welke voortkomt van de troon Gods en des Lams, Openb. 22:1.

Mevrouw, word niet mat, noch moe; want ik durf u de Zoon Gods borg stellen, dat wanneer u daarboven gekomen zult zijn, en uw ogen zult geslagen hebben, om te beschouwen de gouden stad, en de schone nooit verwelkende boom des levens, die iedere maand twaalfderlei vruchten draagt, dan zult u zeggen, dat vierentwintig uren te blijven in die plaats, zeventig jaren droefheid op aarde waardig is. Indien u maar kunt zeggen, dat u ernstig verlangt, daarheen opgevoerd te worden, gelijk ik hoop, dat u zich zoudt schamen, Hem die eer te weigeren, nadat Hij die begeerte in uw ziel gewerkt heeft, zo heeft uw Heere u dan een onderpand gegeven: en gelooft u, mevrouw, dat onze Heere Zijn onderpand zal verlaten, en berouw hebben van de koop, en veranderen van zin, alsof Hij een mens was, die liegen kan, of een mensenkind, die berouw kan hebben? Neen, Hij is onveranderlijk, en Hij is dit jaar Dezelfde, Die Hij het vorige jaar was; en Zijn Zoon Jezus, Die op aarde at en dronk met tollenaars en zondaars, en samensprak met hoeren, Zijn heilige hand ophief, en de vuile huid van de melaatsen aanraakte, en altijd nabij de zondaars kwam, is zelfs nu in heerlijkheid nog diezelfde Heere; Zijn eer en Zijn grote staat in de hemel heeft Hem Zijn arme vrienden op aarde niet doen vergeten; de eer verandert in Hem de zeden niet, en Hij begeert nog uw gezelschap; neem Hem voor de oude Christus, en verwacht steeds vriendelijkheid van Hem, en zeg: och ja, 't is zo, Hij is niet veranderd, maar ik ben veranderd; ja het is een deel van Zijn onveranderlijke liefde, en een artikel van 't Nieuwe Verbond, te bewaren, dat u Hem niet zult kunnen afzetten of verkopen; Hij heeft zo onvast niet met ons gehandeld, dat wij naar ons welgevallen van Hem zouden kunnen aflopen; Zijn liefde heeft het verdrag anders vastgemaakt: want Jezus is als Borg voor ons verbonden, Hebr. 7:22. En het kon met Zijn eer niet bestaan, dat Hij in Zijn opgenomen verbintenis zou feilen, en verliezen degenen, die Hij aan de Vader moet teruggeven, als Hij het koninkrijk aan Hem zal opgeven; stem dan toe, en zeg amen op de beloften, en dan hebt u verzegeld, dat God waarachtig is, en dat Christus uwe is; dit is een lichte markt; u hebt maar op Hem te zien door geloof: want Christus leed en betaalde alles. Mevrouw, vrezende u verdrietig te zijn, moet ik hier ophouden, wensende altijd te horen, dat het uw HoogEd. wel gaat, en dat u steeds uw aangezicht opwaarts hebt naar de berg. Bid voor ons, mevrouw, en voor Sion, waarvan u een deel bent; wij verwachten een beproeving, Gods tarwe in dit land moet door satans zeef gaan; maar hun geloof zal niet ophouden; ik ben gedurig worstelende in onze Heere Zijn werk, en ben beproefd en verzocht geweest door broederen, die een scheel oog hebben op het Evangelie. Nu, Hij die machtig is u te bewaren tot die dag, behoede uw ziel, lichaam en geest, en stelle u met Zijn bruid voor Zijn aangezicht, zonder vlek en onberispelijk.

Uw HoogEd. altijd onderdanige in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 26 nov. 1631

225 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Het smart mij zeer, dat uw HoogEd. zou denken, of reden hebben om te denken, dat degenen die in dit land u liefhebben in de Heere, u vergeten. Mij aangaande, mevrouw, ik durf zeggen, voor het aangezicht van mijn Heere, Wiens waarheid ik predik, ik ben uw HoogEd. al de bliken van mijn hoge eerbied schuldig, wegens Zijn rijke genade in u. Mijn uitdeling van 't Avondmaal; zijnde uitgesteld tot het eind van een langzame en regenachtige oogst, en de classicale oefening, gelijk de bringer van deze u kan onderrichten, verhinderde mij, om u te zien. En wegens mijn gemeente, bevindende dat zij zijn als heet ijzer, dat uit het vuur zijnde, verkoeld, en niet buigzaam is tot enig werk, ga ik niet buiten mijn plaats en ik heb haar nog nooit verlaten, sinds uw HoogEd. in dit land was, dan alleen eens, omtrent twee jaren geleden. Hoewel ik niet anders durf zeggen, of het is een fout, doch evenwel geen gebrek in mijn genegenheid, en ik hoop het weer goed te maken, mits zo vlug het mij mogelijk zal zijn, u op te wachten. Mevrouw, ik heb geen nieuw voornemen, om u te schrijven, dan van hetgeen ik oordeel, ja van 't geen onze Heere Zelf oordeelt, nodig, ja 't ene nodige, het goede deel van Maria hetwelk u verkoren hebt, Luk. 10:42.

Mevrouw, al wat God heeft, Zichzelf en de schepselen beiden, deelt Hij uit onder Adams kinderen; geen zijn er zo arm, dat ze voor Zijn aangezicht kunnen zeggen, dat Hij hen niets gegeven heeft; maar er is geen kleine ongelijkheid tussen de gaven, gegeven aan wettige kinderen en aan bastaarden; en hoe u gretiger bent in het eisen, hoe williger Hij is te geven, zijnde graag milddadig en openhandig genoemd; ik hoop, dat uw HoogEd. arbeid, om verzekerdheid te krijgen van het zekerste Vaderlijk goed, namelijk God zelf; u zult bevinden in de Christelijkheid, dat God in al Zijn handelingen met Zijn kinderen voorheeft, hen tot een hoge verachting van, en tot een dodelijke vijandschap tegen de wereld te brengen, en hen een hoge prijs te doen zetten op Christus, en Hem te schatten Één, Die niet door goud gekocht kan worden, en Die wel waardig is, dat men voor Hem strijdt. En om geen andere oorzaak is het, Mevrouw, dat de Heere u onttrekt de kinderlijke beuzelingen, en het aardse vermaak, dat Hij aan anderen geeft, dan opdat Hij u geheel voor Zichzelf mocht hebben. Denk dan van de Heere, als van Één, Die u ten huwelijk komt aanzoeken, wanneer u in de oven van beproeving bent; Hij zoekt van u Zijn antwoord in de verdrukking, om te zien, of u zult zeggen, ja toch, ik neem Hem aan, mevrouw, geef Hem dit antwoord met vermaak, en murmureert noch knort niet heimelijk in uw gemoed; als Hij u in liefde slaat, wacht u van terug te slaan; dat is gevaarlijk: want die terug slaan, zullen de laatste slag krijgen. Indien ik de rechte snaar niet raak, 't is omdat ik uw HoogEds. tegenwoordige staat niet goed ken: maar ik geloof, dat uw HoogEd. te voet gaat al lachende, en een goede gedaante makende voor de wereld, en dat u evenwel een bezwaard hart binnen u draagt. Gij doet daarin wel, mevrouw, dat u hen geen getuigen maakt van uw droefheid, die het niet kunnen genezen; maar handel toch uitnemend in liefde met uw lieve Heere. Gelijk er sommige wereldse vrienden zijn, van welke u geen kwade gedachten wilt herbergen, veelmeer behoort u altijd het goede te geloven van uw lieve Vriend, Die beminlijke schone Persoon, Jezus Christus. De doorn is een van de vervloektste, vinnigste en wildste scheuten, die de aarde voortbrengt, en daaruit spruit nochtans de roos, een van de zoetst riekende bloemen, en van de vermakelijkste voor het oog, die de aarde heeft. Uw Heere zal vreugde en blijdschap uit uw verdrukkingen voortbrengen: went al Zijn

rozen hebben een welriekende reuk; wacht naar de tijd, dat Zijn heilige hand die aan uw neus zal houden; en wilt u tegenwoordige troost onder het kruis hebben, zo wees veel in het gebed; want op die tijd kust uw geloof Christus, en Hij kust de ziel. O wat is de adem van Zijn heilige mond zoet! Ik sta u borg, uit een kleine ervaring dat u niet bedrogen zult uitkomen; want de wereld, ja ook geen klein getal van Gods kinderen, weet niet goed, wat het is, Dat men een Godheid noemt.

Maar mevrouw, kom nabij de Godheid, en zie neer tot de grond van de bron, er is veel in Hem, en 't zou een zoete dood zijn, in zo'n bron te verdrinken: uw droefheid neemt de vrijheid, om op uw gemoed te werken, als u niet bezig bent in de overdenking van de eeuwig vermakende en geheel gezegende Godheid. Indien u de prijs, die u uitgeeft, dat maar enige jaren moeite en pijn is, wilde leggen, naast de heerlijke waren, die u zult ontvangen; u zoudt zien, dat ze niet waardig zijn, samen in een weegschaal gelegd te worden; maar het is natuur, die u doet zien, wat u uitgeeft, en 't is zwakheid van het geloofs, die u verhindert te zien, wat u zult ontvangen. Verbeter uw hoop, en borg uw getrouwe Heere een weinig; Hij maakt Zich uw Schuldenaar in het Nieuwe Verbond; Hij is eerlijk, neem dan Zijn Woord op, Neh. I:9, De benauwdheid zal niet tweemaal oprijzen. Openb. 21:7, Die overwint zal alles beërven. Mevrouw, van alles dat u ontbreekt in dit leven, kan ik niets zeggen, indien dat niet geloofd wordt, 't geen u hebt, Openb. 2:7, en Openb. 3:5, Die overwint, die zal bekleed worden met witte klederen, en vers 21, Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, gelijk Ik overwonnen heb, en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon. Let, mevrouw, of u niet hoog op, en zeer wel gesteld zult zijn in 't paleis van uw Heere, als u op één troon bent, in witte kleding, naast aan de beminnelijke Christus. O, wat zijn wij driemaal over dwazen, die gelijk nieuwgeboren vorsten, wenende in de wieg, niet weten, dat er een koninkrijk voor hen is! Zo laat dan onze Heere Zijn zoete hand ons houwen en kerven, en afslaan de kwasten van hoogmoed, zelfs liefde, en werelddienst, en ongeloof, opdat Hij ons maakt tot stenen en pilaren in Zijns Vaders huis, Openb. 3:12. Mevrouw, hebt u niet op uw hart, u nauw te verenigen met de schone hoeksteen Jezus? De Heere geve u wijsheid, om te geloven, en te hopen; uw dag komt; ik hoop een getuige te wezen van uw blijdschap, gelijk ik een hoorder en beschouwer ben geweest van uw droefheid. Acht u het te veel, de Erfgenaam te volgen van de kroon, Die ervaren was in droefheid, en beproefd in smart? Jes. 53:3. Het zou hoogmoed zijn, zo men zocht boven de Koningszoon te zijn; 't is meer dan wij verdienen, dat wij Hem enigerwijze even gelijk zijn in heerlijkheid. Nu bevelende u aan de dierbaarste genade en barmhartigheid van God, zo blijf ik

Uw HoogEd. zeer gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 4 januari 1632

226 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Verstaande een weinig na het schrijven van mijn laatste brief van het gaan van deze brenger, wilde ik de gelegenheid niet voorbij laten gaan, om mijn eerbied te bewijzen aan uw HoogEd. en steeds te slaan op die snaar, die in onze levenstijd nooit te veel geraakt wordt; en wij hebben onze les nooit geleerd, dat er een noodzakelijkheid is van te vorderen op de weg tot Gods Koninkrijk, in de verachting van de wereld, de verloochening van onszelf, en het dragen van onze Heere Zijn kruis, dat ons niet minder nodig is, dan ons dagelijks voedsel, en onder vele merktekens, van dat wij op deze reis,

en onder zeil naar de hemel zijn, is dit ene, als de liefde Gods onze harten zo vervult, dat wij vergeten te veel te beminnen, en bezorgd te zijn met het hebben of missen van andere dingen, gelijk de ene uiterste hitte de andere uitbrandt. Mevrouw, hieraan weet u, dat u uw ziel aan Christus ondertrouwd hebt, als u alle andere vrijers en aanzoekers klein acht; en als u, weinig in handen hebbende, maar veel in hoop; kunt leven, als een jonge erfgenaam, gedurende de tijd van zijn minderjarigheid en onmondigheid, tevreden zijnde, alzo hard behandeld, en onder zo nauwe rekening gehouden te worden, als dienstknechten, opdat hij zijn hoop heeft op de erfenis. Om deze oorzaak nemen Gods kinderen de beroving van hun goederen met blijdschap aan, wetende dat zij in zichzelf een beter en blijvend goed hebben in de hemelen, Hebr. 10:34. Op die dag, wanneer de aarde en de werken die daarop zijn met vuur zullen verbrand worden, 2 Petrus 3:10, dan zal uw verborgen hoop en uw verborgen leven verschijnen. En daarom aangezien u nu niet veel jaren hebt tot uw eindeloze eeuwigheid, en u niet weet, hoe vlug het zwerk boven uw hoofd scheuren zal, en de Zoon des mensen in de wolken des hemels gezien zal worden, wat kunt u beter en wijzer koers nemen, dan te denken, dat uw ene voet hier, en uw andere voet in het toekomstige leven is, en na te laten, om lief te hebben, te begeren, of te klagen over 't gebrek, van hetgeen goedgemaakt, en vervuld zal worden, als uw Heere en u elkaar zullen ontmoeten, en als u op die dag uw geheugen zult ingeven van al uw gebrek hier? Indien uw verlies niet goed gedaan wordt, zo hebt u plaats, om de Almachtige te beschuldigen; maar 't zal zo niet zijn. U zult zich dan verheugen met een onuitsprekelijk heerlijke vreugde, en niemand zal uw blijdschap van u wegnemen, Joh. 16:22. Het is genoeg, dat de Heere u grote dingen beloofd heeft: laat alleen de tijd, van die toe te brengen, aan zijn keur steun. Het staat ons niet toe een uurglas te stellen voor de Schepper van de tijd, aangezien Hij en wij alleen verschillen, in de termijn van betaling. Nademaal Hij betaling beloofd heeft, en wij het geloven, zo is er niet veel aan gelegen; wij zullen dat aan Zijn wil overlaten, gelijk de rondborstige koper, die nabijkomende tot hetgeen de verkoper eist, het verschil eindelijk pleegt te laten aan zijn wil, en zo de weg van onderling scherp dingen afsnijdt.

Mevrouw, sta en ding niet scherp met uw mildhartige en genadige Heere, omtrent de tijd van het vervullen van uw blijdschap; 't zal wezen, God heeft het gezegd, wacht Zijn oogst af, tot op Zijn Pinksterdag. Zijn dag is beter dan uw dag; Hij zet de zeis niet in 't koren voordat het rijp, en vol aren is. De grote engel houdt u gezelschap, totdat de bazuin zal blazen, en de stem van de archangel de doden zal opwekken. Gij zult het uw enig geluk bevinden, onder al wat u ontrust, en wat de vrede van uw gemoed in dit leven tegengaat, niets om zichzelf lief te hebben, dan God alleen om Zichzelfs wil; het is een verkeerde liefde van enige hoeren, dat ze armbanden, oorkingen en ringen aan de vinger, meer beminnen, dan de liefhebber, die ze zendt; God wil zo niet bemind worden: want dat zou zijn zich te gedragen als hoeren, en niet als de kuise bruid, onze liefde te verminderen wanneer die dingen weggenomen zijn. Onze liefde voor Hem moet op aarde beginnen, gelijk zij in de hemel zal zijn: want de bruid neemt in de duizendste trap zoveel vermaak niet in haar bruiloftskleed, als zij wel doet in haar Bruidegom; zo zullen wij in het toekomstige leven, hoewel met heerlijkheid als met een kleed aangedaan, zoveel niet opgenomen zijn met de heerlijkheid die ons omringt, als met de Bruidegom Zijn vrolijk aangezicht, en tegenwoordigheid. Mevrouw, indien u hiertoe kunt geraken, zo is het veld gewonnen, en uw gemoed zal vlug in kalmte zijn, en gerustgesteld worden, aangaande al wat u ontbreekt, of wat uw Heere u kan ontnemen. Neem Hemzelf als een pand, en houd Hem, totdat uw lieve Heere komt, en 't pand lost, en als berouw hebbende, u alles teruggeeft, dat Hij van u genomen heeft, tot duizend talenten voor een penning. Het is niet kwaad aan God gewillig te lenen, die anderszins

van u mag en zal nemen tegen uw wil. Het is goed op God te woekeren, en in plaats van tien ten honderd, honderd ten tien te nemen, ja honderd voor één. Mevrouw, vrezende u verdrietig te vallen, breek ik hier af; bevelende u gelijk ik hoop te doen zolang ik leef; uw persoon, wegen, lasten, en al wat u belangt, aan die Almachtige, die machtig is, u en uw lasten te dragen. Ik ben u steeds gedachtig bij Hem, Die u op enige dag zal doen lachen. Ik verwacht, dat wat u ook kunt doen, door woorden of daden, voor de Heere Zijn vriendelooze Sion, u dat doen zult; zij is uw moeder, vergeet haar niet: want de Heere heeft voor, dit land te smelten en te beproeven, en 't is hoog tijd, dat wij allen opstonden, en aan 't beproeven vielen, welk deel wij aan Christus hebben. Het is waarschijnlijk dat de Bruidegom van ons afgenomen zal worden, en dan zullen wij treuren. Lieve Jezus, ga niet weg, of neem ons met u. Genade, genade zij met u tot in eeuwigheid.

Uw HoogEd. zeer gediensig gehoorzame,
Samuël Rutherford
Anwoth, 14 januari 1632

227 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik weet, het zal u niet vermoeien noch aanstoten, al val ik u moeilijk met vele brieven; de oorzaak daarvan is, dat ik gedenk onder welke verbintenissen ik ben aan uw HoogEd. Misschien schrijf ik niet van pas, wegens dat ik uw tegenwoordige staat niet ken. Maar wat mij ook gezegd is, dat heb ik verstaan van M. W. D. dat u niet veranderd, noch vermoeid bent van uw zoete Meester, Christus, en van Zijn dienst; en 't zou u ook niet toestaan, omtrent Hem te veranderen, die daar rust in Zijn liefde. U bent onder een eervol gezelschap, en bij zulken, die naar grootsheid en hoffelijkheid staan.

Mevrouw, als ik denk aan uw staat, zo meen ik te zien een onvoorzichtige vrijer, die te laat komt, om een bruid te zoeken, omdat ze al reeds aan een ander verloofd en vast is, en zo is dan het opschikken en pronken van een vrijer, die tot u uitkomt, alsof er zijn gelijke niet was, tevergeefs; de uiterlijke statie van deze bezige vrijer, een bedrieglijke wereld, komt nu in, om uw ziel te laat te zoeken, als u die al voor vele jaren aan Christus verloofd hebt. En ik weet, mevrouw, welk antwoord u nu met recht mag geven aan deze late aanzoeker, namelijk dit: u komt al te laat voor mijn ziel, de bruid is reeds weg, en het verdrag met Christus is al onderschreven, en Ik kan niet nalaten, of moet Hem eerlijk en getrouw zijn. Eerwaarde vrouw, bewaar uw eerste liefde, en houd het eerste huwelijkscontract met die zielvermakende en beminnelijke Bruidegom, onze zoete, zoete Jezus, schoner dan al de mensenkinderen, de roos van Saron, en de schoonste en zoetst ruikende roos in de gehele hof van Zijn Vader, niemand is Hem gelijk; ik zou niet een toelaching van Zijn vriendelijk aangezicht willen ruilen voor een koninkrijk.

Mevrouw, laat anderen hun bekomst nemen van deze slechte, geringe hemel in dit leven; benijd hen niet; maar laat uw ziel het gelijk een eenzinnig en kwalijk gemanierd kind, op een pruilen zetten, gelijk wij plegen te spreken; of werp alles weg, en versmaad het, behalve een Enige; of Christus, of niemandal, uw Liefste, Jezus, zal wel tevreden zijn, dat u hier devoot hoogmoedig, en kwalijk te behagen bent, als een, die allemans veracht, behalve Hem; of u moet de Koning Zijn Zoon hebben, of geheel geen man. Dit is ootmoedige en waarde eerzucht. Wat hebt u met een hoerachtige en dwaze wereld dartzel te spelen; uw jaloerse man zal 't niet goed nemen, dat u hem voorbij ziende naar

een ander ziet; Hij zal waarlijk jaloers en aangestoten zijn, indien u een ander kust dan Hem Zelf. Mevrouw, wat zwaarigheden u tot last zijn, weet ik niet, maar acht het een grote genade, dat uw Heere uw afzwervende gelegenheden van uw jeugd af als omtuind heeft, opdat ze niet van Hem mochten gaan afhoereren. Indien u Zijn bastaard was, Hij zou u zo niet tuchtigen, indien u was bestemd ter slachting, u zoudt vet gemaakt worden; maar wees tevreden, u bent Zijn tarwe, groeiende op onze Heere Zijn akker; Matth. 13:25, 38; en indien u tarwe bent, zo moet u gaan onder onze Heere Zijn dorsvlegel, in de deur van Zijn schuur, en geschud worden in Zijn zeef, Amos 9:9; en u moet gaan door Zijn molen, om verbrijzeld te worden, gelijk het ging met de Overste van onze zaligheid, Jezus, Jes. 53:10, opdat u goed brood mag bevonden worden in het huis van onze Heere. De Heere Jezus zegene Zijn landbouw, en Hij scheidte u van het kaf, dat de wind niet kan doorstaan. Ik ben verzekerd, uw glas gaat allengs ten einde; en indien u wist, Wie voor uw aangezicht is, u zoudt zich verblijden in uw verdrukkingen. Acht u het een kleine eer, te staan voor de troon Gods en des Lams, en in 't wit gekleed te worden en tot het Avondmaal van de bruiloft des Lams geroepen te worden, en tot de Fontein van de levende wateren geleid te worden, en te komen tot de Bron ervan, namelijk God zelf, en uw bekomst te krijgen van het klare, koude, zoete, verkwikkende water des levens, uit des Konings fontein, en uw nu zondige hand uit te steken naar de boom des levens, en te nemen en te eten de zoetste appel, die in dit hemelse paradijs Gods is, Jezus Christus, uw Leven en uw Heere? Hef uw hart op, juich van blijdschap; uw Koning komt, om u in Zijns Vaders huis te halen.

Mevrouw, ik ben uitnemend zeer bezwaard; God acht het zo best voor mijn ziel, mij zo te oefenen, misschien om mij daardoor bekwaam te maken, om Zijn mond tot anderen te zijn. Ik zie en hoor niet anders dan stof van droefheid en moedbeneming, zowel binnen als buiten dit land, dat waarlijk mijn leven bitter maakt; ik hoop in God, dat ik nooit mijn wil in deze wereld zal krijgen, en ik wacht eertlang een vurige beproeving over de kerk; want zoveel mensen als er bijna zijn in Engeland en Schotland, zoveel valse vrienden van Christus zijn er, en zoveel rukken en trekken, om de kroon van Zijn heilig hoofd te rukken; en uit vrees, dat onze Liefste onder ons mocht vertoeven, alsof Zijn plaats begeerlijker was dan Hij Zelf, zo is 't alsof zij tot Hem zeiden, dat Hij zou gaan, en Zijn logement zoeken. Mevrouw, indien u een deel hebt, aan het slechte vriendeloze Sion, gelijk ik weet, dat u hebt, spreek een woord voor haar tot God en de mensen. Indien u niet anders kunt doen, zo spreekt voor Jezus, en u zult daardoor een getuige zijn tegen deze achterwaarts gaande eeuw. Nu leggende en latende u met mijn gehele hart op de Heere, en begerende een deel in uw gebeden, gelijk mijn Heere weet, dat ik u gedenk, zo geef ik uw lichaam en geest en al uw nooddrufden over in de handen van uw Heere, en blijf voor eeuwig

Uw HoogEd. in uw en mijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 23 febr. 1632

228 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik verblijd mij te horen, dat uw HoogEd. thuis komt naar dit land, dat zeer naar u verlangt; en ik hoop, mevrouw, dat u mijn vrijmoedigheid ten goede zult nemen, dat ik iets schrijf, niet tegen u, maar tegen uw onwilligheid, om thuis te komen. U kunt niet goed loochenen, dat dit is de standplaats waarin uw grote Bevelheer u geplaatst heeft,

om uw strijd voor een tijd te strijden; en daarom roept uw Heere u herwaarts; en als Hij u voorgaat, en Zijn hand tot u uitsteekt, zo zou het beter zijn Hem te gehoorzamen, Die Zijn wil moet hebben, en geleid, dan gedreven en getrokken te worden, en het zou niet minder wijsheid zijn, de noodzaak te keren in een gewilligheid, inzonderheid als Hij roept, Die zegt, Hoogl. 4:8: kom bij Mij van de Libanon af, de gemakkelijkste plaats in geheel Judea, bij Mij van de Libanon af. Dezelfde Heere gebiedt u tot Hem te komen van al de hoffelijke statie, en van de plezieren, waarin u bent; en verdubbeld het woord, bij Mij, bij Mij, zo stelt Hij het buiten twijfel, wanneer Zijn bruid weet, dat haar Bruidegom en Heere haar voorgaat, en haar leidt, zij Hem volgen zal van de Libanon af, zelfs naar de woestijn of elders. En daarom, mevrouw, aangezien Christus en u in dit land samen moet leven en wonen, omdat Hij u Zijn gezelschap niet weigert, zo weigert Hem Zijn wil niet. Wat vragen Gods kinderen er naar, waar zij zijn, indien hun Heere met hen is? Welke soldaat wordt niet beschuldigd als hij weigert zijn rang met de rest te houden, en in zijn plaats te blijven staan? Is het ons niet veiligst, als de Voorzienigheid voorgaat, dat wij dan volgen? Maar dat is ons kwaad; wij hebben een zwakke natuur die al te lekker zijnde wel wilde, een Voorzienigheid naar hun eigen zin verkiezen, daar wij toch maar kleine kinderen zijn, die niet weten wat hun goed is. Onze wijste Heere weet best, op welke weg Hij wil, dat wij wandelen zullen, en menigmaal als Hij ons Zijn poort toont, willen wij een poort hebben naar onze zin, en gelijk Elifaz zeide tegen Job, Hfdst. 15:12, hoewel in een misvatting, waarom rukt ons hart ons weg? Wij worden op een wagen gevoerd, tot hetgeen ons bedriegt; en nooit gaat die wagen te recht een voet voort, zo God die niet bestiert en leidt; maar uw HoogEd. mag wel verzekerd zijn, dat niets onze Heere aangenamer is, dan dat men achter Hem gaat, en niets Hem meer mishaaft, dan dat men ongemanierd voor Hem gaat, en de plaats neemt, dat onbillijkheid zou genoemd worden, indien wij zo handelden met een aards persoon, die tegelijk in bloed en in hoge plaats boven onze rang was.

Mevrouw, kom dan thuis met Gods zegen, en met een stille en vreedzame geschiktheid van het hart, om daar te blijven, waar de Heere wil dat u zijn zult. Ik vertrouw in de Heere, dat Hij in het land van uw verdrukking met u zal zijn, en vervullen uw hart met blijdschap, en uw mond met gelach. Het is zo een korte weg, van dit land opwaarts tot de derde hemel, alwaar onze schat is, en onze wandel behoorde te wezen als in enig deel van 't land, dat ik gezien heb. Wat is er aan gelegen, waar wij zwerven, als wij van God niet afzwerven, en indien wij 's avonds thuis komen, daar wij in ons Vaders huis welkom zullen zijn? Ik heb gehoord, dat God u een kind gegeven heeft, of liever Hij heeft er u voor een tijd één geleend. God wil niet dat u 't zelf iets anders achten zult dan een geleende bloem; laat de bloem verwelken, wanneer het Hem belijft, die zomer en winter maakt, en laat de reuk daarvan u niet na aan 't hart gaan; op deze wijze zult u maken, dat uw Heere u lang 't gebruik ervan zal geven. Doch het zou wijsheid zijn, dat u dacht, dat geleende goederen geen eigendom zijn, en dat u alles wat God u geeft, zachtjes en als middelmatig u uw hand hield; uitgenomen alleen die grote gave Gods, Job 4:10. Hij is wel tevreden, dat u Hem met uw gehele hart, en in beide uw armen vast houdt; alles benevens Hem is geleend; maar Hij is eigendom; wij moeten andere dingen gebruiken, maar Hem genieten; nergens op neerzitten als op onze rustplaats, dan op Hem die daar is de steen, die in Sion gelegd is; al Gods vermoeide reizigers mogen met hun rug op Hem leunen. Ik ga niet verder om u niet te vermoeien. Maar ik ben zowel genegen, uw HoogEd. eens wederom in Galloway te zien eer ik er van scheid, dat indien het niet zou schijnen onbetamelijk mijn standplaats, ik zou graag te Edinburgh gekomen zijn, om u naar huis te begeleiden. Ik beveel uw reis aan een genadige Voorzienigheid, en het zoete pand dat u in de stad nalaat, beveel ik aan de Oude van de dagen, die lang

leven kan geven, en uw ziel en persoon en wegen beveel ik in de bescherming van onze zoetste en liefste Heere Jezus.

Uw HoogEd. zeer gediensstige en ootmoedig gehoorzame in de Heere,
Samuël Rutherford
Anwoth, 28 okt. 1632

229 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

De oorzaak dat ik aan uw HoogEd. niet schrijf, is niet mijn vergeten van u, maar het missen van de gelegenheid van een bekwame bringer: want ik ben onder meer dan een enkele verbintenis, omtrent uw HoogEd. vriendelijk te zijn, immers in papier. Ik dank onze God door Christus, Die u weer thuis gebracht heeft tot uw land, van die plaats, waar u met uw ogen gezien hebt, 't geen uw Heere Zijn waarheid u tevoren geleerd heeft, te weten, dat wereldse heerlijkheid niet anders is dan een damp en schaduw, het schuim van 't water, of iets minder en lichter, ja niemendal, en dat onze Heere niet zonder reden in Zijn Woord gezegd heeft, 1 Kor. 7:31: de gedaante van deze wereld gaat voorbij; in welke plaats onze Heere de wereld vergelijkt bij een beeld in een spiegel; want zij is de spiegel van Adams kinderen. Sommigen komen tot de spiegel en zien daarin het schilderij van eer; en 't is maar een schilderij; want de ware eer moet groot zijn in Gods ogen; en anderen zien er in de schaduw van rijkdommen, en waarlijk maar een schaduw; want bestendige rijkdommen staan als een van de dienstmaagden van de wijsheid aan haar linkerhand, Spr. 3:16. En een derde soort ziet er in het aangezicht van geschilderde vermakelijkheden, en de aanschouwers willen niet geloven of het beeld dat ze in deze spiegel zien, een levend mens is, totdat de Heere komt en de spiegel in stukken breekt, en doet het aangezicht weg, en dan ontwaakt zijnde, gelijk Farao, zeggen ze: en ziet, het was een droom! Ik weet, dat uw HoogEd. uzelf weinig verschuldigd rekent aan de wereld, wegens het gunstig aanschouwen van een van die drie geschilderde aangezichten en geloofd zij de Heere, dat het zo is, 't is te beter voor u. Mevrouw, zij zijn niet waardig om uw ziel ten huwelijk te vrijen, als die naar een hoger huwelijk ziet, dan aan geschilderd leem getrouwd te zijn. Weet dan de plaats, waar uw Heere Jezus komt, om een bruid te vrijen, namelijk het is in de oven: want indien u een van Sions dochters bent waaraan ik nooit getwijfeld heb, sinds ik eerst gelegenheid had, om in uw HoogEd. zulke grote blijken van Gods genade te zien, zo is de Heere, die Zijn vuur in Sion, en te Jeruzalem Zijn oven heeft, Jes. 31:9, bezig, u te zuiveren in de oven; en daarom, wees weltevreden daarin te leven, en dagelijks een passement toe te doen, en te naaien aan uw bruiloftskleed, opdat u eindelijk mocht opgeschikt en versierd zijn als een bruid voor Christus, een bruid van Zijn Eigen oppronking, schoongemaakt naar de inwendige mens van het hart, vergetende uw Vaders huis, zo zal de honing grotelijks lust hebben in uw schoonheid, Ps. 45:12. Indien uw HoogEd. niet veranderd bent, gelijk ik hoop, dat u niet bent, zo geloof ik, dat u zichzelf acht te zijn van diegenen, die God deze menigte jaren beproefd en gelouterd heeft als zilver.

Maar mevrouw, ik zal u een voorrecht tonen, welke anderen missen, en dat u hebt in deze staat. Degenen die in voorspoed zijn, en vet gemaakt worden met aardse vreugden, en toenemen in kinderen en vrienden, al is het Woord Gods tot hen geschreven tot hun onderwijzing, zo zijn er toch voor u, die in verdrukking bent, neem ten goede, mevrouw, dat ik dit zeg, van wie de Heere veel kinderen afgenomen, en anderszins veel

geoeffend heeft, enige hoofdstukken, enige bijzondere beloften in Gods Woord gedaan, die nooit zozeer de uwe zouden geweest zijn als zij nu zijn, indien u uw deel in dit leven had als anderen; en daarom zoveel vertroosting, beloften en weldaden, als God de verdrukten aanbiedt, die zijn als zoveel liefdebrieven aan u geschreven. Neem die voor u, mevrouw, en eigen uw recht, en laat ze u niet ontnemen. Het is geen kleine troost, dat God enige Schriftuurplaatsen aan u geschreven heeft, die Hij niet aan anderen geschreven heeft, u schijnt in deze eerder te benijden, dan te beklagen; en u bent in deze waarlijk als 't volk van een andere wereld, en als degenen die boven de gewone rang zijn van 't menselijk geslacht, die onze Koning en Heere, onze Bruidegom Jezus, in Zijn liefste brief aan Zijn beminde bruid genoemd heeft nevens al de anderen, en heeft Zijn vertroosting en hartelijke groeten geschreven, namelijk Jes. 56:4, 5; Ps. 147:2, 3. Lees deze en diergelijke, en denk dat uw God is gelijk een vriend, die een brief zendt aan een heel huis en familie, maar tot sommigen met namen spreekt, die Hem 't liefst zijn in het huis; u bent dan, mevrouw, van de liefste vrienden van de Bruidegom. Indien 't geoorloofd was, ik zou u benijden, dat God u zo boven vele van Zijn lieve kinderen geëerd heeft. Het is dan uw plicht; mevrouw, in deze gevallen, aangezien God niets van u neemt, dan 't geen Hij willig is te vervullen met zijn eigen tegenwoordigheid, dat Hij begeert, dat uw Heere Zijn Eigen plaats neemt, en dat Hij het ja op Zich neemt, in te komen in de plaats van dode kinderen. Al wat u te zeggen hebt, is: *Jehovah, ken Uw Eigen plaats, en neem ze voor U.*

Mevrouw, ik stel mij zeker voor, dat deze wereld u is als een vreemde herberg, en dat u bent gelijk een reiziger, die zijn pak op zijn rug, en zijn staf in zijn hand, en zijn voeten op de dorpel van de deur heeft. Ga voort, eerwaarde en uitverkorene vrouw, in de kracht van uw Heere, laat de wereld thuis blijven, en 't huis bewaren, met uw aangezicht naar Hem, Die meer naar een gezicht van u verlangt, dan u kunt doen naar Hem. Het zal niet lang aanlopen, of Hij zal ons zien. Ik hoop u te zien alzo blij lachen in de namiddag, als u getreurd hebt 's voormiddags. De hand des Heeren, de hand des Heeren zij met u op uw reis. Wat hebt u hier te doen? Dit is uw rustberg niet; sta dan op, en zet uw voet op de berg, ga op uit de woestijn, liefelijk leunende op de schouderen van uw Liefste. Hoogl. 8:5. Indien u wist, wat een welkom u krijgen zult, als u thuis komt, u zoudt uw gang verhaasten; want u zult zien, dat uw Heere Zijn heilige hand op uw aangezicht legt, en al de tranen van uw ogen afwist, en dan vertrouw ik, zult u enige vreugde van het hart hebben. Mevrouw, 't papier eist eerder, dat ik eindig, dan mijn genegenheid. Gedenk de staat van Sion, bid, dat Jeruzalem mag wezen, gelijk Zacharia profeteerde, Zach. 12:3, een lastige steen voor allen, dat allen die zich buigen, om die steen uit de weg te rollen, mogen kwetsen en breken de banden van hun lendenen, en verwringen hun armen, en trekken hun schouderbladen uit 't lid; bid de Heere, dat de steen steeds mag liggen op zijn eigen plaats, en vast blijven aan de Hoeksteen. Ik hoop, het zal zo zijn; Hij is een kunstig Bouwmeester, die hem gelegd heeft. Ik wilde wel, mevrouw, dat u mij in mijn grote bezwaardheid van het hart verkwikte met weinig regelen schrift van uw HoogEd. pen, dat ik laat aan uw wijsheid.

Mevrouw, ik zou niet schijnen mijn plicht te doen, zo ik u niet zei, hoe door de stad van Kirkudbright grote verzoeken zijn gedaan, om 't gebruik van mijn geringe arbeid onder hen te hebben; indien de Heere zal roepen, en Zijn volk zal schreeuwen, wie ben ik, dat ik zou weerstaan? Maar zonder dat ik Zijn roeping zie, en voordat de kudde, over welke ik nu opziener ben, voorzien zij met een, die ik Christus bruid durf vertrouwen, zo zal goud noch zilver noch gunst van mensen mij niet losmaken. Ik laat af, biddende ernstiger, dat genade en barmhartigheid met u zij, en over u vermenigvuldigd zij hier en hierna, dan mijn pen kan uitdrukken. De Heere Jezus zij met uw geest.

Uw HoogEd. zeer gehoorzame in de Heere,
Samuël Rutherford
Kirkudbright

230 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Na mijn toewensing van genade en barmhartigheid van God onze Vader, en van onze Heere Jezus Christus, zo verlang ik uw HoogEd. te zien, en te horen, hoe het met u gaat; ik gedenk u, en breng u en uw noden voor Hem, Die machtig is, u te bewaren, en onberispelijk te stellen voor Zijn aangezicht met blijdschap; en mijn gebed tot onze Heere is, dat u krank van liefde tot Hem mag zijn, Die uit liefde gestorven is, namelijk uw Zaligmaker Jezus. O hoe zoet zou die krankheid zijn, zielekrank te zijn naar Hem! En het zou een levende dood zijn, te sterven in het vuur van de liefde tot die ziel-liefhebber Jezus.

Mevrouw, indien u Hem liefhebt, zo zult u Zijn geboden bewaren, en dit is niet een van de minste, dat u uw hals blijmoedig en gewillig legt onder Jezus Christus' juk; want ik vertrouw, dat uw HoogEd. in 't eerst met de Zoon Gods zo besloten en overeengekomen bent, dat u Hem op deze voorwaarde zoudt volgen, dat u door Zijn genade als Christus' krijgs knecht verdrukkingen en kwellingen zoudt verdragen, zij zijn Jezus niet waardig, die omwille van hun Meester niet een slag willen dragen; want onze heerlijke Vredemaker, als Hij kwam om de vriendschap tussen God en ons te maken, werd van God geslagen en verbrijzeld; ook heeft de zondige wereld Hem geslagen, en gekruisigd; nochtans nam Hij de vuistslagen van beide partijen aan; en ere zij onze Heere Jezus, Hij wilde om dat alles 't veld niet verlaten, voordat Hij vrede tussen de partijen gemaakt had. Ik verzeker mij, dat uw lijden maar is gelijk dat van uw Zaligmaker, ja onvergelykelyk minder en lichter, dat genoemd wordt een verpletteren van Zijn verzenen, Gen. 3:15, een wond die ver van 't hart is. Uw leven is met Christus in God verborgen, Kol. 3:3, en daarom kunt u er niet van beroofd worden. Onze Heere behandelt ons, gelijk vaders hun jonge kinderen; zij leggen de juwelen op in een plaats, boven het bereik van de korte arm van hun kinderen; anders zouden de kinderen hun handen uitsteken, en die afnemen en vlug verliezen; zo heeft onze Heere gedaan met ons geestelijk leven; Jezus Christus is de hoge koffer, waarin onze Heere ons leven verborgen heeft: wij kinderen zijn niet bekwaam, om met onze arm zo hoog te reiken, dat wij dat leven zouden afnemen, en verliezen; het is in de hand van onze Christus. O lang, lang moet Jezus de Heer en Bewaarder van ons leven zijn; en zalig zijn ze, die met de apostel 2 Tim. 1:12 hun ziel in Jezus' hand kunnen te pand leggen; want Hij is machtig dat te bewaren, dat Hem te pand toevertrouwd is tot op die dag; zolang dan, mevrouw, als dit leven niet beschadigd is, zo zijn al de andere kwellingen, maar steken in de verzenen; ik vertrouw, u zult vlug genezen zijn. U weet, mevrouw, dat de koningen enige knechten in hun hof hebben, die niet, terstond hun loon in hun hand krijgen, maar leven op hun hoop. De Koning der koningen heeft ook dienaars in Zijn hof, die voor tegenwoordig weinig of niet ontvangen, dan het zware kruis van Christus, kwellingen van buiten en verschrikkingen van binnen, maar zij leven op hoop; als het tot een scheiden komt van de erfenis, blijven zij in het huis als erfgenamen. Beter is het zo te zijn, dan terstond betaling. Een deel in dit leven, en erfenis in de wereld te krijgen, wat noem ik het een erfenis, ik wil het die eer niet geven, het is eerder een pachtland, en dan eindelijk uit Gods huis uitgeworpen te worden met dit woord: u hebt uw vertroosting ontvangen, u zult niet meer krijgen. Helaas! Wat krijgen zij? De rijke

brassershemel; doch onze Heere maakt dat uit voor een slechte hemel Luk. 16, *hij leefde vrolijk, en at alle dag lekker*, zegt onze Heere. Och niet meer! Een sobere hemel! Waarlijk niet meer, dan dat hij in purper gekleed was, en dat is 't alles! Ik stel mij zeker voor, mevrouw, dat u blijdschap hebt, wanneer u denkt, dat uw Heere genadelijker met uw ziel gehandeld heeft; u hebt weinig gekregen in dit leven; dat is waar; zo hebt u meer te eisen, ja u hebt alles te eisen; want u krijgt niet meer, dan enige smaak van de eerstelingen, en enige kussen van de mond van Hem, Die uw ziel liefheeft, maar ik kan u niet zeggen, wat er nog komen zal; doch ik mag er van spreken, gelijk onze Heere doet; het fundament van de stad is zuiver goud, helder als kristal; de twaalf poorten zijn bezet met kostelijke gesteenten, indien boomgaarden en rivieren een stuk land aanprijzen, daar is een paradijs, waarin de boom des levens groeit, die twaalfderlei vruchten iedere maand draagt, dat honderd vierenveertig rijpe oogsten in het jaar is; en aldaar is een zuivere rivier van het water des levens; voortkomende van de troon Gods en van het Lam. En de stad heeft het licht van de zon of maan, of van de kaars niet nodig; want de Heere God de Almachtige en het Lam is daarvan het licht.

Mevrouw, geloof en hoop hierop, totdat u ziet en geniet. Jezus zegt in het Evangelie, kom en zie; en Hij is neergekomen op de wagen van de waarheid, waarop Hij door de wereld rijdt, om de mensen hun zielen te overwinnen, Ps. 45:5, en Hij zegt nu in het Woord: wie wil met Mij gaan? Wilt u gaan? Mijn Vader zal u verwelkomen, en geven u plaats in 't huis: want in Mijns Vaders huis zijn vele woningen. Mevrouw, sta toe met Hem te gaan. Aldus u bevelende aan Gods dierbaarste genade, blijf ik

De uwe in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth

231 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik ben nu bevreesd, gelijk vele anderen zijn, dat de bruid van onze Heere Jezus in het zitten van ons parlement, hard zal gehandeld worden; en het moet zo zijn, aangezien het valse en afwijkende Schotland, dat onze Heere van de mesthoop nam en uit de hel, en tot een schone bruid voor Zichzelf maakte, haar trouw gebroken heeft aan haar zoete Man, en het voorhoofd van een hoer aangedaan heeft; en daarom zegt Hij, dat Hij zal weggaan. Och, of wij onszelf konden opwekken, om Hem aan te grijpen, Die, zwaar getergd zijnde door 't geen Hem bejegend is, gereed is, weg te gaan. Helaas, wij vallen Hem niet moeilijk met gebeden, en smekingen, om onder ons te verblijven; indien wij maar achter Hem konden wenen, en met een heilige hardnekkigheid des geloofs met Hem worstelen, en zeggen, wij willen U niet laten gaan, misschien zou Hij, Die licht is te verbidden, Zich dan nog vernederen, niettegenstaande onze hoge tergingen, om te blijven, en te weiden onder de leliën, totdat die schone en wenselijke dag aanbreekt, en de schaduwen vlieden. Och, wat is er reden van treuren? Wanneer ons goud is verduisterd, en het aangezicht van onze Nazareners weleer witter dan de sneeuw, nu zwarter geworden is dan een kool, en het huis van Levi, weleer bij goud te vergelijken, nu veranderd, en de vaten gelijk geworden is, in welke men geen lust heeft. Mevrouw, denk hieraan, opdat wanneer onze Heere, Die Zijn neusdoek gereed heeft, om al de tranen van de treurigen in Sion af te vegen, Hij ook de uwe onder anderen in het voorbijgaan afveegt. ***Ik ben vol van vertrouwen, mevrouw, dat onze Heere nog uit onze verworpene en verstrooide stenen een nieuw huis voor Zichzelf zal bouwen: want onze Bruidegom kan geen vrouw missen. Kan Hij leven als een weduenaar?***

Neen, Hij zal ons beiden, de kleine jonge zuster, en de oudere zuster, de Kerk van de Joden, omhelzen; en daar zal nog een dag toe zijn. En daarom hebben wij reden, om blijde te zijn, ja om te zingen, en te juichen van blijdschap.

De Kerk heeft altijd sinds 't begin van de wereld, aan een dunne draad gehangen, en al de handen van de hel en van de goddelozen hebben altijd aan die draad getrokken; maar God zij dank; zij breken alleen hun armen door het trekken, maar de draad is niet gebroken; want de zoete vingers van onze Heere Christus hebben ze gesponnen, en gedraaid. O Heere, houd de draad geheel! Mevrouw, wek uw man op, dat hij 't verbond aangrijpt, en goed doet. Wat heeft hij met de wereld te doen? Zij is zijn erfenis niet. Verzoek hem dat hij zich naar huis begeeft, en zijn hand aanlegt, om een steen of twee op de muur van Gods huis te leggen, eer hij van hier gaat. Ik heb ook gehoord, mevrouw, dat uw kind gestorven is; maar 't is best, te hebben of te missen, zoals 't Hem gelieft. Acht het gelijk, of zij bij u, of in Gods bewaring is; ja acht het vrij beter; dat ze bij Hem is: ik vertrouw in de Heere, dat er iets voor u opgelegd en bewaard is: want onze vriendelijke Heere, Die u gewond heeft, zal zo wreed niet zijn, dat Hij de smart van uw verse wond niet zou genezen; en daarom, eigen Christus steeds voor uzelf, en houd Hem als uw enige nodige. Dus ophoudende, beveel ik UEd., uw ziel en geest als te pand aan Hem, Die al Zijns Vaders panden bewaart, en daarvan getrouwe rekenschap zal geven, namelijk aan de Schoonste onder de mensenkinderen, onze zoete Heere Jezus, de schoonste, de zoetste, de lieflijkste roos in 't ganse grote veld van Zijn Vader, en de reuk van die Roos parfumere uw ziel!

Uw HoogEd. in zijn zoetste Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 1 april 1632

232 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik had besloten, en was ook begerig, uw HoogEd. te komen zien; maar ik kon niet vanwege een pijn in mijn arm. Ik weet, u zult het niet toeschrijven aan enige ongevoeglijke vergeting van uw HoogEd., van welke ik op mijn eerste inkomen in mijn beroep in dit land, en ook daarna zo'n troost in mijn verdrukking heb ontvangen, dat ik in de Heere vertrouw, het nooit te zullen vergeten; en ik zal het door Zijn genade trachten te vergelden op de enige weg, die mij mogelijk is, namelijk, door uw ziel, persoon, huis, en al uw noden door 't gebed voor te houden aan Hem, Wiens ik hoop dat u bent, en Die machtig is, u te bewaren tot die dag van de verschijning, en u voor Zijn aangezicht te stellen met vreugde.

Ik vertrouw dat uw HoogEd. voortgaat in de begonnen reis naar het huis en koninkrijk van uw Heere en Vader; hoewel u geen verzoeken van binnen en van buiten ontbreken. En wie onder de heiligen heeft ooit dat kasteel ingenomen zonder slag van 't zwaard? Daar zelfs de voornaamste van dat huis, onze oudste Broeder, onze Heere Jezus, niet is uitgenomen, die Zijn Eigen huis, dat Hem uit kracht van geboorte toekwam, met veel bloed en vele slagen ingenomen heeft. Uw HoogEd. heeft meer nodig op uzelf te letten, omdat onze Heere u hoger dan de rest gesteld heeft, en omdat uw weg door een wilder en woester woestijn ligt dan de weg van velen van uw medereizigers, niet alleen door 't midden van dit doornige bos, de lastige wereld, maar ook door die gevaarlijke paden, de ijdele eer ervan, waarvan de aanmerking mij menigmaal bewogen heeft om medelijden te hebben met uw ziel, en met de ziel van uw waarde en edele man. En het is zwaarder voor u naar de hemel te geraken, zijnde

schepen van groter last, en in de ruime zee, dan voor kleine schepen, die niet zozeer de stormen hebben te ontzien en te vrezen, omdat zij gerust in hun haven kunnen komen, door langs de oever te zeilen. Waarom u dan veel doet, indien u in 't midden van zo'n geraas van bezigheden en drang van verzoeking, Christus Jezus Zijn Eigen hof en behoorlijke plaats in uw ziel geeft. Ik weet en ben verzekerd, dat die beminnelijke Jezus u liever is dan vele koninkrijken, en dat u Hem houdt voor uw Liefste, en voor Degene, Die de banier draagt boven tienduizenden, Hoogl. 5:10. En het past Hem volkomen wel, de opperste plaats in uw ziel te nemen, boven de gehele wereld; ik kende en zag Hem met u in de oven van de verdrukking: want daar vrijde Hij u voor Zichzelf, en verkoos u om de Zijne te zijn, en nu eist Hij geen ander loon van u, dan uw liefde, en dat Hij geen reden mag krijgen, over u jaloers te zijn. Daarom, lieve en waarde vrouw, wees de verse rivier gelijk, die zijn zoete smaak houdt in de zoute zee. Deze wereld is uw ziel niet waardig; geef ze niet een goede dag, als Christus en die tegen elkaar komen te staan. Weest als een van een ander land; gaat naar huis toe en vertoeft niet; want de zon is al laag, nabij de toppen van de bergen, en de schaduwen zijn in grote lengte uitgestrekt; vertoeft niet bij de weg; de wereld en de zonden wilden u wel omringen, en u terzijde doen afwijken; verlaat de weg niet om harentwil; en de Heere Jezus zij met u op de reis! Mevrouw, vele ogen zijn op u, en velen zouden zich verblijden, als uw HoogEd. het werk en de plicht van een Christen, en van een goed belijder verdierf. De Heere Jezus doe haar goddeloze begeerten te niet, en houd uw geweten heel zonder een scheur! Indien er een gat in is, zodat ze water schept door het lek, zij zal bezwaarlijk weer verbeterd worden. Het geweten is een kostbaar schepsel, en een zonderling stuk werk van uw Maker, daarom handel er zachtjes mee, en houd het geheel, opdat uw HoogEd. Christus wel mag onthalen in 't midden van de eer van deze wereld, en welk schepsel ook dat u bevindt naar Hem niet te rieken, laat het voor u geen betere smaak hebben dan het wit van een ei. Mevrouw, het is een deel van de waarheid van uw belijdenis, gedurig in de oren van uw edele man enige woorden te druipen van de eeuwigheid, van 't oordeel, van de dood, hel, hemel, van de eerwaarde belijdenis, en van de zonden van zijns vaders huis: hij moet met God rekenen over zijns vaders schuld; de rekening te vergeten betaalt geen schuld; ja de interest van een vergeten schuldbekentenis loopt bij God op tot interest op interest. Ik weet, hij heeft zijn oog naar huis toe, en hij heeft de waarheid lief: maar ik beklaag hem van hart vanwege zijn veelvuldige verzoeking; de Satan legt de mens een last van zorgen op. Last op last, en hij maak van de ziel en de mensen, als zij geheel op deze wereld gezet zijn, een lastdragend paard; wij zijn de duivel zo'n dienst niet schuldig; het zou wijsheid zijn die last in de drek te werpen, en al onze zorgen op God te leggen.

Mevrouw, denk, dat u geen kind hebt; onderschrijf een schuldbekentenis aan uw Heere, dat ze de Zijne zal zijn, indien Hij haar neemt, en dat dankzegging, lof en eer voor Zijn heilige Naam, de interest zal wezen, voordat Hij haar een jaar geleend heeft. Zie kruisen tegemoet, en verbeter de zeilen van 't schip, terwijl het schoon weer is. Nu, hopen de dat uw HoogEd. mij mijn verdrietelijkheid zal vergeven, zo beveel ik uw ziel en persoon aan de genade en barmhartigheid van onze zoete Heere Jezus, in Wie ik ben

Uw HoogEd. zeer gediensstige en gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 15 nov. 1633

233 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Hebbende een brief ontvangen van enige van de waardigste leraars in dit koninkrijk, de inhoud waarvan ik verzocht ben mee te delen aan zulke belijders in deze kwartieren, die ik weet dat de schoonheid van Sion beminnen, en die bedroefd zijn, dat ze de Heere Zijn wijngaard onder de voeten getreden zien door de wilde beren in 't woud, die ze verwoesten, zo kon ik niet nalaten, ook uw HoogEd.'s hulp te verzoeken, om u met de anderen te voegen, met begeerte, dat u ze aan mijnheer uw man, meedeelde, en indien u het nodig bevindt, zal ik aan zijn HoogEd. schrijven. nadat Mr. G. G. mij daarvan kennis zal geven. Weet dan, dat de best genegen van de leraars het bekwaam en nodig gevonden hebben, in zo'n tijd als deze is, dat allen die de waarheid liefhebben, hun gebeden zouden samenvoegen, en met verootmoediging en vasten tot God roepen. De tijden die bestemd zijn, zijn de twee eerste Sabbatten van de naastkomende Februari, en de zes dagen tussen die sabbatdagen komende, naardat men bekwaamheid daartoe mocht hebben; en dan de eerste sabbat van elk kwartaal; en de oorzaken, zoals zij mij geschreven zijn, zijn deze:

- Vooreerst, behalve de ellenden van de Gereformeerde kerken buiten 's lands, de veelvuldig heersende zonden van onreinheid, goddeloosheid en onrechtvaardigheid in dit land, de tegenwoordige oordelen op het land, en veel meer plagen, die over ons hoofd hangen, waarover weinigen gevoelig zijn, of nog de rechte en ware oorzaak weten.
- Ten andere, de beklaglijke en erbarmelijke staat van een heerlijke kerk in zo korte tijd tegen zoveel verbintenissen, vervallen in leer, Sacramenten en tucht, zozeer vervolgd in de personen van getrouwe herders en belijders, wegens dat de deur van Gods huis door de bastaardportiers zo nauw toegehouden wordt, dat treffelijke instrumenten, bekwaam tot het werk, aan de deur gehouden worden, omdat de heersers de godsdienst in een politie veranderd hebben, en de menigte van het volk gereed is de godsdienst aan te nemen, die door de oppermachten zal gelast worden aan te nemen.
- Ten derde, behalve dat wij onder een noodzakelijkheid zijn, van Gods toorn af te bidden, en God in oprechtheid nieuwe gehoorzaamheid te beloven, zou men in onze verootmoediging belijden de zwakheid, koudheid, stilzwijgendheid en lauwheid van sommige van de beste leraars, en de dodigheid van de belijders, die ons de waarheid beide heimelijk hebben laten ontstelen, en openlijk ontrukken.
- Ten vierde, men zou belijden de godsverzaking, afgoderij, onheiligheid en ijdelheid; men zou 't hart van de koning God aanbevelen, en God bidden, dat Hij 't hart van de edelen en van 't volk wilde verwekken, om van hun kwade wegen te keren. Dus hopende, mevrouw, dat u zichzelf met de anderen zult voegen, opdat zo'n werk niet verzuimd wordt op zo'n nodige tijd, wanneer onze Kerk aan 't ondergaan is, zo zal ik mij uw hulp beloven, nadat de Heere u in heimelijkheid en voorzichtigheid zal bekwaam maken, opdat uw HoogEd. zich met de Heere Zijn volk mag verblijden, wanneer de verlossing zal komen: want ware en oprechte verootmoediging heeft altijd bij God succes gehad. En wat kunnen wij anders voor wapenen gebruiken dan 't gebed en 't geloof wanneer de oppermachten, de koning, 't hof en de kerkelijken de waarheid tegenstaan? Waardoor er dan grond van hoop is, indien wij met hem worstelen, dat degenen, die de lastige steen uit zijn plaats wilden weren, hun rug maar zullen bezeren, en de steen zal niet bewegen, immers niet uit zijn plaats

geweerd worden, Zach. 12:3. Genade, genade zij met u van Hem, Die u geroepen heeft tot de erfenis van de heiligen in het licht.

Uw HoogEd. ootmoedig gehoorzame in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 23 januari 1634

234 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Na aanbieding van alle ootmoedige en gediensstige gehoorzaamheid in onze Heere Jezus. Ik vertrouw, dat ik uw HoogEd. niet veel behoef te bidden, dat u naar Hem zoudt zien, Die u op deze tijd geslagen heeft; maar mijn plicht, (in het geheugen van de troost, die ik in uw HoogEd. vriendelijkheid bevond, wanneer ik niet minder bezwaard was in een dergelijk geval,) gelast mij nu iets tot u te spreken; en ik wens, dat ik UEd. immers met woorden wat verlichten kan. Ik ben verzekerd, dat uw Medicijnmeester u niet zal doden, maar zuiveren, en dewijl Hij Zich noemt de Heelmeester, Die de wonden maakt, en weer verbindt, want een wond door te vlijmen is niet de patiënt te doden, maar te genezen, Deut. 32:30; 1 Sam. 2:6; Job 6:18; Hoséa 6:1; zo geloof ik, dat het geloof u zal leren, een slaande Heere te kussen, en te erkennen, dat de soevereinheid Gods, in de dood van een kind, boven de macht van ons sterfelijke mensen is, als die een bloem mag afplukken in het uitbotten, zonder daarover berispt te worden. Indien onze lieve Heere één van Zijn rozen afplukt, en zure en groene vrucht aftrekt, voordat de oogst is, wie kan Hem beschuldigen? Want Hij zendt ons in deze wereld als mensen naar een markt, waarop sommigen vele uren lang staan, en eten, en drinken, kopen, en verkopen, en wandelen door de markt, totdat zij moe zijn, en zulken zijn het, die lang leven, en hun hartelijk bekomst krijgen van het leven. Wederom anderen komen op de markt, in de morgen, en zij zitten, en zij staan niet, zij kopen en verkopen niet, maar zij zien maar een weinig rond, en terstond gaan zij weer naar huis, en zulke zijn de jonge kinderen, die hun korte markt eindigen in de morgen, en maar een klein gezicht van de markt krijgen. Onze Heere, die 't getal van de mensen hun maanden geteld, en hem palen gezet heeft, die hij niet kan overtreden, Job 14:5, heeft de lengte van onze markt beschreven, en het is lichter van 't besluit te klagen, dan het te veranderen.

Ik geloof waarlijk, wanneer ik dit schrijf, dat uw Heere UEd. geleerd heeft uw hand op uw mond te leggen. Maar ik zal mij wachten, van UEd. of iemand anders te verzoeken, om een kruis als een oud onbruikbaar schrift ter zijde te werpen, als maar bekwaam voor het vuur, maar eerder zou ik wensen, dat elk kruis zevenmaal in 't aangezicht gezien, en weer over en over gelezen werd: Het is de Heere Zijn bode, en 't spreekt iets, en de man van verstand zal de roede horen, en wie ze besteld heeft. Proef hoe de Heere Zijn drinkbeker smaakt, en drink met Gods zegen, opdat u er door mag groeien. Ik vertrouw in de Heere, wat het ook anders mag spreken tot uw ziel, dit is er een woord van, Job 6:17, Gelukzalig is de mens, dewelke God straft, en dit zegt het tot u. U bent van huis, terwijl u hier bent; u bent niet van deze wereld; gelijk uw Verlosser Christus niet van deze wereld was. Daar wordt iets voor u bewaard, dat waardig is, dat men 't heeft. Alles wat hier is, is ter dood veroordeeld, het moet weggaan gelijk een sneeuwbal voor een zomerzon; en sinds de dood eerst bezitting nam van iets van 't uwe, is hij genaderd, en hij kruipt dagelijks nader en nader tot uzelf, hoewel hij geen geraas met de voeten maakt. Uw Landman en Heere heeft reeds enige takken afgekapt; de boom zelfs staat verplant te worden naar de opperhof; 't zij op de goede tijd; onze Heere make

UEd. rijp. Al de kruisen, (en waarlijk, als ik er aan denk, zij zijn zwaar en vele; vrede, vrede zij het eind ervan!) zijn om u wit en rijp te maken voor de Heere Zijn oogstmes. Ik heb gezien, dat de Heere u gespeend heeft aan de borsten van deze wereld: nooit was het Zijn zin, dat ze uw erfdeel zou zijn; en God zij er voor gedankt, u gelijkt temeer naar een van de erfgenamen. Laat de meubelen gaan, waarom niet? Zij zijn de uw niet; vestig uw greep op de erfenis, en onze Heere Jezus make de erfbrieven zeker, en geve UEd. te groeien als een palmboom op de berg van Gods Sion; al worden ze door de winden geschud, de wortel is evenwel vast. Dit is al wat ik doen kan, u aan uw Heere te bevelen, die u in Zijn handpalmen gegraveerd heeft; indien ik meer kon doen, uw HoogEd, mag mij geloven, ik zou het graag doen. Ik vertrouw, dat ik uw HoogEd. binnenkort zien zal. Nu, Hij die u geroepen heeft, versterke en bevestig uw hart in genade tot de dag van de vrijheid van de kinderen Gods.

Uw HoogEd. ootmoedige gehoorzame in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 29 april 1634

235 Aan mevrouw Kenmure

Zeer edele en waarde vrouw!

Zo menigmaal als ik mij de vertroosting te binnen breng, die ik zelf, een arme vriendeloze vreemdeling, van uw HoogEd. hier in een vreemd deel van 't land ontvangen heb, als mijn Heere mij de lust mijner ogen afnam, gelijk het woord spreekt, Ezech. 24:16, welke wond alsnog niet ten volle hersteld en genezen is, zo vertrouw ik, dat de Heere dit zal gedenken, en geven u nu troost in zo'n tijd als in deze is, waarin uw liefste Heere u tot een weduwe gemaakt heeft, opdat u een vrije vrouw voor Christus mag zijn, die nu de huwelijksliefde van u verzoekende is; en daarom, omdat u alleen in uw bed ligt, zo laat Christus als een bundelke mirre zijn, om tussen uw borsten de ganse nacht te liggen, Hoogl. 1:13, en dan is uw bed beter vervuld dan te voren. En aangezien dit onder al de kruisen, waarvan in het Woord van onze Heere gesproken wordt, u een bijzonder recht geeft, om God uw Man te maken, Die zo de uwe niet was, terwijl uw man leefde, zo leest Gods goedertierenheid uit deze bezoeking. En hoewel ik uit enige ervaring moet zeggen, dat het treuren over de man van uw jeugd, naar Gods eigen getuigenis, de grootste wereldse droefheid is; en hoewel dit de zwaarste last is, die ooit op uw rug lag; zo weet ik toch wanneer de plaats leeg gemaakt is, en uw man nu in de Heere ontslapen is, dat indien u op Hem zult wachten, die Zijn aangezicht voor een tijd verbergt, Gods eer en waarheid vereist, dat Hij de plaats vervult, en een man is voor de weduwe. Zie, en merk dan, wat u verloren hebt, en hoe weinig het is. Daarom, mevrouw, laat mij u bidden door de innerlijke bewegingen van Jezus Christus, en door de vertroosting van Zijn Geest, en door uw verschijning voor Hem, dat u nu God en de mensen, en de engelen laat zien, wat in u is. De Heere heeft het vat doorboord, nu zal bekend worden, of er wijn of water in is; laat uw geloof en lijdzaamheid gezien worden, opdat het bekend worde dat uw enige Beminde eerst en laatst geweest is Christus. En daarom besteed nu uw gehele liefde op Hem; Hij alleen is een gevoeglijk Voorwerp voor uw liefde en voor al de genegenheden van uw ziel. God heeft een beekje van uw liefde opgedroogd, door uw man weg te nemen, laat nu die springader op Christus lopen. Uw Heere en Liefhebber heeft uw man zijn naam en uw naam genadig uitgenomen uit de dagvaardingen, die op 't bevel van de schrikkelijke zonden-wrekende Richter van de wereld gedaan zijn tegen het huis van de Kenmure.

En ik durf zeggen, dat Gods hamerslag op u van uw jeugd af aan, alleen is, om u een schone, wel behouwen steen te maken in de hoge oppertempel van het nieuwe Jeruzalem. Uw Heere achtte de ijdele geschilderde heerlijkheid van deze wereld geen gift, die u waardig was, en daarom wilde Hij ze niet aan u besteden, omdat Hij u een beter deel zal toebrengen. Laat de meubelen gaan, de erfenis is uwe; u bent een kind van het huis, en de vreugde is voor u opgelegd: zij is lang op weg, maar daarom niet te erger. Ik verwacht nu te zien, en dat met blijdschap en troost, 't geen ik van u gehoopt heb, sinds ik u ten volle kende, namelijk, dat u zo'n sterkte Hebt ulegd op de Heilige Israëls, dat u de verdrukkingen uittart, en dat uw ziel een kasteel is, dat mag belegerd, maar niet kan ingenomen worden. Wat hebt u hier te doen? deze wereld heeft nooit als een vriend op u gezien; u bent haar maar weinig liefde schuldig; zij heeft altijd als zuur op u gezien: al wilde u ze vrijen, zij zal met u niet trouwen, en daarom zoekt nooit warm vuur onder koud ijs. Dit is geen veld, waar uw gelukzaligheid groeit; zij is daarboven, alwaar is een grote schare, die niemand tellen kan, uit alle natie, geslachten, volken en talen, staande voor de troon, en voor het Lam, bekleed zijnde met lang witte klederen, en palmtakken zijn in hun handen, Openb. 7:9. Hetgeen u hier niet kon krijgen, zult u daar vinden. En merk meteen hoe uw Heere u in al deze beproevingen, en waarlijk zij zijn vele geweest, aan de wortel losgemaakt heeft van deze vergankelijke dingen, en heeft u als nagejaagd, om uw ziel te grijpen: Mevrouw, om Gods Zoons wil laat Hem Zijn greep niet missen, maar blijf steeds in de liefde Gods, gelijk Judas zegt, vers 21. Nu Mevrouw, ik hoop, uw HoogEd. zal dit schrijven ten goede nemen; en waarin ik gefeild of tekort ben gekomen, in geen blijk te geven van 't geen ik verbonden was aan uw HoogEdelheid, meer dan onverdiende liefde en genegenheid, daarvoor verzoek ik volle vergeving; wederom, mijn lieve en HoogEdele vrouw, laat mij u bidden, dat u uw hoofd opheft; want de dag van uw verlossing nadert; en gedenk, dat die ster, die scheen in Galloway, nu in een andere wereld schijnt. Nu, ik bid, dat God Zijn Eigen Naam aan uw ziel beantwoordt, en dat Hij u mag zijn de God van vertroostingen. Dus blijf ik

Uw HoogEd. zeer gedienschtig gehoorzame in de Heere,
Samuël Rutherford
Anwoth, 14 september 1634

236 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik bied u alle gedienschtige gehoorzaamheid aan in de Heere. Ik weet, dat u nu nabij een van die zwarigheden bent, waarin u tevoren geweest bent; maar omdat uw uitwendige vertroostingen minder zijn, zo bid ik Hem, van Wie u bent, dat Hij op een andere wijze vervult, wat u ontbreekt: want al kunnen wij niet geraken tot op de grond van de wijze voorzienigheid van Hem, Die alleen regeert, zo is het toch zeker, dat dit niet alleen goed is, wat de Almachtige gedaan heeft, maar dat het best is; Hij heeft al uw stappen naar de hemel gerekend; en indien uw HoogEd. door dit water zou zijn heengekomen, zo waren er maar weinige waters meer achter; en indien dit het laatste was, zo hoop ik, dat u door afwachten geleerd hebt, u de dood gemeenzaam te maken, die, omdat ze voor de Heere, het Zaad van de vrouw, Jezus, alleen een bloedige hiel, en niet een gebroken hoofd is geweest, Gen. 3:15, ook voor Zijn vrienden niet kwaad kan zijn, die veel minder van de dood krijgen, dan Hij Zelf. Daarom, mevrouw, aangezien u niet weet, of de reis teneinde is, en u aan de waterkant gekomen bent, zo doorzie in de wijsheid Gods al uw papieren en uw rekeningen, en of u wel gereed bent, om 't Koninkrijk der hemelen als een kindeke te ontvangen, waarin maar weinig trotsheid, en veel ootmoedigheid is. Ik

zou graag ver zijn van uw HoogEd. te ontmoedigen; maar er is een volstreekte noodzakelijkheid, dat wij nabij de eeuwigheid zijnde, terdege toezien, eer wij de sprong doen, terwijl niemand weer terug kan keren om zijn sprong te verbeteren.

Ik vertrouw, dat uw HoogEdelheid hier menigmaal aan denkt, en dat uw oude Leidsman voor zal gaan, en nemen u bij de hand; Zijn liefde tot u zal niet verzuren, noch verouderen, gelijk de liefde van de mensen, die menigmaal, eerder dan zij zelf, oud en grijs wordt. U hebt zoveel te meer reden, om een beter leven dan dit lief te hebben; omdat deze wereld u een koud vuur is geweest, met weinig hitte voor 't lichaam, en zo weinig licht, en met veel rook tot belediging van de ogen. Maar mevrouw, uw Heere wilde, dat u de wereld maar zoudt achten als droge borsten, vol van wind en leeg van voedsel. In die laatste bezoeking, die uw HoogEd. is overkomen, hebt u Gods liefde en zorg in zo'n mate gezien, dat ik dacht, dat onze Heere de scherpe punt van 't kruis verbrak, en deed ons en UEd. zien, dat Christus op aarde bezit en bevestiging nam van hem, die nu heerst en triumfeert met de honderd vierenveertig duizend, die met het Lam op de berg Sions staan. Ik weet wel, dat het zoetste daarvan, nog bitter voor u is; maar uw Heere wil u geen geschilderde kruisen geven; Hij snijdt al de bitterheid van het kruis niet af; ook neemt Hij de scherpheid er niet geheel van af, dan zou het naar uw keuze niet naar de Zijne zijn, hetwelk alzo weinig reden in zich heeft; als het voordeel voor ons zou hebben.

Mevrouw, God gebiedt u nu alleen, te geloven, en anker te werpen in de duistere nacht, en te klimmen op de berg. Hij die u geroepen heeft, bevestig en versterk u tot het einde toe; ik had een voornemen, om uw HoogEd. te bezoeken; maar als ik er nader over dacht, zo kan ik in waarheid niet zien, wat mijn gezelschap u kon baten; en dit en geen andere zaak heeft mijn voornemen afgebroken; ik weet, dat vele en waarde vrienden, en waarde belijders uw HoogEd. zullen bezoeken en zien, dat de Zoon Gods met u is, aan Wiens liefde en barmhartigheid ik uw HoogEd. van harte aanbeveel, en blijf,

Uw HoogEd. zeer gedienschtig gehoorzame in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 29 november 1634

237 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Na aanbieding van mijn ootmoedige gehoorzaamheid in de Heere; zo weet, dat het de Heere behaagd heeft, mij te laten zien, dat naar alle waarschijnlijkheid mijn arbeid in Gods huis hier teneinde is; en ik moet nu leren lijden, waarin ik een dom scholier ben. Door een vreemde voorzienigheid, zijn enige van mijn papieren aangaande de verdorvenheden van de tijd, in onze koning zijn hand gekomen. Ik weet, dat ik van de wijzen en welgenegenen zal berispt worden, als niet wijs, noch omzichtig genoeg; doch het is gewoonlijk zo, dat dit pleegt een deel te zijn van 't kruis van degenen, die voor Hem lijden. Doch ik bemin en vergeef hem, die het werktuig is geweest; ik zou hem mijn leven wel willen toevertrouwen, hoewel dit door Hem toegekomen is; maar ik zie hoger dan op hem. Ik twijfel niet of uw HoogEd.'s liefde en zorg zal doen, al wat u tot mijn hulp kunt; en ik verzeker mij, dat uw HoogEd. mij in mijn tegenspoeden het goede zal wensen. Ik zoek niet anders, dan dat mijn Heere door mij geëerd mag worden, in een getuigenis te geven. Ik was bereid Hem meer dienst te doen: maar aangezien Hij niet meer van mijn arbeid wil hebben, en dit land mij wil uitstoten zo bid ik om genade, om te leren, mij aan ellende te gewennen indien ik zo'n wrange naam mag geven aan zo'n

merkteken van diegenen, die met Christus gekroond zullen worden. En alhoewel ik misschien een flauwhartig en onwijs man in deze zal bevonden worden, zo durf ik toch zeggen, ik heb het anders voor. En ik begeer niet te gaan aan de luwe kant of zonzijde van de godsdienst, om de waarheid te stellen tussen mij en een storm; mijn Zaligmaker deed zo niet voor mij, die in Zijn lijden de windzijde van de berg nam. Niet verder, dan de Zoon Gods zij met u.

Uw HoogEdelheids in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford

238 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik heb uw brief van I. G. ontvangen. Ik dank onze Heere, u bent ten minste zo wel, als iemand kan zijn, die nog niet tehuis gekomen is; het is een weldaad in deze stormachtige zee een tweede wind te krijgen: want niemand van de heiligen krijgt een eerste wind; maar zij moeten de winden nemen, zoals de Heere die van de zeeën doet waaien; en zij moeten de herberg nemen, zoals de Heere en Meester van de herbergen het bepaald heeft; indien 't genoeg hier was, zo was de hemel geen hemel. Al wie de wereld zoeken, om zich tot een bed te zijn, die zullen het op 't best nog kort en kwalijk gemaakt vinden, met een steen onder hun zijde, om hen wakend te houden, in plaats van een zacht peluw, om op te slapen. Gij behoort uw Heere te danken, dat het niet erger is; wij leven in een zee, waar velen schipbreuk hebben geleden; en wij hebben nodig, dat Christus aan 't roer van het schip zit: het is een barmhartigheid, naar de hemel te geraken, hoewel met veel moeite en zware arbeid, en de hemel met geweld in te nemen, met kwaad of goed, naardat het komt; beter is het door onze waters zwemmende, en nat heen te gaan, dan op de weg te verdrinken, inzonderheid nu, wanneer de waarheid lijdt, en de grote hansen Christus gebieden lager te zitten, en Zich in kortere palen in te trekken, alsof Hij te veel plaats nam. Ik wacht, dat onze nieuwe bisschop in kwestie zal trekken, of ik mag blijven zitten. Ik hang aan een draad; maar zij is, indien ik zo mag spreken, van Christus gesponnen. Geen zaak is eerlijker of eerwaardiger, dan voor de waarheid te lijden; maar het ergste is, dat deze Kerk waarschijnlijk zal zinken, en al haar liefhebbers en vrienden staan van ver; geen treuren met haar, en geen treuren over haar. Maar de Heere Jezus zal zo vlug uit Zijn heerschappij in Schotland niet gezet worden. Het zal gezien worden; de Kerk en de waarheid zullen binnen drie dagen weer opstaan, en Christus zal wederom op Zijn wit paard rijden; hoewel Zijn paard nu schijnt te struikelen, zo kan Hij toch niet vallen: de volheid van Christus' oogst aan de einden van de aarde is nog niet ingekomen. Ik spreek dit niet, omdat ik dit graag zo hebben wilde, maar op betere gronden, dan mijn enkel goedkeuren. Doch genoeg van deze droeve stof.

Ik verlang, volkomen verzekerd te wezen van uw HoogEd. welvaren, en van dat uw ziel voorspoedig is, inzonderheid nu in uw eenzaam leven, wanneer uw uitwendige verkwikkingen weinig zijn, en Christus u nu gemakkelijk kan krijgen, omdat niemand u wil. Ik weet, dat Zijn liefde tot u steeds overloopt, en dat Zijn liefde zo'n kwade geheugenis niet heeft, dat Hij u en uw lief kind zou vergeten, dat twee Vaders in de hemel heeft, de Éne is de Oude van dagen. Ik vertrouw op Zijn barmhartigheid, dat Hij iets voor hem daarboven opgelegd heeft, hoe het ook met hem hier mocht gaan. Ik weet, 't is al lang geleden, dat uw HoogEd. zag, dat deze wereld uw stiefmoeder werd, en u verliet. Mevrouw, u hebt reden, waarom u een mager middagmaal, en een sober dieet in dit leven ten goede zoudt nemen, omdat uw ruim Avondmaal, door het Lam bereid,

alles zal vergoeden: laat het gaan, dat nooit het uwe was, dan alleen in gezicht, niet in eigendom; die tijd die u geleend is, zal korter en korter worden, en de tijd wordt u met onsen gewicht toegemeten; en dan weet ik, zal uw hoop een volle korenaar zijn, en niet door de wind verzengd. Het mag u verblijden, dat uw anker boven is binnen het voorhangsel; en dat de grond, waarop ze geworpen is, niet vals, maar vast is. God heeft het Zijn gedaan; ik hoop u zult niet weigeren al uw liefde tot Hem zelf op te vissen, en thuis te brengen; en zij is nog te nauw en te kort voor Hem, al was zij meer. Indien u tevoren al uw liefde, al had het vele maten meer geweest, over Hem had uitgegoten, en er vielen bij 't instorten druppelen bezijden, Hij vergeeft het u; Hij heeft nu alles gedaan, wat gedaan kan worden, om het alles tot Zich te krijgen; en Hij heeft weinig overgelaten, dat uw liefde van Hem zou aflokken, dan een enig kind; wat Zijn voornemen in deze is, weet Hij het beste, Die uw ziel heeft opgenomen te besturen. Uw geloof mag vrij Christus' handelingen in liefde uitleggen, namelijk, dat hoe de zaken ook gaan, 't ergste zal zijn een afgematte reiziger, en een vrolijke en zoete verwelkoming. Het achterste van uw winterse nacht is gebroken. Zie naar 't oosten, de dagschemering breekt aan; denk niet, dat Christus tijd verliest, of ongevoeglijk traag is in 't komen. O schone, schone, en zoete morgenstond, wij zijn hier maar als passagiers op de zee, zo wij er recht op letten, wij zijn op de kust van ons land; onze Verlosser komt snel aan, om deze wormstekige wereld, gelijk een oud mottig kleed, in beide Zijn handen te nemen, en het op te rollen, en het bij Zich neer te leggen. Dit zijn de laatste dagen, en God Zelf heeft een eed gegeven, Openb. 10, dat er geen tijd meer wezen zal, en wanneer de tijd zelfs oud en grijs is, zo zou het goed zijn, dat wij weg waren. Aldus ziet u, mevrouw, dat ik naar mijn gewoonte verdrietig ben in mijn schrijven; uw HoogEd. zal 't vergeven. De Heere Jezus zij met uw geest.

Uw HoogEd. gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 18 januari 1636

239 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik kan geen tijd vinden, om iets te schrijven, dat ik voor u had, over Job; zo ben ik opgehouden geweest met de moeilijkheden, die ons in ons bergop aangedaan worden: want onze bisschop wil, dat wij of ons licht zullen inzwelgen en verteren, hoewel tegen ons hart, al zouden wij ons geweten, en alles in dit kwelachtig punt van gelijkvormigheid uitbraken, of anders wil hij een proef nemen, of het afzetten van onze predikdienst ons niet kan bekeren tot het ceremoniële geloof. Mevrouw, ik schrijf het aan u, niet als wantrouwende aan uw genegenheid of gewilligheid, om mij naar uw HoogEds. vermogen te helpen door uzelf of anders, maar om u kennis te geven, dat ik aan een dunne draad hang. Want onze geleerde bisschop, omdat wij met onze ogen zover niet kunnen zien in een molensteen, als zijn licht reikt, wil zijn Meester, de zachtmoedige Jezus, niet volgen, Die op de weg naar de hemel wacht op de vermoeide en kortademige; en waar allen niet evenveel zien, en sommigen zwakker zijn, draagt Hij de lammeren in Zijn schoot, en leidt de jongen zachtkens. Maar wij moeten òf zien dat al het kwaad van de plechtigheden, maar is als middelmatig stro, òf wij moeten niet minder lijden, dan uit de Heere Zijn wijngaard geworpen te worden. Mevrouw, indien ik tijd had, ik zou breder schrijven, maar uw HoogEd. zal mij verschonen tot een bekwamer gelegenheid; genade zij met u en uw kind; en Hij vergezelschape u naar uw beste huis.

Uw HoogEd. in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 8 juni 1636

240 Aan Earlestown, de oude

Eerwaarde heer!

Ik heb gehoord, hoe uw tegenpartijders boosaardig tegen u gemoed zijn; 't schijnt dat ze de wet, die zij hebben, in lengte en breedte zullen uitrekken, zoals met de hitte van hun gemoed zal overeenkomen. Maar het is een groot deel van uw heerlijkheid, dat de zaak niet uwe, maar van uw Heere is, Die u dient; en ik twijfel niet, of Christus zal het Zijn eer rekenen, Zijn zwakke knecht te hulp te komen; en het zou Hem een schande zijn, met eerbiedigheid voor Zijn heilige Naam, dat Hij Zich in het schuldboek zou laten staan van zo'n arm mens als u bent; en dat u voor Hem zoudt uitgeven en niet weer inkrijgen. Schrijf op, wat u voorschiet voor uw Meester Christus, en houd rekening van 't geen u uitgeeft, 't zij goede naam, goederen of leven, en houd uw rekening op tot de avond, en gedenk, dat een arm, zwak dienaar van Christus het u geschreven heeft. U zult Christus, een koning, tot borg hebben, voor uw inkomsten, en voor al uw verliezen; reken niet van de voormiddag, neem het Woord Gods tot een vaste grond, en voor Christus' acte van borgtocht, al zouden lichaam, leven en goederen voor Christus uw Heere gaan, en al zoudt u 't hoofd voor Hem verliezen, nochtans, Luk. 21:18: niet één haar van uw hoofd zal verloren gaan; vs. 19: *bezit dan uw ziel in uw lijdzaamheid*; en omdat u de eerste man bent in Galloway, die voor de Naam van Jezus is opgeroepen, en proces aangedaan, zo is Zijn oog op u geweest, als op een, die Hij gesteld heeft, om te zijn onder Zijn getuigen. Christus heeft gezegd: Alexander Gordon zal de eerste aanleider zijn in 't getuigen van een goede belijdenis, en daarom heelt Hij de krans van voor Hem te lijden, eerst op uw hoofd gesteld; reken u zoveel temeer aan Hem verbonden, en vrees niet, want Hij legt Zijn rechterhand op uw hoofd. Hij Die dood was, en levend is, zal uw zaak bepleiten, en zal nauwkeurig op het proces letten van het begin tot het einde, en de Geest der heerlijkheid zal op u rusten. Openb. 2:10: *En vrees geen van de dingen, die u lijden zult. Zie, de duivel zal enigen van u in de gevangenis werpen, opdat u verzocht wordt; en u zult een verdrukking hebben van tien dagen. Weest getrouw tot de dood, en Ik zal u geven de kroon des levens.* Die beminlijke Jezus, Die ook werd de Zoon des mensen, opdat Hij slagen voor u mocht ontvangen, schrijve de kruisverzoetende en zielondersteunende zin van deze woorden op uw hart; die bolderende raderen van Schotlands tien dagen verdrukking zijn steeds onder 't beschouwen van Hem, Die zeven ogen heeft; begeef u in huis, en kom stilletjes door het geloof onder Christus' vleugelen, totdat de storm over is. En gedenk, dan wanneer zij ons meest ingedronken zullen hebben, Jeruzalem een drinkschaal van zwijmeling, en van vergif zal zijn, Zach. 12:2. Graag zullen zij de heiligen weer willen uitbraken: want vs. 6, Juda zal wezen een vurige haard onder het hout, en het zal ter rechter- en ter linkerhand alle volkeren rondom verteren. Wee de vijanden van Sion; zij hebben het 't ergst, want wij hebben schrift voor de overwinning.

Mijnheer, nooit was u eerwaardig, voor nu deze tijd; dit is uw eer, dat Christus u in de rol met Zichzelf en met de andere getuigen gesteld heeft, die uit grote verdrukking komen, en hun klederen gewassen en wit gemaakt hebben in 't bloed des Lams. Word niet neerslachtig door 't geen de dienaars van de antichrist u in het aangezicht werpen, dat u bent een hoofd en een begunstiger van de Puriteinen, en een leidsman van die

sekte. Indien uw geweten u zegt: helaas, hier is veel beslag en weinig gedaan, gelijk het spreekwoord is, omdat u op die wijze zoveel dienst aan Christus niet gedaan hebt, als u wel kon en mocht gedaan hebben, zo neem moed juist van diezelfde beproeving: want uw Heere Christus ziet zelfs op die beschuldiging, als een hongerige begeerte in u, om meer gedaan te hebben dan u deed, en dat vervult het wit, dat openstaat; en Hij zal aannemen, 't geen u in deze gedaan hebt. Indien de groten u vriendelijk zijn, zo bid ik u, zie hen over 't hoofd, indien zij u toelachen, Christus leent maar hun aangezicht, om Zijn verdrukte dienstknecht door hun toe te lachen; ken de bron, en leer alleszins de weg tot de Fontein Zelf. Dank God, dat Christus in uw afwezen in uw huis kwam, en enige van uw kinderen met Zich nam. Hij had zoveel verwachting van uw liefde, dat u er niet aangestoten zoudt zijn. En al nam Hij ook al de anderen, zo kan Hij toch niet komen aan uw verkeerde zijde. Ik twijfel niet, of al waren uw kinderen van goud, u oordeelt ze goed aan Hem besteed. Leg die twee roeden, die op u zijn, rechthout, de ene binnen in uw huis, de andere buiten op uw persoon; de liefde denkt geen kwaad; indien u Christus' tarwe niet was, verordineerd om brood te zijn in Zijn huis, Hij zou u zo niet vermalen; maar houd de middellijn, versmaad de roede niet, noch bezwijk, Hebr. 12:6. Gij ziet, uw Vader handelt met u gemeenzaam; slagen van een vader geven bewijs van vriendelijkheid en zorg, neem ze zo op.

Ik hoop, dat uw Heere u deze of meer uitgelezen gedachten, aangaande Zijn handeling met u, geopenbaard en ingegeven heeft, wij gebruiken onze zwakke middelen en ons krediet boven in ons hof, gelijk het ons betaamt; wij bidden de Koning dat Hij ons hoort, en de Zoon des mensen, dat Hij met u, aan uw zijde gaat, en hand aan hand in de vurige oven, en dat Hij uw ongelovig hart verwakkert, en aanmoedigt als u verslapt en moedeloos wordt. Mijnheer, tot Christus' eer zij gezegd, mijn geloof gaat nu met mijn pen; ik geloof nu tegenwoordig, dat Christus u zal uitbrengen. De waarheid zal in Schotland nog de kroon van de weg behouden; de heiligen zullen de godsdienst op de volle dag naakt zien gaan, vrij van schande en vrees van mensen. Wij zullen nog Sichem delen, en rijden op de hoogten Jakobs; gelief mijn liefdegroet te doen aan mevrouw Kenmure en aan haar zoet kind.

De uwe voor altijd in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 6 juli 1636

241 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde en waarde zuster!

Mijn liefdegroet aan u in Christus. Ik heb u uw dochter Grisel gezonden, met Robert Gordon, die kwam om haar te halen. Ik heb goede hoop, dat het zaad Gods in haar is, als in een, van God geboren; en Gods zaad zal tot Gods oogst komen. Ik heb haar beloofd, dat ze Christus zal toebehoren; want ik heb haar gezegd, dat ze veel mag beloven in Zijn waarde Naam: want Hij wordt Borg bij Zijn Vader voor al degenen, die voornemen en beloven, Hem te dienen; ik zal haar bij God gedenken. Ik vertrouw, u zult haar in de kennis van goed gezelschap brengen, en vlijtig letten op degenen, met welke zij graag verkeert. Gedenk Sion, en al wat ons nodig is. Ik wens een zegen over uw dochter van onze Heere, en bid, dat de Heere u blijdschap en troost uit haar geeft. Doe mijn hartelijke groet aan uw man, en aan William en Samuël, uw zonen. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe naar al mijn vermogen in zijn Heere Jezus,
Samuël Rutherford

Anwoth, 6 okt. 1624

242 Aan Maria Mac-Knaught

Lieve en waarde zuster!

Indien u mij ooit een dienst wilt doen, zo bid nu de Heere voor mij, terwijl ik zo troosteloos ben, en zo vol zwaarmoedigheid, dat ik niet bekwaam ben langer onder de last te staan. De Almachtige heeft Zijn geselingen op mij verdubbeld; want mijn vrouw is in zo grote pijn nacht en dag, dat ik mij verwonderd heb, waarom de Heere zolang vertoeft. Mijn leven is mij bitter, en ik vrees, dat de Heere mij een Tegenpartij is. Nu weet ik door ervaring, dat het waar is, een gezicht van God te houden in een storm, inzonderheid als Hij Zich verbergt, tot beproeving van Zijn kinderen. Indien het Hem geliefde Zijn hand af te trekken, ik heb een voornemen om Hem meer te zoeken, dan ik gedaan heb; gelukkig zijn ze, die met hun ziel een goed heenkomen krijgen; ik vrees vanwege Zijn oordelen. Ik loof mijn God, dat er een dood, en een hemel is; ik zou moe worden, van te beginnen wederom een Christen te worden, zo bitter is het te drinken van de drinkbeker, daar Christus van dronk, indien ik niet wist, dat er geen vergif in is. De Heere geve er ons niet van, terwijl wij het weer uitbraken, want wij hebben zieke zielen, als Gods medicijn niet werkt. Bid, dat God mijn vrouw niet leidt in verzoeking; 't smart mij aan mijn hart. dat ik zo weinig tegen het koninkrijk van de duivel in mijn beroep gedaan heb: want hij zou mij graag verzoeken, om mij God te doen lasteren in Zijn aangezicht. Ik geloof; ik geloof in de kracht van Hem, Die mij in Zijn werk gesteld heeft, dat Hij zal missen in 't geen Hij zoekt. In deze heb ik troost, dat mijn overste Leidsman Christus gezegd heeft, dat ik moet strijden, en overwinnen de wereld, Joh. 14:33, en ik moet strijden tegen een zwakke, beroofde, wapenloze duivel, Joh. 14:30. De overste van deze wereld komt, en heeft aan mij niets. Verzoek Mr. Robbert, dat hij mij gedenkt, als hij mij liefheeft. Genade, genade zij met u, en al de uwen. Gedenk Sion. Daar is door Mr. Joh. Maxwell een brief bezorgd van de koning, om gelijkvormigheid aan te dringen, om te Edinburgh het heilig Avondmaal te geven op Kerstmis. Houd 't geen gij hebt, opdat niemand uw kroon van u neme. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
Anwoth, 17 nov. 1629

243 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde en waarde zuster!

Mijn hartelijke groet in de Heere Jezus. Ik versta, dat u nog onder de Heere Zijn bezoeken bent, in uw vorige moeilijkheid met uw vijanden; dit is Gods handel. Want er is geen verlossing, voordat Hij Zijn kinderen uit de oven neemt, Die weet hoelang zij moeten beproefd worden. Maar na Gods hoogste en volste vloed, zodat de zee van verdrukking over de zielen van Zijn kinderen is gegaan, dan komt de genadige en langverwachte eb, en opdroging van 't water. Lieve zuster, bezwijk niet; de goddelozen mogen de bittere kelk aan uw mond zetten, maar God mengt ze, en daar is geen vergif in; zij slaan, maar God beweegt de roede; Simeï vloekt, maar 't is de Heere, Die het hem gebiedt. Ik zeg het u, en ik heb het van Hem, voor Wie ik sta voor Gods volk, er is een

besluit uitgegaan in 't grote hof van de hoogste hemelen, dat uw tegenwoordige verdrukkingen verstrooid zullen worden, gelijk de morgenwolk, en God zal uw gerechtigheid voortbrengen als het middaglicht. Laat mij u in Christus' Naam bidden, dat u een goed geweten houdt in uw rechtsgeding in deze, en wacht u van uzelf, u zelf bent voor u een gevaarlijker vijand, dan ik of iemand buiten u. Onschuld en een oprechte zaak is een goede voorspraak bij God, en die zal voor u pleiten, en uw zaak winnen; en acht het een grote zaak, als uw Meester uw zaak goedkeurt, en u toelacht. Hij is nu als de koning, die naar een vergelegen land gereisd is. God schijnt van huis te zijn, indien ik zo mag spreken, doch Hij ziet de boze dienstknechten, die zeggen, onze Meester vertoeft te komen, en dan slaan ze hun mededienstknechten: maar weest geduldig, mijn geliefde, Christus de koning is naar huis komende, de avond is nabij, en Hij zal Zijn dienstknechten tot rekenschap roepen; maak Hem een schone klare rekening, gedraag u zo, dat u 's avonds mag zeggen: *Meester, ik heb niemand verongelijkt, ziet U hebt het Uwe met winst.*

O dan zal uw ziel een grote achting hebben van een van Gods kussen en omhelzingen, in 't getuigenis van een goed geweten. De goddelozen, hoewel zij veel kwade gedachten, bittere woorden, en zondige daden, achter zich uitwerpen, zijn toch zo doende maar klerken, om hun eigen rechtsgeding te schrijven, en zij doen heel hun leven niet anders, dan beschuldigingen tegen zichzelf te verzamelen: want God is iedere dag toornig tegen de goddelozen; en ik hoop, dat uw tegenwoordig proces op enige dag door Hem zal overzien worden, die uw rechtvaardige zaak kent; en de bloedige tongen, de loze vossen, de dubbel doortrapte huichelaars zullen voor Zijn Majesteit verschijnen, zoals zij zijn; wanneer Hij het masker van hun aangezichten zal aflichten. En o, driemaal overgelukkig zal uw ziel dan zijn, wanneer God u nergens mee bedekt vindt, dan met het witte kleed van de heilige onnozelheid, en met de gerechtigheid van Jezus Christus. U bent onlangs in de Koning Zijn wijnkelder geweest, alwaar u van de Heere van de onthaalplaatsen, verwelkomd bent, op voorwaarde, dat u in de liefde zoudt wandelen; doe aan de liefde, en broederlijke vriendelijkheid, en lankmoedigheid; wacht zolang op de gunst en omkering van de harten van uw vijanden gelijk uw Christus op u gewacht heeft en zoals de lieve Jezus aan de deur van uw ziel gestaan heeft, met bedauwde en beregende haarlokken, de lange koude nacht door. Wees toornig, maar zondig niet; ik verzeker mij, dat de heilige zalving binnen u is, die u alles leert, die ook alles zegt, overwin het kwade met het goede; indien dat niet gesproken zou zijn in uw ziel, op de tranen van uw bedaagde Herder, u zoudt niet geaccordeerd, noch Zijn dwaze Zoon vergeven hebben, die u verongelijkte. Maar mijn Meester gebood mij u te zeggen, Gods zegen zal daarover op u zijn; en van Zijnentwege zeg ik: genade, genade, genade, en eeuwige vrede zij over u. Het is mijn gebed voor u, dat uw gedrag genade mag geven, en het Evangelie van die Heere versieren, Die u met genade voorzien heeft.

Ik hoorde ook, dat uw man ziek was, doch ik bid u in de innerlijke bewegingen van Jezus Christus, verwelkom iedere roede Gods: want ik vind in het gehele boek Gods geen groter teken van een kind Gods, dan dat hij neervalt, en de voeten kust van een toornig God, en dat wanneer Hij u schijnt om te stoten, en uw handen los te maken, die Hem aangrijpen, u dan in geloof opziet en zegt: ik zal, ik wil niet van U verstoten worden; hoewel uw Majesteit trekt, om van mij los te zijn, zo geef mij toch verlof, Heere, dat ik U behoud en aankleef. Ik zal bidden, dat uw man in vrede mag terugkeren; het besluit u aangaande komt van de hemel; zie derwaarts op; want velen, zegt Salomo, zoeken het aangezicht des heersers, maar een ieders recht is van de Heere; en verblijd u, dat het zo is; want Christus is de Optekenaar van uw proces, en zal zorgen, dat alles recht gaat. En ik verzeker mij, Hij zegt: mijn knechten worden verongelijkt; Vader, om

mijns bloeds halve, geef hen recht! Denkt u niet, lieve zuster, dat onze Hoge priester, onze Jezus de Verzoenmeester, onze schriften van beklag aanbiedt aan de grote Heere der gerechtigheid? Ja ik geloof het; aangezien Hij onze Voorspraak is, en Daniël noemt Hem de sprekende Mond, Wiens hand alles aan de Vader vertoont. Aangaande andere zaken zeg ik nu niets, voordat de Heere mij geeft uw aangezicht te zien.

Ik ben door geloofbare tijdingen onderricht, dat vele mensen in Engeland, en inzonderheid waarde predikers, en door de bisschoppen afgezette leraars te Londen, naar Nieuw Engeland zijn gegaan; en ik ken een geleerd heilige prediker, die tegen de Arminianen geschreven heeft, die daarheen is gegaan. Onze gezegende Heere Jezus, Die geen vrijheid kan krijgen, om met Zijn bruid in dit land te slapen, gaat een herberg zoeken, waar Hij beter zal onthaald worden; en wat wonder, de vermoeide Jezus, nadat Hij gereisd had van Genève, door de predikdienst van de waarden Mr. Knox, en was in Zijn bed neergelegen, en de hervorming was begonnen, en de gordijnen geschoven, heeft Zijn lieve ogen niet goed toegekregen, of de oneerbiedige bisschoppen kwamen in, en zij hebben onze Liefste opgewekt door 't gedreun en geraas van ceremonieën, heilige dagen, en andere roomse verdorvenheden; anderen kwamen aan de zijde van Zijn bed, en trokken de gordijnen op, en sloegen de handen aan Zijn knechten, banden hen uit, zetten hen af, en bepaalden hen aan een zekere plaats, en voor een preekstoel kregen zij een bank, en een koud vuur in Blacknesse, en de adel trok het deksel van Hem, en maakte Hem een arme naakte Christus, door Zijn knechten te beroven van de tienden, en kerkelijke inkomsten; en nu is er zo'n geraas van roepende zonden in het land, als gebrek aan kennis van God, van barmhartigheid en van waarheid; zo'n zweren, hoereren, liegen, bloed rakende aan bloed, dat Christus Zijn klederen nu aantrekt, en zich gedraagt als een kwalijk gehandelde vreemdeling, om naar andere landen te gaan. Bid Hem, zuster, dat Hij weer met Zijn liefste neerligt. Doe mijn hartelijkste groet aan John Gordon, aan wie ik schrijven zal als ik sterk ben, en aan John Broun, Griffel, Samuël en William; genade zij over hen. Zo lief als u Christus hebt, bewaar Christus' gunst, en als Hij slaapt doe niets tot opwekking van Hem, eer het Hem lust. De Heere Jezus zij met uw geest.

Uw broeder in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 21 juli 1630

244 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde zuster!

Ik heb, sinds mijn afscheid van u, veel gedacht van de hoogmoed en boosheid van uw tegenpartijders; en aangezien u het boek van de psalmen zo menigmaal gehoord en gelezen hebt, zo mag u dit niet zeer kwalijk opnemen. Want Davids vijanden bliezen hen aan, en zeiden, door de hoogmoed van hun hart: De Heere zal het niet zoeken, Ps. 10:5, 13. Ik bid u dan bij de ingewanden van Christus; stel u de lijdzaamheid voor ogen van uw Voorloper Jezus, *Die als Hij gescholden werd, niet wedschold, en als Hij leed, niet dreigde, maar het overgaf, aan Die, Die rechtvaardig oordeelt*, 1 Petrus 2:23. En omdat uw Heere en Verlosser met lijdzaamheid menige zwarte slag op Zijn heerlijk lichaam ontving, en menige vuistslag van de ongelovige wereld, en zeide van Zichzelf: Jes. 50:6. *Ik geef Mijn rug dengenen, die Mij slaan, en Mijn wangen dengenen, die Mij 't haar uitplukken; Mijn aangezicht verberg ik niet voor smaadheden en speeksel;* zo volg Hem na, en acht het niet te hard, dat u een slag krijgt, met uw Heere; neem deel

met Jezus aan Zijn lijden, en heerlijkheid in de merktekenen van Christus. Indien deze storm over was, zo moest u zich op een nieuwe wond voorbereiden; want 't is al vijfduizend jaren geleden, dat uw Heere een dodelijke oorlog uitriep tussen het zaad van de vrouw en 't zaad van de slang; en verwonder u niet, dat een stad niet kan houden beiden de kinderen Gods, en de kinderen des duivels: want één buik kon Jakob en Ezau niet goed behouden, een huis kon Izak, de zoon van de belofte, en Ismaël, de zoon van de dienstmaagd, niet samen in vrede houden; weest u maar aan Christus' zijde, en vraag er niet naar, wat vlees kan doen; houd uzelf vast bij uw Zaligmaker, al wordt u, en degenen, die Hem volgen, met vuisten geslagen; nog een weinig tijd, en de goddelozen zullen niet meer zijn; zie 2 Kor. 4:8, 9, *Die in alles verdrukt worden, doch niet benauwd; twijfelmoedig, doch niet mismoedig; vervolgd, doch niet daarin verlaten; neergeworpen, doch niet verdorven.* Indien u uw ziel in lijdzaamheid kunt bezitten, haar dag is komende.

Waarde en lieve zuster, weet hoe uzelf te gedragen in verdrukking, en als u gehaat en gesmaad wordt. De Heere toont het u, Ps. 44:18, *Dit alles is ons overgekomen, nochtans hebben wij U niet vergeten, noch vals gehandeld tegen Uw verbond;* Ps. 119:92, *Indien Uw wet niet ware geweest al mijn vermaking, ik ware in mijn druk al lang vergaan.* Houd Gods verbond in uw beproevingen; houd u bij Zijn gezegend Woord en zondig niet; vlied toorn, gramschap, murmureren, nijd, zelfkwellig; vergeef honderd penningen aan uw mededienstknecht, dewijl uw Heere tienduizend talenten kwijtscholden heeft. Want ik verzeker u van des Heeren wege: uw tegenpartijders zullen op u geen voordeel behalen, tenzij u zondigt, en uw Heere vertoornt in uw lijden; maar de weg om te overwinnen, is door lijdzaamheid, door te vergeven, en te bidden voor uw vijanden, welk doende zult u kolen vuur op hun hoofd hopen, en u Heere zal u een open deur geven in uw zwarigheid. Wacht op Hem, gelijk de wachter op de morgen. Hij zal niet vertoeven; ga op naar uw wachttorens; en kom er niet af, dan door 't gebed, geloof en hoop. Wacht, als de zee vol is, zo zal ze weer ebben, en zo vlug als de goddelozen tot de top van hun hoogmoed gekomen zijn, en hoog en machtig geworden zijn, dan is hun verandering nabij: die geloven, haasten niet. Gedenk Sion, vergeet haar niet: want haar vijanden zijn velen: want de volkeren worden tegen haar vergaderd; maar ze weten de gedachten des Heeren niet, en verstaan Zijn raadslag niet, dat Hij hen vergaderd heeft, als garven tot de dorsvloer; maak u op, en dors o dochter Sions, Micha 4:12, 13. Ziedaar, God vergadert Zijn vijanden bijeen, als schoven om te dorsen, laat ons stilstaan en berusten op deze beloften.

Nu wederom, ik vertrouw in de Heere, u zult u door geloof ondersteunen, en uzelf troosten in uw Heere; en wees sterk in Zijn kracht; want u bent op de algemene en betreden weg ten hemel, als u onder onze Heere Zijn kruisen bent; u hebt meer reden, om u daarin te verheugen, dan in een gouden kroon; verheug u, en wees blij, dat u de smaadheden van Christus draagt. Ik eindig, bevelende u en de uwen voor eeuwig aan de genade en barmhartigheid van God.

De uw in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 11 februari 1631

245 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde in de Heere!

De dag van ons Avondmaal is u niet onbekend; ik bid u dan om de hulp van uw gebeden tot dat grote werk, dat een van onze feestdagen is, op welke onze Beminde Zich met Zijn vrienden verblijdt en vrolijk is; wij hebben grote reden, om over Zijn liefde verwonderd te zijn, aangezien de dag van Zijn dood zo'n droeve dag voor Hem was, namelijk de dag wanneer Zijn moeder, de kerk, Hem met doornen kroonde, Hij er velen tegen Zich had, en Hij tegen hen allen alleen in 't veld verscheen; doch Hij verlustigt Zich met ons te gedenken aan die dag; laat ons Hem liefhebben, en ons verheugen en blij zijn over Zijn zaligheid. Ik heb vertrouwen, dat u de Zoon Gods op die dag zien zult, en ik durf u in Zijn Naam tot Zijn banket nodigen; menigmaal bent u wel onthaald geweest in Zijn huis; en Hij verandert niet omtrent Zijn vrienden, en Hij bekijft ze niet vanwege al te grote vriendelijkheid. Doch ik spreek dit niet, om u te doen aflaten, van voor mij te bidden. die niets van mij zelf heb, dan zoveel ik dagelijks van Hem ontvang, die van Zijn Vader gemaakt is tot een overlopende Fontein, tot Welke ik en anderen met dorstige zielen mogen komen, en vullen onze vaten: die Fontein heeft lang voor ons open gestaan; Heere Jezus, sluit ze niet toe tegen ons. Ik ben bedroefd over onze verlaten kerk; doch ik durf niet anders vertrouwen, dat zolang hier nog enige van Gods verloren penningen zijn, Hij de kaars niet zal uitblazen. De Heere make schone kandelaren in Zijn huis, en were de blinde lichten. Ik ben deze verleden tijd veel in gedachten geweest over het inkomen van de kerk van de Joden: bid ervoor; wanneer zij in hun Heere Zijn huis waren, aan de zijde van hun Vader, verlangden zij naar het inkomen van hun kleine zuster, de kerk van de heidenen; zij zeiden tegen hun Heere, Hoogl. 8:8: Wij hebben een kleine zuster, die nog geen borsten heeft; wat zullen wij onze zuster doen in die dag, als men van haar spreken zal? Laat ons haar dergelijk vergelden. Wat zullen wij voor onze oudste zuster, de Joden doen? Heere Jezus, geef haar borsten. Dat zou een vrolijke dag zijn als men ons en haar beide, zag zitten aan een tafel, en Christus aan het oppereind van de tafel! Dan zou onze Heere haast komen met Zijn schone lijfwacht, om zijn groot hof te houden.

Lieve zuster, wees geduldig om des Heeren wil, onder al het ongelijk, dat u van de goddelozen lijdt. Uw Heere zal u uw begeerte omtrent uw vijanden doen zien; enigen daarvan zullen afgesneden worden door de dood, Joh. 15:33: Men zal zijn onrijpe druiven afrukken, als van een wijnstok, en zijn bloeisel afwerpen, als van een olijf boom. God zal hun als onrijpe zure druiven doen afschudden van de boom, door de wind van Gods toorn; ontferm u dan over haar, en bid voor haar; anderen ervan moeten blijven, om u te oefenen, God heeft van haar gezegd, laat het onkruid opgroeien tot de tijd des oogstes, Matth. 13. Het geeft bewijs, dat u bent uws Heeren tarwe. Weest lijdzaam; Christus ging met menige verongelijking naar de hemel; Zijn aangezicht en gedaante was geheel verdorven, meer dan de andere kinderen der mensen; u mag boven uw Meester niet zijn; menige zware slag ontving de onschuldige Jezus en Hem werd een voldoening gedaan; maar Hij verwees dat alles tot de grote dag van het oordeel, wanneer alles gericht zal worden. Ik verlang, om binnen een dag of twee uit u te horen, of Mr. Robert blijft bij zijn voornemen, om ons te hulp te komen; God zal u blijdschap met uw kinderen geven; ik bid voor hen met name, ik wens u en uw man en kinderen een zegen van de Heere. Genade, genade en barmhartigheid zij u vermenigvuldigd.

De uwe in de Heere Jezus voor eeuwig,

Samuël Rutherford

Anwoth, 7 maart 1631

246 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde zuster!

Na aanbidding van mijn liefde in Christus, weet, dat ik een tarief van Edinburgh ontvangen heb, die mij zekere nabericht geeft, dat het Engelse dienstboek, de orgels en de psalmen van koning Jacobus aan onze kerk zullen opgelegd worden, en dat de bisschoppen handelen, om een algemene vergadering of synode te hebben. A. H. heeft ook deze tijding bevestigd, zeggende, dat hij sprak met de heer William Alexander, welke tot dat einde zal afkomen met het bescheid en last van zijn vorst. Mij is verzocht in die ontvangen brief, dat ik de beste genegenen hieromtrent kennis zou geven van die storm. Daarom bid ik, en belast ik u in des Heeren Naam, bid, doch geeft aan niemand mede kennis hiervan, voordat ik u zie. Mijn hart is verbroken, door hier aan te gedenken. En het was mijn vrees, en 't komt overeen met mijn laatste brief op één na, die ik aan u schreef; zeer geliefde, wees niet neerslachtig; maar laat ons als de duiven van onze Heere, ons begeven op onze vleugelen, want andere wapenen hebben wij niet, en vliegen naar de hopen van de steenrots.

Het is waar, 't geen A. R. zegt, dat de waardigste mannen in Engeland, omtrent het getal van zestien of zeventien Evangelische predikers, zijn gebannen, en gelast te zwijgen; zo is de vervolging reeds begonnen. Hoewel ik dit niet aan u schrijf met droge ogen, zo vertrouw ik nochtans in de kracht des Heeren, dat Christus en Zijn zijde overwinnen zal; en weest vrij verzekerd, de kerk zou geen kerk zijn, indien het zo niet was; gelijk onze waarde Man, in Zijn kerk te vrijen, menige zwarte slag ontving, zo krijgt ook Zijn bruid, in Hem te vrijen, menige slag, en in dat vrijen vallen er slagen aan beide zijden; 't zij zoo; de duivel zal niet maken, dat het huwelijk zal achterblijven; ook kan hij het verdrag niet scheuren; het einde zal genade zijn. Doch niettegenstaande dit alles, hebben wij geen vrijheid of last van God, om alle wettige middelen na te laten. Ik heb u geschreven, wat raad en doel de mensen tegen de kerk hebben; maar gelijk Micha zegt, zij weten de raad des Heeren niet. De groten van de wereld mogen de vurige oven voor Sion gereed maken: maar meent u dat ze het vuur kunnen doen branden? Neen, ik vertrouw, dat Hij die het vuur gemaakt heeft, niet Amen zal zeggen op hun besluiten. Ik vertrouw in mijn Heere, dat God hun schrift niet onderschreven heeft; en hun besluiten zijn nog het zegel van onze grote Koning niet voorbijgegaan. Derhalve indien u het goed vindt, begeef u eerst naar de Heere, en dan naar A. R. aangaande de zaak, die u kent. Ik ben zeer onvriendelijk behandeld door de Classis, alsof ik een vreemdeling was geweest, en niet een lid van die vergadering, om met haar in 't gericht te zitten. Ik werd door haar order aangewezen als een getuigen tegen B. A., maar zij hebben met die zaak geen voordeel gedaan.

De andere bijzonderheden zult u horen, als wij samenkomen, indien God wil. De zaak tussen u en I. E. gedenk ik bij God. Ik bid u in de Heere, onderwerp u aan Zijn wil: want hoe hoger hun hoogmoed klimt, hoe nader zij nabij hun val zijn. De Heere zal die man meer en meer ontdekken. Laat uw man in alle zaken van 't gericht Christus' zijde nemen, tot bescherming van de armen, en nooddriftigen, en onderdrukten, tot handhaving van recht en billijkheid in de stad. En wees zonder vrees. Hij zal uw zijde kiezen, en dan bent u sterk genoeg. Neemt, al ontvangt u smadelijke bejegeningen om uws Heeren wil; laat het zo gaan. Wanneer Hij Zijn heilige hand in de hemel op uw aangezicht zal leggen, en uw aangezicht afdrogen, en uw tranen van uw ogen afwissen, oordeel nu, of u dan geen reden zult hebben om blij te zijn. Indien u aangaande de andere punten met mij wilde bespreken, zo stel mij een van de drie eerste dagen van de

volgende week bij Carletoun, als Carletoun thuis is, en maak mij uw begeerten bekend. Gedenk mij bij de Heere, en doe mijn hartelijkste groet aan uw man; van Sionswege laat geen stilzwijgen bij u zijn. De genade van onze Heeren Jezus zij met u, en met uw man, en kinderen.

De uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
Anwoth, 2 juni 1631

247 Aan Maria Mac-Knaught

Lieve Juffrouw!

Ik heb heden geen tijd, om aan u te schrijven, maar God, Die mijn tegenwoordige staat, en de noodwendigheden van mijn beroep kent, zal, hoop ik, mijn moeder haar leven voor een tijd sparen, waarover ik reden heb, om mijn Heere te danken. Ik bid u, wees niet neerslachtig, wegens 't geen ik u tevoren geschreven heb, aangaande het inbrengen van een predikant in uw stad. Geloof, en u zult de zaligheid Gods zien. Ik schrijf dit, omdat wanneer u lijdt, mijn hart met u lijdt. Ik geloof dat uw ziel vreugde zal hebben in uw arbeid en heilige begeerten omtrent dat werk. Genade zij over u, en uw man en kinderen.

De uwe in Christus voor eeuwig,
Samuël Rutherford
Anwoth

248 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde Juffrouw!

Na mijn hartelijkste groet aan u in Christus, weet, dat Mr. Abraham mij gezegd heeft, dat de bisschoppen binnenkort te Edinburgh zullen samenkomen; de oorzaken zijn aan hen zelf bekend. Onze plicht is, onze handen op te heffen voor Sion; hoewel ook verhaald wordt, dat ze droevig van het hof kwamen. Het is onze Heere Zijn wijsheid, dat Zijn Kerk altijd aan een draad zou hangen, en nochtans breek de draad niet, als zijnde aan Hem gehangen, Die de vaste Nagel is in Davids huis, Jes. 22:23, aan Wie al de vaten, groot en klein, hangen, en God zij gedankt, de nagel buigt niet, zij kan niet gebroken worden. Jezus, die bloem van Jesse, zonder handen geplant, krijgt menige gure wind, en evenwel verdort Hij niet, omdat Hij is Zijns Vaders edele Roos, Die een zoete reuk geeft in de hemel en op aarde, en Die groeien moet, en met Hem in dezelfde hof groeien de heiligen, Gods schone en lieflijke leliën, onder de wind en regen, en van de zon geblakerd, en nochtans blijft er leven in de wortel. Houd u binnen Zijn hof, en u zult met haar groeien, totdat de grote Landman, onze lieve Opperhovenier komt, en u van het lagere deel van Zijn wijngaard verplant tot het hogere, tot in het hart van Zijn hof, boven al de ongemakken van regen zon, of wind. Wacht ook op de tijden van 't waaien van de zuiden- en noordenwind van Zijn genadige Geest, opdat u een zoete geur mag geven in uw Liefste Zijn neusgaten, en verzoek uw Liefste, dat Hij tot Zijn hof komt, en eet van Zijn edele vruchten; Hoogl. 4:16, en Hij zal komen. Meer dan dit zult u niet krijgen, totdat u zult opkomen boven tot de bron, alwaar u uw hand zult uitsteken en plukken de appelen van de boom des levens, en eten onder de schaduw van die boom; die appelen zijn zoeter gegeten nevens de boom, dan zij hier beneden zijn in dit lemen gevangenhuis. Ik heb geen andere vreugde, dan in de gedachten aan die tijden.

Twijfel niet aan hetgeen uw Heere doen moet, ook zal de bruid in goede staat zijn. Dit woord zal bestaan, Hosea 14:6, Ik zal Israël zijn als de dauw; hij zal bloeien als de lelie, en hij zal zijn wortelen uitslaan als de Libanon, vers 7: zijne scheuten zullen zich uitspreiden, en zijn heerlijkheid zal zijn als des olijfbooms, en hij zal een reuk hebben als de Libanon. Christus zal Zijn banieren oprichten onder de Heidenen (Jes. 11:12) en Hij zal de verdrevenen Israëls verzamelen. Bij Ezechiël staat: *Toen zeide de Heere tot mij: Mensenkind! deze dode beenderen zijn het ganse huis Israëls; ziet, zij zeggen: Onze beenderen zijn verdord, en onze verwachting is verloren, wij zijn afgesneden. Daarom, profeteer en zeg tot hen, zo zegt de Heere Heere, ziet Ik zal uw graven openen, en zal u uit uw graven doen opkomen, o mijn volk! en Ik zal u brengen in het land Israëls,* Ezech. 37:11, 12.

Deze beloften zijn geen wind, maar zijn de borsten van onze liefste Christus, die wij moeten zuigen, trekkende troost daaruit: wij hebben reden, om medelijden te hebben met die arme mensen, die tegen Christus en tegen 't bouwen van Zijn huls opstaan, slechte mensen; zij hebben maar een arme sobere hemel, niets dan voedsel en kleding, en een dag of twee drie te lachen in de wereld, en dan gaan zij in een ogenblik naar het graf, en zij zullen niet machtig zijn, om Christus' gebouw te hinderen. Hij, Die Meester van 't werk is, zal de stenen op de muur leggen, tegen hun wil en dank.

En wat betreft dat tegenwoordige geraas, dat de kinderen van deze wereld maken, aangaande het inbrengen van een herder in uw stad, geloof, en vertrouwen op uw God, gelijk u ons allen steeds beschaamt in geloven; ga voort in de kracht des Heeren, en ik zeg het u uit de Naam mijns Heeren, voor Wie ik sta, houd uw ogen op niemand dan op de Heere van de heirscharen, en of de Heere zal u laten zien, wat u verlangt te zien, of Hij zal uw blijdschap op een andere wijze vervullen. Gij en de uwen, en de kinderen Gods, waar u bezorgd voor bent in die stad. zullen zo veel van 't Avondmaal van de Zoon Gods voorgesneden en voorgesteld krijgen op hun tafelborden, hij mag dan zijn wie het ook voorsnijdt, als hen zal voeden tot het eeuwige leven; en wees niet neerslachtig wegens al wat geschied is, uw loon is bij God opgelegd; ik hoop u te zien lachen, en opspringen van blijdschap; zal de tempel gebouwd worden zonder geraas? Neen. Gods stenen van Zijn huis in Duitsland worden met bloed gelegd: en de Zoon Gods begint zo vlug niet de stenen te kappen en te houwen met zijn hamer, of 't zwaard wordt getrokken. Indien het 't werk was van mensen, de wereld zou haar schouders bij de uwe stellen; maar in 't werk van Christus moeten zich twee of drie tegen een gehele classis, al is het zijn eigen vierschaar, en tegen een stad stellen. Dit is een bewijs, dat het Christus' werk is, en daarom zal het voorspoedig zijn, laat hen vrij ijzeren ketenen kruisgewijs tegen de deur spannen; staat u stil, en geloof, en wacht, totdat de Leeuw uit de stam van Juda komt, en Hij Die van de hemel komt bekleed met de regenboog, en het boekje in Zijn hand heeft, wanneer Hij haar ketenen grijpt, zal Hij de deur plat op de vloer leggen, en inkomende zal Hij op de preekstoel gaan, en nemen de man, die Hij tot Zijn werk verkozen heeft, met Zich. Laat mij dan van u horen, hetzij u in droefheid bent, of in blijdschap onder hoop, opdat ik deelgenoot mag zijn van uw droefheid, en het met u draag, en een deel mag hebben aan uw blijdschap, die ook voor mij is als mijn eigen blijdschap.

Wat aangaat uw vrees, omtrent de gezondheid en 't leven van uw lieve kinderen, leg ze op Christus' schouders; laat Hem alles dragen; laat uw greep van die allen wat los, en als uw lieve Heere trekt, zo laat de kinderen gaan met geloof en blijdschap. Het is een beproefd geloof, wanneer u de Heere kust, Die iets van u neemt. Laat hen maar zorgvuldig zijn, gedurende de korte tijd die zij hier zijn, dat ze lopen, en naar de prijs grijpen; Christus staat op het einde van hun weg, voor hun ogen de kroon uitreikende

van eindeloze heerlijkheid, en roepende, loopt ras, en komt, en ontvangt. Zalig zijn ze, indien hun adem hen dient, om te lopen, en niet moe te worden, voordat hun Heere de kroon met Zijn Eigen lieve hand op hun hoofd stelt; niet vele maar goede dagen maken het leven heerlijk en gelukzalig; en onze lieve Heere is ons genadig, Die de weg tot de heerlijkheid verkort, en korter gemaakt heeft dan hij was; zodat de kinderen nu in vijftien jaren de kroon kunnen krijgen, waar Noach vijfhonderd jaren om streed, en ook is de hemel nu enigerwijze beter, dan zij voor Noach was; want de mens Christus is nu daar, die in Noachs dagen nog niet in het vlees gekomen was.

Zeg dit tegen uw kinderen die mijn ziel van Christuswege zegent, en bid hen door de barmhartigheden Gods, en de innerlijke bewegingen van Jezus Christus, dat ze met Jezus in 't verbond komen om de Zijne te zijn, en dat ze de band van vriendschap tussen hun ziel en hun Christus vast te maken, opdat ze een goede Bekende in de hemel, en een Vriend aan Gods rechterhand mogen hebben; zo'n Vriend aan 't hof is veel waard. Nu neem ik mijn afscheid van u, mijn Christus biddende, dat Hij uw blijdschap vervult, en ik wens, dat u meer genade en zegeningen van onze zoete Heere Jezus mag krijgen, over de ziel van u en uw man, en kinderen, dan ik ooit letters van het abc geschreven heb. Genade, genade zij met u.

De uwe in mijn zoete Meester Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 9 maart 1632

249 Aan Maria Mac-Knaught

Zeer geliefde Juffrouw!

Ik doe mijn liefdegroet aan u in Christus. U bent niet onwetende, wat uw Heere in Zijn liefdebezoeking is bezig geweest te doen met uw ziel, namelijk, Hij heeft u een klein gezicht doen hebben van die donkeren trans, die u door moet gaan eer u tot de heerlijkheid komt. Uw leven is nabij 't graf geweest, en u was nabij de dood, doch u vond de deur vast gesloten, omdat uw lieve Christus het nog de tijd niet oordeelde, om u deze poorten te openen, voordat u nog wat langer in dit veld gestreden hebt; en daarom wil Hij dat u uw wapentuig weer zult aandoen, en geen treves met de duivel of met deze tegenwoordige wereld aannemen; u bent geheel weinig verschuldigd aan een van beiden; maar ik verblijd mij in deze, wanneer een van de twee komt, om uw ziel in huwelijk aan te zoeken, u een antwoord gereed hebt, om hen te zeggen: u komt te laat; ik heb al menig jaar tevoren mijn ziel aan een ander verloofd, namelijk aan mijn liefste Heere Jezus, Wie ik getrouw moet zijn. En zo bent u dan nu weer tot ons terug gekomen, om ons te helpen bidden voor Christus' schone bruid, die Hem een lieve wederhelft is. Weest niet neerslachtig, omdat u hoort, dat de wereld beide in Ierland en in dit land bast tegen Christus' vreemdelingen: zij doen zo, omdat hun Heere hen uit deze wereld uitverkoren heeft; en dit is een van Christus' smaadheden, van de mensen gehaat, en kwalijk bejegend te worden; de eenvoudige vreemdeling, zijnde in een vreemd land, moet zich vergenoegen met een rokige herberg, en slecht onthaal, en een hard bed, en een bassende en kwaadsprekende waard; het zal niet lang aanlopen, of het zal dag wezen, en zo zal hij zich op morgen op reis begeven, en die allen verlaten. Waarlijk onze schone morgenstond is aanstaande, de morgenster staat haast op te gaan, en wij zijn niet vele mijlen van huis, wat is er aan gelegen, dat wij niet wel onthaald worden in de rokige herberg van dit ellendig leven; wij moeten hier niet stil zijn, en wij zullen Hem zeer welkom zijn, waar wij naar toe gaan; en ik hoop, wanneer ik u zal zien met witte klederen bekleed, gewassen in het bloed des Lams, en u zal zien staan aan de

zijde van uw liefste Heere, en Verlosser, met een kroon op uw hoofd, ons Lam, en beminnelijke Heere volgende, waar Hij ook gaat, dat u dan al deze dagen niets zult achten, en dat u zich zult verblijden, zonder dat iemand uw blijdschap van u zal nemen. En het is zeker, dat er in uw Heere Zijn zandglas niet veel zand over is om uit te lopen; die dag is nabij, en tot die tijd toe geeft uw Heere u in dit leven enige kleine vrolijke maaltijden; 't is waar, u ziet Hem nu niet, gelijk u Hem toen zag, uw Liefste staat nu achter de muur, ziende door de traliën, Hoogl. 2:9, en u ziet maar een weinig van Zijn aangezicht; maar alsdan zult u Zijn gehele aangezicht zien; en de gehele Zaligmaker, de lang, hoge, en brede Heere Jezus, de beminnelijkste Persoon onder de mensenkinderen. O vreugde aller vreugden! Dat onze zielen weten, dat er zo'n groot Avondmaal voor ons gereed gemaakt wordt, zelfs al worden wij hier maar half verzadigd van Christus, en eten menigmaal ons middagmaal ver na de middag, nochtans zal het Avondmaal des Lams intijds komen, en 't zal ons voorgezet worden, eer wij uitgehongerd zijn, en onze eetlust verloren hebben. Gij hebt reden, om uw hoofd op te houden, in de gedachtenis en hoop van die schone lange zomerse dag; want in deze avond van uw leven, waarin u in 't lichaam bent, en afwezig van de Heere, heeft Christus' schoon maanlicht in Zijn Woord, en sacramenten, en gebeden, en zoet gevoelen, en heilige samenspraak, op u geschenen, om u de weg naar de stad te tonen. Ik beken, onze maaltijd is hier maar sober; wij krijgen maar proefjes van onze Heere Zijn vertroosting: maar de reden daarvan is niet, omdat onze uitdeler Jezus vrekig en nauwhartig is: maar omdat onze magen zwak, en wij eng van hart zijn: maar 't grote feest komt aan, wanneer onze harten zullen worden uitgebreid, en hun kamers schoon en wijd gemaakt, om de grote Heere Jezus in te nemen: kom dan in, Heere Jezus, tot hongerige zielen, die naar U gapen. Neem op deze reis de Bruidegom, zoals u Hem hebben kunt, en weest gretig naar Zijn minste kruimeltjes.

Maar lieve juffrouw, koop geen van Christus' geestelijke lekkernijen met zonde, of met uw zwak lichaam te kort te doen; gedenk, dat u in het lichaam bent, en dat het is 't nachtverblijf, en dat u, zonder de Heere te vertoornen, de oude muren van dat huis niet mag laten neervallen, door gebrek aan noodzakelijk voedsel: uw lichaam is het woonhuis van de Geest; en daarom geef behoorlijk acht op dit lemen huis, uit liefde die u de zoete Inwoner toedraagt. Wanneer Hij de muren losmaakt, zeer wel, welkom Heere Jezus! Maar 't is een vreselijke zonde in ons, een steen of het minste stuk hout daarin los te maken, door ons lichaam te beledigen met vasten: want het huis is ons eigen niet. De Bruidegom is met u nog zo ver, dat u met Hem maaltijd mag houden, en in Hem vrolijk zijn. Ik denk aan uw overheidspersonen; maar Hij die met linnen bekleed is, en de schrijvers inktkoker aan Zijn lendenen heeft, heeft hun namen al in de hemel opgeschreven; bid, en weest tevreden met Zijn wil; God heeft een raadhuys in de hemel, en het einde daarvan zal wezen barmhartigheid over u. Om uw stad te voorzien van een Godzalig leraar, zo houd uw oog op de Heere des oogstes. Ik durf u beloven, God zal uw ziel in dit leven vervullen met de vettigheid van Zijn huis, wegens dat u zo'n zorg hebt, om Christus' kinderen wel gevoed te zien, en uw nazaten zullen het weten, voor welke ik bid om genade, en dat ze een naam mogen krijgen onder de levenden te Jeruzalem; en indien Hij hun deel stelt met Zijn kinderen, zo hebben zij schone inkomsten; en ik hoop het zal zo zijn. De Heere Jezus zij met uw Geest.

De uwe voor eeuwig in Christus,

Samuël Rutherford

Anwoth, 19 september 1632

250 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde zuster in Christus!

Ik laat u weten, dat ik een brief van Edinburgh ontvangen heb, waarin men schrijft, dat men veronderstelt, dat er een algemene synode zal zijn, of immers een samenkomst van de bisschoppen, en dat er in die synode enige commissarissen door de bisschoppen zullen verkoren worden; welke tijdingen mijn gemoed zo bezet gehouden hebben, dat ik niet zo bekwaam ben geweest, om te studeren, als ik tevoren ben geweest, en daarom heb ik nooit zo'n vrees voor het werk van de bediening van het Avondmaal gehad. Doch omdat het mij geschreven is als een geheimenis, zo durf ik het niemand openbaren dan aan u, die ik ken; en daarom bid ik u, dat u niet om enige troost voor mij, die een enig man ben, maar tot eer en heerlijkheid van Jezus Christus, de Heere van de koninklijke maaltijd, ernstiger bij God mocht zijn, en zeg anderen van uw bekende vromen in 't gemeen, wat vrees ik voor mijzelf heb. Ik kan mij vergenoegen met schande in dat werk, indien mijn Heere en Meester geëerd wordt; verzoek dan onze Heere, dat Hij inzonderheid zorg draagt voor Zijn Eigen eer, en dat Hij brood geve aan Zijn hongerige kinderen, al ga ik hongerig weg van de maaltijd. Verzoek Mr. Robbert mijnentwege, dat indien hij niet komt, hij ons gedenkt bij onze Heere. Ik heb noch tijd, noch een vrij geschikt gemoed, om u aangaande uw geval te schrijven; laat mij weten, of al uw kinderen en uw man wel gezond zijn; aangezien zij niet de uwe zijn, maar van uw lieve Heere, zo acht ze maar geleend, en legt ze weer aan Gods voeten; uw Christus is u beter, dan zij allen. Gij zult mij mijn ongewoon kort schrijven ten goede houden, en gedenk mij, en dat eerwaardig feest bij onze Heere Jezus; Hij was tevoren met ons; en ik hoop, Hij zal niet veranderen omtrent ons: maar ik vrees, dat ik omtrent Hem veranderd ben, doch Heere, laat de oude vriendelijkheid staande blijven! Jezus Christus zij met uw geest.

De uwe in Zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth

251 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde en waarde zuster!

Ik doe mijn hartelijkste groet aan u in Christus. Ik heb u in zo grote bedroefdheid van de geest gelaten, als waarin ik ooit was, sinds ik in dit land kwam; maar ik weet, u twijfelt niet, of, gelijk de waarheid in Christus is, mijn ziel aan uw ziel is, en aan de zielen van al de uwen verbonden, en kon ik, zo zou ik u het breedste deel van mijn hart zenden, besloten in deze brief, maar ik heb, door mijn Heere vurig aan te roepen, enige overwinning gekregen over mijn hart, dat menigmaal uitloopt, niet wetende waar, en over mijn bedriegende hoop, die ik nu beter ken dan te voren; en ik vertrouw op mijn Heere, dat ik mij ver af houden zal van de verlokkingen van een verleidend hart waardoor ik dagelijks bedrogen word; en ik zal mij wachten door de genade Gods, Die mij naar Zijn eeuwig voornemen geroepen heeft, van weer zover te komen binnen het bereik van mijn dwaas gemoed, dat aangrijpt iedere dwaasheid, die in zijn weg komt, gelijk het klimop zich rondom de boom draait. Ik aanbid en kus de voorzienigheid van mijn Heere, die wel weet, wat mij en u en uw kinderen nuttig is; en ik denk van u, gelijk van mijzelf, dat de Heere, die al de raderen en keringen van zulke veranderingen, draait naar Zijn diepe wijsheid, ook daarover ten beste van u en de uwen zal beschikken. Ik zeg het in de tegenwoordigheid van mijn Heere, al wilde ik, zo kan ik niet kwalijk van u

denken in die zaak; genade, genade zij voor eeuwig over uw zaad; en 't zal uw deel zijn, in spijt van alle machten van de duisternis; slaat hier geen twijfel meer aan. Maar de Heere zag dat er een nagel in mijn hart los was, en nu heeft Hij ze vastgemaakt, eer hebbe Zijn Majesteit.

Ik hoor, dat uw zoon in de school besteed is; indien ik de dag geweten had, ik zou van onze Heere gebeden hebben, dat Hij met zijn eigen hand hem 't boek in handen gegeven had; ik vertrouw in mijn Heere, dat het ook zo is; en ik krijg hoop, dat ik hem als een ster zal zien, om in de een of de andere plaats van onze Heere Zijn huis licht te geven; en ik neem voor door Gods genade, naar mijn bekwaamheid, indien de Heere u voor mij in de rust haalt wanneer u al in uw heerlijk huis zult zijn, 't uiterste van mijn vermogen aan te leggen, om hem alleszins in genade en geleerdheid te helpen, ook zijn broeder en al uw kinderen; en ik hoop, u zoudt dat van mij verwachten. Verder laat ik u weten, dat Mr. W. D. thuis gekomen is, die zegt, dat het een wonder is, dat uw man in dit proces voor de Raad het zonder schande en schade ontkomen is. Laat het niet vergeten worden, hij was naar ons beseffen, en tot onze droefheid, neerslachtig en verootmoedigd in het werk des Heeren, in die zaak tussen hem en de koning zijn afgevaardigden; nu heeft de Heere hem geëerd en vermaard gemaakt, tot tweemaal toe voor de edelen van dit koninkrijk, en dat wegens deugd, eerlijkheid en oprechtheid; uw Heere leeft: wij zullen tot deze troon van de genade wederom gaan; zijn arm is niet verkort. De koning wordt zeker verwacht. Het kwade wordt gevreesd; wij hebben reden wegens onze zonden, te vrezen, dat de Bruidegom van ons zal genomen worden. Wij hebben Zijn schone klederen door onze zonden gescheurd, en wij hebben onze Liefste opgewekt en wakker gemaakt; bid Hem, dat Hij blijft, of anders, dat Hij ons met Zich neemt; het zou goed zijn, dat wij aan van onze Heere Zijn deur konden kloppen, dat het klonk en daverde. Wij moeten niet moe worden, van meer dan twee- of driemaal te kloppen; Hij kent de klop van Zijn vrienden. Ik ben nog steeds dezelfde die ik ooit was omtrent uw lieve kinderen, wensende hun zielen gelukzaligheid, en biddende dat genade, genade, genade, barmhartigheid en vrede van God, ja God onze Vader, en van onze Heere Jezus, hun deel zij, en dat hun harten, terwijl zij groen en jong zijn, aan Jezus de Hoeksteen vast mogen geraken, en dat ze mogen inkomen in het huis van onze Heere en Zaligmaker, en dan zullen zij geen vrijheid krijgen om te verhuizen. Bid voor mij, en bijzonder om nederigheid en dankbaarheid; altijd ben ik u, en uw man, en uw kinderen indachtig bij God. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe voor altijd in mijn en uw lieve Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth

252 Aan Maria Mac Knaught

Welgeliefde en waarde zuster!

Ik doe u mijn hartelijke groet in Christus. God heeft mij thuis gebracht van een plaats, waar ik met grote bedroefdheid ben geoefend geweest: en thuis heb ik nieuwe stof van droefheid gevonden; nochtans durf ik niet anders, dan God in alles danken. In het werk dat mij te Edinburgh voorkwam, heb ik niet gezondigd, noch mijn partij verongelijkt, naar zijn eigen belijdenis, en naar de belijdenis van zijn vrienden. Ik heb mijn goederen gegeven om vrede te hebben, en om mijn Heere Zijn waarheid te bewaren van smaad, die mij liever is dan al wat ik heb. Mijn moeder is zwak; en ik geloof, dat ze mij alleen zal laten, maar ik ben niet alleen, omdat Christus' Vader met mij is.

Belangende uw zaak, die uw stad aangaat, daarin zie ik grote blijken, dat ze recht is, maar de Satan en zijn instrumenten zijn er tegen, en weinigen zetten hun schouders bij Christus' schouders, om Hem te helpen. Maar Hij zal alles alleen doen, en ik durf niet anders doen dan u op te wekken om te geloven, en u te verzekeren, dat de hongerigen in uw stad zullen gevoed worden, en de rest die geen honger hebben, zullen de kruimpjes van Gods brood hun genoeg zijn. Geloof dan, 't zal wel zijn; ik mag mijn moeder niet verlaten, om met u te komen spreken van alle bijzonderheden; ik heb onze lieve vrienden zulke besturingen gegeven, als ik best kon, maar de uitkomst is in handen van onze God; Gods Sion buitenslands bloeit, en Zijn arm is bij ons niet verkort, konden wij maar geloven; te Edinburgh is schaarsheid en honger naar het Woord Gods. Uw zuster J. werd sterk in onze zaak, maar zij heeft nog geen antwoord gekregen van I. P. en Mr. A. C. zal werken zoveel hij kan. Mevrouw zegt, dat ze weinig doen kan en dat het haar en haar man niet voegt, in zo'n zaak te spreken; ik zeide haar mijn gevoelens rechtuit; ik verlang uw staat te verstaan; doe mijn hartelijke groet aan uw lieve man. Genade zij het deel van uw kinderen. Ik weet, dat u de verse wond van onze zusterkerk in Ierland op uw hart draagt; verzoek van onze Heere, dat Hij er een pleister op legt; Hij heeft goed verstand zoiets te doen; en zet anderen aan 't werk. Genade, genade zij over uw ziel en lichaam, en over al de uwen.

De uwe in Christus,
SAMUËL RUTHERFORD
Anwoth

253 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde en waarde zuster!

Ik weet, dat uw hart neerslachtig is, wegens de verwoesting die waarschijnlijk over deze Kerk zal komen, en de waarschijnlijkheid, dat er een huurling in Christus' kudde zal ingedrongen worden in uw stad; maar zendt een bedroefd hart op naar Christus, en 't zal welkom zijn. Degenen die met het beest en met de draak zijn, moeten strijd voeren tegen het Lam: *maar het Lam zal hen overwinnen: want Hij is Heere der heren, en Koning der koningen, en die met Hem zijn, zijn de geroepenen, en uitverkorenen, en gelovigen*, Openb. 17:14. Onze tien dagen zullen een einde hebben; al de vorige dingen zullen vergeten zijn, als wij boven voor de troon zullen zijn. Christus is altijd zo in de wereld geweest; altijd heeft Hij 't werk van een Beschermer in handen gehad, en is altijd in 't veld geweest, strijdende de strijd van de Kerk. De vijanden van Gods Zoon zullen met hun eigen vlees gevoed worden, en zij zullen hun eigen bloed drinken; en daarom zal hun deel in deze eindelijk hard genoeg bevonden worden; zodat wij voorwaarts mogen zien, en ons over hen ontfermen, Christus' klederen zullen in bloed gewenteld worden, totdat het getal van de uitverkorenen vervuld is. Hij komt van Edom, van het slachten van Zijn vijanden, Jes. 63:1, bekleed met besprenkelde klederen, versierd in Zijn gewaad, voorttrekkende in Zijn grote kracht. Wie is deze, zegt hij Die in die heerlijke gedaante komt? Onze grote Hij, die Hij, die machtig is te verlossen, Wiens heerlijkheid schijnt terwijl Hij het bloed van Zijn tegenpartijders op Zijn klederen sprengt, en heel Zijn gewaad bezoedelt. De heerlijkheid van Zijn rechtvaardige wraak blijkt in die bezoedelingen. Maar aangezien onze wereld hier niet is, zo moeten wij arme kinderen, ver van huis zijnde, door vele wateren stilletjes heengaan, wenende terwijl wij gaan, en tegelijk gelovende, opdat wij des Heeren getrouwheid niet verongelijken, omdat Hij gezegd heeft, Jes. 51:12: *Ik, Ik ben het, die u troost; wie zijt gij, dat gij vreest voor de mens, die sterven zal? En voor eens mensen kind, dat hooi*

worden zal? 43:2: *Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen, wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken.*

Er vergadert een wolk, en er komt een storm, dit land zal ondersteboven geworpen worden; en indien de Heere ooit door mij sprak, denk er aan, Christus' bruid zal blij zijn, als zij een hol heeft, om er haar hoofd in te verbergen, en de draak mag zover overmogen, dat hij de vrouw met haar manlijke Zoon over zee drijft; maar er zal daarna een opzameling zijn, twee of drie bezijden, in de top van de olijf boom, waarvan God zal zeggen: verderf ze niet; want er is een zegen in. Daarna zal er een schone zonneshijn zijn op Christus' oude bruid, met een heldere lucht, en zij zal zingen, als in de dagen van haar jeugd. De antichrist en de grote rode draak zal Christus' takken afkappen, en hij zal zijn wijnstok maken tot een lage stomp, onder de voet van degenen, die het merk van het beest dragen; maar de Plant van Naam, de Man, Wiens Naam is Spruit, zal weer uitspruiten, en bloeien als de roos, en er zullen op die boom des levens weer schone witte bloesems met zeer lieflijke vruchten zijn.

O dat Hij een schoon jaargetijde heeft! Genade, genade zij over die gezegende en schone Boom! onder Welks schaduw wij zullen zitten, en Zijn vrucht zal voor onze smaak zoet zijn. Maar Christus Zal zijn handvol uitverkorenen vrijen in het vuur, en de Zijnen verkiesen in de oven van verdrukking; maar 't zij zo, Hij kan, Hij zal Zijn kinderen niet doden, de liefde zal Hem geen voleinding doen maken. Het verbond zal Hem Zijn hand doen uitsteken; vreest dan niet, zegt de Eerste en de Laatste, Die dood geweest is, en leeft. Wij zien niet dat Christus Zijn zwaard tegen zijn vijanden scherpt, en veegt; en daarom zeggen onze ongelovige harten, gelijk Sion deed: de Heere heeft mij verlaten; maar God bestraft hen en zegt: wel, wel, Sion, is dat goed gezegd? Denkt er nog eens aan, u doet Mij ongelijk, Jes. 49:15; kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontfermt over de vrucht haars buiks? Ja, zij mocht, doch Ik zal u niet vergeten; vers 16: Ziet ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd. U breekt uw hart, en wordt zwaarmoedig, en u vergeet dat Christus uw naam in grote letteren op Zijn handpalmen gegraveerd heeft.

In de naam van de Zoon Gods, geloof, het begraven Schotland, ja dood, en begraven, met haar lieve Bruidegom, zal ten derde dage weer opstaan; en er zal een nieuwe groei zijn, nadat het oude hout is neergehouwen. Ik beveel u en uw lasten, en uw bezwaard hart aan de ondersteuning van Zijn genade, en aan de goedwilligheid Desgenen, Die in de braambos woonde, aan Hem, Die afgezonderd was van Zijn broederen. Verneem stillletjes, en als van ver uit uw man, of hij zal bewogen worden, om te denken van naar Amerika te gaan.

O te mogen zien een gezicht, het vrolijkste naast Christus' komst in de wolken! Onze oudere broeders en Christus elkaar omhelzende, en elkaar kussende! Lang zijn zij vaneen gescheiden geweest; zij zullen vriendelijk jegens elkaar wezen, als zij samenkomen. O dag! O lang verlangde en beminnelijke dag, breek aan! O zoete Jezus, laat mij dat gezicht zien, dat zal wezen als het leven uit de doden, U met Uw oude volk in onderlinge omhelzingen!

Begeer van uw dochter, dat ze met Christus de overeenkomst sluit op voorwaarde, van voor Hem te lijden: want het kruis is een oude belasting, en een weinig gronderf, die aan Christus' huis ligt. Onze Beminde, de Voornaamste van ons geslacht, had altijd die bezwaring aan Zijn erfenis liggende: maar zeg haar, de dag is aan het aanbreken nabij, de lucht begint te scheiden, onze Liefste zal bij ons zijn, eer wij het weten; de antichrist, en dood en hel, en Christus' en onze vijanden zullen gebonden, en in de grondeloze put geworpen worden. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 22 april 1635

254 Aan Maria Mac-Knaught

Liefhebbende en lieve zuster!

Om Sions wil zwijg niet, noch wees moedeloos, wegens dat deze vervolging voortgaat, Jehovah is in de brandende braambos; de watervloeden mogen zwellen en brullen, maar onze ark zal boven de wateren zwemmen, zij kan niet zinken, omdat er een Zaligmaker in is. Omdat onze Liefste door Zijn bruid niet ingelaten werd, als Hij aan de deur stond met Zijn natte en bevroren haarlokken; daarom wil Hij, dat wij Hem een tijdlang zullen zoeken; en terwijl wij zoekende zijn, hebben de wachters, die rondom de muur gaan, de arme vrouw geslagen, en haar sluier van haar genomen; maar 't zal maar een korte tijd zijn, en onze Heere zal wederkomen. Schotlands lucht zal weer ophelderen; haar ogenblik moet overgaan; ik durf in geloof zeggen, en schrijven, ik ben nu niet dromende, Christus is maar zoekende, 't geen Hij zal hebben en maken, een zuivere glinsterende bruid uit het vuur. God heeft Hem tot dit werk gezonden; doch Hij kan niet komen te missen, hetgeen Hij zoekt. Ondertussen zal Hij op de een of andere wijze een nest vinden of maken voor Zijn treurige duiven. Wat doen wij? Zullen wij ons geloof de nek breken? Wij zijn nog niet gekomen tot de mond van de rode zee; en 't al zou het zo zijn, Hij moet ze om Zijn eershalve opdrogen; 't is onze plicht te sterven, grijpende en vasthoudende Zijn getrouwe belofte. Indien het beest vrijheid krijgt, om door 't land te reizen, en te verzegelen degenen, die van hem zijn, zo zal hij niet een lam met zich krijgen: want die zijn verzekerd en verzegeld, als de dienstknechten Gods. In Gods Naam, laat Christus Zijn dorsvloer nemen met al wat er op is, naar een berg, en alles doorzuiveren: laat Hem Zijn koren ziften, en Zijn huis vege, en Zijn verloren goud zoeken; de Heere zal de bolderende wagens zacht doen gaan, of ze omkeren; want het overblijfsel van de grimmigheid bindt Hij op. Hij kan de riem van de koningen losmaken; hun riem, waarmee zij gegord zijn, is met een enkele trekknoop aan God vast. Wat aangaat een herder voor uw stad, uw geweten kan u getuigen, dat u het uwe gedaan hebt; laat de Heere van de wijngaard nu zorg dragen voor Zijn hof, omdat u zolang bent voortgegaan, totdat Hij gezegd heeft: sta stil. De wil des Heeren geschiede: maar een beproeving dient niet, om God op te geven, en niet meer te geloven. Ik dank mijn God in Christus, ik bevind, dat de kracht van mijn verzoeking is afgenomen, zijn scherpheid verstompt, sinds ik u 't laatst sprak. Ik weet niet, of de verzoeker steeds omloopt, totdat hij vindt, dat de dam weer opkomt, en ik zorgelozer wordt; doch het is mijn last geweest; en ik heb nog meer vertrouwen. dat de Heere zal te hulp komen, en verlossen.

Ik heb voor, zo God wil, het te schikken, dat ons Avondmaal gehouden zal worden de eerste sabbat na Pasen. Onze Heere, de grote Meester van het feest zende ons nog een hartvervrolijkend Avondmaal: want ik zie tegemoet, het zal het laatste zijn. Maar wij verwachten, dat wanneer de schaduwen zullen vlieden, en de dag aankomt, onze Heere tot Zijn hof zal komen, Hij ons weiden zal in grazige weiden, zonder vrees; dan zullen de honden niet losgelaten, en opgehitst worden onder de schapen. Ik verzoek ernstig uw gebeden, om bijstand in ons werk, en zet anderen met u aan, om het te doen. Mijn groet aan uw man, en begeer van uw dochter, dat ze vriendelijk is tegen Christus, en dat ze zoekt nabij Hem te geraken, Hij zal haar verwelkomen in Zijn wijnhuis, en haar brengen in des Konings binnenkameren. O hoe zal 't gezicht van Zijn aangezicht, en de reuk van

Zijn klederen het hart lokken en verrukken! Nu de liefde van de beminnelijke Zoon Gods zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 1635

255 Aan Maria Mac-Knaught

Juffrouw!

Ik doe mijn geliefde groet in Christus. Ik kan u nu niet bezoeken, omdat ik een samenkomst heb vastgesteld met M. D. D. en weet, dat B. de Classis niet zal bijwonen; beveel mijn reis aan God: Mijn ziel zegent u wegens uw laatste brief; weest niet moedeloos, Christus zal geen eilanders missen. De eilanden zullen naar Zijn wet wachten. Wij zijn Zijn erfdeel, en Hij zal geen deel van Zijn erfenis verkopen, wegens de zonden van dit land, en onze verbondsbreking, verachting van het Evangelie, en afwijking van de waarheid. Hij heeft een brandende oven opgesteld op onze berg Sion. Maar ik zeg, en zal er bij blijven; het gras zal nog groen worden op onze berg Sion: er zal de ganse nacht dauw zijn op de leliën, onder welke Christus weidt, totdat de dag aanbreekt, en de schaduwen vlieden; en de mot zal de vijanden van Christus opeten, Jes. 50:9, laat hen een vuur aansteken van hun eigen, en wandelen in het licht daarvan, het zal hen niet laten zien, naar hun bed te gaan, maar zij zullen in smart neerliggen. Verheug u dan, en geloof. Dit in haast. Genade, genade zij met u en de uwen.

De uwe in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth

256 Aan Maria Mac-Knaught

Liefhebbende en lieve zuster!

Ik vrees, dat u bewogen en neerslachtig bent, wegens 't ongelijk dat uw man onlangs ontving In de Raad van uw stad. Maar ik bid u, troost uzelf in de Heere: want een rechtvaardige zaak blijft maar zolang onder water, als de goddelozen hun handen er boven houden; hun arm zal moe worden, en dan zal de rechtvaardige zaak boven zwemmen; en het licht dat voor de rechtvaardigen gezaaid is, zal opkomen, en groeien. Indien u hier geen vreemdelingen was, de honden van de wereld zouden tegen u niet bassen, 2 Kor. 6:8. Gij zult uit Gods Woord zien al de draaien en keringen, die op uw weg naar de hemel zijn: want Hij zal u niet de naaste weg tot het Koninkrijk leiden, maar u moet gaan door eer en oneer, door kwaad en goed gerucht, als bedriegers, nochtans waarachtigen, vers 9, als onbekenden, en nochtans bekend; als stervenden, en ziet wij leven, als getuchtigd, en niet gedood, vers 10, als droevig zijnde, doch altijd blijde. De wereld is een van de vijanden, waar wij tegen te strijden hebben; maar 't is een overwonnen vijand, en gelijk een geslagen en verloren soldaat: want onze Jezus heeft de wereld ontwapend; laat mij u dan toespreken in Zijn woorden; hebt goede moed, zegt de Overste van uw zaligheid, want Ik heb de wereld overwonnen. Gij zult niet vrij zijn van de gesel van de tong, noch van smadingen, ja 't mag wezen, dat men u met vuisten zal slaan, in uw aangezicht spuwen, gelijk het was met uw Zaligmaker; indien u Jezus Christus wilt volgen. Ik bid u in de innerlijke bewegingen van onze Heere Jezus, houd een goed geweten, gelijk ik vertrouw, dat u doet; u leeft niet op de

mensen hun mening: goud kan goud zijn, en hebben de Koning Zijn beeld ingedrukt, wanneer het door mensen vertrapt wordt. Zalig bent u, indien u, wanneer de wereld u vertreedt in uw faam, en goede naam, nochtans de Heere Zijn goud bent, hebbende het beeld van de Koning des hemels op u gedrukt, en zijnde door Zijn Geest verzegeld tot de dag van uw verlossing. Bid om de Geest van de liefde: want 1 Kor. 13:7, de liefde draagt alles, zij gelooft alles, zij hoopt alles, en zij doorstaat alles. En ik bid u en uw man, ja ik belast u voor God en de Heere Jezus, en de uitverkoren engelen, bid voor deze uw tegenpartijders, en lees dit uw man voor uit mijn naam, en doet u beide aan, als uitverkorenen Gods, de innerlijke bewegingen van barmhartigheid; en gedenk, zuster, hoe menig duizend talenten van zonden heeft uw Heere u vergeven; vergeef dan uw mededienstknecht een talent. Volg Gods gebod in deze, en volg in deze niet uw eigen hart, en uw eigen ogen na, gelijk de Geest spreekt, Num. 15:39.

Vraag hier nooit de raad van uw eigen hart; de wereld zal uw hart nu opblazen, en doen zwellen, tenzij de genade Gods het doet vallen. Jezus, ja Jezus, de eeuwige Wijsheid van de Vader, geve u wijsheid. Ik vertrouw, dat God in u zal verheerlijkt worden; en er zal een deur voor u geopend worden, gelijk voor de Heere Zijn gevangenen, die daar hopen, gelijk Zacharia spreekt; het is u goed, dat de goddelozen Gods wan zijn, om u te zuiveren. En ik hoop, zij zullen geen koren of geestelijke genaden, maar alleen uw kaf wegblazen. Ik bid u, dat wanneer u 't proces vervolgt, u zo uw toevlucht neemt tot de wet van de mensen, dat u niet afzwerft van de Wet Gods. Weest niet neerslachtig. Indien u Hem zag, Die daar staat aan de oever, Zijn armen uitstekende om u op 't land te verwelkomen, u zoudt niet alleen willen gaan door een zee van beledigingen, maar zelfs door de hel, om bij Hem te zijn. En ik vertrouw in God, dat u Hem soms ziet. De Heere Jezus zij met uw geest, en met al de uwen.

Uw broeder in de Heere,
Samuël Rutherford
Anwoth

257 Aan Maria Mac-Knaught

Waarde en lieve Juffrouw!

Ik doe u mijn hartelijkste liefdegroet in Christus.

Aangaande dat werk, hetwelk ik weet, dat u zo graag zoudt zien van goede uitwerking; mijn ernstige begeerte is, dat u stilstaat en niet haast, en u zult het heil Gods zien. De grote Heerhovenier, de Vader van onze Heere Jezus Christus, heeft mij hier door een wonderlijke voorzienigheid met Zijn Eigen hand, indien het zou zijn tot stichting, ik durf het zweren, geplant; alwaar ik door Zijn genade in dit deel van de wijngaard groei; ik durf niet anders zeggen, al is 't dat de satan en de wereld, zijnde een van zijn dienaren, die hij uitzendt om zijn boodschappen, anders hebben gelegd, hier zal ik blijven, totdat de grote Heere van de wijngaard het goeddunkt, mij te verplanten. Doch wanneer Hij het bekwaam oordeelt, mij los te maken aan de wortel, en mij te planten waar ik nuttiger kan zijn, om vrucht en schaduw te geven; en wanneer Hij mij uitrukt Die mij plantte, opdat Hij mij verplante, wie zou Zijn hand durven afkeren, en het hinderen? Zo iemand het wil doen, God zal zijn arm van het schouderblad afbreken, en doen hetgeen Hij wil. Wanneer onze Heere gaat naar het westen, dan gaan de duivel en de wereld naar het oosten; en weet u niet, dat er altijd zo'n wijze van doen is geweest tussen God en de wereld? God trekt, en zij houden vast, God zegt ja en de wereld zegt neen; maar zij vallen op hun rug, en missen hun oogmerk, en onze God houdt Zijn greep. Om welke reden zegt het Woord, dat onze Christus, de Heere van dit huis, welke

is Zijn lieve kerk, voeten heeft gelijk blinkend koper, gloeiende als in een oven? Openb. 1:15. Om geen andere reden, dan omdat, waar onze Heere Zijn koperen voeten neerzet, Hij daar voort wil; en alwaar Hij naar toeziet, daar wil Hij Zijn gezicht volgen, en Zijn voeten verbranden alles onder Hem, gelijk als vuur de doornen en stoppelen verbrandt. Ik oordeel, dat Hij nu aan de wereld een proef gegeven heeft van Zijn uitnemend grote kracht, wanneer Hij zulke grote dingen doet, waarin Sions aanbelang is; door de Zweedse koning, als door een Gideon; zozeer als u de heerlijkheid Gods liefhebt, bid met aanhouding, ja verbind al uw biddende bekende vrienden, en neem hen een getrouwe belofte af, dat ze hetzelfde doen, voor deze koning, en voor ieder, die de Koning Sions wapent, om de beschreven wraak over Babylon te oefenen. Onze Heere heeft begonnen enige hoekstenen van Babylon los te maken; bid Hem, dat Hij voortgaat: want die stad moet vallen, en de vogelen van de lucht en de beesten van de aarde moeten van Babylon een maaltijd maken; want Hij heeft hen genodigd, om het vlees van die hoer te eten en haar bloed te drinken; de drinkbeker van des Heeren hand zal haar toegereikt worden, en over al haar heerlijkheid zal een schandelijk uitpuwsel zijn. Hij, Wiens Woord moet bestaan, heeft gezegd: *Neemt deze beker van de hand des Heeren, en drinkt, en wordt dronken, en spuwt, en valt neer, opdat u niet weer opstaat*, Jer. 25:27, omdat onze Jezus Zich opstelt als zijns Vaders banieren, Jes. 11:10. Als Gods schone witte vaandels, opdat Zijn soldaten zich allen rondom Hem mogen begeven; lang, lang moeten deze vaandels staan! Het is al voorlang, sinds Hij een banier tegen Babylon heeft laten uitwaaien. in 't gezicht van mensen en engelen; laat ons blij zijn, en triomferen in onze God, de overwinning is zeker; want als Christus en Babel samen worstelen, dan mogen zich de engelen en heiligen gereed maken, om te zingen: het grote Babylon is gevallen, zij is gevallen! Hoewel die beroemde Vorst, de dierbare Jezus, nu wenende en bloedende is in Zijn leden, zo zal Christus toch wederom lachen; en 't is tijd genoeg voor ons te lachen, wanneer onze Heere Christus lacht, en dat zal binnen korte tijd zijn. Want als wij van oorlogen en geruchten van oorlogen horen, dan zijn de voeten van de Richter voor de deur, en Hij moet in de hemel zijn om aan de engelen order te geven om zich te bereiden, en hun snijmesses en sikkels gereed te maken tot die grote oogst. Christus zal ons haast overkomen; waak maar een weinig en de hemel zal eerlang scheiden, en die schone, beminnelijke persoon, Jezus, zal in de wolken komen, met heerlijkheid vervuld en beladen; en dan zullen al die deugnieten en vossen, die de wijngaarden verderven, tot de heuvelen en bergen roepen, dat ze hun bedekken, en verbergen voor het aangezicht van Hem, Die op de troon zit, en voor de toorn des Lams. Doe mijn groet aan uw man, en verzoek hem, dat hij Christus helpt, en Zijn zijde kiest, en in 't gericht altijd met Hem stemt, en om Zijntwil geduldig een slag ontvangt: want Hij is waardig, dat men om Zijntwil niet alleen lijdt tot slagen toe, maar tot den bloede toe. Hij zal bevinden, dat onnozelheid in 't gericht zijn voeten zal staande houden, en hem gelukkig maken, wanneer het voegen en zondig schikken het niet doen zal.

Dit spreek ik, omdat mij een persoon gezegd heeft, ik bid God, dat het land in geen erger staat nu is, wanneer de schout en burgemeester overeenkomen, dan te voren; wie ik antwoordde: Ik vertrouw dat de schout met die manspersoon overeenkomt, maar niet met zijn fouten. Ik bid voor u met geheel mijn ziel, en wens dat uw kinderen in de waarheid mogen wandelen, en dat de Heere over hen mag schijnen, en hun aangezichten doen blinken, wanneer anderen hun aangezichten schaamrood zullen worden. Ik durf hun beloven in de Naam van Hem, Wiens waarheid ik predik, indien zij maar de dienst Gods willen beproeven, dat ze in Hem de zoetste Meester zullen vinden, die zij ooit dienden; en verzoek hen mijnentwege, dat ze maar voor een tijd de dienst van deze

gezegende Meester beproeven; en indien dan Zijn dienst niet zoet is; indien Hij niet uitlevert, 't geen voor de smaak van de ziel vermakelijk is, laten ze Hem op beproeving verlaten en zoeken een betere. Christus is een onbekende Christus voor de jonge mensen, en daarom zoeken zij Hem niet, omdat ze Hem niet kennen. Gebied hen te komen, en te zien, en een kus van Zijn mond te zoeken, en dan zullen zij bevinden dat Zijn mond zo zoet is, dat ze eeuwig met hun eigen toestemming aan Hem als met een keten gebonden zullen zijn. Indien ik enig vertrouwen bij uw kinderen heb, zo bid hen in Christus' Naam, dat ze beproeven wat waarheid en dadelijkheid is, in 't geen ik zeg, en dat ze Zijn dienst niet verlaten, voordat ze mij een leugenaar hebben bevonden. Ik gaf u, en uw man, en hen in de bewaring van Hem, Die ik mijzelf en mijn ziel gegeven heb en durf toevertrouwen, namelijk aan onze lieven Vriend Jezus Christus, in Wie ik ben uw

Samuël Rutherford
Anwoth

258 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde zuster!

Ik doe u mijn hartelijkste groet in Christus. Weet, dat ik in grote bedroefdheid ben, wegens de beklaglijke staat van onze Heere Zijn kerk. Ik hoor, dat de oorzaak, waarom D. Burton in 't gevangenhuis is gezet, is, zijn schrijven en preken tegen de Arminianen. Daarom bid ik om de hulp van uw gebeden voor mij, en voor de Heere Zijn gevangene van hoop, en voor Sion. De Heere heeft mij laten zien, en doet mij dagelijks klaar zien, welke diepe voren de Arminianen, en de volgers ervan op Gods Israël zullen trekken. Doch onze Heere snijdt de koorden van de goddelozen af. Jes. 49:14: *Maar Sion zegt: de Heere heeft mij verlaten, en mijn Heere heeft mijn vergeten.* Klaagl. 1:2: Sion weent steeds 's nachts, en haar tranen lopen over haar kinnebakken; zij heeft geen trooster onder al haar liefhebbers; al haar vrienden hebben trouweloos met haar gehandeld, zij zijn haar tot vijanden geworden. Jes. 1:22: *Ons zilver is geworden tot schuim, onze wijn is gemengd met water.* Klaagl. 4:1: *Hoe is het goud zo verdonkerd! Het goede fijne goud is veranderd! Hoe zijn de stenen des heiligdoms vooraan op alle straten verworpen! De kostelijke kinderen Sions, tegen fijn goud geschat, hoe zijn ze nu gelijk gerekend aan de aarden flessen, het werk van de handen eens pottenbakkers!* Het is nu tijd voor des Heeren verborgen, die het stof van Sion begunstigen, dat ze roepen, hoe lang, Heere? En dat ze op hun wachttorens gaan en daar blijven, zonder neer te komen, voordat het gezicht spreekt; want het zal spreken, Hab. 2. Ondertussen zal de rechtvaardige door geloof leven. Laat ons wachten, en niet moe worden. Ik heb geen andere draad, om daaraan te hangen en daarop te rusten dan deze ene. Jes. 49:15: *Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontfermt over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten.* Vers 16: *Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij.* Omdat alle uitwendige hulpen ontbreken, zo is het dan tijd voor ons, dat wij onszelf, als onze Heere Zijn vaten, hangen aan de nagel, die vastgemaakt is in een gewisse plaats. Wij zonden wel staken willen maken, die wij zelf gevestigd hebben, maar zij zullen breken. Onze Heere wil Sion hebben aan Zijn Eigen nagel. Edom is bezig binnen ons, en Babel buiten ons, tegen het handvol van Jakobs zaad. Het zou het beste zijn, dat wij hier aan Christus' zijde waren, want Zijn vijanden zullen in het onderspit raken, gelijk het spreekwoord is; onze grootste zwaarigheid zal zijn, hoe wij nu op de rotssteen zullen geraken, wanneer de wind en baren van vervolging zo opgeblazen en trots zijn. Laat de zoete Jezus ons bij de hand

nemen; ook moeten wij niet denken, dat het anders zal wezen; want er is gezegd tot de zielen onder het altaar, Openb. 6:11, dat hun mededienstknachten moeten gedood worden, gelijk als zij. Gewis de dag kan niet veraf wezen Ja, hoort Hem zeggen: Zie, Ik kom, mijn lieve Bruid, reken het niet lang; meteen zal Ik bij u zijn, Ik hoor u, en ben al op weg. Amen, ja kom Heere Jezus, kom haastelijk, want de gevangenen van hoop kijken door de vensters van de gevangenis om te zien, of zij des Konings afgezant kunnen zien komen, met des Konings last en met de sleutelen. Ik schrijf u nu niet bij gissing; omdat ik een vastheid heb, om tot u te zeggen: de klederen van Christus' Bruid moeten nog eens in bloed geveerd worden, gelijk haar Man Zijn klederen lang tevoren waren. Doch onze Vader ziet zijn bloedende Zoon. Hetgeen ik u geschreven heb, laat dat zien aan I. G. Genade, genade, genade en barmhartigheid zal zijn met u, met uw man en kinderen.

De uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
Anwoth

259 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde en waarde zuster in Christus!

Ik kon geen antwoord op uw brief geschreven krijgen vóór nu, uit reden van mijn vrouws ziekte; en zij is nog in grote pijn; ik hoop alles zal eindigen in Gods barmhartigheid. Ik weet, dat een leven van verdrukking zeer gelijkt naar de weg, die tot het Koninkrijk leidt: want de apostel heeft de lijn van de Koning Zijn marktweg getrokken, Hand. 14:22, door vele verdrukkingen naar het Koninkrijk. De Heere geve ons de gehele wapenrusting Gods. Gij schrijft mij aangaande de geschiktheid van uw volk, hoe hun harten geneigd zijn tot de man, die u kent, en die u zelf zeer ernstig begeert te hebben. Hij wilde zeer graag des Heeren roeping hebben, om geplant te worden: want hij weet, dat al Gods planten, door Zijn Eigen hand gezet, wel groeien; en indien het werk van God is, zo kan Hij zelfs van de duivel een stapsteen maken, om het werk voort te zetten. Aangaande uzelf, wilde ik u raden, dat u van God een onderworpen hart verzocht, uw loon zal wezen bij de Heere, hoewel het volk niet verzameld wordt, gelijk de profeet zegt, en neem, dat het woord niet voorspoedig is, zo zal God u toch achten, een die de bressen openmaakt; en neemt Christus' borgtocht, u zult uw loon niet verliezen. Houd uw greep vast. Indien u de zin en gedachten van de verheerlijkten in de hemel kende, u zoudt weten dat ze denken dat de hemel hen op een lichte markt ter hand is gekomen, wanneer zij die verkregen hebben door zestig of tachtig jaar worstelen met God; wanneer u daar komt, zult u oordelen, al wat ik deed, was te weinig, in opzicht van mijn rijk loon, dat ik nu door vrije genade geniet.

Nu dan, om de liefde van de Vorst van uw zaligheid, die aan 't eind van uw weg staat, houdende de prijs en de kroon voor de looper in de loopbaan in zijn hand omhoog; haast u voort; bezwijk niet. Neem er zoveel met u ten hemel, als u er trekken kunt; hoe meer u er met u trekt, hoe welkomer u zelf zult zijn. Weest niet vrekkelig, of als een gierigaard in 't uitdelen van de genade van God; en stel al uw poging te werk, om een oprecht leraar in uw stad te bevestigen, en dat nu, terwijl u er zo weinig hebt, om een goed woord voor u te spreken. Ik heb dagelijks menigmaal een bedroefd hart in mijn beroep. Ik ware vergaan, zo ik geen toegang had tot des Konings ontvangkamer, om al het werk voor Hem open te leggen. De duivel woedt, en is uitzinnig dat hij ziet, dat het water getrokken wordt van zijn eigen molen. Maar och, dat God gave, dat wij werktuigen

konden zijn, om het huis van de Zoon Gods te bouwen! Bid voor mij; indien de Heere geen nieuw hout van de berg Libanon bezorgt, om het huis te bouwen, zo zal het werk stilstaan. Ik zie op Hem, Die wel met mij begonnen is. Ik heb Zijn handschrift; Hij zal niet veranderen; uw dochter is gezond, en wacht naar een Bijbel. De Heere bevestige u in vrede. De Heere zij met uw geest.

De uwe naar geheel zijn vermogen in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth

260 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde en waarde zuster in Christus!

Ik doe mijn liefdegroet aan u; ons Avondmaal zal wezen toekomende sabbat acht dagen. Ik wil u bidden, dat u het God aanbeveelt, en dat u voor mij in dat werk bidt. Ik heb nu meer zonden op mij, dan de laatste reis. Daarom wil ik u in Christus bidden, dat u dit verzoek voor mij van God begeert, dat de Heere mij genade wilde geven, om nieuwe gehoorzaamheid te beloven en te verrichten. Ik heb reden, om dit van u te verzoeken en zeg het ook Thomas Carsen, Fergus en Johanna Brown: want ik ben uitnemend neerslachtig geweest, en ben het nog, strijdende tegen een boosaardige duivel, op wie ik weinig grond kan winnen. En ik zou het een wettige en welverkrege buit achten, die ik hem en zijn getrouwen knecht, de zonde, zou ontrukken; en het zou geen zonde zijn, hem wat te ontnemen.

Ik nodig u in de Naam van onze Huiswaard, onze Koning. Jezus, tot de heerlijke maaltijd; Hij zegt, dat u Hem zeer welkom zult zijn. En ik zou gaarne geloven, hoewel ik niet zonder grote vrees ben, dat Hij alzo hartelijk in Zijn huis de gasten zal onthalen, als Hij tevoren gedaan heeft. Mij aangaande, ik heb geen staat te maken om veel te ontvangen maar ik zou graag hebben, dat onze Vader en Heere het grote schone brood, Christus, brak, en dat Hij Zijn geslachte Zoon ronddeelde onder de kinderen van Zijn huis; en dat, indien er enig stiefkind was, in opzicht van troost en gevoelens, ik zelf het liever zou zijn, dan Zijn arme kinderen. Verzoek dan, dat onze Liefste tot Zijn hof kome en weide onder de leliën. En wat Sion aangaat, ik hoop dat onze Heere, die Zach. 2. Zijn engel zond, met een meetsnoer in Zijn hand, om de lengte en breedte van Jeruzalem te meten. tot een teken dat Hij niet een voetlengte of een duimbreed van Zijn Eigen vrije erfenis wilde missen, orde zal stellen omtrent diegenen, die Hem menigte akkers van zijn land weggenomen hebben. En God zal Jeruzalem bouwen op de oude stee en plaats, waar het tevoren was. Weest blij en vrolijk in deze hoop. Christus' kleed was niet tevergeefs in bloed gedoopt; maar het was voor Zijn bruid, die Hij met slagen gekocht heeft. Ik verzoek, dat u mijn oude begeerten bij God in gedachtenis brengt, dat God verheerlijkt wordt, en dat het licht toeneemt; opdat ik niet opdroog. Aangaande uw stad, hoop en geloof, dat de Heere Zijn losse schoven onder u zal inzamelen in Zijn schuur, en dat Hij er een zal zenden, met goed en sterk gereedschap voorzien, om Zijn oogst in te gaderen. En de Heere Jezus zij de Landman, en hebbe het oog op de wasdom. Doe mijn liefdegroet aan uw man, en aan Samuël; genade zij over u en uw kinderen. Heere, maak ze hoekstenen in Jeruzalem, en geef ze genade in hun jonkheid, om zich vast te bouwen op de schone voorname Hoeksteen, Die uit de berg gehouwen was zonder handen, en menige klop kreeg met Zijns Vaders voorhamer, en het alles verdroeg, en nochtans scheurde of brak de steen niet; maak dat uw ziel op die steen ligt. De Koning Jezus zij met uw geest.

Uw vriend in zijn beminde Heere Jezus,

Samuël Rutherford
Anwoth

261 Aan Maria Mac-Knaught

Zeer geëerde en lieve Juffrouw!

Ik doe u mijn liefdegroet in Christus. Ik bedroef mij van harte, dat ik u iets schrijf, dat bezwaardheid in u voortbrengt; en 't geen ik geschreven heb, schreef ik met veel zwaarmoedigheid. Maar ik bid u in Christus' Naam, wanneer mijn ziel onder worstelingen is, en zij zoekt besturing van onze Heere, aan Wie de wijngaard Eigen is, waar ik naar toe zal gaan; geef mij dan vrijheid, om raad te vragen, en om in alle verblijven, en op alle paden onderzoek te doen, om te zien, of Hij mij voorgaat, en mij leidt. Want indien ik verzekerd was van Gods roeping tot uw stad, laat vrij mijn arm van mijn schouderblad vallen, en zijn kracht verliezen en laat mijn rechteroog ten enenmale donker worden, hetwelk het oordeel is over de nietige herder, Zach. 11:17. Indien ik niet liever door 't water tot u wilde zwemmen, en geen boot gebruiken, dan te blijven zitten, niettegenstaande Zijn roeping. Maar indien u mijn twijfelingen en vrezes daarin kende, u zoudt met mij lijden. Of het beproevingen zijn, of hinderpalen van God ingeworpen, weet ik niet. Maar u hebt nu reden, om God te danken: want aangezien de bisschop u zo'n belofte gedaan heeft, zo zal hij u veel liever een eerlijk man geven, dan mij toelaten tot u te komen. En gelijk ik u altijd geboden heb stel de zaak uit uw hand in des Heeren welbehagen, en onderzoek bij Hem, of u last en grond van Hem hebt, om niemand in de wereld dan één alleen te zoeken, wanneer er zoveel keus van goede mannen te krijgen is, al zijn er zulke te weinig, zo zijn ze er toch. En 't geen Hij mij in die zaak zegt, dat neem ik voor door Zijn genade te doen: want ik weet niet, wat Hij met mij doen wil; maar u zal Hij met vreugde verzadigen, eer het werk teneinde is. Want ik verzeker mij, dat de Heere Jezus u reeds opgewekt heeft, om in die zaak goed te doen, en u zult uw loon niet verliezen. Ik heb gehoord, dat uw man en Samuël ziek zijn geweest. De Man, die genaamd wordt de Spruit, en Gods metgezel, die voor 't aangezicht van Zijn Vader staat, zal uw steunsel en hulp zijn, Zach. 13:7. Ik wenste, dat ik bekwaam was om uw ziel te troosten; maar weest geduldig, en sta stil. Die gelooft, zal niet haasten.

Die zaak van Crawmond, op deze tijd zo ingeworpen, is of een verzoeking, juist nu gebeurd zijnde, of zij zal al mijn twijfelingen opklaren, en u doen zien de wil van de Heere. Maar nooit kende ik, wat mijn plicht was in deze zaak te doen, dan nu. Ik dacht, dat ik williger was, om de bediening in uw stad te omhelzen, dan ik ben of dat ik willig zal kunnen worden. Ik weet, u bidt, dat God mij doet besluiten, wat te doen, en u zult mijn doen uitleggen, gelijk de liefde u gebiedt, die geen kwaad denkt, en alle dingen gelooft, en alle dingen hoopt. Wilde u meer hebben dan de Zoon van God, en u hebt Hem reeds; ook zult u gevoed worden, door hem die de spijszels voorsnijdt, hij zij dan wie hij zij; en die hongerig zijn, zien meer naar de spijs, dan naar degene, die ze voorsnijdt. In de aanstaande week kan ik u niet bezoeken. Indien mevrouw thuis komt, zo moet ik haar gaan bezoeken. De week daarop zal er een classis zijn te Girtoun; God zal beschikken over de vergadering. Genade zij over u, en over uw zaad en man. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth

262 Aan Maria Mac-Knaught

Waarde en geliefde juffrouw!

Ik doe u mijn liefdegroet in Christus. Ik heb u een brief gezonden van Mr. David Dickson, aangaande het beroepen van Mr. Hugo Mac-Kail tot hun leraar. Daarom schrijf ik u nu, alleen om u in Christus te bidden, dat u daarover niet moedeloos wordt; wees onderworpen aan de wil van uw lieve Heere, Die best weet, wat voor uw ziel en voor uw stad goed is; want God kan over groter bergen komen dan wij geloven; want Hij werkt Zijn grootste werken recht strijdig tegen de vleselijke rede en middelen. Mijn wegen, zegt onze Heere, zijn niet uw wegen, en Mijn gedachten zijn niet uw gedachten, Jes. 55. Toch ben ik niet het minste verzet van mijn geloof; geloof, bid en gebruik middelen. Wij zullen Mr. John Ker, die mij tot Lochingvar begeleid heeft, middelen doen gebruiken, om een man te zoeken, indien Mr. Hugo ons ontvalt. Onze Heere heeft onder u een kleine bruid en ik vertrouw, dat Hij een zal zenden, om haar voor onze zoete Heere Jezus te vrijen. Hij al Zijn vrouw niet missen, wegens gebrek van een aanzoeker, en Hij heeft overvloedige middelen in handen, om al de sloten en sluitbomen, die de Satan voor de deur trekt, te openen. Hij komt tot Zijn bruid, springende over de bergen, en huppelende over de heuvelen; Zijn weg tot zijn bruid is vol stenen, bergen en wateren. Doch Hij stelt er Zijn voet in, en gaat door 't water heen; Hij zal haar niet missen. Verkwik mij dan met twee woorden aangaande uw vertrouwen en kloekmoedigheid in onze Heere, beide omtrent die zaak, en omtrent Zijn Eigen Sion: want Hij vrijt zijn bruid in de brandende braambos, en wegens de goedwilligheid van Hem, Die daarin woont, wordt de braambos niet verteerd. Wiet is beter met Jeruzalem te wenen in de voormiddag, dan met Babel te wenen in de achtermiddag, op het eind van de dag. Onze dag van lachen en vreugdebedrijven is nu komende; nog een weinig tijd en u zult de zaligheid Gods zien; ik verlang om u te zien en te horen, hoe het met uw kinderen, inzonderheid met Samuël gaat. Genade zij hun erfenis en deel van de Heere, en de Heere zij hun lot, en dan zal hun erfenis hun wel behagen. Doe mijn groet aan uw man. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth

263 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde zuster!

Ik doe u mijn liefdegroet in Jezus Christus. Uw dochter is wel. God zij dank; ik vertrouw in Hem dat u vreugde van haar zult hebben. De Heere zegene haar; ik ga nu terstond aan het catechiseren; de brenger van deze heeft haast. Vergeet het arme Sion niet, en de Heere gedenke u: want wij zullen binnen korte tijd gezift worden. Jezus bidt voor ons, dat ons geloof niet ophoude. Ik wens u een sabbat bij ons te zien, en wij zullen elkaar opwekken, zo God wil, om de Heere te zoeken; want misschien zal Hij Zich eerlang na deze van ons verbergen. Houd 't geen u hebt; u zult meer in de hemel krijgen. De Heere zende ons met onze kleinwetende ziel geheel en gezond naar de oever, buiten alle stormen; want indien er vrijheid van geweten komt, gelijk er een gerucht gaat, zo zullen de beste van ons allen hun uiterste verstand nodig hebben, om te zoeken op welke wijze vrij te worden. Doch wij zullen met diegenen zijn, die hun kamers hebben, om er in te gaan, waarvan staat, Jes. 26:20; leest u zelf de plaats, en

houd u in uw huis, totdat de storm over is. Indien u kunt vernemen, dat er een beschuldiging is tegen E. breng ze voort, en doet ze ingebracht worden, opdat wij des Heeren rechtvaardig oordeel mogen zien tegen de duivel zijn instrument; wij zijn aan zijn vriendelijkheid weinig verschuldigd, ik wens, dat al zulke boosdoeners aan een kant waren. Dit zo met haast. Ik zegen u en al de uwen in Gods Naam; uw dochter is begerig naar een bijbel en naar een rok; ik hoop, zij zal de bijbel goed gebruiken, indien zij dat doet, dan is de rok te beter besteed. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe voor eeuwig in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth

264 Aan Maria Mac-Knaught

Juffrouw!

Ik doe aan u mijn hartelijke groet in Jezus Christus. Ik ben in goede gezondheid, ere zij mijn Heere, maar mijn vrouws ziekte neemt dagelijks toe, tot haar grote pijn en kwelling nacht en dag; zij is in Gods huis niet geweest, noch uit haar bed sinds ons Avondmaal. Ik heb een man gehoord, om naar Edinburgh te gaan, tot dokter Jeally en tot John Hamilton; ik kan niet goed geloven, dat ze een gewone ziekte heeft, want haar leven is haar bitter, zij slaapt niet, maar zij roept uit, als een vrouw in barensnood; wat de uitkomst zal zijn, weet Hij, Die de sleutelen van 't graf heeft. Menigmaal, sinds ik u laatst zag, ben ik daartoe gekomen, dat ik de Heere verzocht en gebeden heb, dat Hij haar uit dit lichaam wilde ontbinden, en nemen haar in haar rust. Ik geloof, dat de vloed van des Heeren verdrukking weer ebben zal; maar voor tegenwoordig word ik geoefend met de worstelingen Gods, nergens meer voor bevreesd zijnde, dan dat God de verzoeker op mijn huis heeft losgelaten; God schold hem en zijn werktuigen. Nademaal de satan niet uitgeworpen wordt dan met vasten en bidden, zo bid ik u, gedenk onze staat bij onze God, en bid alle goede christenen die u kent en inzonderheid uw Herder, dat ze hetzelfde doen; 't betaamt ons steeds te kloppen, en aan des Heeren deur te liggen, al zouden wij ook kloppende sterven; indien Hij niet wil openen, is het meer, dan Hij in Zijn Woord gezegd heeft. Doch Hij is getrouw. Ik zie niet, ook verwacht ik niet in mijn huis te geraken, zonder wond en zonder bloedstorting. Welkom, welkom kruis van Christus, indien Christus daarbij zij; ik heb geen stille geest in 't werk van mijn beroep alhier, wordende dagelijks gekastijd; nochtans heeft God mijn kaars niet uitgeblust, gelijk Hij omtrent de goddelozen doet. Genade, genade zij met u en met de uwen.

De uwe in zijn Heere,
Samuël Rutherford
Anwoth

265 Aan Maria Mac-Knaught

Waarde en geliefde juffrouw!

Mijn liefdegroet in Christus. Ik weet, dat u van 't voornemen van mijn tegenpartijders gehoord hebt, om te beproeven wat zij tegen mij doen kunnen in die Synode, wegens 't werk Gods in uw stad, wanneer ik bij u het heilig Avondmaal hield. Zij hebben voor, mij in de Synode aan te klagen, wegens verraderlijke lering; derhalve help mij met uw gebeden, en verzoek van uw bekenden, dat ze mij ook helpen. Uw oren hebben gehoord,

hoe Christus daar was. Indien Hij Zijn knecht een gebroken hoofd laat krijgen, in Zijn eigen koninklijke dienst, en noch hulp biedt, noch 't ongelijk wreekt, zo zag ik nooit dergelijks. Er is niet te spreken tegen een nachtdronkaard; een tijddienaar, een luie, nietige herder; ik ben de enige man, daar zij het tegen hebben. En omdat het zo is, en ik wel weet, dat God hen niet helpen zal, opdat ze niet trots worden, zo ben ik vol van vertrouwen, dat hun proces in duigen zal vallen. Alleen houd ernstig bij God aan om gehoor, om een open oor, en om het lezen van de aanklaagbrief, opdat Hij in de hemel beide de partijen hoort en oordeelt naar bevind. En twijfel niet, vrees niet, degenen die nu hoogst rijden, zullen Christus niet uit Zijn goede en wettige bezitting stoten in Schotland. De hoogmoed van de man en zijn woeden zal maar keren tot lof van onze Heere. Het is een oude haat, die de heersers van de aarde, de draak en zijn engelen, het Lam en zijn navolsters hebben toegedragen; maar de volgers van het Lam zullen door het Woord Gods overwinnen; geloof dit, en wacht een weinig, totdat ze hun buik vol hebben gekregen van modder en zand, en dan zullen zij weten, dat hoewel gestolen wateren zoet zijn, nochtans Ezau's portie de arbeid is van zijn jacht. Doe mijn groet aan uw man, en laat mij weten, hoe het met Grisel is; de Zoon Gods leide haar door 't water. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uw in zijn enige, enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth

266 Aan Maria Mac-Knaught

Juffrouw!

Mijn liefdegroet in Christus. Op de begeerte van brenger van deze, die ik liefheb, dacht ik goed, u te verzoeken, of u zijn vrouw met uw raad kon helpen; want zij is in een gevaarlijke, en naar het schijnt, dodelijke staat; ik heb geoordeeld dat zij deze laatstleden tijd zeer veranderd was in haar gedraging en leven, en ik hoopte, dat God haar thuis zou gebracht hebben; en nu zal ze naar alle waarschijnlijkheid uit dit leven scheiden, en laten een getal van kinderen achter; indien u bewogen kunt worden, om haar te helpen, 't zou zijn een werk van barmhartigheid. Mijn eigen vrouw is gedurig in uitstekend grote pijn nacht en dag; bid voor ons, want mijn leven was mij nooit zo verdrietig. God heeft mij met gal en alsem verzadigd; maar ik geloof, wat mijn hoofd boven water houdt, het is goed voor een man, zegt de Geest Gods Klaagl. 3, dat hij het juk in zijn jeugd draagt.

Ik gedenk u bij de Heere; ik bid u, weest nederig en geloof; ik bid u in Christus Jezus, bid toch voor John Stuart en zijn vrouw, en verzoek dat uw man hetzelfde doet; doe mijn hartelijke groet aan Johanna Brown; verzoek haar, dat ze voor mij en voor mijn vrouw bid; ik gedenk ook aan haar. Vergeet Sion niet. Genade, genade en vrede over degenen, die voor Sion bidden; Zij is het schip, waarin wij naar Kanaän zeilen; indien zij op een rots in stukken breekt, zo zullen wij overboord geworpen worden, om tussen dood en leven naar land te zwemmen. De genade van Jezus zij met uw man en kinderen.

De uwe in onze Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth

267 Aan Maria Mac-Knaught

Lieve zuster!

Ik verlang zeer, om in deze tijd met u te mogen spreken; al wat in uw huis tot bedroefing van u is, dat bedroeft mij; en ik zal door de genade van mijn Heere, mijn Heere verzoeken, dat Hij u helpt uw last dragen, en dat Hij van achter u inkomt, en helpt u met uw lasten krachtig de berg op. Weet u niet, dat Christus Zijn bruid vrijt in de oven, Jes. 48:10, *Ziet, Ik heb u gelouterd, doch niet als zilver. Ik heb u gekeurd in de smeltkroes der ellende.* Hij werpt Zijn liefde op u, wanneer u in de oven van de verdrukking bent; 't is waar u mocht wel neerslachtig zijn, indien Hij er u inbracht, en u daar liet; maar als Hij u door de wateren leidt, denk u dan niet dat Hij een zoete zachte hand heeft? Hij kent reeds Zijn liefdegreep; u zult verlost worden, wacht maar, Jezus zal een weg banen, en komen om de gevangene naar huis te halen; u zult in de gevangenis niet sterven; maar uw slagen zijn zodanig, als die van uw man waren, welke gewond werd in het huis van zijn vrienden; slagen zijn hem niet wat nieuws, ook zijn ze dat voor u niet. Doch uw winternacht is al ver doorgebracht; het is nabij het kriecken van de dag; ik zal u zien opspringen van vreugde; de kerk zal verlost worden; deze woestijn zal uitbotten en opgroeien gelijk een roos; Christus kreeg van Zijn Vader een brief van eigendom aan Schotland, en wie zal Hem beroven van Zijn erfenis, of onze Verlosser uit Zijn bezitting stellen, voordat Zijn tijd uitgelopen is? Ik moet uw gebeden voor mij hebben. Ik ben nu zwart van schaamte gemaakt door Christus' goedheid, en dat voor eeuwig; ik kreeg in 't heimelijke op de 17^e en 18^e Augustus een volkomen antwoord van mijn Heere, dat ik een begenadigd en gezegend leraar ben en een uitgelezen pijn, verborgen in zijn pijlkoker. Maar weet, dat deze verzekerdheid niet wordt bewaard dan door waken en bidden, en daarom, lieve juffrouw, help mij. Ik heb nu, eer zij mijn Heere, de weg verkregen, om het slot te openen, en de grendel van Zijn deur te schuiven; ik acht het licht, iets van de Koning te krijgen door 't gebed, dat men hebben wil, en heilig geweld bij Hem te gebruiken. Christus was in de kerk van Casfarne, en Hij opende 't hart van het volk wonderlijk; Jezus heeft Zijn oog naar dat water, en is van voornemen onder hen te gaan wonen. Ik wilde, dat wij Hem welkom thuis konden heten in de moerassige landen. Nu, genade en vrede zij u en al de uwen.

De uwe in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 20 aug. 1633

268 Aan Maria Mac-Knaught

Juffrouw!

Mijn liefdegroet in Christus. Ik heb zorg en vrees voor dit werk van onze Heere, hetwelk nu nadert, vanwege het gevaar van de tijd; en ik durf om mijn ziel niet stilzwijgen, dat ik mijns Heeren huis zou zien branden, en niet roepen: brand, brand. Daarom verzoek van onze Heere geestelijke wijsheid, geen zwarte politiek, om vrijmoedig van onze Heere Zijn waarheid uit te spreken. Ik ben bezwaard, en zou graag toegang en tegenwoordigheid hebben bij de Koning op die dag, al zou ik ijzeren deuren openbreken. Ik geloof, u zult mij niet vergeten, en u zult Johanna Brown, Thomas Carsen en Mayken Carsen ook verzoeken, om mij te helpen. Bid om wel toebereide spijs, en dat de Zaligmaker de gasten met veel hartelijkheid onthaalt, roepende met blijdschap: Welkom in Mijns Vaders Naam.

Ik ben van vertrouwen, dat het met Sion wel zal zijn: de braambos zal branden, en niet verteerd worden, vanwege de goedwilligheid van Degene, die in de braambos woont. Maar de Heere stookt een vuur te Jeruzalem, en Hij heeft voor, het aan te blazen, en het tin en koper te smelten, en een schone en liefelijke bruid, uit de oven voort te brengen, die weer overgetrouwd zal worden aan de nieuwe Man, en zingen, gelijk in de dagen van haar jeugd, als het huwelijkscontract weer overgeschreven wordt.

Maar ik vrees, dat de bruid voor een tijd zal verborgen worden voor de draak, die de zwangere vrouw vervolgt; maar hoewel 't zo mocht zijn, dat wij voor een tijd zouden gaan schuilen in de wildernis, zo zou toch de Heere Zijn Kerk naar de wildernis nemen, en spreken naar haar hart; dit maakt mij niet neerslachtig, maar alleen vrees ik, dat de Heere de woningen der herderen zal neerwerpen, en de Zijne weiden in een geheime plaats. Maar laat ons, hoe de zaken zich ook schikken, de zaken van de bruid op de Bruidegom werpen; de heerschappij is op Zijn schouders, en Hij kan 't alleen wel genoeg dragen. Die gevallen ster, de vorst van de grondeloze put weet, dat zijn tijd nabij is, wanneer Hij gepijnigd zal worden; en nu heeft hij in den avond zijn legers vergaderd, om een veldslag of twee te winnen, juist tegen den avond, als de zon ondergaat, en aangezien onze Heere Zijn wijngaarden in Frankrijk en Duitsland en Bohemen heeft nat gemaakt; hoe kunnen wij denken, dat wij Christus' zuster zijn, indien wij Hem en onze andere grote zusters niet gelijk zijn? ik kan niet anders, dan denken, aangezien de eindend der aarde aan Christus gegeven zijn, Ps. 2:8, en Schotland is het eind van de aarde, enzo zijn wij in Christus grondbrief, die de giften van Zijn Vader aan Hem bevat, of onze Heere zal Zijn bezitting houden; wij vallen door belofte en door wet Christus toe. Hij heeft ons met het zweet van Zijn aangezichts gewonnen; Zijn Vader beloofde Hem Zijn lijfrente van Schotland. Ere, ere zij onze Koning, lang moet Hij Zijn kroon dragen. O Heere, laat ons nooit een andere koning zien; o laat Hem neerdalen als de regen op het nagras. Ik was u in een grote mate bij de Heere gedachtig in de morgen van 1. 1. zaterdag; driemaal was ik beginnende en eindigende, met u te gedenken, in mijn gebed tot God. Genade, genade zij uw deel.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 2 maart 1634

269 Aan Maria Mac-Knaught

Juffrouw!

Na mijn hartelijke groet in Christus, gelief te verstaan, dat ons Avondmaal tot mijn droefheid is uitgesteld tot toekomstige sabbat acht dagen: omdat mijnheer en mevrouw ernstig verzocht hebben, dat ik het zou uitstellen, omdat zijn edelheid ziek is, en hij vreest, dat hij niet bekwaam zal zijn om te reizen, omdat hij onlangs medicijnen ingenomen heeft. De Heere zegene dat werk; spreek voor mij bij God, naardat u mij liefhebt: want ik houd niet van de doornen, die de satan in des Heeren weg werpt; de Heere schold hem; ik vertrouw in Gods barmhartigheid, dat de satan maar een uitstel, doch geen vrijstelling gekregen heeft, van dat zijn koninkrijk geen afbreuk zal lijden; bid uw God voor ZijnEd. Waarschuw toch uw volk, dat ze door hier te komen niet in hun verwachting mogen bedrogen zijn; zeg tegen degenen, die u in Christus liefhebt, van mijnentwege, dat Jezus Christus welkomer zal zijn, als Hij nu komt, omdat Hij hun begeerten in acht dagen tijd meer opgescherpt heeft. Uw dochter is alleszins wel, zo ik hoop. Vergeet Gods kerk niet; zij zijn maar bastaarden, en geen zonen en dochteren, die over Sion niet treuren. Heere hoor ons! Niet meer voor deze tijd. Jezus Christus zij met

uw geest. Ik zal u en uw nieuw huis bij Hem gedenken. Heere Jezus, ga van het ene huis tot het andere.

De uwe naar geheel zijn vermogen in de Heere,
Samuël Rutherford
Anwoth

270 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde Juffrouw!

Ik doe u mijn liefdegroet in Christus. Ik hoorde vandaag, dat uw stad een nieuwe Commissaris staat te kiezen voor het Parlement; en mij was van Edinburgh geschreven, dat ik mijn best mocht doen, dat er in uw woonplaatsen goede lieden mochten verkozen worden. En ik heb heden gehoord dat Robert Glendoning of John Ewart waarschijnlijk tot de verkiezing staan; ik bid u, arbeid, dat dit niet mocht wezen; want Gods zaak eist andere getuigen, om voor Hem te spreken, dan zulke lieden; laat het dan niet gezegd worden, dat Kirkcudbright, waar men in dit koninkrijk van spreekt, als meer godsdienstig, een man gezonden heeft, om haar mond te zijn, die tegen Christus zal spreken. Zulk een tijd als deze is, zal in een halve eeuw nauwelijks meer dan eens komen. Ik wilde uw man verzoeken dat hij het op zich nam; het is een eerwaardige en nodige dienst voor Christus: zeg hem, dat ik u tot dat einde geschreven heb.

Ik vrees, dat William Glendoning geen verstand noch ontzag daartoe heeft; ik ben in grote zwaarmoedigheid; bid voor mij: want wij moeten in deze boze tijd ons leven in onze hand nemen. Laat ons onszelf opwekken, om onze Heere Zijn Bruid en haar verongelijkingen voor te stellen aan onze Man en Heere. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 20 Mei

271 Aan Maria Mac-Knaught

Juffrouw!

Na aanbieding van mijn oude en dierbaarste liefde in Christus, zo weet, dat ik mevrouw Kenmure ben wezen bezoeken; haar kind is bij den Heere; ik bid u, bezoek haar; en begeer van de vrouw van Barcapple, dat ze haar bezoekt, alsmede Knockbrecks, indien u hem in de stad ziet; mijnheer, haar man is van huis; en ik oordeel, dat ze zwaarmoedig zal zijn; gij weet, wat Mr. W. Dalgleish, en ik verzocht hebben, dat u zoudt trachten te verwerven, van mijnheer van Kirkcudbright; laat mij weten, of u iets van ZijnEd. verworven hebt, aangaande het opgeven van onze namen aan het hoge Commissiehof, want ik hoor dat het niet voor niets is, dat de bisschop die weg heeft ingeslagen. Onze Heere weet best, wat goed is voor een oude Kerk, die van haar eerste liefde vervallen is, en haar Man vergeten heeft, dagen zonder getal; 't is waarschijnlijk, er zal een beproeving komen; maar ik ben verzekerd, onze Landman Christus zal wel het kaf verliezen, maar geheel geen koren; doch er komt een droge wind, maar niet om te wannen, noch om te zuiveren. Zalig zijn ze die niet weggeblazen worden met het kaf; want wij zullen maar een verzoeking uitstaan van tien dagen; maar degenen die getrouw zijn tot de dood, zullen de kroon des levens ontvangen. Ik hoor dagelijks, wat men van mij met het grootste onrecht en valsheid gesproken heeft; en geen wonder: want de

draak heeft door den slinger van zijn staart het derde deel van de sterren van de hemel doen vallen, en de gevallen sterren wilden graag, dat er velen met hen vielen. Indien ooit de Satan bezig was, zo is hij nu bezig, wanneer hij weet dat zijn tijd kort is; nog een weinig tijd, en Hij die te komen staat, zal komen, en niet vertoeven; ik weet de Heere zal eerlang komen, en van al 't verschil tussen ons en Zijn vijanden beslissing uitmaken. Nu welkom Heere Jezus, ga vlug aan. Laat mij weten, hoe het met uw dochter Grisel is, welke ik in Christus gedachtig ben, en verzoek van haar, dat zij zich werpt in de armen van Hem, Die daar van een vrouw geboren was, en een jong wenend kind werd, zijnde de Oude van dagen. Het was niet tevergeefs; dat onze broeder Jezus een klein kind was; het was, opdat Hij met kleine kinderen van de gelovigen, die juist uit de buik ter wereld waren gekomen, medelijden zou hebben: Ik geloof, dat onze Heere Jezus haar met genade, genade, genade tot het einde van de strijd toe zal opwachten, en haar door alles heen brengen met leven en vrede, en met een teken van Gods gunst.

Ik zal waarschuwing van u ontvangen, en inzonderheid indien u haar meesteres vreest. U denkt, wat ik u zeide aangaande uw liefde tot mij en tot mijn broeder, begonnen in Christus; u weet, wij zijn hier maar vreemdelingen, en u hebt ons nog geen droge fontein bevonden, gelijk anderen geweest zijn; laat u niet overwinnen door enige verdenking; ik vertrouw in God, dat de Heere die onze harten samengebonden heeft, ons bij elkaar zal houden. Het is nu tijd dat alle lammeren van Jezus zouden samenlopen, als de wolf hen toebast; doch ik weet, eerder dan Gods kinderen een kruis zullen missen, zal hun liefde onder elkaar een kruis zijn; maar onze Heere geeft de liefde tot een ander einde. Ik weet, u zult de zwakheden met liefde bedekken, en onze Heere geve u wijsheid in alles. Ik oordeel, dat de liefde brede schouderen heeft, en dat ze vele dingen zal dragen, zonder nochtans te bezwijken, noch te zweten, noch te vallen onder de last. Doe mijn groet aan uw man, en aan de lieve Grisel. Ik denk aan haar; de Heere Jezus zij met haar in de oven, en dan zal ze maar roken; en niet branden. Verzoek van Mr. Robbert, dat hij mij verschoont, dat ik hem aan zijn huis niet ben komen zien; ik heb er mijn eigen redenen toe. Genade, barmhartigheid, en vrede zij u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Anwoth, 25 april 1631

272 Aan Maria Mac-Knaught

Juffrouw!

Mijn zeer hartelijke groet aan u in Christus. Ik bid u, belast uw ziel, dat ze tot haar rust keert, en dat ze uw liefste Heere verheerlijkt in geloof, en weet dat de brandende kerk niet tot as zal verteerd worden, wegens de goedwilligheid van Hem, Die in de braambos woont: maar de zegening zal komen op het hoofd van Jozef, en op de schedel des afgezonderde van zijn broederen, Deut. 33:16, en zijn niet de heiligen afgescheiden van hun broederen, verkocht en gehaat? Want Gen. 49:23, 24: *De schutters hebben hem wel bitterheid aangedaan, en beschoten, en hem gehaat; maar zijn boog is in stijvigheid gebleven, en de armen zijner banden zijn gesterkt geworden door de handen van de Machtige Jakobs. Van Hem is de herder en de steen Israëls;* de steen Israëls zal niet in stukken gebroken worden; de kinderen van deze wereld slaan er op met hamers; wij zullen leven, en niet sterven. Dit alles heeft onze Heere gedaan, om te zien of wij zullen geloven, en het niet opgeven; en ik ben verzekerd, dat u noodzakelijk moet blijven bij uw werk. Het oog van Christus is op al dit werk geweest, en Hij neemt er ook goed acht op, wie voor Hem is en wie tegen Hem is. Laat ons onze plicht doen, zozeer als wij

graag van Christus goedgekeurd waren. De Zoon Gods is nabij Zijn vijanden, indien zij niet doof waren, mochten zij het gedreun van Zijn voeten horen, en Hij zal met een sprong Zijn wenende kinderen overkomen, nemen hen op Zijn knie, leggen hun hoofd in Zijn schoot, en drogen hun waterige ogen af; en die dag komt snel aan: Nog een weinig tijd, en 't gezicht zal spreken, het zal niet vertoeven, Hab. 2. Al die geschillen tussen ons en onze tegenpartijders zullen op die dag, die daar aankomt, besloten worden, als de Zoon Gods zal komen en voleindigen al de pleidooien; dan zal gezien worden of wij, dan of zij voor Christus zijn geweest, en wie voor Baäl gepleit heeft. Het is niet bekend, wat wij nu zijn, maar als ons leven zal verschijnen in heerlijkheid, dan zullen wij op die dag zien, wie 't hardst lacht; daarom moeten wij onze ziel in lijdzaamheid bezitten en in onze binnenkamer gaan; en rusten, totdat de vervolgenheid is overgegaan. Wij zullen niet lang wenen, als onze Heere ons zal opnemen, op de dag, als Hij Zijn juwelen vergadert Mal. 3:16: *Die de Heere vreesden, spraken een ieder tot zijn naasten, en de Heere merkte op en hoorde, en daar was een gedenkboek voor Zijn aangezicht geschreven voor degenen, die de Heere vreesden, en aan Zijn Naam gedachten.* En ik zal nooit van een ander geloof zijn, dan dat onze Heere een oven stookt voor de vijanden van Zijn kerk in Schotland. Het is waar, Christus' kerk heeft de hoer gespeeld, en haar eerste man verlaten; de vijanden menen niet te misdoen, want wij hebben tegen de Heere gezondigd; maar zij zullen hun dank van de duivel hebben; de roede zal in 't vuur geworpen worden, opdat wij mogen zingen gelijk in de dagen van onze jeugd.

Mijn lieve vriendin, leg dan uw hoofd neer op Christus borst; ween niet, de Leeuw uit de stam van Juda zal opstaan. De zon is ondergegaan over de profeten, ons goud is verdonkerd en de Heere voedt Zijn volk met gal en alsem. Doch Christus staat maar achter de muur; Zijn ingewanden rommelen over Schotland; Hij wacht om genadig te zijn, gelijk Jesaja spreekt; indien wij naar huis konden gaan, en nemen onze broederen met ons, wenende met ons aangezicht naar Sion, vragende naar de weg derwaarts, Hij zou onze gevangenis terugbrengen. Wij mogen niet denken, dat Hij geen zorg draagt voor Zijn Eigen eer, omdat de mensen die onder de voeten treden; Hij zal Zich met wraak als met een kleed bekleden, en verschijnen tegen onze vijanden tot onze verlossing. U bent nog nooit bedrogen; en God zal ook nu zo niet met u beginnen; worstel steeds met de Engel des verbonds en u zult de zegen krijgen; strijd, want Hij wordt graag met worstelen overwonnen. Doe mijn groet aan Grisel; begeer van haar, dat ze de vijanden des Heeren leert kennen, en die voor haar vijanden te nemen, en dat ze leert kennen de rechte poort tot de Zoon van God. O wat is de gemeenzame kennis van de Zoon van God, zodat men zegt: Mijn Liefste is mijne, en ik ben de Zijne, een zoete en heerlijke weg des levens, die niemand kent, dan degenen die verzegeld en voor het voorhoofd getekend zijn met Christus' merk, en met de nieuwe naam, die Christus op de Zijnen schrijft. Genade, genade en barmhartigheid zij met u.

De uwe in Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 25 sept. 1631

273 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde juffrouw!

Ik belast u in de Naam van de Zoon Gods, dat u op uw Rotssteen berust, Die hoger is dan u; vrees niet voor een mens, die een worm is, noch voor de zoon des mensen, die

sterven zal. Laat God uw Vrees zijn. Moedig uw man aan; ik wilde hem raden naar Edinburgh te schrijven aan enige verstandige rechtsgeleerden, om te vernemen, wat uw man, als de hoofdofficier mag doen, in een ingedrongen leraar tegen te staan, en hoe zich te gedragen omtrent de nieuwe bisschop, indien hij hem gebiedt, de handen aan iemand te slaan, of gevangen te nemen; met één woord, hoever hij in zijn ambt een bisschop ongehoorzaam mag zijn, zonder gevaar van de wet; want indien de bisschop in uw stad komt, en hij geen gehoorzaamheid naar zijn hart vindt, zo is 't waarschijnlijk, dat hij de opperschout zal gebieden, hem bij te staan tegen God en tegen de waarheid; u zult meer kloekmoedigheid hebben onder de vervolging; vrees niet, neem Christus' verzekering, die zeide, Luk. 21:18: Er zal niet een haar van uw hoofd vergaan. Christus zal niet in uw schuldboek staan, zodat u voor Hem iets zoudt uitgeven, en Hij u niet weer alles met voordeel zou herstellen. Het is zijn eer, dat Zijn knechten in Zijn dienst niet zouden vergaan en verbroken worden; nooit was u zo geëerd als nu. En indien uw man de eerste magistraat persoon is, die voor Christus Naam in deze vervolging lijden zal, zo mag hij blij zijn, dat Christus de eerste krans op zijn hoofd en op het uwe zet. De waarheid zal nog de kroon van de baan behouden in Schotland; Christus en de waarheid zijn sterk genoeg. Zij oordelen ons nu; wij zullen op enige dag hen oordelen, en zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten. Geloof, geloof; want zij durven niet bidden, zij durven Christus niet in 't aangezicht zien; zij hebben vals tegen Christus gehandeld, en Hij zal 't ongelijk niet ongewroken laten. U weet, het is onze zaak niet: want indien wij onze Heere wilden verlaten, wij mochten voor tegenwoordig in een gezonde huid slapen, en onze plaats, middelen en eer behouden, en zelfs ook aan haar lief en aangenaam zijn. Doch laat ons eens, alles wat wij hebben, in Christus handen overgeven. Vrees niet voor mijn papieren, want ik zal ze wegdoen; maar u zult wegens die onderzocht worden. De Geest van Jezus geve u inwendige vrede; verzoek uw man mijnentwege, dat hij zich eerlijk toont omtrent Christus; hij zal bij Christus geen verlies doen.

De uwe voor altijd in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Anwoth, 8 juli 1635

274 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde zuster!

Mijn hartelijke groet aan u. Ik hoor goede tijdingen aangaande onze kerk, maar ik vrees, dat onze koning niet tegengestaan zal willen zijn; derhalve laat ons niet zorgeloos en gerust zijn. Ik zal mij verwonderen, als deze kerk niet komt in Christus' wan, omdat er zoveel kaf in is; niettemin verzeker ik mij, dat de tarwe van de Zoon Gods niet zal wegwaaien; laat ons de wapenrusting Gods aantrekken en sterk zijn in de Heere. Indien de duivel en Sions vijanden een gat in dat wapen slaan, zo laat onze Heere daarvoor zorgen; laat ons het maar aandoen en staan. Wij hebben Jezus aan onze zijde; en zij zijn zo'n kapitein niet waardig, die niet een slag achter zijn rug zou willen ontvangen; wij zijn in 't gezicht van Zijn vaandels; Zijn banier over ons is liefde; zie op naar die witte banier en sta, ik verzeker u in de Heere van de overwinning. Mijn broeder schrijft mij van uw zwaarmoedigheid, en van verzoeken, die u zeer drukken. Ik ben wel tevreden dat het zo is; u draagt met u om de merktekenen van de Heere Jezus. Zo was het met onze Heere Zijn apostel, als Hij met het Evangelie in Macedonië gekomen was, 2 Kor. 7:5. Zijn vlees had geen rust; hij was aan alle zijden verdrukt, en wist niet naar welke zijde zich te keren, van buiten was strijd, van binnen vrees. Uw beminnelijke, schone en

heerlijke Vriend en geliefde Jezus was in 't grote werk van onze verlossing gebracht tot tranen en sterke roepingen, zodat zijn aangezicht van tranen en bloed nat was, ontstaande uit een heilige vrees, en uit het gewicht van de vloek. Neem een dronk van de beker van de Zoon Gods, en houd er temeer van, omdat Hij er vooraf van dronk; daar is geen vergif in. Ik ben menigmaal verwonderd, dat enig kind Gods ooit een droevig hart heeft, als het in aanmerking neemt, wat zijn Heere voor hem is bereidende. Is uw gemoed verontrust aangaande dat werk, dat wij nu in handen hebben te Edinburgh? Ik vertrouw in mijn Heere, de Heere zal u eindelijk uws harten begeerten geven, zelfs al schikte zich dat werk niet; de Heere zal uw ziel en al de hongerige zielen in die stad wel voeden; daarom verzoek ik van u in de Heere, bid om een onderworpen wil, en bid, gelijk uw Heere u gebied te bidden, Uw wil geschiede op aarde, als in de hemel; en laat het zo zijn, dat uw geloof door beproevingen geschud wordt; gelooft u, dat er een boom is in onze Heere Zijn hof; die nooit door de wind van al de vier kwartieren menigmaal geschud wordt; gewis, er is er niet één. Bestraf uw ziel, gelijk de profeet des Heeren doet, Ps. 42:6: Wat buigt gij u neder, mijn ziel! waarom zijt gij onrustig in mij? Dat was 't woord van een man, die nu was in 't afgaan van de steilte van de berg; maar God hield hem vast bij de hand; zwem door uw beproevingen en verdrukkingen heen, om te zijn bij die beminnelijke en vriendelijke persoon Jezus, Die uw ziel dierbaar is; loop in uw verzoeken naar de beloften; die zijn uw Heere Zijn takken, hangende over het water, opdat van onze Heere Zijn kleinwetende, halfverdrongen kinderen een greep daarvan mogen krijgen; indien u die greep laat gaan, zo zult u naar de grond zinken; bent u ontroerd wegens 't geval van Gods kerk; weet dat onze Heere haar altijd zal vasthouden tussen het zinken en zwemmen; Hij wil, dat ze zal gaan door duizend doden, en door de hel als een kreupele vrouw, hinkende en missende de kracht van haar ene zijde, Micha 4:6, 7, opdat God haar staf mag zijn; dat gebroken schip zal te land komen, omdat Jezus de Loodsman is.

Bezwijk niet, u zult de zaligheid Gods zien; zegt anders, dat God nooit Zijn Woord door mijn mond gesproken heeft; en liever was ik nooit geboren geweest, dan dat het zo zou zijn. Doch mijn Heere heeft mij verzegeld; ik durf niet loochenen, dat ik ook bezwaard ben geweest, sinds ik van u kwam, vrezende dat ik wegens mijn ondankbaarheid mocht verlaten worden: maar de Heere zal mij vriendelijk zijn, of ik wil of niet; ik heb zoveel vertrouwen op Zijn rijke genade, dat Hij niet graag omtrent mij veranderen zal. Zo lief als u mij hebt, zo bid voor mij aangaande deze zaak.

Nadat ik raad gepleegd heb met Carletoun, heb ik aan Mr. David Dickson geschreven aangaande M. Hugo Mac-Kail, en verzocht hem, dat hij zijn oordeel aan Carletoun zou schrijven, en Carletoun naar Edinburgh, opdat zij in 't bijzonder bij de Heere mogen gedenken aan Mr. Hugo; en door Gods wonderlijke voorzienigheid verkreeg ik juist een bekwame en vertrouwde brenger. Dus eindig ik; aan des Heeren genade beveel ik u en uw man, en kinderen. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
Edinburgh

Een NASCHRIFT

Juffrouw!

Ik had geen tijd, om mijn raad te geven aan uw dochter Grisel; u zult haar dan mijn woorden laten toekomen; zeg haar nu, dat zij ten opzichte van haar jonge jaren enigermate is als wit papier, bekwam om òf goed òf kwaad te ontvangen, en dat het een zoete en heerlijke zaak voor haar zou zijn, zo zij zichzelf aan Christus overgaf, teneinde Hij Zijns Vaders Naam en Zijn Eigen nieuwe Naam, op haar mocht schrijven;

en verzoek haar, dat ze Gods boek zich gemeenzaam maakt; daarin zijn vervat de beloften, die onze Heere op de Zijnen schrijft, en in en voor hen volbrengt. Ik verzeker u, wanneer ik denk, dat ze in gezelschap van zulke ouders is, en gelegenheid heeft om Christus te leren, zo oordeel ik, dat Christus haar ziel voor Zich aanzoekt. En ik bid God, dat ze zo'n man niet mag weigeren; en daarom belast ik haar, en bid haar door de ontfermingen Gods, door de wonden en 't bloed van Hem Die voor haar gestorven is, door de waardij van de waarheid, die zij hoort en lezen kan, en door de komst van de Zoon Gods, om de wereld te oordelen, dat ze uw blijdschap vervult, en Christus leert kennen, en in Christus wandelen. Zij zal nog vele jaren na deze oordelen, dat dit de waarheid Gods is; en ik beloof mijzelf, ten opzichte van de beginselen die ik gezien heb, dat ze zichzelf zal geven aan Hem, Die Zichzelf voor haar gegeven heeft. Laat haar beginnen met het gebed; want indien zij haar Schepper in de dagen van haar jeugd gedenkt, Hij zal haar in haar ouderdom vriendelijk zijn. Het zal een deel van mijn gebed zijn, opdat dit in haar gewerkt wordt, van Hem, Die machtig is meer als overvloedig te doen; aan Wiens genade ik wederom u en haar en al de uwen aanbeveel.

275 Aan Maria Mac-Knaught

Geliefde zuster!

Ik weet, dat u van de uitslag van ons werk te Edinburgh gehoord hebt. Ik zie iedere dag, als er classis gehouden wordt, dat de aangezichten van mijn broederen mij toelachen; maar hun tongen strooien smaadheden en leugens van mij, honderd mijlen ver, en hebben mij hatelijk gemaakt bij de bisschop van St. Andries, die tegen Mr. W. D. zeide, dat de leraars in Galloway hem inlichting gaven, waarop dan geen aanbevelingsbrief van hem kon verkregen worden, tot uitwerking van ons werk. Alleen ben ik in de monden van de mensen gebracht, die mij anderszins niet kenden, en die macht hebben, indien God het zal toelaten, om mij kwaad te doen. Doch ik bid u in de ingewanden van Christus Jezus, wees niet neerslachtig; ik vrees dat uw droefheid wegens deze handel de maat te buiten gaat; ik ben zo bekommerd niet in de zaak voor mijzelf, als wel voor u. Neem moed; uw liefste Heere zal uw kaars aansteken, die de goddelozen graag zouden uitblazen; en zo zeker als onze Heere leeft, zo zal uw ziel blijdschap en troost vinden in dit werk, al ziet u alle honden in de hel losgelaten, om het te verdueren. Hun ijzeren ketenen zijn voor onze lieve en machtige Heere maar strootjes, die Hij gemakkelijk kan verbreken. Laat deze verzoeking niet in uw keel blijven steken, zwelg ze door en laat ze neergaan; onze Heere geve u een dronk van vertroosting van Zijn Geest opdat ze mogen verteerd worden.

Nooit hebt u iemand in Gods boek gekend, die zijn hand aan des Heeren werk legde voor Zijn kerk, of de wereld en de Satan basten tegen hem, ja beten ook, waar zij macht hadden. Gij zult niet een steen op Sions muur leggen, of zij zullen trachten die weer af te werpen; en wat mij aangaat, de Heere laat mij nu groter blijken zien van een roeping naar K. dan Hij ooit tevoren deed; en daarom bid, en bezit uw ziel in lijdzaamheid. Degenen, die in het werk arbeiden, hebben goede hoop, dat het nochtans wel voort zal gaan, en voorspoedig zijn. Wat aangaat de dood van de koning van Zweden, die men oordeelt dat al te waar is, kunnen wij niet anders doen, dan de Heere eerbiedigen, die gewoonlijk Sion niet op haar rotssteen houdt door 't zwaard en door en vlezen arm, en door bloed, maar door Zijn Eigen machtige en uitgestrekte arm. Hun Koning, Die in Sion heerst, leeft nog, en zij trekken rondom Hem, om Hem van Zijn troon te rukken; doch Zijn Vader heeft Hem gekroond, en wie durft zeggen, het is kwalijk gedaan? Des Heeren bruid zal op en neer zijn, zwemmende boven op 't water, totdat haar

beminnelijke en machtige Verlosser en Man, Zijn hoofd door deze wolken zet, en met Zijn schoon hofgezin komt, om al haar processen te beslissen, en haar de gehoopte erfenis te geven, en dan zullen wij onze zwaarden neerleggen en triomferen, en niet meer strijden. Maar denk evenwel niet, dat onze Heere en opperste Herder een enig zwak schaap of het slechtste stervende lam, dat Hij verlost heeft, zal missen. Hij zal Zijn kudde tellen, en haar allen samen vergaderen, en een getrouwe rekening ervan doen aan de Vader, die ze aan Hem gegeven heeft. Laat ons nu leren, onze ogen van de mensen af te wenden, opdat onze hoerachtige harten op haar niet verzotten, en laat ons onze oude Man aanzoeken, en maken Hem onze enige Hartsbeminde; want Jer. 25:27: Zo zeide de Heere tot de vijanden van Sion: Drinkt, en wordt dronken, en spuwt, en valt neer, dat u niet weder opstaat, vanwege het zwaard, dat Ik onder u zal zenden, vs. 28: En het zal geschieden. wanneer zij weigeren zullen de beker van uw hand te nemen, om te drinken, dat u tot hen zeggen zult: Zo zegt de Heere der heerscharen: Gij zult zeker drinken. U ziet, onze Heere brouwt een vergifbeker voor Zijn vijanden, die zij moeten drinken, en vanwege die hebben zij pijnlijke ingewanden en zieke magen, Ja zij barsten. Maar wanneer de gevangenis van Sion teneinde is, Jer. 50:4, *Dan zullen de kinderen Israëls komen, zij en de kinderen van Juda samen; wandelende en wenende zullen zij heengaan, en zoeken de Heere, hun God. Vs. 5: Zij zullen naar Sion vragen; op de weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn; zij zullen komen en de Heere toegevoegd worden, met een eeuwig verbond, dat niet zal worden vergeten.* En het is tot ons en voor ons gesproken, die met pijnlijke harten vragen: welke is de weg naar Sion. Het is onze plicht te weten, hoe naar van onze Heere Zijn deur te gaan, en te kloppen door 't gebed, en hoe Christus' slot op te lichten en de grendel van Zijn kamerdeur af te schuiven, Hem te klagen en te zeggen, hoe de wereld ons handelt, en hoe het werk van onze Koning al gaat, opdat Hij mocht opstaan, en geven hun een slag, die daar zo grinniken en spelen met Christus en met Zijn bruid.

Lieve juffrouw, u hebt ook uw huiskruisen, in de ziekte van uw man en kinderen, en in 't beroven van uw huis door dieven; neem deze roeden in geduldigheid van uw Heere af; Hij moet u steeds van vat tot vat vergieten, en vermalen u als onze Heere Zijn tarwe, om brood te zijn in Zijn huis; maar als al die slagen over uw hoofd zijn gegaan, wat zult u dan zeggen, als u uw beminde Christus Zijn wit en rood aangezicht ziet, ja het aangezicht van Hem, Die waardig is de banier te dragen boven tienduizenden, Hoogl. 5. Hoop en geloof tot het einde toe. Genade zij voor eeuwig vermenigvuldigd over u, en uw man en kinderen.

De uwe in zijn liefste Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Edinburgh

276 Aan Maria Mac-Knaught

Mijn waarde en geliefde in Christus!

Ik ben onder beproeving, en ben voor Christus' verboden heren verschenen, tot een getuigenis tegen hen. De kanselier en de anderen verzochten mij met vragen, die niet behoorden tot mijn dagvaarding; die ik geheel ontweken heb te beantwoorden, niettegenstaande zijn bedreigingen. Mijn nieuw gedrukt boek tegen de Arminianen, was een van mijn beschuldigingen; dat ik de bisschoppen geen lords (heren) noemde, was een andere beschuldiging. Toen ik inkwam, zag het merendeel van de bisschoppen meer verbaasd, dan ik, en zij hoorden mij met stilzwijgen. Sommigen spraken mij voor; maar mijn Heere bestierde het zo, dat ik met blijdschap in mijn lijden vervuld ben; en ik vind

Christus' kruis zoet, wat zij tegen de volgende dag voor hebben te doen, weet ik niet; wees zonder zorg, maar bid. Onze bisschop van Galloway zeide, indien de gevolmachtigden hem zijn wil niet gaven, dat hij, dit zeide hij met een eed, aan de koning daarover schrijven zou. De kanselier dagvaardde mij in 't gericht, om acht dagen daarna te verschijnen.

Mijn Heere heeft mij een vriend toegebracht van de hoge landen van Argyll, mijnheer van Lorne, die zoveel gedaan heeft, als in 't bereik van zijn vermogen was; God gaf mij gunst in zijn ogen. Mr. Robbert Glendonig is het prediken verboden, totdat hij een collega aanneemt. Wij hopen nog voor hem te handelen. Christus is waardig dat men Hem toevertrouwt: Uw man zal een gemakkelijke en goede weg krijgen, tot uitvoering van zijn zaak: u en ik zullen beiden de zaligheid Gods zien over Jozef, afgescheiden van zijn broeders.

De uwe in Christus, Samuël Rutherford
Edinburgh

277 Aan Maria Mac-Knaught

Geëerde en liefste in de Heere!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik ben wel, en mijn ziel is voorspoedig: ik vind Christus met mij; ik ben niemand tot last; mij ontbreekt niets; geen aangezicht ziet op mij, of het lacht mij toe. Zoet, zoet is de Heere Zijn kruis; ik overwin mijn zwaarmoedigheid. Mijn Bruidegom Zijn liefdeblikken maken mijn vermoeide ziel vet; ik ga heen naar mijns konings paleis te Aberdeen; tong en pen, en verstand kunnen mijn blijdschap niet uitdrukken; doe mijn liefdegroet aan Johanna Gordon, aan mijn zuster Johanna Brown, aan Grisel, en aan uw man. Aldus in haast. Genade zij met u.

De uwe in zijn enige enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Edinburgh, 5 april 1636

Een naschrift

Ik belast u te geloven, blij te zijn, te zingen, en te triomferen. Christus heeft mij gezegd: *barmhartigheid, barmhartigheid, genade en vrede voor Maria Mac-Knaught.*

278 Aan Maria Mac-Knaught

Mijn waarde en geliefde in Christus!

Ik verblijd mij, dat u een deelgenoot bent van Christus' lijden, bezwijk niet; houd moed, geloof; hoewel de mensen, en man en vrienden, zich zwak tonen, zo begeeft toch u uw sterkte niet. Het is geen hoogmoed, dat een verdrinkend mens naar de rotssteen grijpt. Het is uw eer, dat u uw rotssteen aangrijpt. O zeer gewenste vrouw; ik betuig en verklaar het in mijn Heere, dat de gebeden, die u deze menige verleden jaren naar de hemel opgezonden hebt, voor de Heere opgekomen en niet vergeten zijn. Wat het is, dat komen zal, kan ik niet zeggen; maar ik weet, dat zo waarachtig als de Heere leeft, dit geroep zal barmhartigheid en weldadigheid nederbrengen. Ik belast u, en degenen die met u zijn, dat ze voortgaan zonder bezwijken of vrezin; en geloof steeds en neem geen weigering aan. Indien u aflat, zo is 't veld verloren; indien u volhardt, zo zullen onze vijanden vrezin als een wankelende muur, en een ingebogen wand. Ik schrijf het, en

bewaar deze brief, de uiterste en volkomen verwoesting zal wezen voor uw tegenpartijders, en voor de haters van de dochtermaagd van Schotland. De bruid zal nog zingen, gelijk in de dagen harer jeugd. Heil zal haar wezen tot muren en bolwerken; de droge olijfboom zal weer bloeien, en de dorre doodsbeenderen zullen leven: want de Heere zal profeteren over de dorre beenderen, en de Geest zal in haar komen, en wij zullen leven. Ik verblijd mij, te horen van John Carsen: Ik zal hem niet vergeten. Doe mijn groet aan Grisel, en aan Johanna Brown. Uw man heeft mijn hart bezwaard gemaakt. Maar wees kloekmoedig in de Heere. Ik zend zegeningen over Samuël en William, zeg hen, dat ik wil, dat ze God zoeken in hun jeugd. Genade zij u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 8 Juli 1637

279 Aan Maria Mac-Knaught

Zeer geëerde en liefste in onze zoete Heere Jezus!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u van God onze Vader en van onze Heere Jezus. Ik weet, de Heere zal voor uw stad werken. Ik hoor, dat de bisschop vreest onder u te komen; want zo wordt in deze stad gesproken; en velen zijn hier blij dat ze een verzoekschrift aan de raad schrijven, om mij weer thuis te brengen in mijn plaats, en om andere verongelijkingen in 't land gedaan, te herstellen; ziet of u kunt teweegbrengen, dat drie of vierhonderd in het land, hoge en lage adel, landslieden en burgers het ondertekenen, hoe meer, hoe beter. Misschien zal het de bisschop verschrikken; en door de wet kan daarover geen voordeel tegen u genomen worden. Ik heb geen tijd, om aan Carletoun en Knoxbrenn te schrijven; maar ik wilde, dat u hen daarover sprak, en laat hen met Carletoun raadplegen; Mr. A. acht het goed, en ik meen, dat anderen het zullen goedkeuren. Ik ben nog steeds in een goede staat met Christus; mijn hoffelijk onthaal is niet minder dan het was: de deur van des Bruidegoms wijnhuis is open, wanneer zo'n arme vreemdeling als ik ben, daar voorkomt. Ik verander, maar Christus blijft Dezelfde; zij hebben mij een arm oog uitgestoken, mijn enige vreugde, om Christus te prediken, en boodschappen te doen tussen Hem en zijn bruid. Wat mijn Heere met mij doen zal, weet ik niet, het is waarschijnlijk, dat ik te Aberdeen niet zal overwinteren. Maar waar het elders zal wezen, weet ik niet. Er is enig bloesem van Christus' Koninkrijk in deze stad; en de rook gaat op, en de leraars zijn woedend daartegen: maar ik houd meest van een geraasmakende, en brullenden duivel. Ik bid u in de Heere, mijn lieve zuster, wacht op 't heil Gods; laat uw handen niet slap worden, in samen te komen om te bidden. Vreest niet voor vlees en bloed; wij zijn allen te vreesachtig geweest, en dat gaf de bloodaards de stoutheid om mij uit Galloway te sluiten. Doe mijn liefdegroet aan John Carsen, en aan Mr. John Brown; nooit heb ik mijn liefde van die man af kunnen krijgen; ik oordeel, dat Christus iets met hem te doen heeft. Verzoek uw man van mijnentwege, dat hij van Christus geen kwaad denkt, vanwege Zijn kruis. Velen kennen Christus niet recht, omdat Hij het kruis op Zijn rug heeft, maar Hij zal ons allen nog doen lachen. Ik bid u, zo graag als u iets voor mij doen wilde, gedenk mevrouw Marshel bij God, en ook haar zoon, de graaf van Marshel, inzonderheid haar Christelijke dochter mevrouw Pitfligo. Ik zal met die gedachte sterven, dat Christus nog zal terugkeren tot Schotland, met heil onder Zijn vleugelen, en ook te Galloway. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

280 *Aan Maria Mac-Knaught*

En het zal te dien dage geschieden, dat Ik Jeruzalem stellen zal tot een lastigen steen allen volken; allen, die zich daarmede beladen, zullen gewisselijk doorsneden worden; en al de volken der aarde zullen zich tegen haar verzamelen. Zach. 12:3

Geliefde zuster!

Ik heb wat ingehouden, van aan u te schrijven, omdat ik zwaarmoedig was over de rechtsvervolging van ons laatste Parlement, alwaar men recht had moeten doen; doch zij wilden aan onze Heere Jezus geen goed recht doen, noch Hem laten genieten, de voorrechten van het huis, dat ze òf de rechtvaardige grieven, òf de ootmoedige verzoekschriften van de dienstknechten Gods zouden horen; er is niets over, dan dat wij onze grieven en bezwaren voor de ogen van onze gekroonde Koning Jezus leggen, Die heerst in Sion. Het is wel waar, dat de verklaringen van de vergadering te Perth voor de overeenstemming zijn bevestigd, en 's konings macht, om het witte overkleed, en ander misgereedschap de predikanten op te leggen vastgesteld is. Doch hetgeen de mensen besluiten, is geen Schriftuur. Koningen hebben korte armen, om Christus' troon om te stoten; en onze Heere heeft in dit Parlement opgewekt, en heeft op Zijn voeten gestaan, wanneer vijftien graven of HoogEdelen, en vierenveertig. gevlmachtigden, van bevoorrechte vrije steden, met ettelijke baronnen voor onze Kerk hun stemmen hebben gegeven, voor het aangezicht van een koning die met veel ontzaglijkheid en schrik, met zijn eigen hand de voor- of tegen hem stemmende opschreef: Lang voor deze Kerk zijn, Ps. 2, de einden der aarde, Schotland en Engeland van de Vader als een gift geschonken aan Zijn Zoon Christus, en dat is een oud wettig bewijsstuk van 't Parlement, besloten door onze Heere, en reeds over vierduizend jaren gedrukt. Haar verklaringen worden nog steeds gedrukt. De eerste verklaring zal bestaan; laat de mogendheden van de wereld, die Christus, plaats liever hebben dan Hemzelf, woeden, naar hun welgevallen. Al worden de bergen verzet in het hart van de zee; zo is er toch een rivier die uit het heiligdom komt, en de beekjes ervan verkwikken de stad Gods. Die fontein is in Schotland nog niet verworpen, en zij kan ook niet uitdrogen; Geloof dan steeds, en vertrouw op Gods heil. Indien u allen de rechtszaak geheel kende, u zoudt bekennen, dat het Gods barmhartigheid is, dat de zaken in het Parlement zich gegaan, gelijk zij gegaan zijn. De Heere Jezus heeft, zelfs in 't gehoor van onze koning tot zijn grote terging en droefheid, vele getuigen verkregen; en wij zagen in alles, dat de Zoon Gods hun listig beleid omver wierp, en dat Hij de wereld deed weten, hoe Hij Zijn arme, door de zon geblakerde Kerk in Schotland bijzonder liefheeft. Wat de zaak aangaat tussen uw man en C., ik hoop in God, dat die aan een kant zal geraken; zij heeft mij uitnemend zeer bedroefd; ik heb met Carletoun gehandeld, en zal nog verder handelen; 't geen u tot een last is, leg dat van u op de Heere. Ik heb van het huwelijk van uw dochter gehoord; ik bid de Heere Jezus, dat Hij de huwelijksovereenkomst onderschrijft, en dat Hij op de bruiloftsmaaltijd is, gelijk Hij was op de bruiloft te Kana in Galilea. Zeg haar mijnnentwege, dat alhoewel het waar is, dat Gods kinderen voor haar gebeden hebben, nochtans Gods belofte bijzonder aan haar gebeden en geloof gedaan is; laat haar aan Christus de liefde van haar maagdom, en ondertrouw geven, en Hem eerst verkiezen als haar Man, en dat huwelijk zal het andere zegenen. Het is een nieuwe wereld, waar zij intreedt, en daarom heeft ze een nieuwe gemeenzame kennis van de Zoon Gods nodig, en zij moet haar liefde tot Hem vernieuwen, Wiens liefde beter is dan de wijn. 1 Kor. 7:29, De tijd is voorts kort, laat degene die vrouwen hebben, zijn als niet hebbende, vers 30, en die wenen, als met wenende; en die blijde zijn, als niet blijde

zijnde; en die kopen, als niet bezittende; vers 31, die deze wereld gebruiken, als niet misbruikende: want de gedaante van deze wereld gaat voorbij. Genade, genade zij haar deel van de Heere. Ik weet u hebt daarover zorg op u, opdat alles recht zij: maar laat Christus alles dragen; u behoeft geen ontferming over Hem te hebben, indien ik zo mag spreken, zet Hem tot dit alles, Hij is sterk genoeg. De Geest van de Heere Jezus zij met u.

Uw vriend in zijn liefste Vriend Jezus Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

281 Aan Maria Mac-Knaught

Mijn waarde en geliefde zuster!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Het gaat mij wel, ere zij God. Ik ben voor een vierschaar geweest, die binnen mij opgericht was van schrikken en beschuldigingen; maar mijn zoete Heere Jezus heeft het masker van Zijn aangezicht afgelicht, en gezegd: kus tot uw bekomst, en Ik zal mijns Konings vriendelijkheid niet smoren noch verdonkeren. Hij is ingebroken in de ziel van de arme gevangene, gelijk het opzwellen van de Jordaan. Ik ben bang en overvol, een grote hoge springvloed van de vertroosting van Christus heeft mij overlopen. Ik wilde mijn wenen niet geven voor het lachen van de veertien bisschoppen. Zij hebben mij herwaarts gezonden, om met mijn Koning feest te houden; Zijn nardus geeft een zoete reuk; de liefde van de Bruidegom is met mijn hart heengelopen. O liefde, liefde, liefde! O hoe zoet zijn mijns Konings ketenen; ik vraag niet naar vuur of pijniging; hoe zoet zou het mij zijn door de zoute zee te zwemmen om mijn nieuwe Minnaar, mijn tweede Man, mijn eerste Heere. Ik belast u in Gods Naam, dat u niet vreest voor de wilde beesten, die in de wijngaard van de Heere der heirscharen inkwamen. De valse profeet is de staart; God zal de staart van Schotland afhouden. Neem uw troost; verkwijn niet, word niet moedeloos; bid voor mijn arme gemeente; ik zou voor haar zaligheid wel veel kwelling op mijn ziel willen nemen; ik vrees, dat het inkomen van een huurling op hetgeen ik daar gearbeid heb, mijn leven met droefheid zal afsnijden; daar heb ik geworsteld met de engel, en heb overmocht; 't woud, de bomen, de velden en heuvelen, zijn mijn getuigen, dat ik daar een schone samenkomst tussen Christus en Anwoth bevorderde. Boodschap mijn liefde tot uw man, tot de lieve Carletoun, en tot mijn geliefden broeder Knokbrex. Vergeet Christus' gevangene niet. Ik verlang naar een brief van uw eigen hand.

Uw vriend en Christus' gevangene, Samuël Rutherford
Aberdeen, 22 november

282 Aan Maria Mac-Knaught

Mijn hartelijk geliefde zuster!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u. Ik klaag, dat Galloway mij niet vriendelijk is in brieven te schrijven; ik heb in zestien weken niet meer dan twee brieven ontvangen; het gaat mij wel, mijn gevangenis is mij een paleis, en Christus' huis der maaltijden. Mijn Heere Jezus is zo vriendelijk, als zij Hem noemen. Och, dat geheel Schotland mijn staat kende, en deel had aan mijn feest! Ik belast u in Gods Naam, ik belast u te geloven; vrees niet voor de kinderen van de mensen; de wormen zullen hen eten. Nu te bidden, en te geloven, als Christus met weigeren schijnt te antwoorden, is meer dan het tevoren

was; sterf gelovende, sterf met Christus' belofte in uw hand. Ik verzoek, ik smEEK, ik belast uw man en die stad, dat ze voor de waarheid van het evangelie staan; twist met Christus' vijanden, en ik bid u, laat mijn staat aan alle belijders die u kent, weten. Help mij prijzen. De predikanten alhier benijden mij, zij willen mijn gevangenis veranderd hebben; mijn moeder heeft mij voortgebracht een man van twist, en een die met de gehele aarde strijdt. Doe mijn liefdegroet aan uw man. Genade zij met u.

De uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 3 januari 1637

283 Aan Maria Mac-Knaught

Liefhebbende en lieve zuster!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Uw brief heeft mijn ziel verkwikt; u zult mijn raad niet hebben, om u te haasten, om uit de stad te gaan; want indien u uit Kirkcudbright vertrekt, zo zullen zij gemakkelijk alles verderven. U bent daar aan Gods werk, en op Gods weg; wees sterk in de Heere; de duivel is zwakker dan u bent; omdat Hij sterker is, Die in u is, dan hij die in de wereld is. Uw zorg, en liefde omtrent mij, nu een gevangene om Christus, is voor u opgelegd in de hemel; en u zult weten, dat het in gedachtenis opgekomen is voor God. Bid, bid voor mijn wanhopige gemeente, en geef haar uw raad, als u iemand van hen ontmoet. Het zal mij een smart zijn te horen, dat een wolf inkomt op mijn arbeid. Maar indien de Heere het toelaat, zo moet ik stilzwijgen. Mijn lucht zal opklaren: want Christus legt mijn hoofd in Zijn boezem, en laat mij toe, daar te leunen; nooit wist ik te voren, wat Zijn liefde in zo'n mate was. Indien Hij mij verlaat, zo verlaat Hij mij in smart en krank van liefde; en nochtans is mijn ziekte mijn leven en gezondheid. Ik heb een vuur binnen mij; ik tart al de duivelen in de hel, en al de bisschoppen in Schotland, daar water op te gieten. Ik ben verblijd over uw kloekmoedigheid en geloof. Bid gedurig voort, alsof ik op mijn reis was, om te komen, en uw herder te zijn. Welke ijzeren deuren of dwarshouten zijn machtig, het tegen Christus uit te staan? Want als Hij blaast, zo openen zij voor Hem. Ik gedenk uw man bij de Heere. Genade, genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 11 maart 1637

284 Aan een edele vrouw

Juffrouw!

Ik bid u, houd mij verontschuldigd, zo de dagelijkse bezigheden van mijn beroep mij zullen verhinderen u te bezoeken, dat ik anders zou wensen; ik durf niet buiten gaan, omdat velen van mijn volk ziek zijn, en de tijd van ons Avondmaal nadert; maar gebruik het gezelschap van uw waarde en oprechthartige herder Mr. Robbert, aan wie de Heere de tong van de geleerden gegeven heeft, om ter rechter tijd een woord voor de vermoeiden voort te brengen. Doe mijn groet aan hem en aan uw man. De Heere Jezus zij met uw geest.

Uw toegenegen vriend,
Samuël Rutherford

285 Aan William Fullertown, opperschout te Kirkcudbright

Hooggeëerde en zeer lieve vriend!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Het gaat mij wel, geloofd zij de Heere, terwijl ik hier in deze vreemde stad een gevangene blijf voor Christus en Zijn waarheid; en ik schaam mij Zijn kruis niet; mijn ziel wordt vertroost met de vertroosting van Zijn zoete tegenwoordigheid, voor Wie ik lijd. Ik bid u ernstig, dat u uw eer en gezag aan Christus en voor Christus geeft; en wees niet verslagen voor vlees en bloed, terwijl u staat voor de Heere, en voor Zijn waarheid en zaak. En hoewel wij zien, dat de waarheid voor een tijd onderdrukt wordt, zo zal toch Christus een Vriend voor de waarheid zijn, en zal werken voor degenen, die al wat zij hebben, in gevaar durven zetten voor Hem en voor Zijn eer. Mijnheer, onze schone dag is nabij, en het hof zal veranderen, en de goddelozen zullen 's namiddags wenen, en bitterder dan de kinderen Gods, die in de morgenstond wenen. Laat ons geloven en hopen op Gods heil. Mijnheer, ik hoop, dat ik aan u niet behoef te schrijven, opdat u mijn broeder, die nu, zowel als ik, voor de waarheid staat in verdrukking te komen, vriendelijkheid en liefde bewijst. Ik acht mij verbonden, om voor u en uw waarde en vriendelijke echtgenote en kinderen te bidden, en ook voor uw liefde tot Hem en tot mij. Ik hoop, dat uw moeiten voor ons in Christus niet verloren zullen zijn. Dus u aanbevelende aan de tere barmhartigheid en goedertierenheid Gods, blijf ik

Uw zeer liefhebbende en toegenegen broeder,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 21 sept. 1636

286 Aan de recht eerwaarde vrouw, de Markgravin van Kenmure

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik verlang van u en van dat lieve kind te horen, en om deze reden val ik u moeilijk met schrijven. Ik ben voor tegenwoordig denkende, dat de mussen en zwaluwen, die hun nesten bouwen in Anwoth, gelukkige vogels zijn. De Heere heeft mijn ganse gemeente als woest gemaakt; helaas, menigmaal zeg ik dat woord: Doe mij weten, waarover Gij met mij twist! O aarde, aarde, bedek niet het geweld, aan mij geschied. Ik weet, het is mijn ongelovige jaloersheid, in deze mijn duistere nacht dat ik een vriend voor een vijand neem; nochtans heeft mijn Heere tegen mij geen twist gemaakt; ik kijk met Hem, maar Hij geeft mij schone woorden, omdat mijn zonden, en de zonden van mijn jonkheid, slagen verdiend hebben: hoe ben ik aan mijn Heere verschuldigd, Die mij onder vele kruisen een gewenst en uitverkoren kruis gegeven heeft, namelijk te lijden voor de Naam van mijn Heere Jezus, aangezien ik toch ketenen moest hebben, zo heeft Hij gouden ketenen op mij gelegd, zijnde ook bevochtigd met vele vertroosting. Aangezien ik droefheid moet hebben, want ik heb gezondigd, o Mensenhoeder! zo heeft hij vrolijke droefheid voor mij uitgekozen, ja eerlijke, geestelijke en heerlijke droefheid. Mijn kruisen komen door de vingers van barmhartigheid en liefde, van het vriendelijke hart van een broeder, Christus mijn Heere, en daarom moeten zij zoet en gesuikerd zijn. O, wie ben ik! Zo'n klomp, zo'n verrotte massa van zonde, dat ik een kind gerekend wordt, waardig om in mijns Vaders huis met de beste en eerwaardigste roede getuchtigd en geslagen te worden, evenals die gouden roede, waarmee mijn oudste Broeder, de Heere, de Erfgenaam van de erfenis, en Zijn getrouwe getuigen geslagen zijn! Men zou denken, dat ik dankbaar en vrolijk behoorde te zijn. Doch mijn beschouwers en

liefhebbers in Christus hebben vlezén ogen, en zij hebben mijn één aangezien voor tien; en ik ben al vrij wat in hun rekenboeken. Mijn Getuige is boven, dat er heirlegers van mijn gedachten binnen mij zijn, die het tegendeel zeggen, en die hun wilde misvatting belachen; indien mijn binnenste zijde gezien werd, mijn drek zou stinken; ik zou alle liefde en achting van allen, die God liefhebben, verliezen en kwijtraken; medelijden zou in de plaats ervan komen. Och, of zij mij toch lager wilden stellen, en mijn beminde Christus hoger! Ik wenste genade en kracht te hebben van mijn Heere om blij, vergenoegd en vrolijk te zijn, zo de eer Gods voor 't aangezicht van mensen, engelen, duivelen, aarde, hemel, hel, zon, maan, en alle Gods schepselen, mocht rijden, en openlijk triomferen op mijn pijn en lijden, doch altijd op voorwaarde, dat ik de Heere Zijn haat en gramschap niet mocht voelen. Maar ik vrees, dat Zijn schone heerlijkheid maar verduisterd en besmet wordt, terwijl ze komt door zo'n vuil schepsel, als ik ben. Indien ik de zondeloze stof wezen kon van 't verheerlijken van Christus, hoewel tot mijn verlies, pijn, lijden en uiterste jammerlijkheid, hoe vrolijk zou mijn ziel zijn! Maar ik ben ver, ver van daar. Hij weet, dat zijn liefde mij tot een gevangene heeft gemaakt, en mij handen en voeten gebonden heeft; maar 't is mij een pijn, dat ik niet los geraken kan, en krijgen losse handen en een los hart, om mijn Heere Jezus dienst te doen, en zijn liefde uit te spreken; ik beken, ik heb tong noch pen, om het te doen; Christus' liefde is meer dan mijn lofzeggingen, en boven de gedachten van de engel Gabriël, en van de machtige heirlegers, die voor de troon Gods staan. Ik schaam mij, en ben droevig en neerslachtig, te denken, dat mijn ziel en tong, en mijn besmet hart zou inkomen, om anderen luid te helpen uitzingen de lof van Christus liefde; al wat ik doen kan, is te wensen dat het koor van de zangers zeer groot wordt, en dat ze toenemen in Christus te verheffen. O wee, wee is mij, want mijn schuldigheid is door weinigen gezien; mijn verborgen wonden, gedurig bloedende binnen in mij, zijn niet voor de ogen van de mensen; maar indien mijn zoete Heere Jezus ze niet steeds zuiverende, wassende, balsemende, helende en verbindende was, zij zouden rotten en tot mijn schande uitbreken. Ik weet niet, wat het einde van mijn lijden zijn zal, ik heb maar de ene zijde van mijn kruis gezien; wat de andere zijde zal zijn, weet Hij, Die zijn vuur te Sion heeft. Laat Hij mij leiden, al was het door de hel. Ik dank mijn Heere. Mijn wachten en stil zijn, gelijk mijn plicht is, om te zien wat Christus meer aan mij doen zal, is mijn blijdschap. Och, of mijn gemak, vreugde en plezier voor eeuwig te pand gezet werden, om lofzeggingen voor Christus te kopen, maar ik ben hier nog ver vandaan. Het is licht voor een arme ziel, die diep in de schuld van Christus' liefde is, verder met Zijn mond uit te geven, dan hij kan springen, en zich te voeden met brede wensen, dat Christus mag geëerd worden; doch in de verrichting deug ik niet. Ik heb niets, niets om aan Christus te geven, dan armoede, behalve als Hij mijn ziel en mijn liefde wilde aangrijpen, en vastzetten, och, och! dat Hij dat wilde doen! zo heb ik niets voor Hem. Hij mocht, 't is waar, een bankroetierspersoon, ziel en lichaam, aantasten en in beslag nemen; maar die heeft geen goederen voor Christus, om daarmee te handelen; maar hoe blij zou mijn ziel zijn, indien Hij mij mijn liefde wilde afnemen, en mij die nooit wedergaf!

Mevrouw, ik zou mij verblijden, indien Christus u steeds meer eigende, en u gedurig voortging, en Hem nader was. Ik eer Christus zelf niet, maar ik wens dat alle anderen de uitroep mochten doen, om 't volk naar Christus' huis te lokken. Ik wens, dat ik u kon nodigen om in uw Liefste Zijn huis te gaan, en dat op mijn woord; u zoudt dan een nieuwe verborgenheid van liefde in Christus zien, die u nooit tevoren zag. Ik ben wat aangemoedigd, doordien uw HoogEd. niet droog noch koud is omtrent Christus' gevangene, gelijk sommigen zijn, ik hoop, dat het in mijn Meesters rekenboek is

opgetekend. Het bedroeft mij niet zeer, dat mijn jaloerse Man mijn afgoden in stukken breekt, zodat ze of niets durven, of niets willen doen voor mij. Mijn Meester heeft haar hulp niet nodig, maar zij hebben nodig, zover gediensig te zijn, dat ze Hem helpen. Mevrouw, ik heb de vrijmoedigheid genomen, van u en dat zoete kind te bevelen in de gebeden van Mr. Andreas Cant, Mr. Jakobus Martin en mevrouw Leyes, en van enige anderen in dit land, die Christus waarlijk liefhebben; gelief mij te laten weten, hoe het met het kind is; ik bid, dat de zegeningen, die kwamen op het hoofd van Jozef, en op de kruin van 't hoofd van degene, die van zijn broederen was afgezonderd, en de goedwilligheid Desgenen, Die in de braambos woont, over hem en over u gezien mogen worden. Mevrouw, ik kan nu door enige kleine ondervinding meer van Christus zeggen dan tevoren. Ik blijf daarbij, indien u een lieflijke ruiker, een verborgen schat en een goudmijn; zoekt in Christus, die u nog nooit zag, zo kom en zie. Dus u bevelende aan Gods dierbaarste barmhartigheid, zo blijf ik,

De uwe tot alle gehoorzaamheid in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 17 juni 1637

Mevrouw Marshall is mij zeer vriendelijk, alsmede haar zoon.

287 Aan de recht eerwaarde hoogedele vrouw, de Markgravin van Kenmure

Zeer edele en dierbare vrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij met u.

De Heere heeft mij behouden te Aberdeen gebracht; ik heb logement gekregen in de harten van allen, die ik ontmoet; niet een aangezicht, of het heeft mij toegelachen; alleen zijn de inwoners van deze stad droog en koud, en zo algemeen heen; zij bestaan uit papisten en mensen van Gallio's humeur, in geen belijdenis vast; en men rekent het hier geen wijsheid, een predikant te begunstigen, die 't prediken verboden, en aan een plaats bij vonnis bepaald is; maar de schande van Christus' kruis zal mijn schaamte niet zijn. Het ondernemen van Queensberry schijnt te slapen, omdat het de bisschop van Galloway geliefde, tegen de Schatmeester te zeggen, dat ik verraad begaan had, dat de Schatmeester zijn geleende ijver vrij wat deed verslappen. Dus dank ik God, Die niet wil, dat ik mijn ziel zal ankeren op valse gronden, of op vlees en bloed; beter is het, dat ze binnen het voorhang bevestigd wordt. Ik bevind, dat mijn oude beschuldigingen weer levendig worden, en dat mijn liefde dikwijls op Jezus' liefde jaloers wordt, als ik op mijn schuldigheid zie; en ik oordeel waarlijk, dat de wereld al te zachte mening heeft van de poorten naar de hemel, en dat velen in plaats van de hemel zullen hebben 't lot van een blind en droevig bedrog: want er is wat meer te doen, dan een koud bevroren woord te spreken: *Heere, Heere*. Het moet een nauwere en engere weg zijn dan wij menen, want de rechtvaardige zal nauwelijks zalig worden. Het zou goed zijn, dat men de christelijkheid vrij verstandiger ging beschouwen; want ik ben in twijfel geweest, of ik iets meer van de christelijkheid kende dan de letteren van de naam; ik wil mijn Heere evenwel niet beliegen; menigmaal vind ik veel vreugde, en onuitsprekelijke troost, in de zoete tegenwoordigheid van Hem, Die mij hier gezonden heeft, en ik vertrouw, dat dit huis van mijn vreemdelingschap mijn paleis en mijn lusthof zal zijn, en dat Christus vriendelijk zal zijn aan de arme Jozef, die van zijn broederen afgescheiden is. Ik zou soms wel al te heet, en al te vrolijk zijn, indien de hartbrekende droefheid, in 't gedenken van de zonde, en aan de schone feestdagen met Jezus Christus mij niet verkoelden, en mijn zoete vreugden verzuurden. Och hoe zoet is de liefde van Christus?

En hoe wijs is de liefde? Maar laat het geloof een poos borgen en vertrouwen; het is niet redelijk, dat kinderen het kwalijk nemen, dat de Vader hen niet tweemaal per jaar loon geeft, gelijk Hij doet aan Zijn huurlingen. 't Is beter dat Gods erfgenamen op hoop leven, dan op loon.

Mevrouw, u weet wat Christus gedaan heeft om al uw liefde te hebben; en dat Hij niet toelaat dat de liefde die op Hem zou komen, tot uw lieve kind zou gaan: onthaal Christus met het beste van uw liefde. Waarlijk mij dunkt, dat Christus gezegd heeft: ik moet, al was 't met geweld, Johanna Campbel voor mij hebben; en Hij heeft vele riemen in 't water gelegd, om uw hart hemelwaarts als naar huis te jagen, en te vissen; laat Hem Zijn bruid hebben; Hij zal rekenen, dat Hij aan u goede winst gedaan heeft, als Hij u verkregen heeft; 't is goed, dikwijls tot Hem te gaan, en de deur tot onze sterkte open te hebben; want 't zwaard des Heeren, 't zwaard des Heeren is voor Schotland, en nog zullen er evenwel enige weinigen, twee of drie bezijden in de top van de olijfboom overgelaten worden. Indien een woord mijn broeder in zijn verdrukking goed kan doen, ik weet dat uw HoogEd. willig, en vaardig zal zijn, om het te spreken, en meer dan dat. Nu die alleenwijze God, en uw enige, enige, Hij Die in de braambos woont, zij met u. Ik wens in mijn schrijven veel kussen en veel zegeningen in Christus over uw lief kind; en dat de zegeningen van Zijns Vaders God, en de zegeningen die toekomen de wezen en weduwen, de uwe en de zijne mogen zijn.

De uwe in zijn enige, enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

Een naschrift
Mevrouw!

Gelieve op een bekwame tijd te onderzoeken de zin van mijnheer van Lome; of het zijn HoogEd. aangenaam zou zijn, dat ik nog een ander werk tegen de Arminianen aan zijn eerwaarde naam opdroeg: want hoewel ik geen Beschermheer wilde vergelijken bij zijn HoogEd. en al heb ik genoegzame ervaring van zijn liefde, zo zal zijn HoogEd. het toch misschien niet nuttig vinden, op deze tijd; maar ik wacht uw HoogEd. antwoord; en ik hoop, u zult rechtuit spreken.

288 Aan John Henderson in Rusco

Lieve vriend!

Ik begeer ernstig uw zaligheid. Ken de Heere, en zoek Christus; u hebt een ziel die niet sterven kan; zie uit naar een woning voor uw arme ziel; want dat lemen huis zal vallen; u moet de hemel hebben, of niemendal, of Christus of niemendal; gebruik het gebed in uw huisgezin; en zet uw gedachten menigmaal op de dood en 't oordeel; het is gevaarlijk, los en onzeker te zijn in het stuk van uw zaligheid: weinigen worden zalig; de mensen gaan een of twee tegelijk naar de hemel, en de gehele wereld ligt in de zonde; heb uw vijanden lief, en sta voor de waarheid. Ik heb u in alle dingen onderwezen. Vrees geen mensen; maar laat God uw vrees zijn; uw tijd zal niet lang zijn; maak uw dagelijks werk van te zoeken naar Christus; u kunt, zelfs als u in 't veld bent, tot God spreken; zoek een verbroken hart over zonden: want zonder dat is er geen hoop om Christus te ontmoeten: dit spreek ik tot uw vrouw zowel als tot u. Ik verzoek, dat uw zuster in haar vrees en twijfelingen haar grepen vestigt op Christus' liefde; ik verbied haar te twijfelen: want Christus heeft haar lief, en heeft haar naam in zijn boek

geschreven; haar zaligheid komt zeer snel aan; Christus haar Heere is niet traag in 't komen, en Hij vertraagt Zijn belofte niet. Genade zij met u.

Uw liefhebbende herder, Samuël Rutherford
Aberdeen

N. B.

De volgende brieven zijn alle geschreven, nadat Mr. Rutherford uit zijn gevangenis ontslagen was.

289 Aan de Markgravin van Kenmure

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik weet wel, dat u vele vertroosters nabij hebt, en dat de beloofde Trooster nabij is. Doch omdat ik uw HoogEd. in mijn droeve dagen, die nog niet over mijn hoofd heen zijn, troostrijk aan mij bevonden heb, zo is het mijn plicht, en meer in vele opzichten, hoewel ik, God weet het, weinig in deze doen kan, u aan te spreken in uw lot, dat u in de woestijn hebt. Ik weet, waarde en HoogEdele vrouw, dat dit verlies van uw lief kind u is overkomen, het ene deel na het andere, en dat u 't al tegemoet zag, totdat de Almachtige nu over u gebracht heeft, 't geen u vreesde; en dat de Heere u goede waarschuwing gegeven heeft. Ik hoop, dat u om de wil van Hem, Die deze beker in de hemel gebrouwen, en met een masker overdekt heeft, graag en blijmoedig zult drinken, en groeten en verwelkomen het kruis. Ik verzeker mij, 't is de zin van uw Heere niet, u met oordeel en alsem te spijzen, en u met galwater te drinken, Ezech. 34:16, Jer. 9:15. Ik weet, dat uw beker gesuikerd is met barmhartigheid, en dat het doen verwelken van de bloem, en van 't witte en rode van de wereldse vreugde, tot geen ander eind is, dan om de toekering van uw hart en uw liefde tot Hem tot de grond toe, daarmee uit te kopen. Mevrouw, onderschrijf de wil van de Almachtige; stel uw hand aan de pen, en laat het kruis van uw Heere Jezus, een bepaald onderworpen amen hebben. Indien u vraagt en onderzoekt, wiens kruis dit is? Dan durf ik niet zeggen, dat het geheel uw kruis is, maar de beste helft daarvan is van Christus, zo is uw kruis dan wettig geboren, en geen bastaardkruis; het kwam uit het stof niet voort; Job 5:6, indien u en Christus halveerders in dit lijden bent, en indien Hij zegt: half Mijn, wat zou u schorten? En ik verzeker mij, dat ik hier de benaming van Gods Woord recht gebruik: Filip. 3:10, de gemeenschap des lijdens van Christus; Kol. 1:24, de overblijfselen van de verdrukkingen van Christus; Hebr. 11:26, de versmaadheid van Christus. Het zou maar zijn de vertroosting Gods te ontgaan, indien men zeide: Christus had nooit zo'n kruis als het mijne; nooit had Hij een dood kind; zo is het dan Zijn kruis niet; ook kan Hij in die zin de eigenaar van dit kruis niet zijn. Maar ik hoop, dat wanneer Christus u trouwde, zo trouwde Hij u en al de kruisen en hartangsten die u volgen; 't woord maakt geen uitzondering, Jes. 63:9, In al hun benauwdheid is Hij benauwd; zo droeg dan Christus de eerste slag van dit kruis, het stuitte van Hem af op u, en u ontving het uit de tweede hand, en u en Hij zijn halveerders in het. Wat mij aangaat ik zal geloven, dat Hij voorheeft, de hemel te bereiden uit dit kruis, en uit alle andere dergelijke: want de wijsheid heeft het bedacht, en de liefde heelt het opgelegd, en Christus erkent het als Zijn Eigen, en Hij stelt uw schouder maar onder een deel ervan; neem het met vreugde, als geen bastaardkruis, maar als een welgeboren bezoeking Gods; en breng het overige van uw bestemde tijd door, in 't werk van geloven, totdat uw verwisseling komt; en laat het geloof, dat nog nooit een leugen tegen u sprak, voor God in deze spreken, Hij maakt u geen zee- of walvis, dat Hij wachten om u zetten zou, en u inbinden, Job 7:12. Hij zal

het ook niet doen. Misschien denkt u, dat niet vele kinderen Gods in zo'n zware ellende zijn, als u: maar wat zoudt u denken van sommigen, die hun verdrukkingen met u zouden willen verwisselen en geven u het voordeel. Doch ik weet, uw kruis niet alleen het uwe en van Christus samen zijn. Ik beken, het scheen mij vreemd, dat uw Heere datgene kwam te doen, dat de bodem van uw wereldse vertroosting schijnt in te slaan. Maar wij zien de soevereiniteit van de Almachtige niet tot aan de grond. Hij gaat voorbij aan onze rechter- en aan onze linkerhand, en wij zien Hem niet. Wij zien maar stukken van de gebroken schakels van Zijn voorzienigheid; en Hij scherpt de raderen van Zijn voorzienigheid, dat wij het niet zien. O laat de Formeerder Zijn leem bewerken in zo'n vorm, als 't Hem gelieft. Zal iemand de Almachtige wetenschap leren? Indien Hij droge stoppelen vervolgt, wie durft zeggen: wat doet Gij? Verwonder u niet, dat u ziet, dat de Rechter van de wereld uw weldaden en de oordelen van het huis van Kenmure in een web weeft; Hij kan rechtstrijdige dingen tot een web maken. Maar mijn zwakke raad, onder eerbied en verbetering, lieve en waarde vrouw, zou voor u deze zijn, dat u ging bezien, hoever de tuchtiging voortgaat, en wat schuim het vuur van de Heere uit u uitdrijft; ik weet wel, u ziet uw kwastigheid, sinds onze Heere u onderschraagd, behouwen, en gekorven heeft; en het glinsteren van de oven is, om u te laten zien, wat schuim en droesem u moet kwijt wezen, en wat een vuil schuim er in de natuur is, hetwelk in 't vuur van uw beproevingen moet uitgekookt, en afgelicht worden.

Ik zeg niet, dat zwaarder verdrukkingen zwaarder schuld te kennen geven; een kruis is dikwijls in deze maar een vals profeet; doch dit weet ik zeker, onze Heere wilde het tin en de bastaardstof van u geweerd hebben, opdat Hij niet zegt: de blaasbalg is verbrand, het lood is door het vuur verteerd; tevergeefs heeft de smelter zo vlijtig gesmolten, Jer. 6:29. En ik zal hopen, dat de droefheid niet zover uw licht zal verbergen, dat u een zo nodige plicht niet zoudt overdenken, namelijk, met Hem medewerken in dit gezegend oogmerk. Ik zou wel graag pleiten voor het werk van de Trooster in deze, niet tegen u, mevrouw, want ik ben verzekerd u bent Zijn partij niet, maar tegen uw droefheid, die haar eigen geweldige aanvallen op uw ziel zal hebben, en ik denk dat het niet in uw macht is dat te verhelpen. Maar dit moet ik zeggen: aan u zijn vertroosting vergund en toegestaan; mis ze dan niet. Als u nu een zielovervloeiende blijdschap krijgt zo zal die blijdschap nooit gemist worden uit de oneindige oceaan van vermaak, die niet verminderd wordt, door daaruit te drinken of te putten. Het is een christelijke kunst, uzelf in de Heere te troosten, en te zeggen: ik was verbonden dit kind aan de Gever terug te geven; en indien het mij vier jaren geleend was, en Christus het voor eeuwig bezit, zo heeft de Heere Zijn voorwaarden met mij gehouden. Indien mijn Heere niet wilde, dat Hij en ik op een uur samen zouden komen aan de dorpel van de dood zijn deur; zo is het Zijn wijsheid, zo te doen. Ik ben tevreden; mijn ontmoeting is voor een tijd opgehouden, niet afgebroken, noch overgegeven. Mevrouw, ik wenste, dat ik tot uw verlichting de droefheid met u delen kon; maar ik ben alleen een beschouwer; 't is gemakkelijk voor mij te spreken; de God van de vertroosting spreke tot u; en lokke u met Zijn liefdefeesten. Mijn afgaan van mijn kudde is mij zo lastig, dat het mij mijn leven tot een last maakt; nooit had ik zo'n verlangen naar de dood. De Heere helpe, en houde het droeve leem staande. Ik vrees, dat u zonde doet, met Mr. William Dalglish uit dit land te trekken, daar de arbeiders weinig en de oogst groot is. Mevrouw, verzoek mijnheer Argijl, dat hij onderhoud bezorgt, voor een herder voor dit arme volk. Genade zij met u.

Uw HoogEd. alleszins gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
Kirkcudbright, 1 oktober 1639.

290 Aan de vervolgde Kerk in Ierland

Zeer geëerden, eerwaardigen en hartelijk geliefden in onze Heere!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u allen. Ik weet dat er velen in deze natie zijn, bekwamer dan ik, om degenen toe te spreken, die voor Jezus Christus lijden en van Hem getuigen; doch vergeef mij, dat ik een weinig spreek tot u, die in 't proces betrokken bent, wegens het Evangelie, aan u eenmaal toebetrouwd. Ik vertrouw, dat u niet onwetend bent, dat gelijk u de vrede is nagelaten in Christus' Testament, zo mede de andere helft van het Testament een legaat was van Christus' lijden. Joh. 16:33. *Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat gij in Mij vrede hebt. In de wereld zult gij verdrukking hebben.* Omdat u dan bent gemaakt tot erfgenamen van een lijfrente van Christus' kruis, zo denkt, dat vurige beproeving geen vreemd ding is: want de Heere Jezus zal geen verlies doen, door 't schuim en tin uit Zijn Kerk in Ierland uit te zuiveren; Zijn wijnpers is maar uitwingende droesem, het schuim en vuiligheid van die Kerk. Ik had eens een proef van die zoete reuk, en de eerlijke en eerwaarde vrede van die gelasterde zaak, het kruis van onze Heere Jezus. Maar hoewel, helaas! die gouden dagen, die ik toen had, nu voor een groot deel weg zijn, zo durf ik nochtans zeggen, dat de uitgang en uitkomst van uw lijden zal zijn het voordeel en de gouden heerschappij van het Evangelie en de hoge heerlijkheid van de nooit genoeg geprezen Vorst der koningen van de aarde, en de verandering van het koper van 's Heeren tempel onder u in goud, en van 't ijzer in zilver, en van het hout in koper; uw opzieners zullen nog vreedzaam, en uw drijvers rechtvaardig zijn, Jes. 60:17, 18. Uw oude vervallen muren zullen een nieuwe naam krijgen, en de poorten van uw Jeruzalem een nieuwe titel; zij zullen uw muren heil, en uw poorten lof heten. Ik weet, dat de koning zijn afgevaardigden, de bisschoppen, papisten, tijddienende heren, en trotse bespotters van onze Heere, de kruisigers van Jezus om Zijn opperkleed, en al uw vijanden, noch vingers noch oorlogsinstrumenten hebben, om een enige steen uit uw muur te graven; want elke steen van uw muur is heil. Ik durf u 't woord van mijn koninklijke en vorstelijke Meester daarvoor geven, dat Ierland een schone bruid voor Jezus zal zijn, en dat Christus op hen een paleis van zilver zal bouwen, Hoogl. 8:9. Weent dan niet alsof er geen hoop was; vreest niet, trekt sterkte aan; trekt uw sierlijke klederen aan, Jes. 52:1; uw fundamenten zullen van saffieren zijn, Jes. 54:11, 12, uw vensters en poorten van kostelijke stenen.

Zie over 't water heen en merk, wie daar op het droge land is wachtende op uw landen. Uw verlossing is besloten, onderschreven, en verzegeld in de hemel; uw goederen die van u genomen zijn om Christus en Zijner waarheid wil, zijn maar vastgezet en te pand gelegd, en niet weggenomen. Veel is er voor u opgelegd in Zijn magazijn, van Wie de aarde en zijn volheid is; uw klederen zijn gesponnen, en uw kudden gaan weiden in de velden; uw brood is voor u opgelegd, uw drank is gebrouwen, uw goud en zilver ligt in de bank, en de interest loopt op en neemt toe; evenwel hoor ik, dat uw aandrijvers u beroven en plunderen, en in boeten slaan: uw gevangenen, mijn broeders, hebben twee sleutels; de afgevaardigden, de bisschoppen en ambtenaars hebben maar de ijzeren sleutels van het gevangenhuis, waarin zij u zetten. Maar Hij Die de smid geschapen heeft, heeft andere sleutels in de hemel; daarom zult u, in de gevangenis niet sterven; de ploegen van andere mensen werken om uw brood; uw vijanden vergaderen uw renten.

Hij Die zijn bruid kust aan de ene zijde van de zee in Schotland, slaat haar aan de overzijde van de zee in Ierland, en Hij voedt hen met het brood van tegenspoed, en met

het water van verdrukking, en nochtans is Hij dezelfde Heere voor beiden. Helaas, ik vrees, dat Schotland vergaan en gedood zal worden door deze grote weldaad van hervorming, omdat hier niet is dat leven van godsdienstigheid, dat beantwoordde uitnemende grootheid van het werk, dat onze ogen verbaasd maakt; want de Heere verblijdt Zich over ons in dit land, gelijk de Bruidegom zich verblijdt over de bruid; de Heere heeft de naam van Schotland veranderd; men noemt ons nu niet meer verlaten, noch verwoest, maar ons land wordt genoemd *Chephsibah*, want des Heeren lust is in ons, en *Beulah* dit land is aan Hem getrouwd, Jes. 62:4.

Er is nu een hoge weg gemaakt door ons Sion heen, en die wordt de heilige weg genoemd, de onreine zal er niet doorgaan; die deze weg wandelt, zelfs de dwazen, zullen niet dwalen, de woestijn juicht en bloeit als de roos; de vrijgekochten des Heeren zijn wedergekeerd naar Sion met gezangen en eeuwige blijdschap op hun hoofd, Jes. 35. De Kanaäniet is uit van onze Heere Zijn huis uitgezet; daar is niet één beest gelaten om te beschadigen, immers in openlijke belijdenis, op de gehele heilige berg van de Heere. Onze Heere is begonnen met Zijn vijanden te worstelen, en Hij heeft ons uit Egypte uitgebracht; wij hebben de krachten van een eenhoorn, Num. 23:22. De Heere heeft de zonen van Babel verteerd, hun beenderen heeft Hij gebroken, en met Zijn pijlen heeft Hij hun doorstoken; wij nemen ze gevangen, die ons gevangen hielden, en wij heersen over onze drijvers. Jes. 14:2. Onze tweede tempel bestaat niet uit tichelstenen noch leem, noch uit Babels vervloekt hout en steen. Maar onze vorstelijke Koning Jezus bouwt Zijn huis geheel gelijk een paleis, en met uitgehouwen stenen; het is de woning van de Heere; wij verwelkomen Ierland en Engeland tot onze beminden. Wij nodigen u, o dochteren van Jeruzalem, dat u tot onze Heere Zijn hof afkomt, en met ons onze Liefste gaat zoeken, want Zijn liefde zal beiden, voor u en ons genoegzaam zijn, wij zenden minnebrieven over zee, om u te verzoeken, dat u onze Koning mocht komen trouwen en deelnemen aan ons bed.

Wij vertrouwen, dat onze Heere aan het beest, en aan de scharlakenvervige hoer een slacht staat te geven, teneinde Hij Zijn oude weduwwrouw, onze lieve zuster, de kerk van de Joden inbrengt. O, wat een hemelse hemel zou het zijn, haar te zien inkomen door dat middel, en de borsten van haar kleine zuster te zuigen, en te vernieuwen haar oude liefde met haar eerste Man, Christus, onze Heere! Zij staan in het boek van Gods Woord getekend als een bruid, die met Jezus in huwelijksverbintenis is. Och, of ik in dit mijn vlees een gezicht mocht krijgen van het geprofeteerde huwelijk tussen Christus en haar. De koningen van Tarsis en de eilanden moeten onze Koning Jezus geschenken aanbrengen, Ps. 72:10, en Brittannië is één van de voornaamste eilanden: wel waarom mogen wij dan niet geloven, dat onze koningen van dit eiland zullen inkomen, en brengen hun heerlijkheid tot het nieuwe Jeruzalem, waarin Christus zal wonen in het laatste van de dagen? *Het is onze plicht te bidden, dat de koninkrijken van de aarde mogen worden van Christus.*

Nu ik vermaan u in de Heere Jezus, dat u niet ontzet noch bevreesd bent voor die twee staarten van die twee rokende vuurbranden, de verbolgenheid van de koninklijke afgevaardigde met zijn burgerlijke macht, en van de bastaardbisschoppen met de macht van het beest, want zij zullen afgesneden worden; zij mogen u opeten en opdrinken, maar zij zullen gedwongen zijn, u wederom levend uit te spuwen. Indien twee dingen vast geloofd werden, 't lijden zou niet zwaar zijn, indien de gemeenschap van Christus' lijden goed gekend zou zijn, wie zou niet graag met Jezus deelnemen? Want Christus en wij zijn halveerders, en gezamenlijke eigenaars van één en hetzelfde kruis; en daarom

Hij, die goed wist wat lijden was, gelijk Hij alles maar verlies achtte om Christus, oordeelde het maar drek te zijn, oordeelde ook zo van het, opdat Hij mocht kennen de gemeenschap van Zijn lijden, Filip. 3:10. O, welk een zoet gezicht is het. een kruis te zien tussen Christus en ons, onze Verlosser te horen zeggen op iedere zucht en slag, en op ieder verlies van een gelovige, half Mijn. Zo wordt het genoemd Christus', verdrukkingen en de versmaadheid van Christus, Kol. 1:24, Hebr. 11:26. Gelijk wanneer twee lieden deelgenoten en eigenaars zijn van een schip, de helft van de winst, en de helft van 't verlies behoort tot elk van de twee; zo is Christus in ons lijden half winner en half verliezer met ons, ja het zwaarste eind van het zwarte hout van 't kruis ligt op onze Heere; het valt eerst op Hem, en dan stuit het van Hem af op u. De smaadheden, waarmee zij u smaden, zijn op Mij gevallen, Ps. 69:10. Uw lijden is uw schat, en groter rijkdom, dan de schatten van Egypte, Heb. 11:26. En indien uw kruis eerst komt door Christus' vingeren, eer het tot u komt, zo krijgt het een schone luister van Hem, het krijgt een smaak en geur van de Koning Zijn nardus, en van 't hemelse reukwerk; en de helft van de winst, wanneer Christus' schip vol goud thuis komt, zal uwe zijn. Het is een vermeerdering van uw schat, rijk te zijn in lijden, in arbeid overvloediger, in slagen uitnemender, 2 Kor. 11:23, en te hebben het lijden van Christus overvloedig in u, 2 Kor. 1:S. Het is een deel van 's hemels kapitaal; uw goederen zijn niet verloren, als zij u ontrukkt zijn, want uw Heere heeft ze in bewaring; zij zijn maar vastgezet en aangeslagen; Hij zal het beslag losmaken; u zult gevoed worden met de erfenis van uw vader Jakob, want de mond des Heeren heeft het gesproken, Jes. 58:14. Totdat ik zal zijn in de grote zaal van het hoogste paleis, en een dronk van heerlijkheid zal krijgen uit Christus' hand daarboven, aan de andere zijde van de tijd en van de dood, zal ik waarschijnlijk nooit schoner dagen zijn, dan ik zag onder dat gezegende hout van mijn Heere Zijn kruis. Zijn kussen waren toen Koningskussen; die kussen waren zoet en zielsverkwikkend; een ervan in die tijd, was er twee en een half waardig, indien ik zo mag spreken, van Christus gewone weekdag kussen. O, hoe zoet is het voor eeuwig, een roos van de hemel te zien groeien in zo kwade grond als de hel is, en te zien, dat Christus' liefde, Zijn omhelzingen, Zijn middag- en avondmalen van blijdschap en vrede, goedheid, lankmoedigheid en lijdzaamheid, groeien en opkomen, gelijk de bloemen van Gods hof, uit zo'n steenachtige en vervloekte grond, als daar is de haat van de bisschoppen, en de boosheid van hun hoog commissiehof, en de antichrist zijn bloedige hand en hart! Is hier niet kunst en wijsheid? Is hier niet de hemel en de hel ingesneden, indien ik zo mag spreken, gelijk een juweel kunstig ingevoegd in een ring, geëmailleerd met Christus' kruis. De robijnen en rijkdommen van heerlijkheid, die uit dit kruis groeien, zijn niet uit te spreken. Nu de zwaarste en heetste toorn, en de vurigste en allesverterende verbolgenheid van de Richter van mensen en engelen zal komen op degenen, die onze Heere Jezus verloochenen, en die hun hand leggen aan die eed van goddeloosheid, die nu opgedrongen wordt. Des Heeren kool op hun hart zal hen verbranden, wortel en tak; de tijdelijke staat van de grote, die zo gedaan hebben, zo zij zich niet bekeren, zal vergaan, en de raven zullen in hun huizen wonen, en hun heerlijkheid zal tot schande zijn.

Och, om des Heeren wil, houdt u toch vast aan Christus, en vreest geen mens, die sterven en als gras verwelken zal; de bloem van des konings afgevaardigde zal afvallen, en de bisschoppen zullen hun glans afwerpen. De oostenwind van de Heere, die sterke en machtige Heere zal hen verflensen en verbreken. Vreest dan niet voor hen, zij zijn maar afgoden, die noch goed noch kwaad kunnen doen. Wandelt niet op de weg van dit volk, dat lastert de voetstappen van onze koninklijke en vorstelijke gezalfde Koning Jezus, Die nu op zijn wit paard in Schotland rijdt. De Heere zij uw vrees. Dat besluit

van Sions verlossing, dat geschied en verzegeld is voor de troon, is nu rijp en zal baren, namelijk de verwoesting en de val van de bisschoppen hun zwart koninkrijk, en van de antichrist zijn troon in deze koninkrijken. De Heere heeft het begonnen en Hij zal een voleinding maken. Wie heeft ooit dergelijks gehoord? Eer Schotland barensnood had, heeft zij gebaard, eer haar smart overkwam, zo is zij van een knechtje verlost, Jes. 66:7, 8. En verder, neemt aan er was geen zoetheid in van onze Heere Zijn kruis, nochtans is het zoet om Zijnentwil, om die beminnelijke Jezus Christus, over Wiens kroon en koninklijke oppermacht heden het verschil is in Groot-Brittannië, tussen ons en onze wederpartijders. En wie zou Hem niet waardig oordelen, dat men voor Hem leed? Wat is levend verbrand te worden? Wat is het, dat het bloed van onze harten gedronken wordt? En wat is een dronk te krijgen van gesmolten lood, voor Zijn heerlijkheid? Gewis, minder dan een dronk koud water voor een dorstig man; indien maar de rechte prijs, en de behoorlijke waarde gezet zou zijn op deze waardige, waardige Vorst Jezus. O wie kan Hem wegen! Tienduizend maal duizend hemelen zouden niet één schaal, of de helft van de weegschaal zijn om Hem er in te leggen. O, zwarte engelen, in vergelijking van Hem! Gij, duistere, donkere en lichtloze zon, ten opzichte van die schone Zon, de Gerechtigheid! O, slechte, geringe en waardeloze hemel der hemelen, als zij staat nevens mijn waarde, hoogverheven en overtreffelijke Beminde! O, zwakke, lemen koningen, o zachte en zwakke koperbergen, en zwakke geschapen sterkte, ten opzichte van onze machtige en sterke Heere der heirscharen! O, dwaze wijsheid van mensen en engelen, als zij in de weegschaal gelegd wordt naast die onbevleete zelfstandige Wijsheid des Vaders! Indien de hemel en aarde en tienduizend hemelen, ja rondom die hemelen die er nu zijn, allen waren in een hof van 't paradijs, bezet met al de schoonste rozen, bloemen en bomen, die van de kunst van de Almachtige zelfs kunnen voortkomen, en men zet in het tegendeel maar onze enige Boom, die uit de wortel Jesse groeit, benevens die lusthof, dan zou een enig gezicht, een enige smaak, een enige reuk van Zijn zoete Godheid oneindig te boven gaan, en overtreffen de reuk, kleur, schoonheid en beminnelijkheid van dat paradijs. O, zwanger te zijn van Zijn liefde, en verstikt te worden, indien dat mogelijk was, door de reuk van Zijn zoetheid, dat zou een zoete verzadiging zijn en een beminnelijke pijn! O waarde, waarde beminnelijkheid! O minder van de schepselen, en meer van U! Och, open de doorgang van de fontein der liefde en van de heerlijkheid op ons, droge putten en verwelkte bomen! O dat juweel en die bloem van de hemel! Indien onze Beminde niet door ons misgevat, en aan ons onbekend was, Hij zou zo weinig aanzoekers en vrijers niet hebben, Hij zou de hemel en de aarde beide doen zien, dat zij Zijn liefde niet kunnen uitblussen: want Zijn liefde is een zee. O, te mogen zijn duizend vademmen diep in deze zee van liefde! Hij, Hij zelfs is voortreffelijker dan de hemel: want de hemel, zoals hij komt in de zielen en geesten van de verheerlijkten, is maar een schepsel; en Hij is iets, en een groot iets, meer dan een schepsel. Och, wat is het een leven te zitten benevens deze fontein van liefde, en te drinken, en te zingen, en wederom te zingen en te drinken; en dan begeerten en zielsvermogen te hebben, uitgestrekt en uitgebreid vele duizend vademmen in de lengte en breedte, om zeeën en rivieren van liefde in te nemen!

Deze liefde begeer ik u ernstig aan te bevelen, opdat Zijn liefde u Zijn geboden mag doen bewaren, en zuivere vingers te houden en reine voeten te maken, opdat u mag wandelen als de verlost van de Heeren. Wee, wee degenen, die zijn Naam opnemen, en deze liefde van Christus te schande maken door een los en onheilig leven; hun voet, tong, handen en ogen beliegen schandelijk dat heilig Evangelie, dat zij belijden. Ik bid u in de Heere, houdt Christus en wandelt met Hem; laat Zijn schoonheid niet bevlekt en besmeerd worden door een goddeloze wijze van leven. Och, wie kan het in zijn hart

vinden, tegen liefde te zondigen! en zo'n liefde, waarin de verheerlijkten in de hemel met verlustiging zullen induiken, en daarvan drinken voor eeuwig! want zij drinken gedurig liefde in, en de beker is gedurig aan hun mond, en nochtans walgen zij niet; want zij drinken steeds en zij begeren steeds te drinken tot in alle eeuwigheid. Is dit niet een langdurig avondmaal? Nu, indien enige van 't volk van ons land, belijdende Christus Jezus, zich onder de slag en wraak van de Almachtige gebracht hebben, door de antichrist in een haarbreed toe te geven, maar inzonderheid door te zweren en te onderschrijven die godslasterlijke eed, die is het zwarte uur van de verzoeking voor de kerk van Ierland, zo wilde ik hen bidden, door de barmhartigheden Gods, in hun laatste dagvaarding, dat ze zich bekeren, en openlijk voor de wereld. tot eer van de Heere belijden, hun verloochening van Christus. Of anderszins, indien of man of vrouw zal staan en blijven bij die eed, zo laat ik hun in de Naam en gezag van de Heere Jezus zien, dat zij hun deel aan de hemel verbeuren; en laat hen niet anders verwachten dan een zware last van de zuivere onvermengde toorn Gods, en de straf van de afvalligen en verloochenaars van onze Heere Jezus. Laat het geen stomheid gerekend worden, dat ik een vreemdeling bij u, die nooit uw aangezicht in het vlees zag, aldus aan u schrijf; want de hoop die ik heb, van een heerlijke kerk in dat land, en de liefde van Christus dwingt mij. Ik weet, dat de ware dienstknechten van Christus, die eens onder u arbeidden, niet ophouden, ook aan u te schrijven; en ik zal verschoning verzoeken, wegens dat ik mij bij hen voeg. Bidt voor uw zusterkerk in Schotland, en laat mij de hulp van uw gebeden verzoeken voor mij en mijn gemeente, en mijn predikdienst, en mijn vrees van verplant te worden van deze plaats van des Heeren wijngaard. Nu de God des vredes zelf heilige u geheel en al. Genade zij met u allen.

Uw broeder en metgezel in het Koninkrijk en in de lijdzaamheid van Jezus Christus,
Samuël Rutherford
Anwoth 1639

291 Aan zijn eerwaarde en veelgeëerde broeder Dr. Alexander Lighton, Christus' gevangene in de banden te Londen

Eerwaarde en zeergeëerde gevangene, die daar hoopt!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Het stond mij niet toe, die God ruimte gegeven heeft, van u, Zijn gevangene, te vergeten. Als ik aanmerk, hoe lang uw nacht geduurd heeft, zo denk ik, dat Christus van zins is, u zoveel dieper te stellen in de verschuldiging aan de vrije genade, als uw lijden van een zeer lange duur is geweest. Maar neem, Christus heeft niet voor, u enige andere dan openbare vreugde te geven, met het verruimde en triomferende Sion. Mijnheer, ik oordeel dat u het liefst zoudt verkiezen, dat u uw gezang van vreugde met Sion mocht delen, en dat u de verborgen Christus in Brittannië mocht hebben tot halveerder en medeelgenoot in uw verruiming en verlossing. Dit weet ik, dat uw blijdschap palende en grenzende aan de blijdschap van Christus bruid zoveel te zoeter zou zijn, als zij algemeen was. Ik dacht, dat indien Christus mijn weldaden gedeeld, en Hij Zijn bruid en niet mij verlost had, Zijn lof dubbel zou geweest zijn, bij 't geen ze nu is. Maar nu is 't gebeurd, dat twee rijke weldaden, bijeengevoegd, onze Heere weer dan de helft van de lof ontstolen hebben. Och, dat een weldaad ons zo zou bedriegen, dat ze onze rekening en erkenningen komt ontstelen!

Waarde heer, ik hoop, dat ik u niet behoef op te wekken, om voort te gaan, in op het heil des Heeren te hopen. Er is zoveel tijd van rust en geschapene blijdschap niet

afgenomen, als de eeuwigheid wel zal toedoen tot uw hemel. Gij weet wanneer een dag in de hemel u betaald heeft, ja uw bloed, banden, droefheid en lijden ruim overbetaald heeft, dat het de engelen hun verstand te lastig zou vallen, dat meerdere van heerlijkheid op te rekenen, dat de eeuwigheid u kan en zal geven. O, maar uw zandglas van lijden en verlies komt tot heel weinig, als het gerekend en vergeleken zal worden met de heerlijkheid, die u aan de andere zijde van 't water wacht. Gij hebt uen ledige tijd, om hier vrolijk te zijn, en te zingen terwijl de tijd u omloopt, en uw psalmen hier kort zijn, daarom zult u de eeuwigheid, en de lange dag van de hemel, die met geen anderen zonne- of uurwijzer zal gemeten worden dan door 't lang leven van de oude der dagen, klein genoeg voor u rekenen, om uw lof te meten. Indien uw spanlengte van tijd bewolkt en duister is, zo kunt u niet anders dan denken, dat uw Heere niet meer uw bloed en uw banden kan nemen, zonder de inkomst en vergelding van vrije genade, dan Hij het lijden van Paulus en anderen van Zijn dierbare dienstknechten heeft genomen, die wel terdege vergolden zijn boven alle rekening, Rom. 8:18. Indien Christus' wijsheid u heeft gemaakt tot het oogzweer en tot de benijding van de antichrist, zo hebt u God te danken, dat zo'n stuk leem, als u bent, is gemaakt tot het veld van eer, om daarop te werken. Het oogmerk van de Formeerder was, dat het leem Hem zou prijzen, en ik hoop, dat het u vergenoegt, dat uw leem tot Zijn eer is. O wie kan genoeg lijden voor zo'n Heere! En wie kan genoeg pijn, schande, verlies en kwellingen in de bank opleggen, om de vrije interest van eeuwige heerlijkheid weer te ontvangen? 2 Kor. 4:17. O wat is het een voordelig contract met zo'n rijke Heere! Indien uw hand en pen tijd genomen had, om heerlijkheid te winnen in papier, zo zou het maar papieren heerlijkheid geweest zijn. Maar een openbaar kruis zolang te dragen, voor de nu betwistte voorrechten van de kroon en scepter van de vrije Koning Jezus, de Vorst van de koningen der aarde, dat is heerlijkheid die in de hemel te boek gesteld is.

Waarde en lieve broeder, indien u gaat wegen Jezus' zoetheid, voortreffelijkheid, heerlijkheid en schoonheid, en u tegenover Hem legt uw onsen of azen van lijden voor Hem, zo zult u zich tweeledig in engten bevinden:

1. Het zal u moeilijk vallen, de vergelijking te maken; omdat de onevenredigheid door geen verstand is te verbeelden; ja indien 's hemels telkunst en de engelen te werk werden gesteld, zij zouden nooit de trappen van het onderscheid kunnen optellen.
2. Het zou u te zwaar vallen, een schaal uit te vinden voor de waag, om die hoge en verhevene, die ver, ver overklimmende Vorst van voortreffelijkheid daarin te leggen. Indien uw verstand zoveel geschapene hemelen kon verbeelden, als de tijd minuten heeft gehad, en de wolken regendruppelen, sinds de eerste steen van de schepping gelegd was, zij zouden niet een halve schaal uitmaken, om de grenzeloze Vorsteljkheid te dragen, en daarin te wegen.

En derhalve zo is de Koning, Wiens merktekenen u draagt, en wiens dood u met u in uw lichaam omvoert, buiten allen twist ver boven al onze gedachten. Wat mij aangaat, ik ben tevreden mij te voeden, met mij soms te verwonderen, op het beschouwen van maar de uiterste kanten van de onvergelykelijke heerlijkheid, die is in die verhoogde Vorst; en ik denk, dat u mocht wensen, dat u Hem meer oren kon geven, dan u hebt, aangezien u hoopt, dat die oren die u Hem nu gegeven hebt, plaatsen zullen zijn, om in te nemen de muziek van Zijn heerlijke stem. Graag wilde ik geloven, en bidden om een nieuwe bruid van Joden en heidenen voor onze Heere Jezus, nadat het land van gesneden beelden zal woest gemaakt zijn; en dat onze Heere Jezus te paard is; jagende en vervolgende het beest; en dat Engeland en Ierland als welgeveegde kamers zullen wezen, voor Christus en Zijn gerechtigheid, om daarin te wonen; want Hij heeft onze graven in Schotland geopend, en de twee dode en begraven getuigen zijn weer

opgestaan, en profeteren. O dat de vorsten het hun eer en roem wilden noemen, de sleep van Christus' koninklijk kleed in hun armen te mogen dragen! Laat mij een half uur daarna sterven, nadat ik de tempel van de Zoon Gods heb verwijld gezien, en de koorden van Jeruzalems tent uitgebreid, om een talrijker menigte in te nemen voor een bruid voor de Zoon Gods. Och dat de hoeksteen of grondsteen van dat huis, dat nieuwe huis, gelegd werd boven mijn graf! O wie kan tot Hem toedoen, Die is dat grootste Al! Indien Hij zonnen en manen, en nieuwe hemelen wilde scheppen, duizendmaal duizend trappen volmaakter, dan die nu zijn, en wederom zo'n nieuwe schepping maakte, tienduizend maal duizend trappen in volmaaktheid te boven gaande, die geen nieuwe schepping, en Hij wederom steeds tot in eeuwigheid wilde vermenigvuldigen de nieuwe hemelen, zij zouden nooit uitmaken een volmaakte vergelijking en vertoning van die oneindige voortreffelijkheid, orde, gewicht, maat, schoonheid en zoetheid, die in Hem is. O hoe weinig zien wij van Hem! Och, dat ik pijn had voor Hem, en schande en verlies voor Hem, en meer leem en geesten voor Hem, en dat ik op de aarde kon gaan zonder liefde, begeerte, hoop; omdat Christus mijn liefde, begeerte, en hoop met Zich naar de hemel heeft genomen. Ik weet, waarde heer, dat uw lijden voor Hem uw heerlijkheid is; en daarom word niet moe, Zijn heil is nabij om te komen, en 't zal niet vertoeven. Bid voor mij; Zijn genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 22 november 1639

292 Aan Mr. Hendrik Stuart, en aan zijn vrouw, en aan zijn twee dochters, zijnde allen gevangenen in Christus te Dublin

Vrees geen der dingen, die gij lijden zult. Ziet, de duivel zal enigen van u in de gevangenis werpen, enz. Openb. 2:10.

Rechtgeëerden en zeer geliefden!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u, van God onze Vader, en onze Heere Jezus Christus. Acht het niet vreemd, geliefden in onze Heere Jezus, dat de Satan kan gebieden de sleutelen, de grendelen en ketenen van 't gevangenhuis; dit is een deel van de duivel zijn heerschappij, die hij over de wereld heeft. Versta en verklaar onze Heere Jezus in deze wel; wees niet jaloers over Zijn liefde, al maakt Hij duivelen en mensen Zijn onderknechten, om de roest van uw geloof af te schuren, en u van uw droesem te zuiveren. En laat mij u belasten, o gevangenen van hoop, uw venster te openen, en door 't geloof uit te zien, en te beschouwen de post van de hemel, dat spoedige en snelle heir Gods, hetwelk tot u afkomende is; het is een brede rivier, die het geloof niet kan overzien; het is een machtige en brede zee, waarvan degenen, die een levende hoop hebben, de uiterste bank en de andere oever niet kunnen zien. Ziet over 't water; uw anker is binnen het voorhangsel gevestigd; 't een eind van de kabel is rondom de gevangenen van Christus, en het andere is ingegaan binnen het voorhang, alwaar de Voorloper voor u is ingegaan, Hebr. 6:19, 20. Het kan recht doorgaan door de vlammen van het vuur van de mensen, duivelen, verlies, pijniging, en dood; en niet een draad daarvan is gezegd of verbrand; mensen en duivelen hebben geen tanden, om het in tweeën te bijten. Houdt vast, totdat Hij komt; uw kruis is van de verf van de hemel en van Christus, en het is geheel versierd met het geloof en met de vertroosting van de Heere Zijn getrouw verbond met Schotland; en die verf en kleur zal het vuile weer wel doorstaan, en niet bevlekt worden, noch verf verschieten, ja het geeft een schaduw van

zich, gelijk Christus' kruis, Wiens heilige handen, menige dag tot God opgeheven in 't bidden voor zondaars, geboeid en gebonden waren, alsof die gezegende handen hadden gestolen, en onschuldig bloed vergoten. Nademaal uw beminnelijke, beminnelijke Jezus geen beter vonnis kreeg dan een dief, zo is het geen wonder, dat uw rechtszaak zonder enig recht is, en dat het ondersteboven geworpen wordt: want Hij was gevangen, geboeid, met vuisten geslagen, geseseld, bespogen, eer Hij van enige fout overtuigd of gevonnist was. Och, zo'n paar lijdende getuigen, de hoge en koninklijke Jezus, en een arm stuk van schuldig leem, samen gevoegd onder een juk! O hoe beminnelijk is het kruis met zo'n Hulp! Ik geloof, dat in Gods vierschaar besloten is, dat uw gevangenis u niet zal houden, totdat uw hoop zijn leven en laatste adem uitgeeft. Uw kruis is onder die wet, dat het u weer behouden zal stellen bij uw broeders en zusters in Christus; neemt de hemel en Christus' verplichting voor een schone achterdeur, om uit uw lijden te komen. De Zaligmaker is op Zijn weg, met heil en verlossing voor de berg Sions en des Heeren zwaard is dronken van bloed, en vet gemaakt met smeer, Zijn zwaard is in de hemel gewet tegen Babylon; want het is de dag van 's Heeren toorn, en het jaar van de vergeldingen wegens Sions twistzaak. En verzeker u, de stromen van Babylons rivieren zullen tot pek worden, en het stof van het land tot zwavel en brandend pek, Jes. 34:9. Indien uw verlossing verenigd werd met de verlossing van Sion, zo zullen het u twee zaligheden zijn. Het zou goed zijn, voorshands tegen de dood, of lichamelijke pijnigingen voor Christus, gewapend te zijn, en te denken, wat een kroon van eer het is, dat God u stukken van levend leem gegeven heeft, om gepijnigde getuigen te zijn voor een zaligmakende waarheid, en dat u zo gelukkig bent, dat u enige pinten bloed hebt, om het te laten storten voor de kroon van die koninklijke Heere, Die u belijdenis heeft doen afleggen van Hem voor de mensen; indien u boeten van drieduizend pond sterling kunt uitlenen voor Christus, zo laat 's hemels register, en Christus' rekenboek, uw voorschot voor Hem op rekening houden. Wat u willig bent voor Hem te geven, dat zal gegraveerd en gedrukt worden met grote letters, op de troon van de hemel; Christus' papieren dienaangaande zullen niet verloren worden, noch terzijde vallen. Verwondert u niet, dat u ziet, dat leem tegen de grote Formeerder opstuift, en dat verblinde mensen het evangelie bedreigen met de dood, en begrafenis, en dat ze zelfs de naam van de waarheid willen uitroeien. Maar waar zullen zij een graf maken voor het evangelie en voor 's Heeren bruid! De aarde en de hel zullen maar kleine grenzen zijn voor haar begrafenis; leg al het leem en puin van deze duimbreedte van de gehele aarde boven op onze Heere Zijn bruid, zo zal het haar toch niet dekken, noch nederhouden; zij zal leven, en niet sterven; zij zal de zaligheid Gods zien. Laat uw geloof God een weinig borgen, en vrees niet voor een rokende vuurbrand; er is meer rook in Babylons oven dan er vuur is; totdat de dag van het oordeel zal komen, zullen zij nooit de Kerk van Schotland en ons verbond tot as verbrand zien; of indien ze in 't vuur geworpen werd, zo kan ze toch zo niet verbrand of begraven worden, dat ze niet een opstanding zou hebben; de wind van het toornige leem zal geen van Christus' korenaren doen afvallen. Hij zal al Zijn tarwe in Zijn schuur vergaderen; laat alleen uw gemeenschap met Christus vernieuwd worden; u bent Christus nu nader bestaande, wanneer u voor Hem gevangen zijt, dan voordezen: want de slagen u toegebracht komen nu op in gedachtenis voor onze Heere, en Hij kan uw wonden als de Zijne eigenen: een dronk van Christus' liefde, die beter is dan wijn, is het drinkgeld, dat het lijden voor Zijn Majesteit achter zich laat. Het zijn niet uw zonden, die zij in u vervolgen. Maar 't is Gods genade, en de getrouwheid aan Koning Jezus; zij zien geen verraad in u tegen uw vorst, de koning van Britannië, al zeggen zij zoo; maar 't is de hemel in u, waar de aarde tegen vecht; en Christus erkent Zijn Eigen zaak. Genade is zulk een partij, die door 't vuur niet zal verbrand, noch door 't water verdrongen worden; als zij u gegeten en gedronken hebben, dan zal hun maag

ziek zijn, en zij zullen u levend uitspuwen: O wat een eer is het, lijdende wegwerpsels te zijn voor 's Heeren eer en koninkrijkheid! Ja al hadden Zijn dienstknechten een lichaam, om voor eeuwig te branden voor dit Evangelie, mits dat de hoge heerlijkheid van de triumferende en verhoogde Jezus ontstond uit de vlammen, en uit dat brandend lichaam, och wat een zoet vuur zou dat zijn! O wat een zielverkwikkende pijniging zou dat zijn! O wat zwaarigheid indien de stofjes en asjes van het verbrande en ontbonden lichaam, muzikanten waren om Zijn lof te zingen, en de hoogheid van die nooit genoeg verhoogde Prins der eeuwen te roemen? O wat een liefde is het in Hem, dat Hij zulke muzikanten, als wij zijn, wil hebben, om die Psalm van zijn eeuwigdurende lof te stemmen en uit te galmen. Och wat zijn dat schijnende en brandende vlammen van liefde, dat Christus Zijn deel aan leven, hemel en heerlijkheid met u wil delen? Openb. 3:21, Luk. 22:29, Joh. 17:24. Een deel van Zijn troon, en dronk van Zijn wijn (Zijn wijn van heerlijkheid en van 't leven) die van onder de troon Gods en van het Lam komt, en een appel van de boom des levens, zal meer dan goed maken al de onkosten en lemen belastingen, die voor de hemel zijn uitgeleend. Och, och, wij hebben korte, en nauwe, en laagkruipende gedachten van Jezus, en wij vormen Christus in onze beseffingen naar een geschapen voorbeeld. O engelen, leent uw hulp, om liefdeboeken en gezangen te maken van onze schone, witte en rode Banierdrager boven tienduizenden! O hemelen! O hemelen der hemelen! O verheerlijkte bezitters en triumferende huishouders met het Lam, stelt nieuwe psalmen en liefdeliederen in, van de voortreffelijkheid van onze Bruidegom, en helpt ons Hem hoog op te zitten! O inwoners van aarde en hemel, van zee en lucht! O alle geschapen wezens binnen de schoot van de uiterste cirkel van deze grote wereld! O komt, en helpt de lof van onze Heere te verhogen! O schoonheid van de schepselen, wordt schaamrood voor Zijn ongeschapen schoonheid! O geschapen sterkte, wees verbaasd, in voor uw sterke Heere der heerscharen te staan! O geschapen liefde, schaam uzelf voor deze onvergelykelijke liefde van de hemel! O engelenwijsheid, verberg u voor het aangezicht van onze Heere, Wiens verstand ondoorzoekelijk is! O zon in uw schijnende schoonheid, doe van schaamte een web van duisternis aan, en dek uzelf voor het aangezicht van uw klaarst blinkende Heere en Maker! O wie kan door doen of lijden heerlijkheid toedoen tot deze nooit genoeg met verwondering beschouwde en geprezen Liefhebber! Och wij kunnen maar onze druppel tot deze zee brengen, en onze kaars, zo donker en duister als zij is, tot deze klare en lichtgevende Zon van hemel en aarde! O maar wij hebben reden, om tien doden uit een beker droog te drinken, en door tien zeeën heen te zwemmen, om te komen in dat land van lofzeggingen, alwaar wij dat wonder van de wonderen zullen zien, en dat juweel van 's hemels juwelen genieten! O dood, doe uw uiterste tegen ons! O pijnigingen! O boosheid van mensen en duivelen, verteert uw kracht op de getuigen van onze Heere Zijn Testament! O duivelen, brengt de hel, om u te helpen, in de navolgers van het Lam te pijnigen! Wij willen u uittarten, om ons te vroeger gelukzalig te maken, en om ons te spoediger over 't water te halen, tot het land, waar de edele Plant, de Plant van Naam, groeit. O wrede tijd, die ons kwelt, en onze liefste genietingen, die wij wachten, ophoudt; als wij met ziel en lichaam zullen neergedompeld worden in de diepte van deze liefde van de liefden! O tijd, zeg ik, loop vlug voort! O bewegingen, maakt uw gang sneller. O Liefste, wees gelijk een jong ree op de bergen van de afscheiding! Kom snel, snel, en verhaast onze ontmoeting. waar wij zo naar verlangen en hongeren; de liefde is krank van te horen zeggen: "morgen".

En wat kan u dan kwalijk toekomen, o eerwaarde getuigen van Zijn koninklijke waarheid? De mensen vinden niet meer stof in u om op te werken, dan enige weinige duimbreedten, of spanslengten van ziek, kuchend en koud leem; uw geesten zijn boven

hun rechtbanken, vierscharen of hoge commissiehoven; uw zielen, uw liefde tot Christus, en uw geloof, kunnen niet gedagvaard noch beschuldigd, noch gevonnist, noch veroordeeld worden door Paus, koning, afgevaardigde, bisschop, heerser of tiran; uw geloof is een vrij heer, en het kan geen gevangene zijn; al de boosheid van hel en aarde kan maar de schede van een gelovige beschadigen; en de dood kan ten hoogste maar een lemen pand in bewaring krijgen, totdat uw Heere de Koningssleutelen maakt, en uw graven opent: zijnde dan boven allen ongeval, zo neem uw bekomst van Zijn liefde, en laat er een postweg, of gebaande rijweg zijn gemaakt tussen uw gevangenis en de hemel, en ga op, en bezoek uw schat. Geniet uw Liefste, en denkt steeds aan Zijn liefde, totdat de eeuwigheid in de plaats van de tijd komt, en zet u in de bezetting van eeuwige gelukzaligheid. Behoudt uw liefde tot Christus; legt uw geloof op, in 's hemels bewaring; en volg de Voornaamste van 't huis van de martelaren, die een schone belijdenis betuigd heeft voor Pontius Pilatus; uw zaak en de Zijne is dezelfde. De onderdrukkers van Zijn zaak zijn gelijk dronken rechters, die hun verstand niet meester zijn, die onder hun drinkglazen wilden akten en wetten maken in hun dronken vierscharen, dat de zon niet zou opgaan, en schijnen op de aarde, en wilden zenden hun officieren en gerechtsboden, om de zon en maan te gelasten. geen licht meer te geven aan de wereld, en in hun hofboeken een besluit wilden maken, dat de zee na eens te ebben nooit weer zou vloeien. Maar zouden niet de zon en maan en de zee deze besluiten breken, en het bestuur volgen van hun Schepper? De duivel, de grootste dwaas, en vader van deze kleinere dwazen, is meer boosaardig en oud, dan wijs als hij de geesten op aarde te werk stelt, om met 's hemel wijsheid te twisten, en daartegen aan te lopen, met bevelen te geven, en rechterlijk te dagvaarden onze Zon, onze grote Ster van de hemel, Jezus, om in de schoonheid van Zijn evangelie niet meer te schijnen aan de uitverkorenen en gekochten: O gij schone, en allerschoonste Zon der gerechtigheid, sta op, en schijn in uw kracht, of de aarde en hel willen of niet. O Zegevierende! O koninklijke! O kloekmoedige vorstelijke Zielsoverwinnaar, rijd voorspoedig op de waarheid, strek uw scepter zo ver uit, als de zon schijnt, en de maan toe en afneemt. Maker van de koningen, zet Uw glinsterende kroon op; en maak maar een schrede of een stap van de gehele aarde, en trek voort in Uw grote kracht, Jes. 63:1, 2, en laat Uw gewaad rood en geheel geverfd worden in het bloed van Uw vijanden. Gij zijt rechtvaardig erfgenaam geworden van de koninkrijken van de wereld! Belacht u de dolkoppige lemen potten, en stoute krankzinnige wormen, die in goede ernst durven zeggen: Deze zal over ons niet heersen; alsof zij de teerling wierpen over Christus' kroon, wie van haar die hebben zou. Ik weet dat u gelooft in de komst van Christus' koninkrijk, en dat er een gat in uw gevangenis is, waardoor u het daglicht ziet; laat dan 't geloof niet verzet worden door een beproeving van een stervende afgevaardigde van de koning, en van een kranke bisschop; gelooft zelfs onder een wolk, en wacht op Hem, als er geen maanlicht noch sterlicht is; laat 't geloof leven, en adem scheppen, en aangrijpen de gewisse zaligheid Gods, wanneer wolken en duisternis rondom u zijn, en een waarschijnlijkheid, van in de gevangenis voor uw ogen te verrotten; wacht u, voor ongelovige harten. die aan Christus leugens kunnen toeschrijven; wacht u voor dat woord: Houdt Zijn toezegging in eeuwigheid op? Ps. 77:9, want het was een mens, en niet God, die dat zeide; een mens, die droomde, dat een belofte Gods kon feilen, in zwijm geraken, of sterven. Wij kunnen God als ziek, en Zijn beloften als zwak maken, wanneer het ons lust, een rechtsgeding met Christus te zoeken. Maar o zoet! O stoutmoedig woord van het geloof, Job 13:15: *Al zou Hij mij doden, zo zal ik toch op Hem hopen!* O zoet grafschrift, op de grafsteen van een stervende gelovige geschreven! Te weten: Ik stierf hopende, en mijn stof en as geloven te zullen leven. De ogen van het geloof, die door een molensteen heen kunnen zien, kunnen ook door een zuur gezicht

van God zien, en lezen daaronder Gods gedachten van liefde en vrede. Houdt Christus vast in het duister; gewis u zult het heil Gods zien; uw tegenpartijders zijn rijp en droog voor 't vuur; nog een weinig tijd, en zij zullen opgaan in een vlam; de adem des Heeren zal hen aansteken als een zwavelstroom, Jes. 30:33.

Hetgeen ik tot één schrijf, dat schrijf ik aan u allen, die oprecht van hart bent in dat koninkrijk, die ik in de innerlijke bewegingen van Christus wilde opwekken, die eed niet aan te raken; al stellen de tegenpartijders daar een fraaie zin op, zo moet toch de zweerder zweren naar het beleden oogmerk, en naar de goddeloze praktijk van de eedbrekers, hetgeen aan de wereld bekend is; anderszins mocht ik zweren, dat de artikelen van het geloof vals zijn, naar die zin en mening, welke enige daarop stellen. Och laat hen niet bedrogen worden, alsof zij meinedigheid, en verloochening van Christus en Zijn evangelie, konden afwassen met inktwater van enige voile en verrotte onderscheidingen; wast vrij de duivel en de leugen, ja wast hen over en over, het zal lang aanlopen, eer hun huid wit zal zijn. Ik belijd, het zou eerder mannen van grote gaven betamen aan u te schrijven, dan mij. Maar ik heb uw zaak lief, en verzoek in deze verschoning; en moet bidden om de hulp van uw gebeden, voor dit mijn zwaarwichtig beroep in de academie en op de preekstoel, en dat u uw bekenden ook wilde verzoeken, dat ze mij helpen. Genade zij met u allen. Amen.

Uw broeder en metgezel in de lijdzaamheid en in het koninkrijk van
Jezus Christus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 1640

293 Aan juffrouw Pont, gevangene te Dublin

Waarde en lieve juffrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

De zaak, waar u voor lijdt, en uw gewilligheid om te lijden, is voor mij grond genoeg van gemeenzaamheid om aan u te schrijven; hoewel ik beken, dat ik onbekwaam ben, om tot moedgeving van een gevangene van Christus te spreken. Ik weet, u hebt een voordeel boven ons, die niet onder 't lijden zijn; want zelfs uw zuchten, Ps. 102:21, is een geschreven verzoekschrift voor de oven van uw Hoofd, de Heere Jezus, en zo is uw ademen, Klaagl. 3:56, en uw opzien, Ps. 5:4, Ps. 69:4. En daarom zal uw zin half uitgesproken, half niet uitgesproken geen verlof zoeken van de cipier, maar zal zonder verlof van bisschop of 's konings afgevaardigde naar de hemel gaan, en hartelijk welkom zijn; zodat u uw hart mag uitzuchten en uitsteunen tot Hem, Die al de sleutelen heeft van de drie koninkrijken en bezittingen van de Koning. Ik durf geloven, dat uw hoop niet zal sterven, uw verdrukking is een deel van 't branden van Sion, en u weet, wie het bestuur heeft omtrent Sions oven, en wie lust heeft tot de as van de gebrande bruid, omdat zijn dienstknechten daar een welgevallen aan hebben, Ps. 102:15. Ik geloof, dat uw as, indien u voor Zijn zaak verbrand wordt Hem zal prijzen; want de grimmigheid van de mensen, en hun boosheid zal een lofpsalm voor de Heere maken, Ps. 76:11. En daarom sta stil, en beschouw, en zie, wat de Heere voor dit eiland staat te doen; Zijn werk is volkomen, Deut. 32:4. De volkeren hebben het laatste einde van Zijn werken nog niet gezien; Zijn einde is schooier en heerlijker, dan het begin. U hebt meer eer, dan u wel machtig bent te besturen; dewijl uw banden zwaar gemaakt zijn voor zo'n eerwaardige zaak. De zegelen van een tegengesproken evangelie, en de zegelen door banden, bloed en lijden, worden aan ieder gemeen belijder niet toevertrouwd.

Sommigen die Christus wel eerlijk zouden volgen in de zomertijd, zouden de schoonheid van het Evangelie merkkelijk verderven, indien zij aan het lijden gezet werden. De voorzienigheid maakt gebruik van mensen en duivelen, om al de vaten van Gods huis, kleine en grote te reinigen, en om twee werken tegelijk in u te doen, en om een steen effen te maken, om die te doen vastkleven aan Christus in Jeruzalems muur, en om getuigenis te geven voor de eer van dit gesmade en neergedrukte evangelie, dat niet sterven kan, al werd de hel daaromtrent tot een graf gemaakt. Het zal voor u een tijdige vreugde zijn, de vreugde te delen tussen u en Christus lachende bruid in deze drie koninkrijken; en neem, dat uw treuren duurde, totdat de geheime of verborgen Christus in Ierland en Britannië en u samen vrolijk waren? Uw lachen en vreugde zou temeer gelukkig zijn, indien een zon scheen op Christus en 't evangelie, en op u, lachende samen in deze drie koninkrijken. Uw tijd is gemeten, en uw daden en uren van lijden waren van eeuwigheid opgemerkt door een oneindige wijsheid. Indien de hemel uw duimbreedte van droefheid niet vergeldt naar uw zin, dan moet ik zeggen, dat oneindige barmhartigheid u niet kan vergenoegen; maar indien de eerste kus van de witte en rode wang van de Uitnemendste, Die de banier draagt boven tienduizenden, Hoogl. 5:10, u uw gevangen-zijn te Dublin in Ierland ruim overbetalen zal, zo zult u geen rekeningen onbeantwoord hebben, die u Christus zoudt kunnen opgeven; indien uw geloof geen nadere betaaldag kan zien, zo laat mij toch uw hoop gelasten, dat ze Christus een nieuwe dag geeft, totdat de eeuwigheid en de tijd in één punt samenkomen; een betaalde som, indien zij ooit betaald wordt, is betaald, indien men aan de hongerige schuldeiser geen dag breekt. Neem 's hemels schuldbekentenis, en onderschreven verbintenis voor de som, Joh. 14:3.

Indien uw hoop op Christus kan vertrouwen ik weet, Hij kan en zal betalen; maar wanneer alles door u is gedaan en geleden, ja duizend doden voor de beminnelijke, beminnelijke Jezus, dat is maar een halve stuiver van de eeuwigheid; cijfers en nulletjes kunnen geen verhouding tegen elkaar maken. O het overschot, het over-meer van Christus' heerlijkheid is breed en wijd! Christus' gelijkheden van eeuwige heerlijkheid, zijn zwaar en moeilijk te tellen, en indien u door geloof en hoop tien dagen borgt, ja duizend jaren van die eeuwigheid van de heerlijkheid, die u wacht, zo bent u betaald, en hebt meer in handen. Daarom o gevangene van hoop, wacht uit; het heil komt te post, schielijk aan, het slaapt niet. De antichrist is bloedende, en op weg naar de dood, en hij bijt 't allerhardst, als hij 't sterkst bloedt. Houd gemeenschap tussen u en de hemel, handel op uw hof bij Christus. Hij heeft de sleutelen van uw gevangenis in de hemel, en Hij kan u in vrijheid zetten, als het Hem gelieft. Zijne rijke genade ondersteune u. Ik bid u, help mij met uw gebeden. Genade zij met u.

Uw broeder in de lijdzaamheid en in het koninkrijk van Jezus Christus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 1640

294 Aan Mr. Jacobus Wilson

Lieve broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij over u vermenigvuldigd. Ik loof uw rijke en alleen wijze Heere, Die zo zorgt voor Zijn nieuw schepsel, dat Hij het weer overziet, en elk deel in u toetst, en de motten van Zijn nieuw werk in u, wegblaast. Helaas, ik ben zo'n bekwame medicijnmeester niet, als uw ziekte vereist; de zoete, zoete beminnelijke Jezus zij uw Geneesmeester, waar Zijn onder-heelmeesters niets kunnen doen, om de raderen

en gangen van een beschadigde ziel in orde te stellen: Ik heb maar weinig tijd; doch de Heere heeft mij uw staat zo doen aantrekken dat ik niet kan, en niet geheel durf zwijgen.

Vooreerst: *u twijfelt uit 2 Kor. 13:15, of u in Christus bent of niet, en dus, of u een verworping bent of niet?*

Drie dingen antwoord ik op de twijfeling.

1. U bent aan alle mensen liefde schuldig, maar 't meest van allen, aan de beminnelijke en beminnende Jezus, en ook moet u enige liefde hebben tot uzelf, inzonderheid tot uw vernieuwd wezen, omdat uw vernieuwd wezen niet u, maar een andere Heere toekomt; want 't is het werk van Zijn Eigen Geest, Zijn werk dan vals te beschuldigen, is Hem te verongelijken. De liefde denkt geen kwaad: indien u de genade liefhebt, zo denk geen kwaad van de genade in uzelf. En u denkt kwaad van de genade in uzelf, als u ze uitmaakt voor bastaard, en voor een werk van de natuur; want een heilige vrees, dat u niet van Christus mocht zijn, en daarbij een zorg en begeerte, om Hem en niet uzelf te zijn, is geen bastaardnatuur, ja het kan 't niet zijn. De grootste Voorspraak pleit sterk voor u. Houd u aan des Voorspraak Zijn zijde, o gij arme leenman van Christus! Sta stil, en houd u bij uw Liefhebber, Die niet pleit voor een andermans goederen, maar voor de Zijne, want Hij heeft een walg, opdat ik zo spreek, van verrijkt te worden door onrechtvaardige winst, maar Hij pleit voor u; waarvan uw brief, hoewel al te vol van jaloezie, een bewijs is: want indien u de Zijne niet was, uw gedachten, die ik hoop dat maar de ingeving van Zijn Geest zijn, zouden zulke of zo ernstige niet zijn, als deze: ben ik de Zijne? Of, van wie ben ik?
2. Durft u uw Eigenaar afzweren, en zeggen in koelen bloede: *ik ben de Zijne niet?* Wat de natuur of verdorvenheid bij vlagen in u zegt dat acht ik niet, uw gedachten van uzelf, wanneer de zonde of schuldigheid u iets in 't oor blaast en als u een gezicht van uw verdiensten hebt, zijn apocrief, en geen schriftuur, zo ik hoop. Hoor wat de Heere van u zegt: Hij zal vrede spreken indien uw Meester zegt: Ik laat u varen, dan zei ik u gebieden, as voor brood te eten, en galwater en alsem te drinken. Maar al scheen Christus u met Zijn Eigen mond te zeggen: Ik ben voor u niet gekomen, gelijk Hij sprak Matth. 15:24, zo laat mij toch zeggen, de woorden van de verzoekenden Christus moeten niet uitgestrekt worden als schriftuur, boven Zijn oogmerk; omdat Zijn oogmerk, in zo te spreken, is te versterken, niet te bedriegen; en daarom mag het geloof hier tegenspreken, 't geen Christus in 't eerst schijnt te zeggen, en zo mag u. Ik belast u door de barmhartigheden Gods, dat u niet wreed bent tegen de genade, en tegen de nieuwe geboorte, zodat u door ongelooft water zoudt gieten op uw kool. Indien u moet sterven, gelijk ik weet, dat u niet zult, zo zou het dwaasheid zijn, uzelf te doden.
3. Ik hoop, dat u de wedergeboorte, en deel aan Jezus liefhebt, al kunt u het niet goed maken, en bewijzen, en indien u in de hel was, en u zag het hemels aangezicht van de beminnelijke, de tienduizend maal over beminnelijke Jezus, dat heeft Gods verf en Gods schoon, schoon en beminnelijk rood en wit, waarmee het boven alle vergelijking en inbeelding schoon gemaakt is, u zoudt niet kunnen nalaten, te zeggen: Och, kon ik maar een kus van mijn zondigen mond opblazen, van de hel hemelwaarts, tot op Zijn wangen, die zijn als beddekens van specerijen, en als welriekende bloemen, Hoogl. 5:13. Ik hoop, u durft zeggen: O schoonste gezicht van de hemel! O grenzeloze massa van gekruiste en geslachte liefde voor mij, geef mij verlof, om te wensen, u lief te hebben! O bloem en 't pit van de liefde van hemel en aarde! O engelenwonder! O gij eeuwig verzegelde liefde van de Vader! O gij oude verlusting Gods! Geef mij verlof, om nevens uw liefde te staan, en te

aanschouwen, en te verwonderen, en geef mij verlof, dat ik wens uw liefde te hebben, indien ik niet meer kan doen.

Ten andere: *U twijfelt aan Gods liefde tot u.*

Maar aangezien wij in godloochening geboren zijn, en wij kinderen zijn van het huis, daar wij van afkomen, zo is het niet nieuw, mijn lieve broeder, dat wij onder jaloezieën en misvattingen zijn omtrent de liefde Gods. Wat dunkt u daarvan, dat de mens Christus verzocht werd, om te geloven, dat er maar twee personen in de gezegende Godheid waren, en dat de Zoon Gods, de zelfstandige en mede eeuwige Zoon, niet was de wettige Zoon Gods? Zei de Satan niet: *indien Gij Gods Zoon zijt?*

Ten derde: *u zegt, dat u niet weet, wat te doen?*

Uw Hoofd zeide ook eens datzelfde woord, of niet veel minder dan dat; Joh. 12:27, *Nu is mijn ziel ontroerd, en wat zal ik zeggen?* En het geloof beantwoordde dat woord van Christus: *Wat zal ik zeggen?* Met deze woorden: O gepijnigde Zaligmaker, vraagt U: *wat zal Ik zeggen?* Zeg, en bid: *Vader verlos mij uit deze ure.* Welke weg wilt u inslaan, dan bidden en borgen Christus Zijn eigen vertroosting? Hij is geen bankroetier; neem Zijn woord.

Ten vierde: *u zegt, och ik kan niet bidden?*

Ik antwoord: oprecht zuchten is een geloof dat ademt, en Hem in 't oor luistert: 't geloof is niet zonder leven, waar zuchten is, en opzien met de ogen, en ademen naar God toe, Klaagl. 3:56, en verberg uw oor niet voor mijn ademen, of zuchten.

Ten vijfde: *u zegt, maar wat zal ik doen in geestelijke aanvechtingen?*

Ik antwoord:

1. Indien u gewoonlijk wist, wat te doen, het zou niet een geestelijke strijd en beproeving zijn.
2. Naar mijn zwak oordeel dient u eerst te zeggen: Ik wil God verheerlijken in te geloven Davids zaligheid, en de bruid haar huwelijk met het Lam, en liefhebben de geslachte Man van de Kerk, hoewel ik voor tegenwoordig mijn eigen zaligheid niet kan geloven.
3. Zeg: Ik wil niet afstaan van mijn aangrijping van Hem, neem, dat Christus wilde afstaan van Zijn aangrijpen van mij, aan mijn kant zal het niet achterwaarts gaan; hoewel mijn liefde tot Hem geen dronk water waardig is, zo zal Christus toch die hebben, zoals zij is.
4. Zeg: Ik zal liever twintig gebeden verderven, dan geheel niet bidden; laat mijn gebroken woorden naar de hemel opgaan; als zij opkomen in het gouden wierookvat van de grote engel, dan zal die medelijdende Voorspraak al mijn gebroken gebeden samen vergaderen, en ze verheerlijken. Woorden zijn maar toevallen van 't gebed.

Ten zesde: *u zegt, ik ben dood door hardheid van het hart, en ik ben beroerd met verwarde en zwaarmoedige gedachten.*

Antwoord.

1. Wat wilt u, mijn lieve broeder, daaruit besluiten? Dat u niet, weet, wie u toekomt? Ik sta toe te zeggen: Och mijn hart is hard! Och mijn droeve en nare gedachten, zonder geloof! Derhalve, ik weet niet wie ik toebehoor, dat zou goede redenering zijn, in de hemel, onder de engelen en verheerlijkte zielen; maar hier omlaag in Christus' gasthuis; waar zieke en kwalijk gestelde zielen onder de genezende hand

zijn, is het geen boon waard. Geef Christus maar tijd, om Zijn werk in uw hart te voleindigen, houd aan, in uw hardheid te gevoelen en te beklagen, want hardheid te gevoelen is weekheid.

2. Ik belast u, psalmen te maken van Christus' lof; wegens Zijn begonnen werk van de genade; maak Christus' nu muziek en gezang; want klagen, en gevoel hebben van gebrek, verslind menigmaal uw lofzeggingsen. Wat dunkt u van degenen, die naar de hel gaan, nooit met zulke gedachten onsteld zijnde? Indien uw strijd en oefening de weg naar de hel is, zo helpe God mij ellendige; ik heb een koude kool aan te blazen, en een wit papier naar de hemel op te brengen. Ik geef u Christus, borgtocht, en ook mijn hemel tot borg voor uw zaligheid. Leen Christus uw zwaarmoedigheid: want de satan heeft geen recht, om een kamer in uw zwaarmoedig hoofd te maken, ontleen blijdschap en troost van de Trooster; verzoek de Geest, dat Hij Zijn ambt in u doet: en gedenk, dat het geloof een zaak is, en 't gevoel en kennis van het geloof een andere zaak is. Dat zij verre, dat het gevoel zou zijn eigen aan alle heiligen, alleen en altijd, en dat dit goede redenering zou zijn, geen gevoel derhalve geen genade. Ik ben verzekerd, u wist niet altijd duidelijk al deze verleden twintig jaren, dat u leefde; evenwel leefde u al die tijd; zo is het ook met het leven des geloofs. Maar helaas, lieve broeder, het is mij licht woorden en lettergrepen van vrede te spreken; maar de Heere zegt u, Jes. 57:19, Ik schep de vrede; u weet, er is maar één Schepper. Och, dat u zich een brief van vrede mocht toegezonden krijgen van de hemel!

Bid voor mij, om genade om getrouw te zijn, en om gaven, tot bekwaammaking, om met tong en pen God te verheerlijken. Ik vergeet u niet.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 8 januari 1640

295 Aan mevrouw Boyd

Mevrouw!

Ik heb uw HoogEds. brief ontvangen; maar ik heb geen tijd gehad, om er op te antwoorden, omdat ik wegens de zaken van de Kerk gedurig gaande was door het land. Nooit had ik meer reden, om te vrezen, dan ik nu heb, wanneer mijn Heere mij hersteld heeft in mijn tweede geschapen hemel op aarde, en mijn opgenomen vrees veranderd heeft in blijdschap en verlossing van zijn kerk, waarvan ik mijn part en deel heb. Helaas, dat wenende gebeden beantwoord, en van de hemel teruggezonden met blijdschap, niet zeer vrolijke lofzeggingsen zouden hebben! Dat dit land zich wilde bekeren, en lasten leggen van prijs en lof op de top van de schone berg Sions! Mevrouw, tenzij dat land verootmoedigd wordt, zo is een hervorming op deze tijd eerder mijn verwondering, dan geloof; maar gewis, zij moet een wonder zijn, en 't geen reeds geschied is, is een wonder; onze Heere moet aan Zijn gemeente de schoonheid herstellen, zonder geld: want wij waren zonder geld verkocht; en nu hebben onze kopers berouw van de koop, en wilden ons graag beter koop wedergaven, dan zij ons gekocht hebben; zij hebben Jakob ingeslokt, en Zijn volk als brood opgegeten; nu is Jakob een levend kind geworden in hun buik; en graag zouden zij van 't kind verlost zijn, en geven de geboorte over; onze Heere zal vroedvrouw zijn. O dat dit land niet mocht zijn als Efraïm, een onwijze zoon, die te lang in de kindergeboorte blijft staan! Uw HoogEd. is met kinderen gezegend; die geëerd worden, met Christus' woeste plaatsen wederom te bouwen. Ik geloof, dat u die welbestede zult rekenen aan dat werk, en dat Sions schoonheid uw vreugde is; dit is een merkteken en blijk van het recht op de hemel,

hetwelk de zwakken hun greep helpt vasthouden, wanneer hun andere merktekenen begeven. Ik hoop, dat uw HoogEd. goed verstand van Christus heeft; en dat u Hem, gelijk 't een Christen betaamt, recht vat, want velen misvatten en mismaken Christus, in Zijn komen en gaan. Uw gebrekkigheden en struikelingen roepen uit, dat u niets van uzelf hebt, dan 't geen u borgt. Ja u bent van uzelf niet, maar Christus heeft Zichzelf aan u gegeven. Stel Christus in de bank, en de hemel zal uw interest en rente zijn, heb Hem lief, want u kunt Hem niet al te zeer liefhebben. Neem uw woning in Christus; laat Hem in u wonen; en blijft u in Hem; en dan mag u uit Christus uitzien, en de lemen hemelen belachen, waar de kinderen van de mensen aan deze zijde van 't water naar zoeken. Christus heeft voor, uw verlies te maken tot groot voordeel van de genade; Christus zal niets van u verliezen, ja zelfs niet uw zonden: want Hij gebruikt ze, zowel als uw diensten; hoewel u zich wegens die verfoeien moet.

Ik hoop, dat u de gehele hemel, die u hier in dit leven hebt, afhaalt van 't geen daarboven is; en dat uw anker zo hoog en diep geworpen is, als Christus Zelf. O 't is ver, en vele mijlen, eer men tot Zijn grond komt! Indien ik lang voordezen geweten had, gelijk ik nu weet, hoewel ik nog steeds, helaas, een onkundige ben, wat er in Christus was, ik zou mij zo laat niet begeven hebben naar de poort, om Hem te zoeken. O wat kan ik Hem doen, of zeggen, die gemaakt heeft, wat het noorden mij wedergegeven heeft! Een graf is een zekere gevangenis voor Hem, om dorre beenderen te bewaren. Het smart mij, dat mijn dwaze droefheid en ongeloof, te paard gestegen zijnde, zo trots en onverstandig heen reed over mijns Heeren voorzienigheid; maar wanneer mijn geloof in slaap was, toen waakte Christus; en nu wanneer ik wakker beu, zeg ik: Hij deed alles wel. O oneindige wijsheid' O onvergelykelijke goedertierenheid! Helaas, dat het hart, dat ik heb, zo klein en onwaardig voor zo'n Heere is, als Christus is! O wat ongelijkheden vinden de heiligen in harde beproevingen, als zij 't sap steeds aan hun wortels vinden, tussen hen, en de van de zon gebrande, verwelkte belijders; die door de kruisen en stormen gebracht worden tot verwerping van hun bloesems en bladeren!

Arme wereldlingen, wat zult u doen, als de spanlengte van uw voormiddag-lachen teneinde is, en als de wenende zijde van de voorzienigheid u toegekeerd is? Al de gunstbewijzen, die u aan mijn broeder bewezen hebt, stel ik op Christus' kerfstok, in Wiens boek vele zodanige rekeningen zijn, die ze ook zal vergelden. Ik wens, dat u nog meer en meer gebouwd mag worden op de steen, die in Sion gelegd is, en dan zult u temeer bekwaam zijn, om een hand te hebben in het herbouwen van onze Heere Zijn gevallen Tabernakel in dit land, waarin u grote vrede zult bevinden, als u met de dood, de koning van de verschrikkingen, komt te worstelen. De God des vredes zij met uw HoogEd. en beware u onberispelijk tot de dag van onze Heere Jezus.

Uw HoogEds. zeer gehoorzame in zijn zoete Heere en Meester,
Samuël Rutherford
St. Andries

296 Aan zijn zeer lieve vriend John Fennick

Zeer geëerde en lieve vriend!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

De noodwendige verhinderingen van mijn beroep, hebben mij tot nog toe opgehouden, van een terugschrijven op uw brief; waarvan ik nu de hoofdzaken kort zal beantwoorden. Als vooreerst: ik keur voorgoed, dat u naar de fontein gaat, wanneer uw eigen bak leeg en droog is; er moet een onderscheid zijn tussen Christus' fontein en uw geleend water; want toch u hebt ook al zowel ledigheid en opdrogen nodig, als u de

fontein nodig hebt; daar moet gebrek en een lek in ons vat zijn om plaats te laten voor Christus' kunst; zijn fontein heeft ook zelfs dorstige drinkers nodig, om de oneindige liefde aan te prijzen, die van eeuwigheid zo'n kelder van levende wateren voor ons brouwde. Gij beveelt Zijn vrije liefde aan, en 't is welgedaan. Och, of ik u kon helpen, en ik als vergadermeester samen kon brengen een aarde en een hemel vol van tongen, gedoopt en geweekt in mijns Heeren fontein van liefde, of in Zijn wijn van liefde, ja tongen, die dronken zijn van liefde, om een lofgezag voor Hem op te heffen, tussen het oost- en westeinde, en de ver gelegenste punten van de brede hemel! Indien ik in uw staat was, gelijk helaas mijn droog en dood hart nu niet in die hof is, ik wilde verlof lenen, om te komen staan op de banken en kusten van die zee van liefde, en om een feestelijk onthaalde ziel te zijn, om te zien het schone getij van de liefde, de hoge en verheven golven van de vrije liefde, iedereen ervan zijnde hoger dan tien aarden invloeiende op stukken van verloren leem. O, welkom grote zee! Och of ik zoveel liefde had in wijdte en breedte, als twintig buitenste schellen en rondten van de hemel der hemelen, opdat ik een kleine vloed van Zijn liefde mocht ontvangen! Kom, kom, lieve vriend, en draag smart, dat, daar de Koning Zijn wijnkelder van liefde, en Zijn huis van de maaltijden, o zo wijd, zo luisterrijk! zo gelijkende naar God en naar de heerlijkheid, zo overvloedig voorzien en overlopende is, nochtans uw bekrompen vat zo klein is, om enig deel van die liefde in te nemen. Doch nademaal zij in u niet kan komen, wegens gebrek aan plaats, zo gaat u dan zelf in deze zee van liefde, en adem onder deze waters, en sterf van liefde. Maar waarom klaagt u, dat de wateren over uw ziel gaan, en dat de rook van de verschrikking van een toornig Heere, u bijna verstikt, en u bij de poorten des doods brengt? Ik weet, dat de fout is in uw ogen, niet in Hem; de Rotssteen bloeit nog en beweegt zich niet, maar de onbeproefde zeiler; indien uw gevoelen en beseffen tot richter gemaakt worden van Zijn liefde, zo wordt er terstond een gesneden beeld gemaakt, namelijk een veranderde God, een God die uw vijand is. die weleer eens, als u uw gangen wies in boter, en de rots bij u oliebekken uitgoot, Job 29:6, uw God en Vriend was; of laat God nu werken of nooit; nooit had u, sinds u een mens was, zo'n schoon veld voor 't geloof, want een geschilderde hel, en een beseffen van toorn in uw Vader, is de recht bekwame tijd voor 't geloof, om te beproeven, hoe sterk het is.

Geef nu aan God zo'n brede maat van liefde, als u hebt van droefheid, ziet nu toe, dat geloof waarlijk geloof is; indien u uw graf kunt maken tussen Christus' voeten, en zeggen: Al zou Hij mij doden, ik zal op Hem vertrouwen, Zijn geloofde liefde zal mijn doodskleed, en al mijn grafklederen zijn. Ik zal mijn ziel, mijn gedode ziel rollen en naaien in dat web, Zijn zoete en vrije liefde, en laat Hij op mijn graf schrijven: Hier ligt een gelovend dood mens, zijn adem uitlatende en een gat makende in de brede zijde van de dood en de adem des geloofs komt voor door het gat. Zie nu, of u kunt overwinnen, en bij God overmogen; en worstel tegen Gods verzoek van u, tot de dood, totdat u de adem uitgaat, gelijk die beroemde worstelaar deed, Hos. 12:4: "In zijn kracht droeg hij zich vorstelijk met God; vers 5: Ja, hij droeg zich vorstelijk tegen de engel, en overmocht Hem. Hij is waarlijk een sterk mens, die de sterkte des hemels, de Heilige Israëls, de sterke Heere over mag, dat geschied door een heimelijke toebrenging van goddelijke kracht in 't binnenste, waardoor de zwakste zielen versterkt zijnde, overwinnen en te boven raken. Het zal een grote overwinning zijn, de vlam van die oven, waarin u nu bent, uit te blazen door de adem van het geloof. En als de hel, mensen, boosheid, wreedheid, valsheid, duivelen, en het schijndonker gezicht van een zoete Heere, u tegelijk tegenkomen, zo u dan als gevangene van hoop, als een geboeide in de gevangenis van hoop, naar uw sterkte loopt, namelijk van God, die donker ziet, tot God die Zich stuurs vertoont, en gelooft het heil des Heeren in het duister, hetwelk is uw enige overwinning, en zij is groot. Uw vijanden zijn maar stukken van boosaardig

leem, zij zullen als mensen sterven en beschaamd worden. Maar dat uw kwellingen vele tegelijk zijn, en dat de pijlen van alle oorden inkomen, van 't land, van vrienden, van vrouw en kinderen, van vijanden, van uw wereldlijke staat, en recht neder van God Zelf, Die de hoop en het steunsel van uw ziel is, dat beken ik, is zwaarder, ja zeer zwaar om te dragen; nochtans dat alles is niet meer dan de genaden; al die stukken van kolen vuurs, geworpen in uw zee van barmhartigheid, kunnen ze niet opdrogen; uw kwellingen zijn groot en veel, nochtans niet een ons boven de maat van de oneindige wijsheid, zo ik hoop, noch boven de maat van de genade, die Hij zal verlenen: want uw Heere heeft nog nooit de rug van Zijn kind ingebroken, noch Zijn Eigen werk verdorven; Hij verbreekt wel menigmaal de natuurpleistering, en nagebootst werk in stukken, en menigmaal blust Hij een kaars, die niet aan de Zon der gerechtigheid is aangestoken; maar Zijn Eigen rieten moet Hij kweken, en zachtjes handelen; nooit kreeg een riet zo'n een stoot met de Middelaarshand, dat de twee einden van het riet bijeen gelegd werden. O, wat heeft onze Heelmeester van gebroken geesten al banden en bewindselen, om al Zijn lammen en verbrijzelden daarmede te verbinden! Werp uw verstuijken geest in Zijn schoot, en leg uw last op Één, Die zeer gewillig is, om uw zorgen en uw vrezes u af te nemen, en uw kruisen te verwisselen en te verruilen, en u nieuw voor oud, en goud voor ijzer te geven, namelijk 't gewaad des lofs voor een benauwde geest.

Het is voor het grootste deel waar, wat u schrijft van deze kerk, dat de letter van de godsdienst alleen gereformeerd is, en dat nog nauwelijks; ik geloof niet, dat onze Heere Zijn Sion zal bouwen in dit land, op deze huid van hervorming; zolang als ons schuim blijft, en onze hartafgoden behouden worden, moet dit werk achterblijven; en daarom moet onze Heere dit land nog ziften, en met kaarsen doorzoeken; en ik weet, Hij zal ons Zijn Koninkrijk geven en niet verkopen; Zijn genade en onze overblijvende schuldigheid moet samen vergeleken worden, en 't een moet in de heerlijkheid van 't andere, en het andere in de zondigheid van 't eerste gezien worden. Maar ik wenste te geloven, en wilde graag hopen te zien, dat de glinsterende en schijnende luister van heerlijkheid. komende van de diamanten en stenen, gezet in de kroon van onze Heere Jezus, hun stralen vele duizend mijlen in het rond mocht uitschieten.

Ik hoop, dat Christus uit is op een groot huwelijk en dat Zijn vrijen en aanzoeken van Zijn voortreffelijke bruid, Zijn begin neemt van ons, die de einden van de aarde zijn. **O, wat zou ik het een blijdschap en heerlijkheid oordelen, indien mijn hemel opgeschort mocht worden, totdat ik verlof mocht hebben, om te voet te lopen, om een getuige te zijn van die huwelijksheerlijkheid, en te zien, dat Christus de heerlijkheid op Zich nam, van Zijn laatste getrouwe bruid, en van Zijn laatste huwelijksliefde op aarde, wanneer Hij Zijn liefdebed zal verwijderen, en het zetten op de top van de bergen, en innemen de oudste zuster, de Joden, en de volheid van de heidenen!** Het zou een hemelse eer en heerlijkheid zijn op aarde, Zijn dienaar te zijn, bij Zijn paard te voet te lopen, en de sleep van Zijn koninklijk huwelijkskleed, op de trouwdag van onze hoge en Koninklijke Salomo, op te houden. Maar o wat een heerlijkheid is het, een zitplaats of bed te hebben in Koning Jezus Zijn koets, Diens vloer is van goud, 't gehemelte van purper, en 't binnenste bespreid met liefde van de dochteren van Jeruzalem, Hoogl. 3:9, 10. Op zo'n Konings liefde neer te liggen, zou een bed zijn, dat naast is aan 't pit van de heerlijkheid van de hemel.

Ik ben bedroefd, dat ik u hoor spreken in uw brief van een God, Die toornig is tegen u, en van 't gevoelen van Zijn verbolgenheid, en dat dit alleen voortkomt van te lijden voor Jezus. evenals hetgeen nu over u gekomen is; gewis de besefte toorn ontvlamt

maar uit de as van besefte zonde, maar niet uit het lijden voor Christus, maar neem aan, u was als in de hel wegens verleden en oude schulden; zo hoop ik toch, u bent Christus een grote som van liefde schuldig, in de zoetheid van Zijn liefde evenwel te geloven. Ik weet wat het is, zo'n slag van zonde te doen; 't is de onveranderlijkheid van een Godheid, zo het mogelijk was, uit Christus uit te zondigen, en een beminnelijke en onveranderlijke God weg te zondigen; stel toch eerlijker beseffens op Christus; stel Zijn Eigen masker op Zijn aangezicht, en niet uw voorhangsel, hetwelk van ongeloof gemaakt is, en niet anders spreekt, dan alsof Hij Zijn liefde tot u, kwam te lenen van u, en van uw diensten en zondige betrachtingen. Och neen, Christus is wel een mens, maar Hij is niet gelijk een mens in deze; Hij heeft een mensieliefde in de hemel, maar dezelve is geluisterd met Gods liefde; het is Gods liefde zelf, waarmee u te doen hebt; als uw raderen omgaan, dan staat Hij stil; laat God God zijn, en wees gij een mens; en hebt u de verdienste van een mens, en de zonde van een die zijn Liefste heeft laten weggaan, ja geweigerd heeft Hem in te laten, als Hij kloppende was, totdat Zijn haarlokken bevroren waren. Doch wat verandering maakt dat in Hem? Zijn boek behoudt evenwel uw naam, en het wordt niet gedrukt en herdrukt, veranderd en verbeterd; en waarom zou Hij niet gaan naar Zijn plaats en verbergen Zich? Al is Zijn weggaan Zijn Eigen goed werk, zo is toch het geloof van die op die uitgedrukte wijze, uw zonde. Maar blijf wachten, totdat Hij met heil wederkeert, en u vrolijk doet zijn in het laatst van de dagen.

Te klagen, dat heeft niet veel te beduiden; maar geloof liever, dan dat u steeds zoudt klagen, en in het stof zitten, en stil zwijgt, totdat Hij uw licht, dat gezaaid is, weer doet groeien; want uw verdrukkingen zijn niet eeuwig; de tijd zal ze eindigen; en zo zult u eindelijk het heil des Heeren zien. Zijn liefde slaapt niet, maar zij is steeds voor u werkende; Zijn heil zal niet vertoeven, noch vertragen. En voor Hem te lijden is het edelste kruis, dat er buiten de hemel is; uw Heere had de keur van tienduizend andere kruisen, benevens dit kruis, om u daarmee te oefenen, maar Zijn wijsheid en liefde heeft dit uit die allen voor u uitgekozen; neem het aan als een uitgelezen kruis, en maak er zo gebruik van, dat u deze wereld als uw stiefmoeder aanziet in uw geleend gevangenhuis; want God zoekt een liefdegezicht naar de hemel, en naar de andere zijde van 't water; en dit is de vrucht, de pit en de bloem, groeiende uit uw kruis, dat u een dood mens zoudt zijn omtrent de tijd, het leem, het goud, het vaderland, omtrent vrienden, vrouw, kinderen en alle andere stukken van geschapen nieten: want daarin is noch een zitplaats, noch een grond voor uw zielsliefde. O wat is er plaats voor uw liefde, al was zij zo breed als de zee, boven in de hemel, en in God! En wat zou Christus wel niet geven voor uw liefde? God gaf zoveel voor uw ziel, en gezegend bent u, indien u een liefde voor Hem hebt, en u uw zielsliefde van alle afgoden kunt intrekken, en maken van God een God, en van Christus een God en trekken een knie tussen uw hart en Hem. Indien uw verlossing niet komt, zo moet Christus' tegenwoordigheid, en Zijn geloofde liefde, als borg en verzekering staan voor uw verlossing, totdat uw Heere die zendt op Zijn gezegende tijd; want Christus geeft vele behoudenissen, indien wij die konden zien; en ik zou het een beter geboren troost en blijdschap achten, die van 't geloof van Zijn liefde komt, dan die van de verlossing zelf komt; indien u rust vindt voor uw verdrukte ziel, daar is weinig aan gelegen, door wat middelen zij komt, 't zij die u zelf gewent hebt, of die God verkoren heeft; de laatste zijn ongetwijfeld de beste, en die troost is 't sterkst en zoetst. Laat de Heere de volstrekte beschikking hebben over uw kwaden en kwellingen, stelt ze van u af, door uw kruis en uw oven aan Hem aan te bevelen, Die de kunst heeft Zijn Eigen metsel te smelten, en die wel weet, wat met Zijn oven te doen; laat uw hart gewillig zijn, dat Gods vuur uw tin, koper en schuim heeft. Toe te stemmen, dat men de verdorvenheid mist, is een groter weldaad, dan vele belijders wel

weten; en het is een groot punt van het geloof, de wijze van Gods medicijnen aan Zijn Eigen wijsheid te laten, hetzij het geschiedt door bloed af te trekken, of door gesuikerde drankjes te geven, die het zieke volk zonder pijn genezen. Ook is het een bijzondere daad van het geloof, te geloven, dat Christus' kruis een vriend is, gelijk Hij Zelf een vriend is. Maar als u over het water bent, zal dit geval zijn een voorleden gisteren, honderd jaren voordat u geboren was; en de beker van de heerlijkheid zal het geheugen van dit alles wegspoelen, en maken het als niets. Alleen neemt nu Christus met u onder uw juk, en laat de lijdzaamheid haar volmaakt werk hebben; want dit haasten is uw zwakheid. De Heere zal haast opstaan, om u in 't einde goed te doen; neem aan het geloof van Zijn heil, en ziet Hem haastelijk te post naar u toekomen.

Mijnheer, mijn bezigheden zijnde zo groot, dat ze mij hinderen breder te schrijven, zo houd mij verontschuldigd. Ik hoop u te gedenken. Ik zal u verplicht zijn, indien u mij met uw gebeden helpt voor dit volk, voor deze academie en voor mijn arme ziel. Genade zij met u. Doe mijn liefdegroet aan uw vrouw.

De uwe in Christus Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 13 februari 1640

297 Aan de zeergeëerde Petrus Sterling

Zeergeëerde en waarde heer!

Ik heb de uwe ontvangen, en kan niet anders dan beschaamd zijn, dat misvattende liefde mij in hoogachting gebracht heeft in de harten van Gods kinderen, inzonderheid van diegenen, die van een andere natie zijn. Ik zou geen leugen spreken van de genade van God, indien ik zou oordelen, dat ik zelfs maar een klein deel daarvan heb. O hoeveel beter zou het zijn voor mij, in 't rekenboek van velen te staan voor een halve stuiver, en liever geacht te worden een, die zin in Christus heeft, dan een die liefde tot Hem heeft! Indien ik gewogen werd, zelfs de ijdelheid zou de schaal doen neerwegen, als gewicht hebbende in de weegschaal boven mij, tenware mijn beminnelijke Zaligmaker benevens mij iets van Zijn ontleende waardigheid inwierp. En och, of ik nu oprecht schrijvende was in deze verkleining, dat wel mocht wezen, en ik vrees dat het is een sluwe en bedriegende hoogmoed.

Ik wenste, dat ik iets van 's hemels waardij in u en al uw gelijken kon liefhebben. Och, hoe gelukkig zou ik zijn, indien ik van het schepsel mijn verkochte en verloren liefde terug kon winnen, en intrekken, opdat ik ze mocht stellen op 't hemels juweel die eeuwig, eeuwig bloeiende bloem van de hoogsten hof, namelijk mijn zielverlossende, en nooit genoeg geschatte Heere Jezus! Och, dat Hij mijn liefde wilde wassen, en ze stellen op het rad van de Middelaar, en ze zuiveren van haar schuim en tin, opdat ik van al mijn liefde een gift en geschenk mocht maken aan die zo liefde waardige Heere! Och, of ik mijn deel aan 's hemels heerlijkheid voor duizenden jaren kon verhuren en opschorten, en mijn begeerde zaligheid tot een lange dag borgen, mits dat ik in deze lagere keuken en onderkelder van Zijn schepping met Zijn liefde mocht onthaald worden, en dat ik voor mensen en engelen een voetbank mocht wezen van Zijn heerlijkheid! Och, of Hij 's hemels fontein wilde uitlaten op mij, die zo verwelkt, zo droog, en saploos ben! Indien ik maar krank van liefde was naar Zijn liefde, o hoe zou die krankheid mij vermaken; hoe zoet zou die verlichtende en verkwikkende pijn aan mijn ziel zijn! Ik zal blij zijn, als ik een getuige ben, dat ik de koninkrijken van de wereld zie worden van de Heere Christus. Ik kon vele jaren buiten de hemel blijven staan, om die overwinnende, triomferende Heere te zien uitvoeren dat geprofeteerde

deel van Zijn overwinnende liefde, in tot Zijn koninkrijk te nemen de oudste zuster, die Kerk van de Joden die soms onze Liefste vriendelijk aansprak voor haar kleine zuster, Hoogl. 8:8, en om te beschouwen, dat Hij als een teken en banier van liefde werd opgesteld voor de einden van de wereld. En waarlijk, wij moeten geloven, dat Zijn toorn rijp is voor het land van gesneden beelden, en voor het vallen van die molensteen in 't midden van de zee. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus, Samuël Rutherford
St. Andries, 6 maart 1640

298 Aan mevrouw Fingask

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Hoewel ik geen kennis aan u heb, zo neem ik evenwel de vrijmoedigheid, op het verzoek van een Christen, om aan u weinige letteren te schrijven, bij wege van raad, hoewel ik zeer onbekwaam daartoe ben. Ik hoor, en ik loof de Vader der lichten daarvoor, dat u een geest hebt, die gezet is om God te zoeken en dat de houding van uw hart is, hemelwaarts te zien. Dat is een werk, en draai van de Middelaar Zijn rechterhand, die een nieuwe gestalte op het hart stelt, waarvoor ik wenste, dat uw edelheid een band van gehoorzaamheid op u legde, opdat alles geschiede niet zozeer wegens verbintenis van de wet, als wegens de band van vrije liefde, en opdat de wet van rantsoenering door Christus de voorname grond van al uw gehoorzaamheid mocht zijn, aangezien u niet onder de wet maar onder de genade bent; met te weten dat ongelooft een geestelijke zonde is, en die door het licht van de natuur niet gezien wordt; en dat wat het geweten zegt, geen Schriftuur is; neem, dat uw hart getuigenis tegen u gaf wegens lang verleden zonden, omdat nochtans velen vergeving bij God hebben, die geen vrede met zichzelf hebben, zo moet u staan en vallen, naar Christus' achting en uitspraak omtrent u, en niet door 't geen uw hart zeide. Neem, het mocht bij toeval een goed teken zijn, jaloers te zijn over de liefde van uw hemelse Man, zo is het toch een zondig teken; gelijk er enige gelukkige zonden zien, indien ik zo mag spreken, niet door zichzelf, maar omdat ze aan 't geloof en de liefde grenzen. En zo wilde ik, waarde vrouw, dat u zich daaraan hield, dat de oude liefde van een oud Man vast en zeker staat en dat u uw geloof liet hangen aan deze dunne draad, dat Hij u heeft liefgehad, eer Hij de hoeksteen van de wereld gelegd had; en daarom Hij kan niet van zin veranderen, omdat Hij God is, en in Zijn liefde berust; ook is de zonde in u geen goede reden, waarom u aan Hem zoudt twijfelen, of denken, omdat de zonde u aan 't welbehagen en goedvinden van de gerechtigheid Gods onderwerpt, dat Hij daarom toornig tegen u is. Ook is het geen vermetelheid in u, 't gewicht van uw zaligheid te leggen op Eén, Die machtig is te behouden, mits dat u alle vertrouwen op uw eigen waardigheid en gerechtigheid aflegt. Het ware geloof is nederig, en het ziet geen weg van ontkomen, dan alleen in Christus; en ik geloof, dat u een achting en hoge prijs op Christus gesteld hebt. Nu zij kunnen niet anders dan geloven, en alzo zalig worden, die Christus liefhebben, en aan welke Hij dierbaar is; want de liefde tot Christus heeft Christus verkoren als een Liefhebber; en het zou God niet betamelijk zijn, indien u Hem zoudt verkiezen, als hebbende grote zin in Hem, en Hij u niet wederom zou verkiezen; ja Hij is u in deze voorgekomen: want u hebt Hem niet uitverkoren, maar Hij heeft u uitverkoren. O merk Zijn beminnelijkheid en schoonheid, en dat er niets is, hetwelk hemel of aarde, of enig schepsel kan aanprijzen, of schoon maken, dat niet in oneindige volmaaktheid in Hem is: want de schone zon en de schone maan zijn zwart en schamen

zich, te schijnen voor Zijn schoonheid, Jes. 24:23. O geringe hemelen, en voortreffelijke Jezus. O, dwaze engelenwijsheid en alleenwijze Jezus! O zwakke engelen, en sterke en machtige Jezus. O kort levende schepselen, en langlevende, en eeuwiglevende Oude van de dagen! Ellendig en ziekelijk en jammerlijk zijn die dagen, die binnen de cirkel van de tijd zijn, en alleen, alleen gezegend is Jezus. Indien u zichzelf in Zijn liefde kunt inwinden, en Hij geeft u verlot, om Hem lief te hebben, en ook aanlokkingen daartoe, wat is dat een tweede paradijs van de hemel, en een jonge hemelsheerlijkheid heet en brandende te zijn door koorts van liefdeskrankheid naar Hem! En hoe meer u van deze liefde indrinkt, hoe meer plaats, en groter vermaak en begeerte er is naar deze liefde; handel gemeenzaam en honger naar een feest en verzading van Zijn liefde: want dat grenst allernaast aan de hemel; niets gelijkt nader de kleur en verf en luister van de hemel, dan Christus te beminnen, en liefdeswoorden, en liefdesgezichten naar Hem op te zenden.

Gedenk, wat Hij is; wanneer twintigduizend miljoenen van hemelse liefhebbers hun liefde ten uiterste versleten hebben, dan is alles nog niet, ja minder dan niet in opzicht van Zijn onvergelykelijke waardij en voortreffelijkheid. O wat is de zee van Zijn begeerlijke beminnelijkheid breed en diep! De verheerlijkte geesten, de triomferende engelen, de gekroonde en verhoogde liefhebbers in de hemel, staan buiten Zijn beminnelijkheid, en zij kunnen er geen cirkel om maken. Och, of de zonde en de tijd geweerd zou zijn, tussen ons en die koninklijke en Konings liefde! Opdat de hoge Majesteit, de bloem der eeuwigheid, en kroon van de hoogstblinkende schoonheid, op geschapen geesten mag schijnen, en ons bedauwen en overvloeien, die delen zijn van eindeloze ellende, en klompen van verlorene zonde. Helaas wat doe ik? Ik verderf en verlies maar woorden, in hoog van Hem te spreken, Die steeds zal wezen boven de muziek en de gezangen van de hemel, en nooit genoeg door ons allen zal geprezen worden, aan wiens paallose en grondeloze liefde ik UwEd. aanbeveel, en ben

De uwe in Jezus Christus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 27 maart 1640

299 Aan zijn eerwaarde en lieve broeder Mr. David Dickson

Eerwaarde en lieve broeder!

U gelijkt naar het huis, waarvan u een spruit bent, het kruis is een deel van de lijfrente, die op al de kinderen van 't huis ligt; ik wens met u te lijden, indien ik iets van uw huisbeproevingen van u kon opnemen; maar u hebt het al gepredikt, eer ik iets van God wist; uw Heere mag Zijn rozen ingaderen, en Zijn appelen schudden, op wat seizoen van 't jaar het Hem gelieft; elke landman kan geen oogst maken, als 't hem gelieft, gelijk Hij wel doen kan. U bent geleerd, te erkennen en te aanbidden Zijn soevereiniteit, die Hij over u oefent, en Die liefelijk blinkende is door barmhartigheid; het kind is maar van bed veranderd in de hof. 't is Hoger op, en nader bij de zon geplant, waar hij beter zal groeien, dun in dit moerasgrondige buitenveld. U moet denken, dat uw Heere hem niet een uur langer wilde missen; en nademaal de gezette tijd, voor welke hij u geleend is, uitgelopen was, gelijk u zult merken, als u de leenbrief leest, zo laat Hem 't Zijne met winst weer hebben, gelijk het redelijk is. Ik lees op deze voorzienigheid een verhoging, en een rijkere mate van genade, als de zoete vrucht van uw kruis; en ik durf wel zeggen, dat die academie, alwaar uw Meester u nu gezet heeft, het zal ondervinden. Ik ben vergenoegd, dat Christus zo gemeenzaam is met mijn lieve broeder David

Dickson, dat Hij Bij hem uit en in leent, en geeft en neemt; en u weet, hoe de bezoeken van zo'n Vriend genoemd worden: 't is te komen in het huis, en vrij aan te tasten 't geen uwe is; ik verzeker mij op Zijn goed geloof, dat Hij drinkgeld nagelaten heeft, en dat Hij het huis om Zijntwil te beter gemaakt heeft. Ik benijd u Zijn wakende liefde niet, die zag, dat dit water moest doorgedaan worden, en dat het getal van uw kruisen, die op uw weg tot de heerlijkheid liggen, één minder is, dan toen ik u zag; zij moeten steeds afnemen, dit kruis is beter dan enige oude of nieuwe uitlegging over uw tekst, waarover u te Glasgow predikte; lees, en spel recht: want Hij weet, wat Hij doet, Hij is alleen snoeiende en scherende een vruchtbare boom, opdat ze vruchtbaarder mocht zijn.

Ik wens u hartelijk geluk met 's Heeren nieuwe verwelkoming tot uw nieuwe bediening. Allerliefste broeder, ga voort, en bezwijk niet; er is al iets van u in de hemel, behalve het vlees van uw verhoogde Zaligmaker; en u gaat vast achter de Uwe; de draad van de tijd is een duimbreed korter dan zij was; er is een eed gezworen, en verzegeld, of de verdrukkingen willen of niet. U moet groeien en weer opstaan, en leven; en triomferen, en heersen, en meer dan overwinnaar zijn; want uw overste Leidsman is meer dan overwinnaar, en Hij maakt u deelgenoot van Zijn overwinning. Indien de liefde mij niet dwong, ik zou geen water naar de fontein brengen, en spreken tot een, die beter weet, dan ik weten kan, wat God met hem doende is. Doe mijn groet aan uw vrouw en aan Mr. John, en aan al de vrienden daar. Laat ons de hulp hebben van uw gebeden: want ik laat niet af van u te gedenken bij de Heere, naardat ik kan. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 28 mei 1640

300 Aan mevrouw Boyd

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Schrijft het niet toe aan een kleinachtende vergetelheid van uw HoogEd. die mij in mijn banden verkwikking hebt toegebracht, dat ik niet aan u schrijf. Ik wenste te kunnen spreken of schrijven, 't geen uw HoogEd. mocht goed doen, inzonderheid nu, wanneer ik acht, dat u niet kunt nalaten diepe gedachten te hebben van de diepe en grondeloze wegen Gods, in uw broeders en vrienden weg te nemen door een schielijke en wonderbare slag: u kunt dit weten, dat al die wegens zonde sterven, daarom niet in de zonde sterven, en dat niemand de Almachtige wijsheid kan leren; Hij antwoordt niet op onze meesterlijke ondervragingen, en niemand kan zeggen: wat doet Gij? 't Is waar, uw broeders hebben niet veel zomers gezien maar toch aanbidt en vreest de soevereiniteit van de grote Formeerder, die Zijn lemen vaten maakt en breekt, wanneer, en zoals 't Hem gelieft. Dit lager hof met al wat er in groeit, is volstrekt Zijn Eigen; Zijn onafhankelijke vrijheid is rechtvaardig, de bloemen zijn Zijn Eigen; indien enige zomerappelen zijn, Hij mag ze afplukken voor anderen. O wat is het een wijsheid, te geloven en niet te redetwisten, zijn gedachten te onderwerpen aan Zijn hoog goedvinden, en niet te murmureren tegen enige daad van Zijn rechtvaardigheid! Hij heeft het gedaan; laat alle vlees zwijgen. Het is onmogelijk, onderworpen en godsdienstig geduldig te zijn, indien u uw gedachten laat neerzinken op de verwarde draaiingen en raderen van tweede oorzaken, als namelijk: Och de plaats! Och de tijd! Och indien dat had geweest, dan had dat niet gevolgd! Och dat dit toeval aan deze tijd

en plaats vast is geweest! Zie op naar de eerste oorzaak, en naar het eerste rad; zie, en lees het besluit van de hemel, en van de Schepper van de mensen, welke de dood en de wijze van de dood van Zijn kinderen vaststelt; zij zien wel ver in een molensteen, en hebben ogen, die een gat kunnen maken door de ene zijde van de berg tot de andere, die Zijn wegen kunnen doorzien. Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en hoe onnaspeurlijk Zijn wegen! Zijn voorzienigheid zinkt niet, maar zij gaat effen, en op gelijke benen; nochtans zijn ze de grootste zondaars niet, op welke de toorn te Siloam viel; was niet de vergunde tijd ten einde? En het zand van 's hemels zandglas, van onze Heere gezet, uitgelopen? Is hij niet een onrechtvaardig schuldenaar, die met kijven de rechtvaardige schuld betaalt?

Ik geloof, christelijke vrouw, dat uw geloof zoveel liefde laat voor Gods oordelen, dat u gelooft, dat hoewel u in bloed nabestaande bent aan dat kruis, u nochtans uitgenomen en bevrijd bent van de gal en toorn die er in is. Ik durf niet loochenen, dat de Koning van de verschrikkingen woont in de tent van de goddelozen, en Zijn woning zal met zwavel overstrooid worden, Job 18:15. Doch mevrouw, het is veilig voor u, te leven op t geloof van Zijn liefde, Wiens pijlen zijn bevochtigd en gescherpt met liefde en barmhartigheid omtrent de Zijnen, en Die recht weet, hoe u en de uwen uit de rol en 't boek van de doden te nemen. Onze Heere heeft geen vlezene ogen, in toorn uit te delen aan het duizendste geslacht, zonder uitneming; omdat u niet onder de wet maar onder de genade bent, en u aan een andere man getrouwd bent, zo is de toorn de vierschaar niet, die u onderworpen bent; gelijk ik niet zou begeren, zo geloof ik ook niet, dat uw HoogEd. het kruis veracht, noch ook dat u er onder bezwijkt. Lees en spel al de woorden en lettergrepen van de bezoeking terecht, en misnoem noch letter, noch lettergreep daarin. Kom voort met de Heere, en leg niet meer gewicht op de wet, dan uw Christus daarop gelegd heeft; indien de eis van de wet een antwoord van Christus krijgt, zo kan de vloek ervan niet meer doen. En ik hoop, dat u van voornemen bent, dat indien Hij u tot stof zou vermalen, uw stof dan nog Zijn heil geloven zal. En wie kan zeggen, welke gedachten van liefde en vrede uw Heere heeft tot uw kinderen? Ik vertrouw, Hij zal hen beroemd maken, in 't beschreven oordeel over de vijanden des Heeren uit te voeren. Deze eer hebben al Zijn gunstgenoten, Ps. 149:9; en dat ze stenen zullen dragen op hun schouderen, om die stad te bouwen, die genaamd wordt: De Heere is daar, Ezech. 48:35. Welgelukzalig zullen zij zijn, die een hand hebben in Babel te plunderen, en die in 't jaar van de wraak uitkomen voor de twist van Sion, tegen het land van gesneden beelden.

Daarom, mevrouw, laat de Heere uit uws Vaders huis enig werk maken, zelfs van oordeel, hetgeen Hem behaagt; 't geen toorn is voor anderen, is barmhartigheid voor u en voor uw huis. Het is 't werk van het geloof, te verlangen en te begeren goedertierenheid uit al de ruwste slagen van God. Doe datgene voor de Heere, 't geen u zult doen voor de tijd; de tijd zal uw hart geruststellen, over hetgeen God gedaan heeft; en laat uw Heere dat nu hebben. Laat al die liefde, welke u de vrienden die nu dood zijn. toedroeg, omdat zij die nu niet van doen hebben, als een rechtvaardig legaat op Christus vallen. O hoe zoet is het, vele vreemde liefhebbers buiten te stellen, en Christus in de plaats te stellen! Het is wel wat veel voor onze half gedode genegenheden, te scheiden van 't geen, waartoe wij geloven recht te hebben. Maar wij moeten de wil hebben van een dienstknecht, en 't is de beste dienstknecht, die 't minst van zijn eigen wil, en 't meest van de wil van zijn Heere behoudt. Zoveel wijsheid moet men onze Heere toeschrijven, dat Hij weet, hoe de Zijnen in en door de kleine tijdelijke heen te leiden, en door de deeltjes van voor een tijddurende gramschap in dit leven heen te brengen, en evenwel Zijn liefde zuiver te behouden van enige smet op het oude en grote zegel van

de vrije verkiezing. En aangezien Zijn koperbergen, de machtige en sterke besluiten van vrije genade in Christus, vast staan, en het verbond voor eeuwig vast staat, als de dagen van de hemel, zo laat Hem slaan en tuchtigen; Zijn slaan moet zelfs een daad van behouden zijn; omdat de slagen op Zijn verborgen, komen van de zachte en hemelse hand van de Middelaar, en Zijn roeden zijn gedoopt en geweekt in die vloed en rivier van liefde, die er komt van 't hart van die Godmens, van onze zielliefhebbende en zielverlossende Jezus. Ik hoop, u bent tevreden, aan de Borg van 't menselijk geslacht zijn overwinning, de hemel, te borgen, totdat Hij ze u betaalt, en u overbrengt in een staat van heerlijkheid, alwaar Hij nooit tegen u een vinger uitsteken of een hand weer oplichten zal. En wees vergenoegd met, en tegelijk uitnemende begeerte naar de genade, die is de interest en het pand van de heerlijkheid. Indien ik niet geloofde, dat uw oogst op 't veld gereed stond, en dat uw deel aan die hemel van de hemel van de heiligen, de witte en rode, schone, schone en lieflijke Jezus, gekomen zou zijn tot de bloem en nabij uw maaitijd, ik zou dit niet schrijven; maar aangezien de draad des tijd kort is, en u op de ingang van 's hemels oogst bent, en Christus, 't veld van 's hemels heerlijkheid, wit, en als rijp is, zo zijn de verliezen, waarvan ik aan uw HoogEd. schrijf, maar zomervlagen, die uw klederen alleen voor een uur of twee zullen nat maken, en de Zon van het nieuwe Jeruzalem zal het natte overkleed vlug opdrogen; inzonderheid omdat de regens van verdrukking 't beeld Gods niet kunnen besmetten, noch de genade van kleur doen verschieten.

En nademaal u omtrent Hem niet wilt veranderen, Die omtrent u niet zal veranderen, zo zou ik in zwakheid wel durven denken, dat ik geen geestelijke ziener was, indien ik niet zou voorzeggen, dat het daglicht nabij is, als zo'n morgendonkerheid op u is, en dat deze beproeving van uw christelijk hart omtrent Hem, Die u niet durft verlaten, al zou Hij u doden, zal eindigen met een dubbele weldaad. Het is tijd voor 't geloof, zoveel van Christus vast te houden, als u ooit had, en te sterker aan te grijpen en dichter aan te kleven, aangezien Christus graag gelooft, en vertrouwd is. De eer, van de sterkte te leggen op Één, Die machtig is te behoeden, is meer dan wij kunnen denken. Dat deel van dienst, en 't geloven in een slaande Verlosser, is een kostelijk deel van gehoorzaamheid. O wat is 't een eer voor Hem, de last van onze hemel te leggen op Hem, Die een eeuwig Koninkrijk voor ons verworven heeft! O gezegende ziel, die Zijn beminnelijke vrije genade kan aanbidden en kussen! De rijke genade van Christus zij met uw geest.

De uwe tot alle gehoorzaamheid in Christus Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 15 okt. 1640.